

blanda

PUBLICACIÓ DE L'ARXIU MUNICIPAL DE BLANES

PREU: 5 €

PRESENTACIONS

RECERQUES

- Anar a "Tetuan"
- Els Peret
- Reglaments de pesca
- Rafael Bataller
- Pinya de Rosa
- La duana marítima
- Can Saladrigas
- Roberto Bolaño
- Repressió franquista
- El català a Blanes. 1984-2004
- Les drassanes

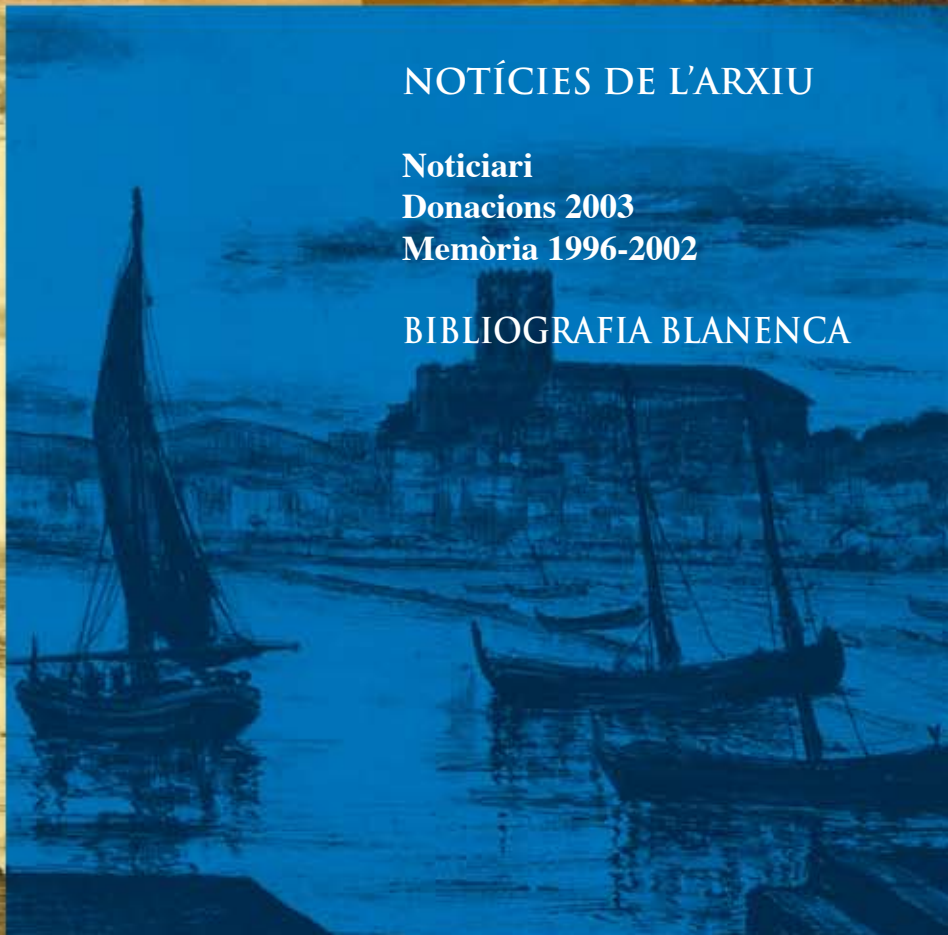
NOTÍCIES DE L'ARXIU

Noticiari

Donacions 2003

Memòria 1996-2002

BIBLIOGRAFIA BLANENCA

Verba volant, scripta manent

Nihil obstat

Ioachinnus Vallis

blanda

PUBLICACIÓ DE L'ARXIU
MUNICIPAL DE BLANES

Reflexions

(...) Serrano Suñer i el seu amic Marcelino de Ulibarri Eguiraz van endevinar que per dur amb eficiència una tasca repressiva no n'hi havia prou amb els fitxers de dades que la nova policia anava elaborant; tampoc amb els fitxers que d'una manera espontània i entusiasta elaboraven refugiats catalans a Sant Sebastià i Burgos aplegats en organitzacions carlines i falangistes. Calia arrebregar "tota" la documentació, publicacions periòdiques i llibres que fos possible de l'enemic, per crear un gran fons que els possibilités conèixer fins als més mínims detalls l'actuació de cada ciutadà durant la República. Aquests detalls poden semblar intrascendents, però per ells representaven proves de la implicació amb la República i els organismes i entitats que lluitaven per ensorrar "*l'Espanya Unida y Católica*" que el *Movimiento* havia de salvar.

La tasca d'espoliació a Catalunya i Barcelona va ser preparada durant el 1938 amb la recerca d'informació i va ser duta a terme per tot l'equip de què disposava l'organisme amb la participació de tots els mitjans materials i personals de la DERD (...)

(...) El resultat en va ser la requisita d'unes cent seixanta tones de documents i publicacions i altres objectes que omplien vuit magatzems escampats per la ciutat de Barcelona i altres dipòsits a Tarragona, Lleida, Igualada i Vinaròs que van ser transportats a la seu de la DERD a Salamanca.

El resultat d'aquesta ràtzia sobre Catalunya no va ser només aquesta requisita. El 1939, la DERD i Propaganda també van dur a terme una destrucció sistemàtica de milers de llibres i publicacions que es van convertir en pasta de paper. Volien que fora dels llibres i documents requisats es destruís tot imprès que donés testimoni d'aquell món que volien destruir. El fet és que a excepció dels pocs documents portats a l'exili o amagats per particulars, el gros en va ser destruït o requisat a Salamanca (...)

(...) Des de Salamanca es van facilitar milers d'antecedents de les activitats socials i polítiques de ciutadans i ciutadanes als organismes policials del franquisme, tot fent més efectiva la depuració de funcionaris, la repressió penal per part de l'Auditoria de Guerra de l'exèrcit d'ocupació, la tasca dels tribunals de responsabilitats polítiques i com a culminació, els expedients en base dels quals s'instruïen les causes del *Tribunal Especial de Represión de la Masonería y del Comunismo*, creat com a eina per a la repressió política i ideològica, que al cap dels anys es transformaria en el *Tribunal de Orden Público* (TOP) (...)

(...) Un altre objectiu d'aquesta operació era segrestar i destruir la memòria històrica dels vençuts. Pretenien que dels documents i tota mena de llibres o publicacions que reflectien el pensament i els anhelos de llibertat d'homes i dones que havien fet possible la República, no en quedés cap més rastre que els que ells tenien segrestats en aquell organisme secret de Salamanca (...)

(...) Mantenir el segrest és seguir humiliant els vençuts. Si l'Estat ha indemnitzat els que havien patit presó, si s'ha indemnitzat els funcionaris que van ser acomiadats dels càrrecs de l'administració republicana i la Generalitat, ¿com és que no es restitueixen els llibres i documents espoliats pel franquisme (...)?

Josep Cruanyes

Els papers de Salamanca. Edicions 62. 2003

Amb la col·laboració de:

Crèdits

Edita: Ajuntament de Blanes - Arxiu Municipal de Blanes

Col·labora: Diputació de Girona

Tinent d'alcalde responsable: Joaquim Valls i Ribas

Coordinació: Arxiu Municipal de Blanes (Antoni Reyes Valent, Joaquim Roura Roger i Àngela Vázquez)

Textos no signats: Arxiu Municipal de Blanes (Antoni Reyes Valent)

Maquetació i impressió: Indústria Gràfica Montserrat, s.a.

Dipòsit Legal: GI-1126-98

Assessorament Lingüístic: Consorci de Normalització Lingüística i Servei Municipal de Català (Elisa Sola i Ramos)

Disseny portada: RD Studio

Il·lustracions portada: Oli i gravat de Rafael Bataller

Disseny logotip de l'Arxiu: Pepe Álvarez

Mapa de contraportada: Anna Palmada (Geògrafa)

Agraïm l'assessorament tècnic i la col·laboració de:

Rafael Bataller	Dolors Ribas
Josep Bota Gibert	Carles Romaní
Anselmo Sanjuan	Pepe Álvarez (Dep. Recursos Tecnològics)
Secció d'imatges de l'AMBL (Juli Baca, Mercè Palma,	
Ton Castañer, Pere Molina, Joaquim Illas, Francesc Turon	
i Aitor Roger)	

Blanda es pot adquirir a les següents llibreries:

Bitlloch	Espigulé	Segura
Blanes II	Laia	La Piona (Malgrat)
Campany	La Planera	La Llopa (Calella)
Costa Brava	Llibresca	Llibreria 22 (Girona)
El Cel	Maves	
Enric	Sant Jordi	

* Els articles signats són responsabilitat de les persones que els signen. Les opinions que s'hi expresen no reflecteixen necessàriament el punt de vista dels editors de la publicació.

PRESENTACIONS

Presentació de l'Alcalde de Blanes _____	7
Presentació Tinent d'Alcalde responsable de l'AMBL _____	9

RECERQUES

Juli Baca i Vives. Més enllà de la llei i l'ordre. Notes sobre la casa de cites Tetuan de Blanes _____	10
Carles Bas i Peired. Al senyor Pere Pérez i Alum (Peret) "in memòria" _____	20
Carles Bas i Tomàs Llorens. Alguns comentaris referents a la pesca en el districte marítim de Sant Feliu de Guíxols _____	26
Josep Bota-Gibert. Aproximació a la vida i obra de Rafael Bataller _____	36
Plataforma Pinya de Rosa. Salvem Pinya de Rosa, petita història d'una reivindicació _____	58
Josep M.T. Grau i Pujol. Un inventari de l'arxiu de la duana marítima de Blanes del primer terç del s. XIX (1832) _____	70
Raimon Jordi i Ferran. La casa Saladrigas de Blanes _____	76
Jaume Pujades Codony. R.B. _____	84
Caterina de Quers. Ricard Reñé Mir, apunts d'una recerca _____	92
Elisa Sola i Ramos. 20 anys de cursos de català a la Casa de la Cultura (1984-2004) _____	100
Domènec Valls i Coll. Les drassanes de Blanes _____	108

NOTÍCIES DE L'ARXIU

Breus notícies de l'Arxiu _____	128
Donacions 2003 _____	132
Arxiu Municipal de Blanes (AMBL). Memòria General 1996-2002 _____	136

BIBLIOGRAFIA

Núria Torrelles. Passegem per aprendre. Per Caterina de Quers _____	172
Neus Baltrons i Isabel Soler. En nom de la terra. Per Josep Bota-Gibert _____	173
Antoni Reyes. Els pobles de la Selva: Blanes. Per Josep Freixa _____	176
Carme Santacatalina, Ramon Freixenet. Hermano negro. Per Néstor Palau _____	178
Joan Bou, Jaume Vellvehí. Molrà el gra. Per Isidre Serra _____	180
Francesc Fontbona, Josep Bota-Gibert. Àngel Planells realista. Per Quim Roura _____	181
Joaquim Ruyra. Les coses benignes. Per Aitor Roger _____	182
Roser Ametlla. La clau de tots els secrets. Per Antoni Mañach _____	184
A. Reyes, A. Roger, D. Valls. El rem de trenta-quatre: De la ficció a la realitat. Per M. Àngela Sagrera _____	185

Josep Marigó i Costa

Eniu a les vostres mans el sisè número de la revista Blanda, la revista de l'Arxiu Municipal. Permeteu-me que en primer lloc felicití les persones que l'han feta possible, és a dir, els responsables polítics d'abans i d'ara, els tècnics municipals i, sobretot, tots els col·laboradors i estudiosos sense els quals aquesta publicació no tindria el mateix sentit.

L'Arxiu Municipal està essent un dinamitzador sociocultural de primera magnitud. Els descobriments i la recuperació de materials inèdits de la nostra història, el fet de posar a l'abast del ciutadà els materials i els documents històrics o administratius són fets i realitats palpables del treball d'un departament municipal obert a la ciutadania.

Des de fa uns mesos una de les principals motivacions de l'Ajuntament en general i dels departaments de Cultura i Arxiu en particular ha estat fer possible, a poc a poc i pas a pas, la recuperació de fets de la nostra història que ens fan sentir, com m'ha dit més d'una persona, "més blanencs que mai". Aquesta recuperació no hauria estat possible sense persones amb noms i cognoms que investiguen, estudien, busquen,... i, per què no dir-ho, de responsables polítics i tècnics que s'arremanguen i ho fan possible per goig i plaer de tothom. A tots vosaltres, a tots ells, moltes gràcies per fer-nos sentir més poble que mai.

Ja he dit més d'una vegada que en un món "globalitzat" com el que ens toca viure, on és més fàcil conèixer el que passa a centenars de quilòmetres que el que passa al nostre voltant, iniciatives de recuperació de la nostra cultura i dels nostres costums locals agafa més força que mai, i eines com BLANDA són més necessàries encara per a sobresortir d'aquesta globalització que ens pot ofegar i

no deixar-nos veure, viure i estimar el nostre entorn més immediat i, sobretot, la nostra gent.

Endinsant-nos en el contingut d'aquest Blanda 2003, trobem dotze articles de temàtiques i autors molt diversos. Des d'un primer estudi sobre la casa de cites TETUAN fins a articles d'història local com és *Les drassanes de Blanes* de l'estudiós Domènec Valls, passant per temes de moviments socials i reivindicatius, pesquers, culturals o l'article de les tècniques de la nostra Oficina de Català, que recull una reflexió sobre el procés de normalització lingüística a Blanes arran de la celebració dels 20 anys dels cursos de català per a adults a la Casa de la Cultura. Fem esment especial a l'article de Josep Bota, que ens acosta a l'obra de Rafael Bataller, el qual, per cert, ha donat una part important del seu fons documental personal i professional a l'Arxiu Municipal. Tots ells ens acosten, a través dels seus estudis, a realitats, a coneixements i a fets blanencs que desconexem o no coneixem suficientment.

Altres parts molt importants de BLANDA són la relació de donacions, les notícies breus i la memòria 1996-2002, on queda reflectit el gran creixement experimentat pel departament tant pel que a documentació custodiada com pel que fa a usuaris atesos i a activitats desenvolupades. Un fet que ja ens està fent replantejar l'espai disponible de les instal·lacions.

No puc finalitzar aquesta presentació sense donar les gràcies a totes aquelles persones, entitats, associacions i col·lectius que, cada vegada més, compten amb l'Arxiu Municipal com a dipositari dels seus fons documentals. Aquests són uns fets que denoten el prestigi que té l'Arxiu Municipal quant a la utilització i cura demostrada amb els fons documentals, tant amb els propis com amb els cedits.

Josep Marigó i Costa
Alcalde de Blanes

Entre les tasques que hom ha d'assumir en haver d'exercir de responsable municipal n'hi ha sempre algunes que són especialment agradables i agraïdes. Aquesta n'és una, la ja habitual salutació d'un nou número, ja en van mitja dotzena, de la revista Blanda.

Aquesta publicació que teniu a les mans és una de les eines a través de la qual l'Arxiu Municipal de Blanes mostra, a blanencs i no blanencs, una ben petita part de la seves tasques, que són molt més extenses i importants del que a vegades es reconeix. La feina d'un arxiu sovint és menystinguda, la imatge d'arxivar com a estat final al que arriba un document o un projecte, just abans de passar al no-res, està força arrelada en l'ideari popular.

Tanmateix, un arxiu és moltes coses ben allunyades de la idea de gran paperera (a molts llocs, de les papereres en diem arxiu vertical). Un arxiu és un servei a la comunitat i a la maquinària administrativa. L'Arxiu Municipal, com una de les seves tasques principals i obligada, cobreix les espatlles a la pròpia administració, que troba el lloc on dipositar i localitzar tota aquella informació que de cap manera podria mantenir i organitzar per ella mateixa. L'Arxiu Municipal és també una garantia per als ciutadans als quals assegura el dret a la informació sobre expedients, imatges, successos o qualsevol fet documentat que sigui del seu interès, tot endreçat en un lloc segur i, quan és possible, prou organitzat com per facilitar-ne l'accés.

Quant a les tasques de caire purament històric i cultural, l'Arxiu Municipal fa el paper de gran dinamitzador del poble, des de la cerca arqueològica del material fins a la recerca científica, escolar o

personal. Una màquina viva, sempre en estat de guaita permanent dels fets, objectes, edificis o documents interessants, amb múltiples entrades i sortides on s'hi poden deixar les coses amb confiança i extreure'n la informació que qualsevol investigador o ciutadà necessiti. Serveixi aquesta reflexió per agrair a tots els que ens fan créixer, en tots els sentits de la paraula, amb les seves donacions i convidar a seguir els seu exemple a tothom que vulgui.

Pel que fa a la Blanda de 2003, començant per fer palès l'agraïment en nom del poble a tots els autors, sense els quals evidentment no hi hauria revista, aquest any una mica més de disseny a la portada, un parell d'artistes, un pintor molt nostre i un escriptor que va venir de molt lluny i, com el pintor, es va quedar enganxat a Blanes. També molt de mar, pescadors i vaixells, i molt de poble, marines i boscatges, i algunes històries particulars: de mestres en temps de guerra a cases molt populars per motius ben diferents. I també, com a testimoni del que deia més amunt, la Memòria de l'Arxiu Municipal 1996-2002, les donacions, les ressenyes i les bones notícies de cada any amb especial menció per la publicació sobre les recuperades imatges del primer Rem de Trenta-quatre, on l'Arxiu ha demostrat a bastament tot el seu potencial.

No vull acabar sense fer homenatge a la gent que treballa a l'Arxiu, als propis treballadors municipals que el fan funcionar i que tiren endavant, amb dedicació i esforç aquesta revista i, sobretot, a les blanenques i blanencs que per amor al poble hi col·laboren desinteressadament i aconsegueixen que el nostre patrimoni i la nostra història s'enriqueixin dia a dia. Gràcies de tot cor.

Quim Valls i Ribas

Tinent d'Alcalde de Cultura, Recursos Tecnològics i Arxiu

**Més enllà de la llei i
l'ordre.**
**Notes sobre la casa de
cites *Tetuan* de Blanes.**

per Juli Baca i Vives

Introducció

Tot va començar un matí quan en Francesc em va llegir un esborrany escrit la nit anterior sobre una conversa que havia tingut amb un parent de la seva dona, en Jordi, sobre les històries que de petit l'hi contava el seu avi relacionades amb el contraban.

En una d'aquestes històries durant el trasllat d'uns paquets fraudulents, en arribar al lloc previst en va faltar un i les sospites varen recaure sobre ell. Al cap de poc, un dia se'n va anar a la vinya i es va oblidar d'agafar la pistola, que el feia sentir més segur. Però va cometre la imprudència de dir-ho a una veïna que a mig matí va passar pel camí de la vinya. En arribar el migdia, es va posar a dinar sota la figuera i, en acabar, com era de costum, va fer la migdiada. En això que el despertaven el soroll de petjades i unes veus que diuen "no tinguis por que avui va desarmat", al mateix temps que li queien tantes garrotades per tot arreu que el van deixar ben estomacat. Tant que va haver de fer llit més d'una setmana, però se'n va sortir sense conseqüències greus.

Passades unes setmanes, quan es va sentir valent, va anar a casa de la dona, amb qui havia parlat a la vinya el dia de la pallissa. La dona vivia a Dintre Vila i tenia una botiga de queviures. Quan ella i el seu home el varen veure, el van fer entrar a l'habitatge i sense preàmbul li varen dir que els sabia molt de greu el que havia passat, però que s'hi van veure obligats. A continuació varen treure d'una calaixera una capsa amb diners i li varen dir que eren els que havien rebut i que agafés els que volgués. L'avi, malgrat el despit que sentia, s'ho va pensar uns segons, va posar la mà dins la capsa, agafà un grapat dels diners i sense dir res més se'n va anar de la casa donant l'assumpte per acabat.

Fins aquí podria haver estat una "batussa" més d'entre les moltes que hi havia entre la gent del poble que estava embolicada en el món del contraban, però l'avi d'en Jordi l'hi va donar un acabament molt personal i, fins i tot, diria que picaresc. Dels diners que se'n va endur, només la meitat els va portar a casa seva. Amb l'altra meitat se'n va anar a "Tetuan" i no en va sortir fins que se li van acabar.

Crec que en Francesc va deixar aquest relat per l'últim, precisament perquè fa esment de "Tetuan", i en altres ocasions ja m'havia comentat que seria interessant disposar de memòria escrita sobre aquest lloc que forma part de la història popular de Blanes.

Activitats il·legalitzades

En els darrers anys s'han posat de moda els termes economies submergides o activitats submergides per referir-se a negocis i treballs que se situen en la il·legalitat únicament per augmentar els guanys evitant el compliment de les lleis fetes per garantir els drets humans, com la contractació de nens i nenes en edats escolars. No respecten els drets dels treballadors no donant-los d'alta a la Seguretat Social. O ignoren a consciència la conservació del Medi Ambient abocant d'amagat a qualsevulla lloc les deixalles sòlides o líquides, només que per estalviar-se la instal·lació obligatòria del reciclatge.

També hi ha activitats que s'han de realitzar forçosament fora de la legalitat, perquè tant la legislació de l'Estat, com la de la Nació, no volen o no poden legalitzar-les, malgrat que una part important dels membres del Legislatiu en fan o n'han fet ús. Concretament faig referència a la Prostitució.

El tema de què tracten les notes següents és el de la prostitució. Aquesta activitat i negoci es va realitzar a Blanes de manera totalment legalitzada durant quaranta anys de la primera meitat del segle XX i, per tant, penso que forma part de la història del nostre poble.

Poques dades personals puc aportar sobre aquest tema, ja que l'establiment va ésser tancat a finals de l'any 1955 i a l'estat espanyol les "cases de barrets" van ser clausurades el mes de febrer o març de 1956. Per tant vull avançar que el que s'esmenta a continuació són records i opinions de persones que actualment tenen més de 70 anys i, per tant, hi poden haver algunes inexactituds.

Ignoro les causes per les quals va ésser tancada la casa de Blanes. Jo llavors tenia 21 anys i no formava part

ni disposava de l'amistat de persones que es movien a l'entorn del "règim", o de l'Ajuntament franquista, ni de l'Església, que podien estar informades del cas. Només puc parlar dels rumors que es comentaven. Es deia que la causa del tancament era perquè es permetia l'entrada de joves que no tenien l'edat mínima establerta de 18 anys. En aquell temps no existia el DNI, i qualsevol noi de 16 o 17 anys de bona alçada i constitució forta es podia fer passar per més edat sense aixecar sospites. També es deia que el tancament era el resultat de les pressions que anaven fent des de feia molt de temps el sector de persones més "carques" del poble, agrupats dins la secta religiosa de "colores" que en aquells anys anava introduint-se per fàbriques, tallers i oficines. En la seva "creuada" moralitzadora, aquest grup tenia com a un dels objectius pressionar la "*autoridad competente*" perquè tanqués aquell lloc que ells en deien "casa de vici" i "de dones de mala vida". És versemblant que haguessin recorregut al tema de l'edat, com a motiu del tancament...

També es deia que els propietaris de l'establiment estaven fent tràmits per reobrir-la, però quan feia uns tres mesos que estava tancada, la febre moralitzadora del l'il·luminat dictador que va tenir segrestats els més elementals principis de llibertat i expressió des de 1939 fins al 1975, va decretar en els primers mesos de l'any 1956, el tancament de totes les cases de barrets en tots els territoris de les espanyes. Creia, pobret, que tancant les *cases de barrets* desapareixeria la prostitució. El que sí va aconseguir va ésser que desaparegués el control mèdic d'aquestes activitats i, el més transcendent, la disminució de la higiene. Així seguim a l'any 2003.

Sobre l'ús, o millor expressat, abús que en aquell temps se'n feia de les lleis, crec interessant mencionar una altra situació, també relacionada amb l'edat. La mínima necessària per tenir accés al treball. Dit d'una altra manera, la prohibició de contractar menors de 14 anys. Però la realitat era que en tallers, botigues o fàbriques petites, tenien llogats nens i nenes de 13 i, fins i tot, de 12 anys. No tinc notícies que aquell grup de persones tan curoses de moral haguessin denunciat cap d'aquestes infraccions.

Autor: A. Esplugues. ANC

La *casa de dones* de Blanes tenia el nom de "Cafè Tetuan de Maria Gràcia", però se la coneixia senzillament com a "Tetuan". Va obrir al públic sobre l'any 1917. Estava situada darrere de l'Església parroquial de Santa Maria, al final del carrer que avui és diu Darrere l'Església, fent cantonada amb el pendent que dona al carrer de la Font, per sobre de la font d'en Romà.

En els anys 1950-1960, em sembla recordar, que en el carrer que avui té el nom de Darrere l'Església, no hi havia cap altra entrada de casa que la de Tetuan. Entrant pel carrer de Raval, la casa de la dreta era ca l'Hermínia Saura que, per la part de darrere, arribava gairebé als murs de l'Església i a l'esquerra la casa de cal Rei de Raval que arribava fins al camí dels Papus, avui carrer dels Papus. Hi havia una altra casa al començament del carrer de la Font, que també en deien a cal Rei, però aquest era a cal Rei de sa Carbo-nera.

Per la banda del carrer de Raval les cases del poble s'acabaven a can Jan Carreras, avui convertit en el carrer dels Filadors, i per la banda de sa Carbonera, el carrer de la Font era molt curt, amb sis o set cases a cada costat i no tenia sortida. S'acabava en una paret que tocava el cantó de la casa que avui fa cantonada amb el carrer Narcís Monturiol. A l'altra banda de la tàpia hi havia vinyes i camps de conreu. És a dir que, malgrat que Tetuan estava tocant a l'Església i a la font d'en Romà, estava als afores del poble.

Fins aproximadament l'any 1910, els terrenys on es va construir la "casa" pertanyien a un terrisser que tenia l'obrador i el forn en el carrer de la Camadasa, tocant amb la font d'en Romà. Hi tenia una caseta i coberts que emprava per l'assecamment de la terrissa obrada abans de posar-la al forn i com a magatzem després de cuita.

Aquell terrisser va morir de pulmonia molt jove. Tenia 33 anys. La seva vídua, amb 3 fills, s'ho va vendre a un pagès de motiu "de cas Parda", que tenia la masia a prop de la carretera d'anar a Lloret, ja en el terme municipal de Lloret. Aquest, al cap de poc temps, s'ho va tornar a vendre a un altre terrisser de Blanes conegut per en Josepet, de nom Josep Giralt i Roger. Pocs temps després, aquest terrisser ho va llogar a una forastera de nom Maria Gràcia, que hi va construir la "casa". Anys després, a la dècada dels 1940, aquesta senyora va comprar la propietat, és a dir, la casa i l'hort.

Sembla que la Maria Gràcia va fer les obres de la casa entre els anys 1915 i 1917, ajudada amb diners d'un germà seu anomenat Gregori i va iniciar el negoci com a Madam l'any 1917. Sobre l'any 1940 el seu germà va venir a la casa de Blanes i va viure-hi fins que va morir a finals de la mateixa dècada. Ajudava com a mosso, anant a comprar i fent encàrrecs. Aquesta persona, a més de parlar en castellà, devia tenir algun defecte de parla, ja que costava d'entendre'l. Tenim l'anècdota d'una persona que de petita va viure a la casa del metge de sanitat de Blanes, el Dr. Josep Brunet i Casellas i, per tant, responsable de la salut sexual de les dones que treballaven a Tetuan. Quan a la "casa" hi arribava personal nou, en Gregori ana-

va a casa del metge per avisar-lo que hi anés a fer les corresponents revisions. Un dia que la petita va obrir la porta del carrer en sentir el timbre, es va trobar amb un home que li deia que avisés el senyor metge que quan pogués anés a Tetuan. Després de fer-s'ho repetir diverses vegades, la nena va entendre "*avsf dtor psepore tjuan*", que va interpretar i transmetre al metge així: Ha vingut un home que parla malament, que ha dit que vagi a Sant Joan.

El Dr. Josep Brunet Caselles, en acabar els estudis de medicina, va exercir a Blanes en el consultori que el seu pare tenia en el carrer Pere Roure i va continuar ocupant-se de la clientela quan aquell va morir. Això va ser així fins que convencé el seu germà Xavier, també metge, que deixés la consulta que havia posat en finalitzar la carrera en un poble de l'interior, i retornés al poble natal de Blanes. Quan el Dr. Xavier Brunet Casellas va acceptar i va fer-se càrrec de la clientela que també havia sigut del seu pare, el Dr. Josep, fins que va morir, va reduir les activitats dins la medicina a les de forense i sanitat local, i es va dedicar a l'administració de les finques forestals i agrícoles heretades dels seus pares i de la seva esposa.

Com he dit anteriorment, Tetuan estava situat a la cantonada entre el pendent del carrer de la Font i el carrer de Darrere l'Església. D'aquest carrer ocupava la meitat del tros entre el pendent del carrer de la Font i el camí dels Papus. En el carrer de Darrere l'Església hi tenia dues entrades. Una porta estreta d'un full, d'ús privat en el costat de l'edifici més a la vora del camí dels Papus i l'entrada principal, per als clients, a la cantonada del pendent de la font. Era una casa de grans dimensions. Tenia la façana que mirava a mar per sobre de la font i del carrer de la Camadasa. L'edifici tenia planta baixa, primer pis i àtic (avui se'n diria així) amb terrat; molt útil per estendre-hi la gran quantitat de roba que rentaven cada dia, especialment, tovalloles i llençols. Pel costat de llevant la casa tenia un hort que arribava fins al que avui és el carrer Narcís Monturiol i un tros, arrambat a la casa, també tocava al camí dels Papus.

Per arribar al peu de la porta d'entrada de clients havien de pujar sis o vuit esglaons. Era una porta de

fusta de grans dimensions de dos fulls. En una d'elles hi havia una altra porta més petita, per on s'hi entrava normalment. Per sobre de l'arc de la porta, fet d'obra, hi havia un gran fanal de ferro treballat de quatre finestres amb vidres, que s'aguantava per un braç arquejat que sortia del cantó de les parets de l'edifici. Aquesta llum era molt important ja que no n'hi havia cap altra que donés claror a les nits des del carrer de la Camadasa al cantó del carrer de Raval. Per l'esmentada porteta s'entrava a un pati-balcó, de tres o quatre metres d'amplada des de la casa fins a la barana i de sis o vuit metres de llargada agafant part de la façana de la casa. La barana era feta de pilars d'obra que aguantaven uns tubs de ferro i entre ella i el pendent de la font hi quedava un marge que també feia pendent, on hi havia herbes, heures i algun piteu. La barana del pati i la façana de la casa estaven orientades a migjorn, per sobre la font d'en Romà i del carrer de sa Camadasa.

Dins el pati-balcó. La casa quedava a mà esquerra i la barana del balcó a la dreta. A la façana hi havia dues portes per a l'entrada de clients i una finestra a l'altre

Any 1917. Autor: J. Alemany. AMBL

extrem. La porta de més a prop del carrer, anomenada del reservat, era de fusta i de dimensions normals, com la d'entrada d'una casa familiar qualsevol. Tenia una entradeta i la vidriera d'entrada a la casa, anomenada "cancell", que normalment només s'obria per dintre quan es demanava entrada prement un timbre. Aquesta donava pas a un corredor de poca llargada on hi havia dues portes. Una a la paret de l'esquerra, que donava a una saleta d'espera amb tauleta al centre i dues cadires arrambades a cada una de les tres parets. L'altra porta situada al fons del passadís comunicava amb les habitacions de la planta baixa, amb l'escala per anar al pis de dalt, i amb el saló. Aquesta entrada i saleta d'espera era per a clients que volien mantenir l'anonimat i no ser vistos per altres clients que hi poguessin haver al saló.

Aquest, diguem-ne avantatge, tenia el seu preu i també limitacions. Els clients que entraven per la porta principal del saló, en el cas que cap de les dones que aquell dia hi havia a la casa fossin del seu gust, podien anar-se'n sense haver fet "gasto", ni donar cap explicació. En canvi els que entraven pel reservat es veien obligats a ocupar la dona que la mestressa els portava. Naturalment, la mestressa s'aprofitava d'aquesta mena d'individus per fer treballar el personal menys sol·licitat en el saló. Però, això no vol dir que si el client era assidu i, especialment generós econòmicament, també se'l complia i se'l deixava escollir si coneixia pel nom alguna de les dones. Especialment, en dies feiners i de poca activitat. Els noms que donaven les dones per identificar-se amb els clients, generalment no eren els vertaders. Els noms més freqüents eren Maruja, Matilde, Berta, Lolita...etc.

Al centre de la façana hi havia la porta principal de l'entrada normal dels clients. Era una porta vidriera gran de dos fulls amb vidres de colors grocs i verds, per on s'entrava directament al saló. La finestra donava a les dependències privades de menjador i cuina. El saló era l'habitable més gran de l'edifici. De forma rectangular, devia tenir de sis a vuit metres de fondària i uns cinc metres d'amplada. A tota la llargada de les dues parets laterals hi havia uns bancs de fusta i quatre o cinc tauletes rodones amb cadires al voltant. Entre les dues fileres de taules i cadires hi

quedava un espai ample que feia de passadís entre la porta d'entrada i el taulell situat davant la paret del fons. Darrere del taulell, hi havia dues obertures sense porta. Una, la de mà dreta mirant el taulell, comunicava amb el menjador i sala d'estar particular de les dones, i la de l'altre costat donava al passadís que portava a les habitacions de la planta baixa, al reservat i a l'escala per anar al pis de dalt.

L'aspecte del saló era molt semblant a un cafè de l'època. La diferència era que no hi havia cambrers, ni tampoc he trobat informació sobre que s'hi servís cap mena de beguda. En canvi, era el lloc on s'exhibien les dones que hi treballaven. He aconseguit l'anècdota d'uns joves (ho eren a l'any 1954) que un fred vespre d'hivern van decidir anar-hi una estona. Més per passar l'estona que per gaudir amb una dona. De ganes no ens n'hi faltaven, però de diners sí. En el saló no hi van trobar cap client i en les dues horetes que hi van estar tampoc n'hi van entrar d'altres. Aquell vespre ni la mestressa era darrere el taulell. Assegudes en una de les taules hi havia quatre dones que jugaven al parxís. Allí van adreçar-se els joves i es van asseure entre mig d'elles fent parelles, de manera que un tirava el dau, i l'altre movia les fitxes, sense fer trampes si no podien. Per l'enrenou que feien, va aparèixer la mestressa i, com era habitual en ella, va advertir als joves que allà s'hi anava per feina i no a jugar i perdre el temps. Però els joves, que anaven ben escurats de butxaca, es van fer el sord tot tement que d'un moment a l'altre els fessin marxar. Però vet aquí que, passada una llarga estona, quan va tornar la mestressa al saló, ho va fer portant una safata i tasses amb xocolata, dient-los: *"Para que podáis llegar a vuestras casas un poco más calientes"*.

Els clients que entraven per la porta del saló s'asseien en els bancs o en les cadires de les taules. Tot esperant que tornessin al saló les que estaven ocupades amb clients, s'hi estaven l'estona suficient per veure totes les dones que hi havia i poder triar la que fos del seu gust. Per altra banda, les dones que eren en el saló anaven per les taules i bancs animant els clients perquè anessin amb elles. Els provocaven asseient-se a la seva falda per aconseguir que es decidissin per ella. El vestuari de treball de les dones era senzill, però

Autor: A. Esplugues. ANC

generalment bonic. I les que per la seva edat o "tipus" s'ho podien permetre, anaven sense roba interior. Malgrat això, en el saló gairebé mai no es deixaven acariciar. I, a més, era mal vist. El comportament dels clients era en general molt correcte, fins i tot en individus d'aparença força ordinària. Potser això era perquè es comptava que si algú es passava de la ratlla i el tiraven al carrer ja no el deixaven entrar mai més.

La mestressa dominava sempre la situació. Des de darrere del taulell, sabia el temps que portaven en el saló tots els clients que hi havia, malgrat que fossin molts. Clissava al moment d'entrar el tímid o indecís i amb poques paraules el convenia que se n'anés amb la dona que li indicava, que acostumava a ser la menys sol·licitada. També tenia molt bon ull per endevinar els qui entraven només per mirar i no fer "gasto". A aquests en poca estona ja els havia posat al carrer. I, el més important encara, era que portava mentalment el control del temps que cada una de les dones passava ocupada amb el client. A més, sempre

estava a l'aguait que cap d'elles fes tractes directament amb el client si aquest li proposava repetir.

A la casa hi havia un "pinxo" per posar ordre en el cas que algun client es posés impertinent o es formés algun aldarull o baralla, però no he pogut trobar testimonis que en els últims anys de funcionament hagués presenciat un aldarull important que hagués fet necessària la seva intervenció.

Aquesta persona, mai o quasi mai estava present en el saló. Possiblement restava en el sector privat de la casa, pendent d'intervenir si se'n presentava la necessitat. En aquells temps, és a dir, en l'última etapa de la seva història, la clientela era en general pacífica i respectuosa. La confiança en el comportament de la clientela era tal que algunes nits dels dies feiners el pinxo deixava la casa per participar en timbes clandestines, on s'hi jugaven quantitats importants de diners. En el relat de la persona que entre els anys 1950-60 estava considerada el millor jugador de la comarca, en Miquel ocupava el tercer o quart lloc entre els millors.

Sembla que de "pinxo" només n'hi va haver un. El que varen conèixer els supervivents de l'última etapa del funcionament de la casa que resten vius a l'any 2002. El seu nom era Miquel i a Blanes se'l coneixia per en Miquel de Tetuan. Era qui tots els divendres a la tarda, acompanyat d'un gosset, anava a la parada de l'autobús de can Brillles, al carrer Raval, que feia el trajecte fins a l'estació del tren, a esperar l'arribada dels passatgers del tren de les set, a recollir i acompanyar a la casa les tres, quatre o cinc dones que venien a treballar-hi el cap de setmana.

Quan les havia reunit, anaven cap a la casa a peu pel carrer Raval amunt, fins al cantó del carrer de Darre-re l'Església, però tret que ploqués o fes mal temps, quan arribaven al cantó de Raval amb el carrer Ample, allargaven el recorregut tirant carrer avall i entraven al cafè de can Vila, que durant el període franquista li van canviar el nom per *Café Español* i *Cine Fémima*, i més endavant, Cine Marian, a on s'hi estaven una estona, a fi que els clients del cafè i els homes que passaven pel carrer Ample poguessin apre-

ciar les qualitats de les senyores que a partir d'aquella tarda i, per uns dies, treballarien a la casa de Blanes.

He de comentar que el divendres eren molts els joves -i d'altres no tan joves- que per "casualitat" passaven pel tros del carrer Raval entre la plaça del peix i el carrer Ample, quan entre set i vuit de la tarda arribava l'autobús amb els passatgers del tren.

El temps d'estada de les dones a la casa era variable. La majoria de les que en Miquel recollia tots els divendres, de la parada de l'autobús de can Brillles, s'hi estaven només el cap de setmana. N'hi havia que hi passaven algunes setmanes i d'altres que s'hi quedaven molt de temps. A aquestes se les anomenava "les fixes". Les que hi estaven més d'un cap de setmana fins a un parell de mesos acostumaven a ser dones de bona presència, que aconseguien fer molts serveis i que fins i tot es feien una clientela. Les "fixes" solien ser dones d'edats entre els 35 i 50 anys, que de més joves havien sigut molt boniques, ben proporcionades, que havien treballat en cases cares i que, per di-

Autor: A. Esplugues. ANC

verses qüestions personals, preferien, previ acord amb la mestressa, la relativa tranquil·litat de la casa de Blanes, malgrat els ingressos més minsos.

Del moviment, condicions econòmiques i contractació de les dones del cap de setmana se n'ocupava en Miquel seguint les directius de la Sra. Maria, mitjançant els coneixements que ambdós tenien amb cases importants de Barcelona.

Les condicions laborals de les dones que treballaven a la casa de Blanes eren les normals en aquells temps per aquest tipus d'activitats. L'horari tenia la màxima activitat entre les darreres hores de la tarda, fins a les primeres de la matinada. Però tenien d'estar disponibles en tot moment, per si es presentaven clients a qualsevol hora. La remuneració era en funció de la quantitat del serveis que feien. Per cada ocupació que la dona aconseguia, li corresponia un percentatge del preu que pagava el client. Aquesta quantitat, es negociava abans que el personal viatgés a Blanes i variava entre el 15 i el 20%, inclosa la "vida", que era com se'n deia al menjar i dormir.

Els àpats es feien en el menjador situat en la zona privada de la casa. El menjar el preparava una dona de mitjana edat que ja no exercia amb el públic. Per dormir i descansar, cada una de les dones tenia la seva habitació, que era, a més, a on hi portava els clients. Les habitacions eren petites però suficients per a les dues funcions esmentades. Tenien un armari per als efectes personals de la dona, un penjador per a la roba dels clients, un llit gran de matrimoni i des de mitjan dels anys 1940, en què s'hi van fer obres, tenien lavabo i bidet.

Mentre l'habitació servia per treballar, en el llit no hi havia roba; és a dir, ni mantes ni llençols. Només un llençol o funda de cotó en el matalàs. Aquesta funda devia ésser canviada molt sovint o després de cada servei perquè estava sempre molt neta, malgrat que era costum que els clients es podien despullar de tota la roba menys del calçat. Possiblement el servei de neteja de la casa donava un repàs a les habitacions després de cada ocupació, mentre la dona tornava al saló a cercar un altre client.

Autor: A. Esplugues. ANC

El control dels serveis que cada una de les dones feia era molt senzill. Quan una dona aconseguia un client del saló s'acostava amb aquest al taulell i la mestressa li donava una peça metàl·lica rodona com una moneda grossa que servia, al final de cada jornada, per comptabilitzar els serveis efectuats i determinar la quantitat que li pertocava. En l'argot de l'"ofici", a aquestes peces metàl·liques se les anomenava "xapes". D'aquí ve el significat despectiu de la frase "vés a fer xapes". La mestressa també donava a la dona una tovallola i oferia al client un preservatiu i un tubet de pomada profilàctica de malalties venèries. Si el client era del reservat, abans que la dona anés a recollir-lo per endur-se'l a la seva habitació, primer passava pel taulell a retirar la xapa i altres estris. Una vegada el client havia pagat, se n'anava amb la dona a l'habitació. En aquell món sempre es pagava per endavant.

Quan a les acaballes de l'any 1955 la casa va ésser clausurada, el servei costava al client 21 pessetes, de les quals tres o quatre eren per a la dona. Entrar pel reservat costava dues o tres pessetes més. També es

pagava a part el preservatiu i el profilàctic, si el client ho demanava.

En arribar la parella a l'habitació, es treien la roba i el primer que feia la dona era rentar meticulosament els genitals del client. Aquesta operació no solament era per higiene sinó que també servia per comprovar l'absència de senyals externs de malalties venèries. Malauradament la majoria d'aquestes malalties, tenen un període d'incubació d'uns dies, fins que es manifesten i es poden transmetre a l'altra persona i d'aquesta a d'altres. Però el fet que tots els homes que habitualment freqüentaven la casa eren sabedors que prèviament es prenen mesures d'higiene i d'inspecció ocular era motiu suficient perquè no hi anés cap persona que ja presentés símptomes de malaltia. Per altra banda, com he esmentat anteriorment, les dones eren revisades pel metge de sanitat el dia que arribaven a la casa i després cada divendres.

Sobre l'any 1947 els propietaris de la casa la van vendre als inquilins i aquests hi van fer obres de millora, posant calefacció central i sanitaris a les habitacions. Mes endavant, entre els anys 1952 i 1954, van construir un habitatge a l'hort amb façana al carrer dels Papus a fi que l'habitatge particular dels propietaris quedés separat del negoci.

No dispo de dades de l'històric i naturalesa de les relacions entre la Maria i en Miquel. A mitjan dels anys 1950 en Miquel era un home de entre 50 i 55 anys. La Maria tenia més edat, entre els 60 i 70, i problemes de salut visibles amb una forta bronquitis. Segons una família del carrer Raval que la part de darrere de casa seva dona al carrer dels Papus i que com a veïns varen fer amistat amb ells, la Maria i en Miquel es van casar entre els anys 1940-50. Potser coincidint amb la compra de la propietat i tam-

bé per facilitar els tràmits de successió quan un d'ells morís. Per comentar que havien fet amb aquests veïns, quan a l'any 1955 els van tancar el negoci, les obres de construcció de la caseta del carrer dels Papus no les tenien del tot pagades. Uns anys després, quan la situació econòmica se'ls devia fer difícil, van vendre o cedir la casa i l'hort de Tetuan a en Joan Sánchez amb unes condicions que no conec però que, entre elles, en Sánchez havia de fer-se càrrec de l'alimentació i cura de per vida de la Maria i en Miquel. La Maria va morir els primers anys de la dècada de 1960 i en Miquel pocs anys després, abans de 1970.

En Joan Sánchez, conservant l'aspecte exterior i amb poques reformes interiors, va convertir l'edifici en un hostel. L'Hostal Garbí va allotjar turistes i estiuencs fins als primers anys de la dècada de 1990, en què la clientela va anar minvant i el propietari va ésser víctima d'una estafa per part d'un familiar que li va ocasionar la mort per un infart.

Després d'uns anys d'abandonament, la casa va ésser envaïda per "ocupes" i, posteriorment, l'any 2002 va ser enderrocada.

Juli Baca i Vives

*Químic col·laborador de la secció
d'imatges de l'AMBL*

Darrers dies de la casa

Al senyor Pere Pérez i Alum (Peret) "in memòriam"

per Carles Bas i Peired

Al llarg dels 54 anys durant els quals he mantingut una estreta relació amb la mar, tant des del punt de vista bioecològic com pesquer, he tingut ocasió d'establir moltes relacions amb la gent que es dedica a les diferents activitats pesqueres. Entre les moltes persones i institucions amb les quals he mantingut contactes més o menys perllongats d'un o altre tipus, hi ha hagut dues persones, dos pescadors, que per a mi han tingut una especial significació.

En un article publicat en el número 4 de la revista BLANDA, feia especial menció de les vetllades que vaig passar a casa d'un gran pescador el Sr. Josep Andreu i Costas "el noi Tomàs". Allí, com deia en el comentari assenyalat, vaig aprendre moltes coses, moltes qüestions totes elles referides a l'art de la pesca: com es realitzaven les diferents manobres, les senyes que servien per identificar els caladors, les millors condicions per a cada una de les pesqueres i moltes coses més; foren unes vetllades memorables. Altrament, en Josep Andreu era ja un home d'edat avançada i jo aleshores era un jove que tot just m'apropava als trenta anys. Ell tenia una gran experiència en tot el que fa referència als diferents aspectes de la pesca i jo, acabat quasi de sortir de les aules universitàries, podria dir-se que tenia alguna ciència però cap experiència. Les seves converses, i dic les seves perquè com es pot suposar era pràcticament ell sol qui parlava, a mi em tocava escoltar i en tot cas, a posteriori, reflexionar i tractar de relacionar el que m'havia dit amb el que jo havia après i estava aprenent a través de les meves experiències de laboratori. Quins records tan agradables!

Ben diferent fou el contacte i la relació amb el Sr. Pere Pérez i Alum, per a tots "Peret". Vaig conèixer primer el seu pare, el Sr. Pere Pérez i Frigola, que l'any 1949, en que vaig iniciar les meves tasques de recerca sobre la pesca al nou i molt reduït centre instal·lat a Blanes, va deixar de ser el secretari de la confraria de pescadors. Jo com a investigador no vaig tenir cap contacte amb ell des del punt de vista administratiu. És de destacar que ha estat fins ara l'únic secretari que va voler compaginar la tas-

A la riba del moll de Blanes, al peu de la barca Xurrich
Maig de 1973

ca administrativa amb el seu treball diari com a patró i armador de la seva barca d'arrossegament: la NATI. Després, encara que d'una forma molt circumstancial, sí vàrem tenir alguna relació de caràcter informatiu. En aquells primers anys de la meva activitat a Blanes encara vaig tenir ocasió de conèixer l'avi d'en Peret, l'avi Isidre. El recordo amb una imatge un xic difosa, segurament aquells joves científics, tres en total, érem considerats si no com uns intrusos, sí com a persones que poc, per no dir res, coneixien de l'art de la pesca. I és que no s'equivocaven gaire. Cal dir però, que era ben cert que teníem unes immenses ganes d'aprendre i d'escoltar les experiències dels pescadors. Aquest capteniment dels pescadors envers nosaltres, els científics, fou molt general. El cas del noi Tomàs era una excepció, segurament a causa que ell ja havia tingut alguna relació amb un científic ben

conegut: el Dr. Odón de Buen. Odón de Buen havia estat catedràtic de Ciències Naturals a la Universitat de Barcelona a principis del segle XX i més tard organitzà a Palma de Mallorca un laboratori de recerca oceanogràfica. Més tard, l'any 1987 es convertí en el que seria el primer institut de recerca marina a l'estat espanyol; *Instituto Español de Oceanografía*. Segurament aquesta circumstància explica la bona acollida que tinguérem a casa del Sr. Josep Andreu.

La família Pérez tenia en l'època que jo els vaig conèixer una barca de ròssec del tipus normal en aquella època: La NATI com ja s'ha esmentat més amunt. Ben segur que és una prova de les seves inquietuds i de les ganes de progressar el fet que ben aviat construïssin una nova embarcació -El RUMBO AL SOL-, que no puc deixar de dir que no es pogué considerar una embarcació exitosa, sinó que més aviat m'atreviria a dir que fou un fracàs

en certa manera. Aviat se'n despregueren. És aleshores quan surt a reluir la força i l'esperit d'iniciativa que niuava en el si de la família Pérez. Hi ha dues embarcacions, el XURRICH i l'ALAMPLE, que tenen una gran importància perquè formen part d'aquell grup d'embarcacions de ròssec que a Blanes fan un pas endavant, ja que es van dotar d'una major potència, s'acostaven als 200 CV. Si, per una banda, marquen una nova tendència en la pesca d'arrossegament, per una altra denoten l'embranchida que ja han iniciat els membres de la família Pérez i, en particular, els fills, en Pere i en Josep. Entre ells dos, segurament en Pere mostrava una gran inquietud tècnica i en Josep era el responsable de les constants relacions humanes que molt ajudaren al seu desenvolupament. Precisament en relació amb el nom que decidiren donar a una d'aquestes embarcacions -ALAMPLE- és quan es va iniciar de forma més estreta la nostra relació. Quan intentaren inscriure el nom proposat -ALAMPLE-

En Pere Pérez descansant al pont del quillat

en el registre marítim, l'administratiu de torn, segurament pel seu desconeixement de la nostra llengua catalana, hi posà objeccions adduint que el nom proposat no tenia cap significat. En Josep Pérez va contactar amb mi per tal que li proporcionés una certificació del que significava aquell mot. Jo vaig preparar un escrit detallant que el nom corresponia a un ocell marí, concretament l'espècie coneguda científicament amb el nom de *Sula Bassana*. El document va complaure a l'administració i la nova embarcació va anomenar-se: ALAMPLE.

Si les nostres relacions amb el noi Tomàs foren, com ja s'ha dit, d'aprenentatge dels quefers de la pesca, amb els germans Pérez, especialment amb en Pere, foren diferents. Jo havia trobat un pescador amant de la il·lustració. Buscava contínuament noves informacions, indagava i experimentava noves formes de pesca, nous models de xarxes i estava atent a qualsevol millora que es pogués aplicar a la pesca d'arrossegament. Jo havia trobat l'interlocutor que necessitava per esplaïar la meva curiositat. Els germans Pérez estaven molt interessats a aconseguir un art d'arrossegament de la major obertura vertical possible. Fins aleshores, la majoria dels arts d'arrossegament emprats tenien una altura a la boca de l'art molt reduïda. Aquells dies un col·lega meu, el Dr. Cl. Maurin, director del centre de l'Institut Francès de Recursos Marins a Seta, m'havia comentat que estaven assajant un nou art d'una gran obertura vertical. Aquesta notícia la vaig comunicar a en Pere Pérez, que es va interessar per la nova informació. Per mitjà de la meva amistat amb el Dr. Maurin, els germans Pérez es traslladaren a Seta on els fou possible comprovar la bondat i l'eficàcia del nou estri de pesca. Atesa la ferma voluntat de millorar i a fi d'evitar possibles problemes administratius van invitar el tècnic en xarxes d'aquell centre francès a fer una estada a Blanes, per tal de dissenyar i muntar una xarxa d'aquest tipus a Blanes. No cal dir que el resultat fou molt profitós. A partir d'aquest moment s'establí una relació amical entre els germans Pérez i el mencionat Dr. Maurin. Quan aquest fou nomenat director general de l'Institut a França amb seu a Nantes, els germans realit-

zaren viatges a la Bretanya i altres localitats sempre en busca de millores i noves tècniques introduïbles en la seva cada cop millor estratègia pesquera.

En una altra ocasió hi hagué l'oportunitat d'assistir a la fira sobre pesca en el mar Mediterrani que es va celebrar a Ancona -Adriàtic Italià-. El govern italià m'havia invitat en una ocasió a visitar-la. Vaig considerar que valia la pena ésser-hi present. En una altra ocasió que em vàrem invitar els vaig suggerir la conveniència que dos molt bons pescadors catalans hi poguessin assistir. Tant els organitzadors de la fira com els germans Pérez hi van estar d'acord. Així els germans Pérez es posaren en contacte amb les últimes tendències de la pesca mediterrània. A mi em resultava molt plaent i estimulant la conversa, els contactes, les opinions d'aquells pescadors fortament motivats per tot el que fos nou i avançat en l'exercici de la pesca. Així es va anar establint una sòlida amistat.

Endut pel seu gran esperit innovador i desitjos de millorar, en la mesura de les seves possibilitats, la màxima eficàcia de la seva activitat com a pescador, en Pere Pérez juntament amb el seu germà Josep comencen a plasmar algunes idees que fa temps que duia al cap: la construcció d'un nou vaixell d'arrossegament dotat d'una estructura i d'una tecnologia puntera. La gestació fou llarga i molt ben meditada i jo mateix he de confessar que em sentia molt satisfet perquè a la fi a la costa catalana hi hauria un vaixell de pesca certament modern i modèlic. En Pere treballava, indagava i procurava assabentar-se de totes les informacions que li resultessin útils per al seu propòsit d'aconseguir construir una unitat de pesca que fos vertaderament eficaç. No cal dir que mentre en Pere rumiava jo no em sentia pas al marge del projecte i no deixava d'aprofitar totes les informacions que arribaven al meu abast per tal de posar-les en coneixement d'en Pere Pérez.

Com que entre la comunitat de pescadors no tot-hom estava d'acord en la construcció de la nova embarcació, en més d'una ocasió em van criticar

per tal com em consideraven, en certa forma, impulsor de la idea que s'anava plasmant referent a la construcció de la nova embarcació. La realitat era que jo em sentia entusiasmat amb tot el procés de la nova construcció. Per a mi significava un nou experiment en la moderna explotació de la Mediterrània. Aquest vaixell podria explorar i explotar àrees allunyades. Lamentablement la realitat no fou així. Aquesta nova unitat, una vegada fou operativa, continua explotant quasi únicament els caladors tradicionals de l'entorn del port de Blanes. De totes maneres, les bones relacions entre els germans Pérez i jo s'incrementaren i era molt freqüent que em traslladés a sopar a Blanes per compartir la vesprada amb els germans Pérez compartint idees, notícies, propostes, etc. Relacionades amb la nova construcció. L'amistat s'afermà més i més.

A la coberta del "Peret"

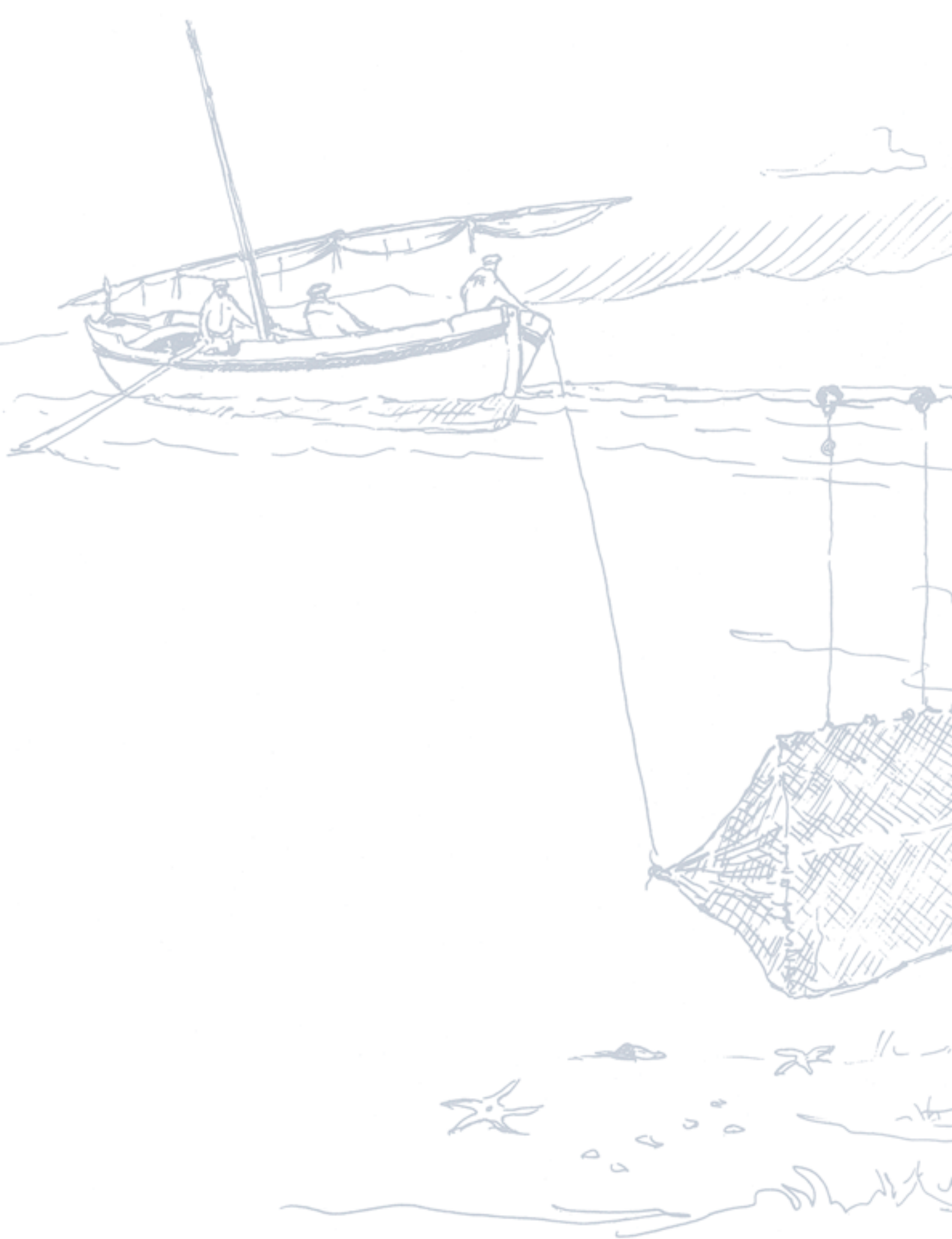
A la fi, el vaixell fou batejat i fou, com era d'esperar, amb el nom de PERET responent al motiu o nom amical amb què eren coneguts a Blanes els membres de la família Pérez. Estava enllestit. Recordo com si fos ara el dia que cap a les 11 del migdia el PERET, majestuós, impressionant, feia la seva entrada al port de Blanes. En aquella hora era buit de barques que eren a la mar. Aquest fet encara remarcava més la seva grandiositat, la seva personalitat.

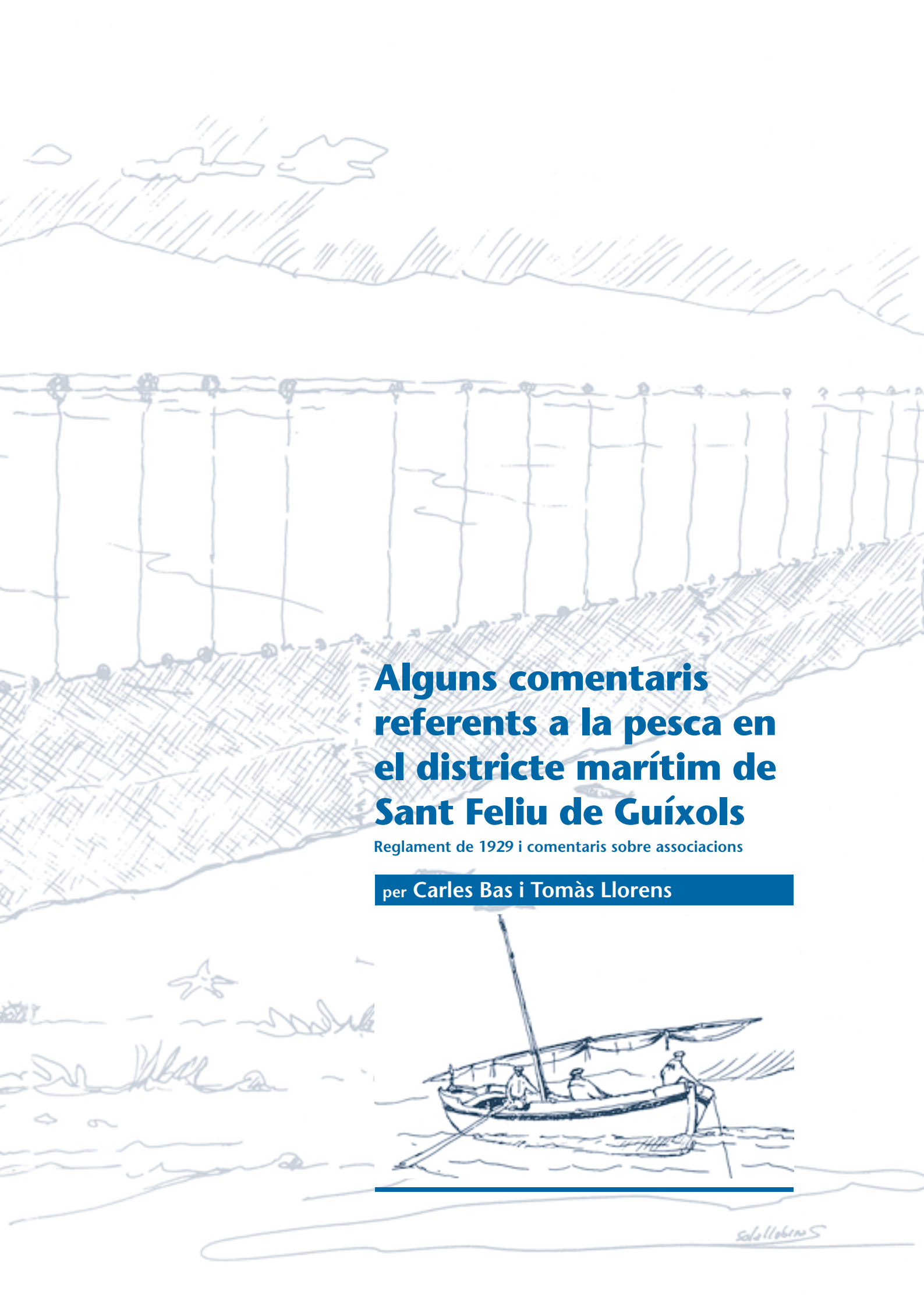
Durant bastants anys el PERET mantingué la seva capacitat. Fou un model àmpliament citat en diferents mitjans de comunicació pesquera, tant de divulgació com científics. Però darrerament començava a mostrar símptomes d'envelliment i potser més correctament s'allunyava del que segurament serà el model més adequat a l'explotació actual de la Mediterrània.

Lamentablement, mentre el PERET envellia, el seu creador, el seu animador, l'home que amb el seu esperit de constant progrés li va donar vida, va contraure una gravíssima malaltia. El seu esperit sempre animat no sols el feia lluitar contra la seva malaltia, sinó que ja preparava el que havia de ser el substitut del PERET. Durant la nostra darrera conversa ens mostrava satisfet el que seria una nova embarcació adaptada a les situacions actuals.

Però la lluita amb la malaltia acabà derrotant-lo. Va morir el 2 de març d'aquest any, quan ja tenia quasi enllestit el seu projecte. Que Déu, que l'animà sempre, l'hagi acollit.

Carles Bas i Peired
Doctor en Biologia

Alguns comentaris referents a la pesca en el districte marítim de Sant Feliu de Guíxols

Reglament de 1929 i comentaris sobre associacions

per Carles Bas i Tomàs Llorens

La pesca ha anat evolucionant al llarg del temps. Les tècniques: arts de pesca, barques de pesca, mètodes, etc... han canviat. És un fet que queda ben palès en observar i recordar com es feia abans i com es fa actualment. Pel fet de tractar-se d'una activitat de l'home -i això és quelcom que cal no oblidar mai- les variacions han afectat sols i fonamentalment la disponibilitat del producte que se n'obté -els peixos- o el comportament dels pescadors. Des d'algunes instàncies es té tendència a considerar només l'aspecte recurs i es posa poca atenció al paper de l'home, del pescador, que en una visió global de la pesca no deixa de tenir una importància cabdal. Documents molt antics ja mostren una gran preocupació per la progressiva disminució del peix. Aquesta apreciació va fer que al llarg del temps es prenguessin mesures sempre coercitives encaminades a preservar els recursos marins. Fins fa poc aquestes mesures no obeïen a cap coneixement mínimament sòlid, basat en estudis seriosos, sinó que en gran part resultaven idees poc fonamentades.

És durant el passat segle XX quan es desenvolupen estudis que responen a la disponibilitat de dades progressivament més fiables. Això va permetre confeccionar teories explicatives tant del comportament dels peixos com de l'impacte del factor pesca sobre llur abundància. Podríem dir que aquests coneixements han tingut una evolució molt intensa

darrerament. Això ha permès un millor coneixement dels recursos, de la seva abundor i també disposar dels fonaments prou consistents que permetin elaborar directrius amb bases sòlides encaminades a una explotació sostenible dels recursos marins.

L'activitat humana sí que ha estat regulada des de temps antics. Així ja el rei Jaume I dicta unes normes que determinen com han d'actuar els pescadors de les llanures del delta de l'Ebre si es volen beneficiar de la concessió reial. Normatives d'aquesta mena han anat proliferant i encara avui són nombroses les diverses normatives existents. Ara bé, ben segur que la sensació i l'experiència que l'explotació del medi marí té moltes dificultats ha fet que els pescadors, units i amb el suport de tots tractessin d'ajudar-se a superar les dificultats. És per això que es constitueixen gremis, confraries, pòsits, associacions de diferents tipus que tenien i encara tenen com a objectiu primordial la mútua ajuda en moments de penúria. Així les directives tenien tres objectius: preservar els recursos marins, controlar l'activitat pesquera i assegurar ajuts als seus associats.

Poder disposar de documents corresponents a la primera meitat del segle XX permet una reflexió, encara que sigui superficial, de com han evolucionat els dos aspectes de l'activitat pesquera que s'han

DIRECCION GENERAL DE MONTES, PESCA Y CAZA.

Vista la propuesta formulada por el Director local de pesca del Distrito de San Feliú de Guixols y de acuerdo con las modificaciones introducidas por el Consejo Superior de Pesca y caza y la Dirección General de Montes, Pesca y Caza.

S. M. el Rey (q. D. g.) se ha dignado aprobar el adjunto Reglamento para el ejercicio de Pesca en el Distrito de San feliú de Guixols.

De Real Orden comunicada lo digo a V.S. para su conocimiento y efectos correspondientes. Dios guarde a V.S. muchos años. Madrid 6 de Junio de 1929.-El Director General, Octavio Elorrieta.
Sr. Director de Pesca de la provincia de Barcelona.

Figura 1

comentat. Per una banda, es disposa d'una normativa sobre l'ús i maneres de treballar dels diferents arts i ginyes de pesca, i per l'altre, d'alguns documents relacionats amb les associacions que funcionaven en aquella època. En particular ens hem fixat que hi ha una associació blanenca de començament de segle anomenada "Sociedad La Pescadora" establerta a Blanes. En aquesta associació hi ha detallades distintes normes d'interès per als pescadors.

Reglamentació pesquera: Una lectura del reglament aprovat per S.M. el Rei per a l'exercici de la pesca en el districte marítim de Sant Feliu de Guíxols expedit el 6 de juny de 1929¹ assenyala de forma palesa l'extraordinari canvi experimentat per la pesca en els darrers 70 anys (Fig. 1). En aquest document destaca una qüestió important: dels 97 articles que el formen, només un, el 97è, està dedicat a la pesca d'arrossegament, pesca al bou i a la raca. Aquest article, molt breu, tan sols assenyala la prohibició d'aquest tipus de pesca (Fig. 2). Aquesta prohibició ja està esmentada en la Reial ordre del 8 de gener de 1923.

Qualsevol que compari aquesta normativa amb la importància que sovint té la pesca d'arrossegament podrà constatar els canvis profundíssims que han afectat l'activitat pesquera des dels anys 30 a l'actualitat pel que fa al districte marítim de Sant Feliu de Guíxols. Un detall, que si bé no està relacionat amb l'activitat de la pesca sí que denota el nivell cultural dels que redactaren aquest document, és entre d'altres el fet que el text escrigui Sant Feliu de Guíxols -està escrit en castellà- amb la següent

grafia: Feliú. Això està relacionat i, de fet, és una conseqüència de l'estructura legislativa, que, com en d'altres matèries, depenia directament de Madrid i, com era d'esperar, estava completament desconnectat de la problemàtica costanera segurament d'una forma més evident pel que fa al litoral mediterrani. Fins i tot durant els anys 50 i 60 en els centres oficials encarregats del control de la pesca a Madrid es tenia la impressió que la problemàtica pesquera mediterrània no mereixia una atenció minuciosa, ja que es tractava de qüestions menors que, en moltes ocasions, eren el resultat de picabaralles entre el mateixos pescadors

A la primera part el reglament es refereix a aspectes generals de funcionament amb una especial atenció als senyals que s'han d'emprar tant de dia com de nit. És interessant assenyalar l'atenció que es presta al treball dels nens, distingint edats i sobretot tenint en compte que es pugui assegurar la continuació dels estudis se suposa que es tracta dels de nivell elemental o bàsics, ja que en el mateix article 7 s'indica que si saben llegir i escriure no se'ls exigirà la necessitat de freqüentar l'escola.

Una part important de l'article es dedica a normes de comportament, deures dels mariners, senyalització, etc. També és important destacar la reglamentació minuciosa de la pesca de palangre, amb tota mena de detalls, multes per a possibles infraccions, etc. És també curiós que la sanció econòmica en el cas d'infracció de la normativa era de 50 pessetes, xifra prou important si és té en compte que es tracta de l'any 1929, quan un sou mensual oscil·lava a l'entorn de 200 pessetes. Encara és més

B O U S Y V A C A S

Art. 97.- Prohibido en el Distrito los arrastres con motor o veñas por Real orden de 8 de Enero 1923 (Diario Oficial N.15) se denunciarán los infractores a esta Ayudantía por los pescadores, prestando estos su corporación para perseguirlos con sus embarcaciones, caso de interesarlo la Superioridad.

Figura 2

Palangró

important el que expressa l'article 44 en el qual s'assenyala que en casos d'extrema gravetat el director provincial pot arribar a imposar una multa de fins a 1.000 pessetes.

Una altra activitat que es regula en aquesta normativa és la pesca amb artons. En cas d'haver-hi roques, la distància des d'aquestes fins a 1 milla s'havia de respectar per molt que hi poguessin pescar els tresmall. Per a la maniobra sols es permetia l'actuació de 6 homes per art. És molt curiós que s'assenyalin les mides de la xarxa i de les cordes, que no podien passar de 240 m. El material emprat per a les cordes era l'espart, ben segur pel seu baix cost. El detall més important és fixar les dimensions de la malla del cap, que no podia ser inferior a 10 metres quadrats amb la malla estirada i mullada. Segurament en la realitat la malla era molt més estreta a fi de retenir totalment el peix. Fins i tot la "mantellina", malla quasi cega, podria haver-se emprat durant els anys 40.

El detall amb què s'especifica el comportament i la manera com han d'actuar els patrons dels diferents arts indica la importància que tenien aquests instruments de pesca en aquella època. Per altra banda, el fet que el personal de terra: homes, de vegades nens, que tiraven de les cordes no haguessin d'estar registrats dona idea del fet que sempre es trac-

tava de personal de baixa condició.

Les aixàvegues emprades a Lloret de Mar eren molt semblants als artons i, per tant, es regien per una normativa similar. És interessant assenyalar que els amos d'aquests arts estaven obligats a vendre peix als palangres per a servir d'esquer; això demostra la importància que tenia el palangre en aquella època. Es curiós assenyalar la minuciositat amb què s'especifiquen aspectes relacionats amb el comportament i la relació entre ma-

riners, entre diferents ormeigs, torns, etc. Tot això demostra que en l'exercici de la pesca era molt més important la tècnica que la preservació del recurs, segurament perquè es creia que aquest era inesgotable en la pràctica.

Arts amb llum sobre l'aigua. En aquesta tècnica els boligs seran preferents; i altres arts com els sardinals i els cercles de sirga no podran encendre cap llum a menys de 300 metres del bolig. En el mateix aspecte qualsevol art que disposi de llums per a treure el peix haurà d'estar situat a una distància mínima del seu veí. Entre els arts de xarxa els dos models més importants, sens dubte, eren els tresmall i les soltes. Els sardinals, molt importants en aquells anys no eren altra cosa que soltes especialment preparades per a la pesca de la sardina. Entre les soltes i els tresmall, els boleros (barreja dels dos tipus de xarxes) eren també bastant freqüents. Els tresmall es calaven d'una milla cap a terra. La malla no podia ser inferior a 36 mm de costat de malla. Quan aquesta està mullada s'entén que aquesta mesura es refereix a la xarxa central. Tampoc es podia remoure l'aigua o fer soroll per facilitar que el peix s'emmalles més fàcilment. Aquestes mateixes normes eren aplicables als boleros (articles 54-62). En el cas de les soltes (articles 94-96) es prohibia sobrepassar les 60 braves de llarg i 3 m d'alçada, i el costat de la malla mullada no podia ser superior a

Barca tradicional de sardinals. E. Roig

2 cm. Les normes de funcionament eren semblants a les establertes en el cas del tresmall.

Els sardinals (art. 65-71) eren uns ormeigs de molta importància en els anys que s'estan considerant. Tenien preferència quan es calaven a la "prima" o a l'"alba". Calia tenir en compte les distàncies entre ells. Era molt important l'obligació que tenien, igual que en altres arts de pesca, de subministrar esquer als palangrers, la importància del qual era ben palesa. La infracció d'aquesta norma era multada molt severament.

Uns altres ormeigs molt importants eren les "nanses", que podien pescar tot l'any com en la majoria de xarxes esmentades anteriorment. Estava reglamentada l'amplitud de la malla, el costat de la qual no podia passar dels 25 mm. El costum era agrupar-les mantenint-les unides mitjançant una corda, formant el que es coneixia com un to (grup de nanses lligades). La distància entre cada nansa havia de ser d'unes 24 brases i sempre havien d'estar adequadament senyalades per tal d'evitar que algun altre pescador, involuntàriament les pogués

arrossegar. Semblants són els arts de "sareia" equivalent a sirga. Cal fer atenció al fet que en lloc de dir "jareta" autèntica forma castellana, l'expressió emprada sembla tenir relació amb el fet que el personal administratiu encarregat de redactar els reglaments estava poc instruït amb les feines de la mar (art. 78-79). Es podia pescar tot l'any de dia o de nit, sempre, però a una distància no menor de 500 metres de les aixàvegues o altres arts fixos. També estan relacionats amb aquest tipus d'arts les teranyines amb la condició que la llum no superés les 3000 bugies, així com tampoc calar-lo en zones de profunditats inferiors als 30 metres (articles 80-85).

És interessant assenyalar la importància que devia tenir la pesca amb salabre (art 86-92) pel nombre d'articles que hi dedica aquella normativa. Es podia pescar durant la temporada en què era abundant la sardina i el seitó però mai perjudicant altres tipus de pesca, però si hi havia altres barques pescant, les havien de respectar. És curiós que estava molt reglamentada la manera d'actuar i com s'ha-

Nanses

via de repartir la pesca quan més d'un salabrer es trobava a la zona on hi havia la mola de peix.

Segurament de tot l'articulat que s'està comentant el més taxatiu és el que correspon a l'article 97 (fig.2), que, en el Districte marítim a què fa referència aquesta normativa, prohibia l'actuació de les barques d'arrossegament, ja sigui a motor o a vela. Els infractors seran denunciats a la corresponent Ajudantia de Marina i, si aquesta autoritat ho demana, tindran obligació de prestar la seva col·laboració amb les seves embarcacions per tal d'ajudar a la seva persecució. És sorprenent que l'any 1929 es prohibís una modalitat de pesca que sense cap mena de dubte ha esdevingut la més important, almenys a partir de 1945.

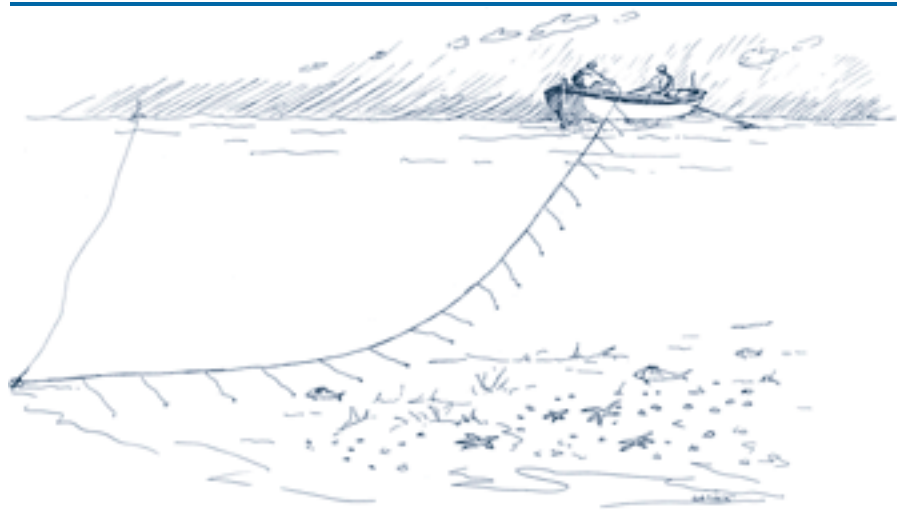
El palangre era sens dubte un dels ormeigs més importants d'aquella època. Un fet que demostra aquesta asseveració és que per aquest tipus de pesca es disposava de barques de característiques particulars, barques palangreres i també pel fet, com es detallarà més endavant, que els sardinalers tenien l'obligació de subministrar sardina per a l'esca dels palangres, el que suposa que els palangres i la seva activitat pesquera era molt important.

El palangre (Articles 22-44) podia emprar-se tot l'any, ja que es considerava que no perjudicaven a les cries del peix. Una importància dels palangres i

de la pesca amb aquests arts queda ben clara en el fet que si es produïen infraccions greus la multa podia arribar fins a 1000 ptes, xifra molt important en aquella època. En el cas de tractar-se de palangrons, la normativa (Art. 31) especifica que mai podia calar-se en els llocs on habitualment hi treballaven les xàvegues ni altres arts com teranyines, arts de llum, sardinals, etc. Dos fets es consideraven de molta importància: per una banda, l'adquisició d'esca, i per altre les sancions quan hi ha comportaments irregulars. Era ja molt important anys enrere, ja que Sánchez Reinart en el segle XVIII esmenta la importància que tenia la fabricació d'hams a Blanes i a Barcelona, que assortiren d'aquests estris tan importants per a la pesca la major part dels ports peninsulars. Altrament, el peix agafat amb palangre o amb nanses era considerat en el mercat de la màxima qualitat. Avui es torna a pescar lluços de mida gran en el fons del talús emprant palangres de fons, però durant els molts anys en què aquesta tècnica fou oblidada en benefici de la pesca d'arrossegament, el lluç de mida gran continuava anomenant-se "lluç de palangre".

Durant el segle XVIII l'augment demogràfic de la població fou causa que a Catalunya s'incrementés la pesca d'arrossegament. Aquestes tècniques donaren lloc a fortes tensions per la competència que s'establia amb les formes de pesca més tradicionals -palangres, nanses, tresmall, sardinals, etc-. L'arrossegament es va iniciar a Catalunya i després s'estengué a tots els altres ports i platges de pesca: ja en el segle XVI, el gànguil, d'origen provençal, amb una màxima importància durant el segle XVIII. Semblant era la tartana.

Després ambdós arts desapareixeren per donar pas a la parella o bous. La pesca seguia les ordenances de 1767 -"a tres llegües cap enfora de la llengua d'aigua"- . La temporada de

Pesca al palangre. Dibuix: Joan Sala i Lloberas

pesca es fixà en l'any 1777, des del 20 d'octubre fins a la Pasqua de Resurrecció. A pesar de les lluites, els bous, pel seu alt rendiment i menor despesa, es varen anar imposant.

Després d'aquest breu però creiem que il·lustratiu comentari sobre el paper de la pesca d'arrossegament durant el segle XVIII, crida molt l'atenció, com ja s'ha comentat, el contingut de l'article 97 que fa esment de la Reial ordre de 8 de gener de 1923 prohibint tot ús d'arrossegament en el districte de Sant Feliu de Guíxols. Seria molt interessant disposar de la trajectòria seguida per la pesca del bou durant la primera meitat del segle XX, ja que tenim constància de pesca de la parella amb barques de vela llatina a la primera part del dit segle, concretament en el port de Blanes, segurament durant els anys vint, moment en què es produeix la introducció del motor i l'abandó de la vela, almenys pel que feia referència a la pesca d'arrossegament. En aquest aspecte és important la documentació aportada per Rodríguez Santamaria (1923) que descriu tant el bou com les parelles remolcades a motor i encara algunes a vela. És interessant constatar que en el cas dels bous en una sola barca, les portes estaven directament unides als calons.

Evidentment en el cas de les parelles no hi havia portes. A Catalunya és interessant assenyalar que hi havia la seu d'empreses que tenien vaixells dedicats a la pesca del bou però no a les costes de la Mediterrània sinó a la costa atlàntica de Marroc. Però el més interessant és constatar si la prohibició estipulada en l'article 97 del reglament que estem comentant tenia algun altre referent en altres costes peninsulars. Trobem que a Gijón, per ordre de 19-XI de 1908, es prohibeix l'arrossegament a menys de 5 milles de la costa. Per la Reial ordre de 14-I-1910 aquesta prohibició s'estén a la província de Pontevedra així com a tot el nord de la Península Ibèrica. Ja des del 7-XI-1866 estava prohibit a menys de 15 milles. Pel que fa a les parelles de vapor no n'hi ha cap operant a la zona estudiada. Contràriament, a Catalunya s'esmenten 299 parelles de Vela per a la pesca del bou. A principis de

segle s'esmenten un seguit de disposicions referides a aquesta modalitat de pesca. Així, en data 8-XI-1898, s'assenyalen les línies de costa a partir de les quals es compta la distància mínima per a aquesta pesca. Aquesta normativa té una modificació el 28-X-1905, i el 9-XII-1912 s'estableixen els límits definitius pel que fa a la província de Barcelona. Des de 28-XII-1899 la veda per a la pesca del bou s'estenia des de l'1 de maig al 30 de setembre.

Tota aquesta variada informació sembla estar d'acord amb la normativa assenyalada en l'article 97 del present reglament de 1929 que establia la prohibició de la pesca d'arrossegament a motor o a vela per a tota la zona del districte de Sant Feliu de Guíxols. Ara cal interrogar-se si aquesta disposició es va aplicar de forma real i rigorosa i, en tot cas, com es va desenvolupar la ja important activitat arrossegadora existent a Blanes l'any 1949.

Quillat d'arrossegament

Aspectes socials

És ben conegut que el principal objectiu de les confraries, pòsits, així com altres associacions no era altre que col·laborar, entre tots, a sobrevenir a les necessitats dels membres associats i a les dificultats en l'exercici de la pesca, mancances personals i d'altres.

Diferents documents corresponents als anys 30 han estat consultats, però entre tots ha semblat més interessant per la seva vinculació amb Blanes fer un comentari de la societat "La Pescadora" establerta a Blanes a partir de 1917.

Els documents de què es disposa són anotacions que fan referència a diferents associacions. Tan sols es farà una menció puntual d'algunes d'elles. Per ordre de l'any del qual es disposa informació, s'esmenten les següents: "Asociación de Patronas Pescadores de Barcelona" de la qual es té una informació corresponent a l'any 1932; "La Mutualitat d'Armadors i Propietaris d'embarcacions de Pesca de Catalunya", que està domiciliada al Varador de Pescadors de Barcelona. Va ser constituïda l'any 1933 amb la finalitat de preveure i ajudar a les necessitats causades per accidents esdevinguts en l'exercici de la pesca; el mateix any 1933 es disposa d'informació referent a una sociedad "El Pescador" existent a Blanes, possiblement d'organització anterior a aquesta data. El document acreditatiu és una carta del seu secretari, el Sr. Andreu i Costas. Finalment també s'ha enregistrat una acta d'una reunió de la "Federació de patrons i Armadors de Pesca de Catalunya" amb seu a Barcelona. La reunió fou celebrada el 21 d'abril de l'any 1935. La reunió va estar presidida pel president de la Federació Sr. Ismael Redó i hi varen assistir representants de Vinaròs, Sant Carles de la Ràpita, Ametlla de Mar, Tarragona, Torredembarra, Calafell, Vilanova i la Geltrú, Barcelona, Montgat, Calella de la Costa, Tossa de Mar, Palamós i Roses. Noti's que hi havia possiblement una forta vinculació de Vinaròs amb la resta de ports de pesca de Catalunya. També crida l'atenció l'absència de zones com per exemple Blanes i Sant Feliu de Guíxols

i, al contrari, la presència de platges que avui tenen poca importància com per exemple Montgat. El tema principal de la reunió fou una discussió sobre l'establiment de la "veda" en l'exercici de la pesca.

És molt important assenyalar, encara que només sigui de passada, les propostes que s'hi varen fer. Barcelona admet que certament hi ha una crisi important, però crec que és discutible la seva naturalesa. Es constata que la manca d'estadístiques fa difícil l'anàlisi correcta de la situació i, al mateix, temps considera que es mata menys peix que anys enrere. En conjunt atribueix la situació a l'estructura del mercat més que a la pesca. Sembla que hi ha consens en el fet que si no hi ha peix el pescador emigra, segurament amb l'intent de trobar situacions més favorables. També és freqüent que les autoritats imposin restriccions en l'exercici de la pesca, encara que es reconeix que moltes vegades s'incompleixen. És important que ja aleshores es tenia clar que una restricció de 2-3 mesos no podia produir millores importants, ja que ni creixen ni augmenten significativament. La representació de Barcelona es mostra partidària del primer punt de vista, si bé no rebutja col·laborar si es decideix implantar alguna veda.

També es comenta que hi ha països que presten ajuts als pescadors, per exemple en forma de crèdits, etc. Es considera que no es pot anar a una veda total de forma ràpida. Cal estudiar totes les característiques. Cal assenyalar que ja es fa esment a problemes com finançaments, estadístiques correctes, estudis, etc., que més endavant esdevindran fonamentals per a l'exercici correcte de la pesca. Sembla que la situació no ha canviat gaire. Es comenta el problema a què dóna lloc la falta de guanys que significa la veda per als pescadors i l'associació proposa que sigui el Govern de la República qui imposi una veda des de l'1 de maig fins al 31 de juliol a partir de 1936 que afecti tot l'arrossegament mediterrani. La infracció suposarà una multa de 1000 ptes i l'aturada de tot un any. També se suggereix un import de 0,25,-ptes pel peix i de 0,50 ptes si es tracta de llagostí o llagosta pel peix que surt del mercat o de la llotja de venda. Es pretén crear un fons amb un ajut de 250.000,-ptes aportat pel go-

vern que, juntament, en la recaptació resultant dels impostos assenyalats permetran concedir crèdit sense interessos de fins al 50% per l'import de les millores necessàries, així com ajuts per un total del 40% en els períodes de veda. També s'indica que els crèdits amb venciments entre l'1 de maig i el 31 de juliol siguin prorrogats sense cap mena de recàrrec. El 10% restant servirà per fer front a les despeses ocasionades per les necessitats administratives i els tràmits conseqüents. Totes aquestes propostes foren acceptades per l'assemblea i van signar el document el president Ismael Redó i el secretari Josep Comas.

És interessant constatar que en el reglament abans esmentat i dirigit al districte de Sant Feliu de Guíxols, l'article 97 prohibeix de forma taxativa la pesca d'arrossegament. No és fàcil comprendre com se selecciona aquest reglament o la veda d'arrossegament proposada l'any 1935.

Fig. 3

Sociedad "La Pescadora": Sembla que fou presentada al Govern Civil de Girona el dia 1 d'agost de 1916 per al seu enregistrament. Aquesta Societat fou establerta l'any 1917 (Fig. 3). Una de les especials intencions feia referència a com s'havia de dur a terme la venda de la sardina. Aquesta normativa fou aprovada en la Junta General celebrada el dia 5 de desembre de 1917. La norma establia que la venda es feia per torns començant pel racó anomenat la "Pujola" obrant dos dies seguits, mentre en el racó de "Sant Antoni" i durant un sol dia. Si la quantitat excedia de 200 sardines, primer s'havia de subhastar i només després es podia portar a la plaça. Quan hi havia pesca abundant es podia enviar per tren a altres llocs tenint en compte que els mesos gener, febrer, març, novembre i desembre es podia enviar a les 9,30 h. I els altres mesos a les 7h. Potser aquesta diferència està relacionada amb la temporada en què la sardina és ouada -de novembre a març, aproximadament- si no és clara la relació que hi pugui haver. També es definien altres normes sempre relacionades amb el procés de venda de la sardina. Una altra activitat també relacionada amb aquesta societat era el control i bon funcionament de les tines pel tintat de les xarxes. Hi havia una tina a l'entorn de la platja de Sant Andreu de la Palomera i una altra al racó de Sant Antoni.

Els seus fundadors foren: Josep Ruchen Costas, Salvador Vidal, Josep Frigola, Joan Creixell, Plàcid Castañé, Bonaventura Ferrer, Joan Pou i Manel Moliné. Era una societat destinada als interessos dels seus associats i completament al marge de la política. La quota anual era de 3 ptes. Quan la societat fou liquidada hi van haver alguns problemes administratius.

Carles Bas i Peired. *Doctor en Biologia*
Tomàs Llorens i Andreu. *Patró retirat*

Notes

¹ Aquesta Reial ordre fou expedida pel director general de pesca Octavio Elorrieta i comunicada al director de pesca de la província de Barcelona.

Aproximació a la vida i obra de Rafael Bataller

per Josep Bota-Gibert

Quan fa deu mesos vàrem plantejar la idea de recuperar artistes blanencs no gaire estudiats, un dels primers noms en qui vaig pensar fou en Rafael Bataller. D'ell, ja havia escrit un article, quan, essent encara estudiant, em convidà a la inauguració d'una de les moltes exposicions que va oferir a la Sala Parés.

D'aquella inauguració, el que primerament em va sorprendre va ser l'ambient, la manera de vestir dels convidats, algunes joies petulants que s'avenien molt amb formes goludes, ampul·loses, educades en el crit que sobresurt. Els meus ulls, però, es fixaven invariablement en altres figures més harmonioses, escassament enjoiades, discretes de veu i gest, que lluien una naturalitat envejable. I, com va escriure el poeta, mirava de reüll aquella dona blanca i bruna a qui no vaig saber què dir.

Els quadres també em van interessar; presentaven temes de París, la Vall d'Aran i Formentera, al costat de gerros carregats de flors de colors vius. Dels temes parisencs, em van atraure tots els quadres de ponts, tan ben estudiats i arquitecturats, constants en l'obra de Bataller. Dels temes aranesos, recordo el contrast entre les llars i el paisatge tan intensa-

ment nevat que et suggeria que la neu era més blanca. Però els temes que més em varen interessar foren els de Formentera: les pageses i les marines -un prodigi de colors i tonalitats, d'indrets vistos a diverses hores del dia, que us fan dir que la llum va inventar-se en passar Ulisses per Formentera. Rafael Santos Torroella, a propòsit d'aquesta exposició, va observar amb molt més encert:

Para nuestro gusto, los mejores son los paisajes de París y Formentera, entre los cuales se destacan, de los parisienses, lienzos tan bellamente logrados como en grises o grises ocras como «Pont neuf, crepúsculo», y «Pont des arts, nieve», el intenso y radiante «Remolcador azul» y muy especialmente «Notre Dame, luz de tarde», con la presencia a distancia de la casi femenina catedral como vista a través de la oscura mantilla que le tejen, en primer término, los negros ramajes de unos árboles; de los segundos, «Formentereñas», con su teoría de bien equilibradas verticales y horizontales, apunta a un geometrismo que culminará en «Ventana», cuadro éste que viene a ser como una visión realista de los famosos cuadros del abstracto Albers. De gran belleza son, en la misma serie de For-

Pont Marie. Paris

mentera, las imágenes de playas desiertas, tal vez con el wagneriano Es Vedrà al fondo y siempre con una delgadez y transparencia de colorido que les confiere a aguas y celajes tonalidades como de piedra preciosa.¹

Llum, llum i llum, estudiada a partir de Roig i Soler de qui, en èpoques no gaire llunyanes, Bataller va arribar a tenir trenta-cinc peces.

Els orígens familiars

El seu pare, Tomàs Bataller i Soldevila havia nascut a Figueres el 26 d'abril de 1888, l'any de l'Exposició Internacional de Barcelona. Els avis provenien de Figueres i Perelada i sembla que els avantpassats havien tingut importants propietats a Maçanet de Cabrenys. El noi va iniciar els seus estudis a la Salle de Figueres, coneguda popularment com Els Fossos; fou company de curs dels Cusí, amb qui travà una bona amistat. Recordem que els Cusí serien uns coneguts empresaris farmacèutics, propietaris dels Laboratoris del Nord. Tots dos coincidien a remarcar que el seu mestre predilecte fou Esteve Trayter, educador de tants figuerencs il·lustres. A set anys, Tomàs va perdre els seus pares.

Dels estudis als Fossos, no se'n conserva cap documentació; sí, en canvi, que se n'ha conservat alguna del seu pas per l'Institut de Figueres on va examinar-se d'estudis de batxillerat entre 1901 i 1904. Posteriorment, inicià la carrera de medicina on va fer moltes amistats que li havien de servir de molt en el futur; la va concloure poc després que s'iniciés la Primera Guerra Mundial amb excel·lents resultats. A Barcelona, mentre estudia, pels volts de 1910, coneix Dolors Giralt Xicola, nascuda el vint-i-sis d'abril de 1890 a Alella, que el 1916 es convertirà en la seva dona. La Dolors era filla de Pau Giralt, un propietari rural tractant de gra i de mares de vi.

Tomàs Bataller va començar a exercir de metge a l'Hospital dels Nens Pobres del carrer Consell de Cent, al costat del doctor Puig i Sureda. Sembla que fou allí on va assistir a la primera operació de cor que es va fer a Espanya. Després de superar una grip tan inoportuna com temible, que nord enllà era coneguda amb el nom de grip espanyola, per suggeriment del doctor Cinto Raventós, acceptà la plaça de metge de Prades, on s'hi va estar un any i mig. Allí va tenir la sort de conèixer Iu Pasqual i Joan Miró. Després, impel·lit segurament per les ganes de casar-se, va acceptar la plaça de metge de

Retrat de família el dia de la comunió solemne d'Antonio i Rafael

Blanes que li havia ofert Carrasco i Formiguera. Novament desoïa el consell del doctor Puig i Sureda, que pretenia que el seu brillant ajudant es quedés amb ell a Barcelona.

El 1919 Tomàs Bataller i Dolors Giralt arriben a Blanes amb un primer fill, nascut a Barcelona l'any anterior, batejat a la parròquia de la Concepció. Com molt sovint passava i passa encara, va dir-se com el pare, Tomàs, la passió del qual fou, com tothom sap, el futbol i la natació. Catorze mesos més tard, venia al món l'*Antonio* i, al cap d'uns altres catorze, el 26 de novembre de 1920, en Rafael, que ha dedicat tota la seva vida a l'art.

Els Bataller arriben al país dels Milà i Camps, Miralbell, Bori, Ruyra, Folguera, Carreras, Balvey, Junceda, d'en Josep Roig i Raventós, que s'havia casat amb la Filomena Miralbell... i varen integrar-se ràpidament. En un primer moment, lloguen la casa d'Elies de Molins, al passeig de Dintre, just al costat d'on s'instal·larien definitivament. Llavors Blanes, amb el moll ideat però encara per fer, devia ser un paradís per a moltes famílies burgeses. Bataller va convertir-se en un dels primers difusors de les qualitats de Blanes, i, així, convidà molta gent del ram de la medicina, entre ells el doctor Emili Moragas, a estiuajar-hi. També va establir una bona relació amb en Néstor de la Torre, un pintor canari que només pintava durant els mesos d'estiu que passava a Blanes.

Tomàs Bataller esdevé metge d'un gran nombre d'aquestes famílies benestants i de grans propietaris. Amb la creació de SAFA esdevé metge de l'empresa, càrrec que més endavant ocuparà el seu fill *Antonio*. Com és sabut, en aquells dies a Blanes hi exercien dos altres metges, en Brunet i en Soler.

No van trigar a tenir minyona. Primerament, hi va anar tres dies a la setmana la Roseta, conegu-

da com la *Catalana*; després varen fitxar la *Rosita*, que es va estar amb ells fins que ben gran es va casar amb en Ventura de Cal Fabet. Els menjars havien de satisfer el paladar del pare Bataller qui, essent estudiant, ja s'havia permès algun sopar de duro al *Lyon d'Or*. Aprofitem l'avinentesa per explicar que un sopar de duro era un sopar de primeríssima: no hi faltava de res, xampany, caviar, faisà... Per això, després, se n'han explicat tants, de sopars de duro.

Bataller va tenir una certa relació amb Francesc Folguera, prestigiós arquitecte que va fer algunes cases notables a Blanes. Fou ell qui li explicà el vell mite sobre la propietat del convent: l'avi Amado i en Joaquim Cases-Carbó el pretenien, el convent, i acordaren fer una cursa de carros fins a Santa Coloma; el primer que arribés a cal notari es quedaria el convent, l'altre s'hauria de conformar amb l'hort. Va guanyar en Cases-Carbó.

El pare Bataller es va anar proveint dels darrers aparells del moment. El primer que va comprar fou un amb el qual aplicava corrents diatèrmics; el segon va ser l'aparell de raigs ultraviolats, que va aplicar als seus fills i a Jordi Garriga per enfortir-los, i, finalment, nou anys després d'arribar a Blanes va comprar l'aparell de raigs X, les plaques del qual els seus fills, quan ja eren més grans, l'ajudaven a revelar.

L'automòbil Fiat dels Bataller a Cal Coix

Aquells dies un metge havia de saber de tot. Bataller, volgués no volgués, a Blanes també va haver de practicar cirurgia major i ginecologia: va fer una cesària a la taula d'una cuina sobre un llum d'acetilè, va amputar cames desfetes per bombes i mans destrossades per cokes de cavalls, però també en va recompondre moltes. Les cartes d'agraïment i les ofrenes eren freqüents a Can Bataller: Josep Esteve, per exemple, es desfeia en elogis el 1931 quan per causa d'un accident fou atès en primera instància pel doctor Bataller, i, posteriorment, hospitalitzat a Girona amb fractures múltiples.

Els Bataller al passeig de Mar

Per visitar casa per casa, masia per masia i accidentat per accidentat, en començar la dècada dels vint va comprar-se un Owerland, que devia ser igual que un Ford T. Va ser dels primers cotxes que hi va haver a Blanes, amb els d'en *Roig dels autos*, el Ros i en Galí. Quan aquell cotxe va fer-se vell i ja no el satisfia va decantar-se pels Fiat. El primer que va tenir era un 13000 de Barcelona. Després, el dia de Sant Joan de 1929 va estrenar un altre Fiat, la matrícula del qual era 38130 de Barcelona. Per celebrar-ho, va anar amb els seus nois i en Lluís Ferrer Oms, de Cal Conde, a veure els focs artificials a les fonts de la plaça d'Espanya de Barcelona. En aquesta excursió, Carles Buïgas i Sans, amic del doctor Bataller, va ensenyar-los com eren les instal·lacions que conjuminaven aigua i llum per dintre, especialment la font màgica de Montjuïc. Després, durant la República, va comprar un Fiat Ardita, que aquesta vegada va matricular a Girona.

De bon principi, els cotxes també van servir per excursions i pícnic familiars cada vegada més llu-

nyans: Hostalric, Arbúcies, Olot, Perpinyà... També van servir per anar de cacera, una de les passions d'en Tomàs Bataller. Hi anava amb en Quimet pintor (Escarpenter) i en Ventura Batlle, que era el promès de la *Rosita*, la seva minyona. Tenien per costum freqüentar la zona de Cal Coix i els boscos de Santa Coloma.

Durant la guerra el doctor Bataller va mantenir el Fiat Ardita, que necessitava contínuament per les seves atencions mèdiques. Només cap al final de la guerra l'hi varen requisar. Acabat tot, varen saber pel doctor Vilardell, company de carrera, que el cotxe era a Irun i estava en força bon estat: tenia les rodes bé, el motor es podia engegar i només hi havia un cop al sostre, de manera que amb el doctor Rusiñol, de Malgrat, que es trobava en les mateixes circumstàncies, varen anar a recuperar-lo.

El doctor Tomàs Bataller i Soldevila va morir d'un atac de cor el 24 de març de 1952, a 64 anys. Diuen els seus papers que el dia que va tenir el primer infart havia de fer 91 visites domiciliàries, a més d'atendre les visites del despatx del matí i del vespre. La seva dona, Dolors Giralt Xicola, va sobreviure'l quasi trenta anys.

La família dinant a l'exterior de Cal Coix

Els primer anys

De petit, el tercer Bataller va passar moltes hores a casa d'una veïna, la Teresina Carbó, que vivia amb l'oncle Manuel Barreras Carreras, un home de possibles que havia tornat de Galícia on s'havia dedicat al negoci de les conserves. Teresina no es va casar fins que va ser molt gran i això explica que dediqués moltes hores a ensenyar a Rafael moltes formes de comportament social i fins li regalés una joia -una cadeneta de butxaca que era un dragó i de moment lluia el seu pare-, per quan fos gran. Les ensenyances de Teresina començaren a espaiar-se el dia que va decidir de casar-se amb en Pere Buñol, i s'acabaren sobtadament el dia que va morir en el part del seu fill Ramon.

Rafael Bataller tendeix a relacionar-se amb nois de la seva edat que o bé són de la mateixa classe social o bé van a la mateixa escola dels *Padres*, com Rocafort Balvey, Joan Vieta, *Juanito* Vilaret, Panxito Sagra, *Màrio* Andreu, Pepito i Xavier Brunet, Güelfo Zola, Escarpenter, Creixell, Sureda, *Julio* Ros, Nualart, Lluís Calderon, Alberto Santaolaria, Paco Illas, Fradera i en Pepito *Esclopeter*. D'entre les noies, es recorda especialment de les germanes Robert Balvey i les Alemany. Les classes en aquells dies eren de seixanta alumnes. Els *pares* que més els influïren foren el *pare* Segimon, el *pare* Martorell i el *pare* Jaume Corominas, el primer fotògraf blanenc de qui devia beure -sospita en Toni Reyes- fou el conegudíssim Josep Pons i Girbau.

D'aquesta època, per exemple, el que més recorda Bataller és l'olor de pi tendre que sentia en entrar a *Ca l'Esclopeter*. El pi tendre era la fusta més apta per fer esclops. Un cop pelada, la fusta es treballava en un cavallet, on es modelava el futur esclop amb una ganiveta; després es rebaixava, i, finalment, es buidava amb barrines de diverses mides i funcions.

En plena adolescència, són introduïts a l'esport per un cosí, atleta i fundador d'Estat Català, Francesc Giralt Aspiazu. Participen en les competicions de natació que organitza el Club Natació Blanes, fundat per Joaquim Mora i Tordera deu anys enrere.

En Tomàs Bataller amb la típica "pescadora". Foto: J. Pons

També hi participaven l'Alfred Ferran, casat a Can Saladrigas, l'Eusebi Llença, l'Esteve Gironès, en Josep Coll, en Josep Maria Ferran i el seu germà Tomàs, que va guanyar una cursa de crol en un matx entre el Club Natació Barcelona i el Club Natació Blanes.

Rafael va començar el batxillerat a Blanes i s'anava a examinar a Girona. El nivell era baix, especialment en matemàtiques. La solució va consistir a buscar dos mestres, els senyors Colomer i Batlle, de Lloret, perquè prepararessin l'*Antonio* i en Rafael. A primera hora del matí, el doctor Bataller els portava en el seu cotxe i ells retornaven en autobús.

Aquesta tampoc no va ser una solució. En començar el curs 1935/1936, el seu pare va demanar a la seva germana Antònia, que residia a Figueres, si hostatjaria el seu fill Rafael perquè cursés el batxillerat superior a l'institut Ramon Muntaner. Rafael va viure, doncs, a casa de la seva tia Antònia, i els seus pares l'anaven a veure cada diumenge.

Bataller recorda especialment la visita que realitzaren al Castell de Perelada, seu del que fou el darrer Consell de Ministres de la II República en territori espanyol. El majordom, en saber qui eren, va explicar-los que el darrer comte havia mort en braços de dos Batallers, el pare i l'oncle del doctor, mentre els anava ensenyant el castell que feia poc havia adquirit el senyor Mateu: els nous banys, les alcoves i les pintures entre les quals destacava un Zurbaran.

Però la descoberta fonamental fou el professor de dibuix, l'aquarellista Ramon Reig, que l'influï decisivament. Pedro Matilla ho explica així: *en el bachillerato realizado en Figueras, adquirirá gracias a quien sería su primer maestro, el acuarelista Ramon Reig, una buena formación para su futuro oficio.*²

La guerra civil

Quan comença la guerra civil, Rafael Bataller és a Blanes. Els seus dos germans han estat mobilitzats. El més gran, en Tomàs, que llavors cursava estudis de medicina, és assimilat al grau d'alferes i enviat al front d'Aragó on participarà a la batalla de Terol. La retirada el durà fins a Roses, on serà fet presoner. El segon, l'*Antonio*, l'enquadren en una unitat de sabotejadors que en més d'una ocasió va fer incursions de més de setanta quilòmetres en territori enemic. L'enfrontament més dur en què va participar va ser el de Coll de Nargó, on, a més a més, va assistir un part.

Rafael és jove i la seva lleva, la del biberó, no serà cridada fins al 1938. Mentrestant, amb Escarpenter i d'altres, Rafael assisteix a l'Escola d'Arts i Oficis que l'Ajuntament ha obert a Can Milà i Camps (l'actual Deutsche Bank), que dirigeix Àngel Planells. A finals d'octubre, l'escola ja està a punt d'entrar en funcionament.³ Els alumnes hi van dues hores a la tarda i bàsicament es dediquen al dibuix i, en menor grau, a la pintura. En l'espai dedicat a les arts hi treballen l'Àngel Planells i en Salvador de Pau, que hi viu a tocar, al costat dels Puig de *Can Gallet*. En Planells, amb més experiència, és qui porta la veu cantant i qui els parla de Marià Fortuny i de Feliu Elias.

Des del principi de la guerra va ser a Blanes, fins que el van mobilitzar a la primavera de 1938. A la guerra no hi va anar perquè se'l va fer passar per inútil. Resulta que el pare, que llavors era de la Junta del Col·legi de Metges de Girona, en una reunió va lamentar-se de tenir dos fills al front i que llavors hi hagués d'anar el tercer. Els companys de Junta explotaren a fons una conjuntivitis primaveral que patia Rafael; fregada amb sal i pebre va servir per aconseguir una provisional inutilitat total.

Però hi havia la por que fos airejada la seva falsa inutilitat com li havia passat a Ventura Torroella, que, després des de descobert, va ser enviat a un batalló de xoc i moria al cap de quinze dies. Tement aquesta possibilitat, fou enviat a una masia de Sant Feliu de Llobregat amb la tia, Pepeta Giralt, i la seva cosina, una masia voltada de boscos i de presseguers, dels quals, a falta d'altres menges, se'n crusprien una bona quantitat, diàriament. Després, quan ja sentien la guerra més a prop, es traslladaren a la vora del Tibidabo. Durant aquells dies, a Rafael se li varen descobrir dues noves habilitats: les miniatures i la cuina.

A mesura que la guerra va anar avançant, el quadre d'inutilitats es va anar endurint i els inútils varen haver de passar per noves revisions. Tot i això, va obtenir altra vegada la inutilitat perquè es va tornar a posar pólvores als ulls per irritar-se'ls encara més. Finalment, tots els inútils foren agrupats a Girona. El seu pare i el senyor Bourlon l'acompanyaren. Des d'allí els facturaren en tren cap a Gavà. Van sortir a les tres de la matinada i no hi arribaren fins a les vuit del vespre. Un cop instal·lat, entrà en contacte amb el metge, el doctor Biscarri, que havia fet la carrera amb el seu pare. Gràcies a aquest doctor, en pocs dies obtenen del comissari un permís excepcional, en acabar del qual ja no es reincorpora. Falten molt pocs dies perquè caigui Barcelona. En aquells darrers dies, al carrer del Bisbe, un home li ofereix una tauleta, possiblement un Antonello de Messina que devien haver saquejat de la Generalitat, l'Ajuntament o el Bisbat.

Gràcies a la influència del seu pare, que era molt amic dels masovers del Vilar, una noia dels quals

estava casada amb l'*Amploia*, Rafael va poder-s'hi amagar durant dos dies. Va veure passar soldats que anaven *de retirada* i desertors de pobles molt propers -Lloret, Tossa i Sant Feliu- que foren afusellats sense contemplacions. En aquells moments no sabia que parents com en Pepito Gres i amics com en Josep Maria Herrera eren camí de França i havien d'acabar al camp de concentració de Saint-Cyprien.

A punt de caure Blanes a mans de les tropes franquistes, *Rosita*, la minyona de casa va a buscar-lo en bicicleta. Arriben a Blanes seguint la via del tren, però abans encara han d'amagar-se a Ca l'Antoni Joan per no ser descoberts. Quan arriben als *Pavos*, han d'estirar-se a terra perquè una bomba els explota tan a prop que els cau terra a sobre. Arriben a casa quan els primers soldats de Franco, una columna d'italians, ja baixa pel camí Fondo. Un cop a casa, es troba amb el seu germà Antonio, que llueix una cama embenada del dalt a baix. El seu pare és a l'hospital, tallant una cama d'un ferit de bomba, la darrera que cau a Blanes, precisament al carrer Hospital.

La primera postguerra i els estudis

Tots els que estan en edat de quintes han de ser depurats: en Panxito i en Joanet Carles, Rafel Casamor, Miquel Rocafort, Joan Sureda, etc... L'endemà al matí, el dia 3 de febrer de 1939, amb el seu germà *Antonio* s'incorpora a una columna. De Blanes, vigilats per *versaglieri* italians, la columna es desplaça cap a Lloret, Tordera i Calella. A partir de Calella ja els vigila la Guàrdia Civil que els conduirà fins a Barcelona. Durant el trajecte procuren anar a dormir a casa del metge de cada poble. Un cop a Barcelona els Bataller dormen a casa de la tia Pepeta i en Rocafort a casa dels Balvey. Porten avals, la depuració serà fàcil. Per al seu germà Tomàs, que de Roses ha estat traslladat al camp de concentració de Reus, tot i l'ajut de persones influents d'aquella ciutat, la depuració, per la seva condició d'oficial, serà més llarga i costosa.

Després vindrà la incorporació a l'exèrcit. Amb Rafael Casamor, Baldrich, Joan Sureda, Josep Llorens i algun altre els incorporen i són destinats successi-

Els Bataller-Giralt al complet

vament a Osca, Saragossa i València. Els assignen a Paterna, on Casamor i Rafael fan guàrdia al polvorí.

Estant allí, comença a demanar els primers permisos per a estudis. Per exemple, és a Figueres per examinar-se de batxillerat el mateix dia que s'inicia la segona guerra mundial. L'acompanya la seva mare. Sap poques coses, però el seu professor de dibuix, Ramon Reig, és un bon valedor. Retornen en autoestop. Els pugen uns diplomàtics americans que fugen de França en un *Eagle* i els porten fins al pedrís de casa seva.

El 1943 comença a preparar l'ingrés universitari amb els professors Giner i Caminal en una acadèmia del davant de la universitat de Barcelona. El seu pare vol que en Rafael sigui dentista, ell no. Comença a fer campanes per anar a dibuixar al barri gòtic.

Una estiuellant a casa d'en Màrio Andreu, que respon al nom de Maria Teresa Espinosa, i Luisa Granero, reconeguda escultora, li parlen dels seus estudis de Belles Arts. En Rafael ho explica al seu pare i ambdós ho consulten a l'Àngel Planells i l'Antonio Maria Simarro Puig, bon amic dels Bataller, president de la Diputació i posteriorment alcalde de Barcelona. Tots dos donen suport a l'opció vocacional del futur pintor.

Simarro i Rafael, tot i la diferència d'edat, tenen una afició comuna, la nàutica. En Rafael es meravella de la seva memòria. Simarro recita de memòria molts poemes de Maragall, Màrius Torres i Carles Riba. Home d'una gran cultura, li regala el primer llibre de poemes de Màrius Torres i li fa conèixer Cézanne, un pintor que l'entusiasma. Bataller i Simarro arriben a tenir una gran relació, fet que afavoreix l'obtenció d'una beca de sis mesos a París per completar estudis. De tant en tant, freqüenten el iot Orion, propietat dels Bertran i Serra, uns prestigiosos industrials cotoners, propietaris actuals d'una gran finca que hi ha a tocar de l'aeroport de Barcelona, *la Ricarda*.

I com és aquell primer Blanes de postguerra? És un poble pobre que viu pendent del *racionament* i de

l'estraperlo, que reconstrueix la seva indústria, un poble on qui ha tingut vel·leïtats republicanes ha estat castigat fent-lo anar a escatar al passeig de Mar.

La classe benestant comença a recuperar el seu esplendor. Les festes particulars en dates assenyalades es reinicien, i a finals de l'any quaranta, es tornen a celebrar uns sopars memorables que solen costar a cada comensal entre 65 i 70 pessetes.

Immediatament després de la guerra, el 1941, a Blanes un cosí germà de Rafael, Baldiri Gres Giralt, lloga als Segimon, nebots dels Milà i Camps, la seva casa que, com és sabut, havia estat seu de l'Escola d'Arts i Oficis durant la guerra. Allí en Baldiri hi construeix l'hotel *Mediterrà*, que és l'embrió de la futura indústria turística. En aquest hotel Rafael hi coneix prestigioses famílies de Barcelona que l'ajudaran a obrir-se camí quan vagi a Barcelona i a París: els Bertran i Serra, els Rivière, els Marsans, els Portabella...

A finals d'aquest any també es funda el club de Vela Blanes. Explica Bataller que el primitiu nucli s'articulà a l'entorn d'ell i dels germans Pinto -en Josep Maria, en Fernando i en Joaquin-, els quals, amb en Paco Coll, eren amos del *Xaloc*, amb el qual sortien a navegar cada diumenge a les sis del matí. També formen part d'aquesta colla els germans Carreres, els Figueras Dotti, en Ramon Doll, en Federico Santaolalla, en René Bourlon, en *Juanito* Vieta i els altres Carreras, Enric i Josep. En l'aspecte legal els ajuden els senyors Figueres Dotti, Dinarés, Simarro, els germans Pella i en l'aspecte tècnic en Pepet Giralt, el darrer mestre d'aixa blanenc.

L'escola de Belles Arts de Sant Jordi i els campaments pictòrics

Entre 1945 i 1950 Rafael Bataller estudia a l'Escola de Belles Arts de Sant Jordi on contacta amb un ambient que l'engresca fins al punt de voler dedicar-s'hi professionalment. D'entre el professorat, destaquem l'Ernest Santasusagna, professor de Figura; en Rigoberto Soler, de colorido; en Josep Amat,

de paisatge; en Frederic Marès, de modelat; l'Antoni Vila Arrufat, de gravat i en Francesc Labarta, que explica *Història de l'Art i de la Composició*, a través de l'anàlisi de composicions dels mestres del renaixement i dels primitius holandesos. Creu en Bataller que cap dels alumnes hi entenia res, potser l'únic que el devia seguir era en Josep Maria Garrut. En alguna ocasió, saltant-se el programa, havia explicat en què consistia el geni compositiu de Picasso.

Confessa que va aprendre més d'alguns alumnes superdotats del seu curs que d'alguns mestres, especialment d'en Salvador Arias, que tenia el do de la pinzellada, del toc. D'entre les coneixences d'alumnes de cursos anteriors, destaca en Muxart, l'Aleu i en Guinovart; dels companys de curs que es convertiren en amics, Josep Maria Garrut i

Joaquim Datzira amb les quals realitzaria uns interessants campaments pictòrics.

En aquesta època completa els seus estudis de gravat amb Jaume Pla, *figura fundamental i principal impulsor del grabado moderno en Cataluña*,⁴ amb qui havia contactat a través d'Enric Miralbell, cosí d'Àngela Roig. El 1950, Pla publica el *Abaciologio Heráldico del Real Monasterio de Santa Maria de Poblet*, un llibre de bibliòfil, original d'Enric Miralbell, Frederic Udina i Josep Sagalés, que inclou quatre gravats de Bataller i el dibuix de l'escut de cada abat pintat a mà pel mateix Bataller.

A Barcelona s'hostatja a casa de la seva tia Pepeta i es relacionarà molt amb el seu cosí germà Josep Gres. En aquesta casa del carrer Ausiàs March hi viurà fins que es casí amb Charo de Oteyza el 1968.

La Casa Milà i Camps del passeig, dibuixada per R. Russell

És en aquesta època que comença a fabricar els primers *barcos* i avions en miniatura, que va a vendre a una botiga del carrer Santa Anna. Més endavant treballarà en estampats i decorarà xumets, que també li aportaran recursos addicionals.

Quan retorna a Blanes ho aprofita per contactar amb el senyors Nell, que optaren per Blanes al mateix temps que Gerald Brenan feia l'opció de Màlaga. De la senyora Nell, de soltera Rachel Russell, emparentada amb l'aristocràcia britànica, segons que va poder comprovar el mateix Rafel en el decurs de la coronació d'Isabel II, n'admira les formes, la llengua i els seus dibuixos de traç ric i suggerent i les seves aquarel·les de colors nets que li llega Rachel. Caldria que la ciutat de Blanes els conegués.

El 1950, amb els companys de curs, realitza el viatge de fi d'estudis a París. Hi van acompanyats dels professors Marès i Santasusagna i dels pares d'alguns alumnes, entre els quals hi ha en Víctor Seix i la seva esposa. El *Comité d'Accueil* d'estudiants estrangers els paga una visita de tres dies pels castells de la Loira. Rafael aprofita el viatge per visitar els Vernerey, primer director de Safa, amb qui la família Bataller havia travat una bona amistat. A partir d'aquell any, entre el 51 i el 56, cada mes de setembre Rafael retorna a París. La xarxa de relacions va creixent.

Simultàniament, organitzats per Josep Maria Garrut, inicien els campaments pictòrics que acostumen a durar uns quinze dies i es fan en tendes de campanya. El grup s'autobateja amb el nom de *Lucerna*. Entre 1951 i 1956 Rafael assisteix als campaments de Camprodon, Sant Julià de Vilatorrada, Eivissa i Menorca. L'organitzador, en Josep Maria Garrut, contactava amb les autoritats locals, els explicava el projecte, demanava un lloc per treballar i després exposaven l'obra realitzada, que el públic podia adquirir. A les autoritats, en agraïment, se'ls acostumava a oferir una obra d'algun dels pintors presents al campament.

Pensa Bataller que els campaments més transcendents foren els d'Eivissa i Menorca, que es van

Rafael Bataller a Alcaufar. 1954

dur a terme el 1953 i el 1954. La idea d'anar a Eivissa la va proposar en Paco Riera, company de Belles Arts, natural del país. La idea devia agradar perquè, a més a més, Rigoberto Soler, que havia estat professor de *colorido*, tenia casa a prop de Santa Eulàlia del Rio. El campament es realitza gràcies a les gestions del poeta Marià Villangómez. Acampen a Santa Eulàlia, en el mateix mini delta. Aquells dies són memorables: es banyen al mar, i, tot seguit, caminant uns dos-cents metres, entren a l'únic riu de les Illes on es banyen en una xomba d'aigua dolça, naturalment.

En aquesta ocasió s'ofereix una obra de Bataller a Isidor Macabich, canonge, arxiprest i reputat historiador i arxiver. Durant aquest campament els visita el marquès de Lozoya, segurament director de Belles Arts, que té una petita casa a l'illa, i els convida a berenar.

Al port de Ciutadella amb Joaquim Datzira. 1954

Essent allà, a Bataller li ofereixen comprar un terreny d'uns tres mil metres per quatre mil pessetes de llavors. Deixa passar l'ocasió, tot i que el seu pare s'hi ha mostrat conforme. Després, quan els Sentís i els Ferrero van comprar, el preu ja s'havia multiplicat per mil o qui sap quant.

En aquests dies també participa en una tertúlia musical que setmanalment es realitza a casa de l'Enric Miralbell, juntament amb Datzira, Subirachs i Garrut.

La dècada prodigiosa

Cursar estudis de Belles Arts no era ni és cap garantia d'esdevenir *artista pintor* reconegut. Si es tenen qualitats, al darrere hi sol haver una voluntat aferissada, una seguretat en les pròpies forces que us fa esperar pacientment, passant el que calgui, el primer reconeixement. Hi ha, però, artistes que, a més a més, compten amb un cert coixí familiar i amb una xarxa de coneixences que els faciliten un reconeixement més ràpid. De vegades, també hi ajuda un tipus de pintura generalment més comprensible, que interpreta la realitat, que intenta traslladar la sensació que el pintor ha sentit en un

moment concret del dia, la qual cosa no significa que el pintor no prengui riscos. Cal prendre'n algun, és inevitable.

Ningú no podrà negar, sobretot observant la primera etapa geomètrica, que Rafel Bataller no en prengué, de riscos, i més si ho mirem amb els ulls d'un comprador de pintura de finals dels anys cinquanta. En aquells moments, Bataller interpretava la realitat d'una manera geomètrica, partint del postcubisme que, en aquells dies, era la pintura més actual.

A finals dels cinquanta, Rafael Bataller, avalat pel triomf a París, exposarà a Barcelona. No hi ha risc, la modernitat es defineix encara a París, de manera que amics i coneguts, devots i passants, tots ells gent de diners, compren obra de Bataller d'una manera continuada.

Quan vaig pensar com en diria d'aquesta època, no vaig tenir cap dubte: seria la dècada prodigiosa, una dècada que comença l'any 1956 quan obté una beca, promoguda per l'Ajuntament de Barcelona i el Consolat Francès, crec recordar, per anar a París. La beca és de sis mesos i comporta l'hostatge de franc a l'*Hotel des Écoles* de la Rue Delambre, a Montparnasse, i, mensualment, la suma de qua-

ranta mil francs vells per a petites despeses personals. S'hi acaba estant dotze mesos entre 1956 i 1957. L'objectiu és perfeccionar la seva tècnica, i així ho fa a l'acadèmia *La Grande Chaumière*.

A la ciutat de la llum del nord hi va amb Josep Roca-Sastre, i, posteriorment, s'hi afegeixen dos becaris més, Jordi Curós i Ramon Folch, aquest darrer fundador de l'Escola de Disseny Tèxtil de Sabadell. Amb ells visita sovint Emili Grau Sala al seu estudi de Rue Chevreuse amb qui estableixen un estret lligam, com ho demostra el fet que Bataller, Nadal i Roca portessin el fèretre a l'espatlla el dia de l'enterrament de Grau, a Sitges. També visiten Galière, pintor i dibuixant extraordinari, que té el seu estu-

di a prop del cementiri de Montparnasse. Rafael Bataller parla d'ell com si parlés de Leonardo. Les hores d'esbarjo les aprofiten per anar a prendre un *demi* al Dôme, i per fer créixer les coneixences. Freqüenten Castelucho Diana, botiga de material pictòric i punt de reunió d'exiliats, i es relacionen amb el pintor Joan Sales i d'altres.

Una coneixença decisiva que li obre les portes de París és la de Mario Tauzin, un pintor i gravador fantàstic que, per no haver trobat el marxant adequat, havia optat per dedicar-se al disseny publicitari de caps i ampolles de perfum per a la marca Dior. A través de Tauzin estableix noves relacions amb la societat benestant parisenca. Així coneix

Bataller i Roca Sastre a París

Pintura geomètrica

Nicole i Simone Recorbet, de *Lancôme* i *Maison et Jardin*, en un sopar on, entre d'altres, hi ha convidats l'editor Denoël, el galerista Raymond Creuze, l'excel·lent pianista Silvie Mercier.

El lector ha d'entendre que el bienni 1956-1958 és decisiu en la trajectòria de Bataller. L'any 1957 Raymond Creuze el convida a participar en l'exposició col·lectiva *Set artistes*, entre els quals, a més de Bataller, hi destaca la presència de Boadella, germà de l'actor i director, escultor desaparegut en plena maduresa creadora. Serà Creuze qui promogui la seva primera individual l'any següent. Amb aquest aval exposa a la Sala Vayreda de Barcelona el 1959, i el 1960 torna a exposar amb Creuze a París.

En els seus anuals retorns a Barcelona, participa al Saló de Maig de 1956 i publica a *La Rosa Vera* -una col·lecció de gravats contemporanis que promou Víctor Maria Ymbert amb la intenció revaloritzar aquesta forma d'expressió-, un dels seus primers gravats, un tema de París. El 1957 i 1958 obté la medalla de plata i el segon premi del concurs de la Diputació de Girona. Aquell mateix any obté el primer premi del Saló de Pintura Plàstica de Barcelona i les seves obres són seleccionades en l'exposició antològica de la primera i tercera Biennial Hispanoamericana. Participa en el tercer Saló de Maig de l'hospital de la Santa Creu (1959), amb

l'associació d'Artistes Actuals i l'any 1960 en l'exposició Nacional de Belles Arts.

A París, els esdeveniments també se succeeixen sense pausa: el 1957 participa en la Sala d'honor del concurs de la Societat de Bibliòfils de París; l'any següent, a la col·lectiva *Terres Llatines* que se celebra al Museu d'Art Modern de París i el 1960, coincidint amb la seva segona individual, participa en el *Saló dels Independents*.

Sebastià Gasch a la revista San Jorge de la Diputació de Barcelona va explicar-ho així:

Entre 1950 y 1958, Rafael Bataller ha pasado temporadas más o menos largas en París. En total, unos doce meses. Y, en un año escaso, ha obtenido más éxitos que otros pintores extranjeros que llevan diez años de residencia en aquella capital. Él mismo se sorprende de estos halagüeños resultados. Un amigo suyo le presentó a Raymond Creuze. Este prestigioso marchante, que tiene dos galerías en París, la Sala Balzac i la Sala Messine, se interesó por la pintura de Bataller. Le hizo participar primero en una colectiva internacional que se celebró en la Sala Balzac, y le organizó luego una exposición particular que tuvo efecto en la sala Messine, a principios de este año. Las obras de nuestro pintor tuvieron una excelente acogida. Carrefour, Arts, otros diarios i revistas se ocuparon de ellas con elogio, y la mayor parte fueron adquiridas por importantes coleccionistas, como Raymond Hass, que posee lienzos de Mannesier, Singier, Hartung, etc. Este éxito le valió ser invitado por el Salón de Terres Latines, que se celebra en el Museo de Arte Moderno, y logró que no pasara inadvertida la aportación de Rafael Bataller en el Salón de los Independientes.⁵

L'afició a la nàutica també va tenir alguna importància en aquests primers èxits de París. Efectivament, sembla que va ser a la platja de Fenals, en un recés en la pràctica de l'snipe, que va conèixer la senyora Hass i el seu fill Gilbert, amb qui creuaria una interessant correspondència i es retrobaria a Formentera. El seu pare, Raymond, és autor d'un llibre que es considera la bíblia de la publicitat.

Els Hass, que residien al barri de Chatenay Malabry, eren uns col·leccionistes de primera: havien comprat obres de primeres figures com Cézanne, Monet..., tenien una certa predilecció per autors moderns com Mannesier, del qual tenien una sèrie de litografies abstractes sobre la passió de Jesucrist conegudes com el Miserere. Bataller només veure-les, per la composició i el color, endevinava de quin passatge es tractava.

El sonet de Josep Maria de Sagarra

Als ulls dels seus amics, Rafael era *Es fenòmenu*, sobrenom que va haver d'aguantar durant uns quants anys. Li deien perquè se'l considerava alguna cosa més que

un *number one*. Era el primer en tot el que es posava, es tractés de practicar l'snipe o de fer pessebres.

L'èxit de París va contribuir a augmentar l'aurèola de Rafael, de manera que els seus amics, quasi tots de la colònia, decidiren de retre-li un homenatge de reconeixement al qual van convidar Josep Maria de Sagarra. Se celebrà el 14 d'agost de 1958 a can Déu.

Llegint el targetó no costa gaire endevinar que també s'hi va fer conya llarga, almenys això és el que es dedueix dels plats que s'hi ofereixen: pollastre com il fo. Però la part més emotiva de l'acte va protagonitzar-la Josep Maria de Sagarra, que va fer una disquisició històrica sobre l'allioli des d'Egipte, passant pels grecs i arribant als romans, que va merèixer un general aplaudiment.

Sonet de Josep Maria de Sagarra
il·lustrat per Francesc G. Junceda

Sagarra també va ser l'autor d'un sonet dedicat a Rafael on descriu i fon alhora les virtuts de l'home, les qualitats de l'esportista i els trets essencials de la pintura geomètrica que llavors realitzava Bataller. Aquí en teniu la transcripció:

A Rafael Bataller, pintor i navegant

En l'aventura de les teves teles,
Rafael, fill del mar, el mar inscriu
l'austeritat dels angles de les veles,
i el seu harmoniós silenci viu.

Com fan els jocs d'amor, els jocs de l'art
et lliguen amb la fe i amb la recança;
amb el massa aviat o el massa tard
insatisfets, i fèrtils d'esperança.

Però de l'art esquerp i el mar abrupte
ja ets vencedor; has anul·lat el dubte,
i proclama el triomf la teva nau.

I ara, que Artemis, tan roent com freda,
sensibilitzi amb el seu plor de seda
la geometria del teu somni blau.

Blanes, 14 d'agost de 1958

Sebastià Gasch, a propòsit d'aquest sonet,
especialment del seu quartet inicial va escriure:

*Estos versos que dan principio al soneto con que
José María de Sagarra se sumó al homenaje que*

*algunos amigos tributaron recientemente a
Rafael Bataller por los éxitos pictóricos
alcanzados en París, definen con lúcida exacti-
tud la obra toda del pintor oriundo de Blanes,
en donde el rigor se tiñe de poesía. Efectivamente,
pocas pinturas como las de Bataller nos ofrecen
una conjunción tan certera de plástica i lirismo,
un ensamblaje tan feliz de forma i contenido.⁶*

A finals del cinquanta, Rafael troba un estudi al carrer Bailèn que compartirà amb Joaquim Datzira i del qual ja no se'n mourà.

L'exposició de 1960 a la Sala Balzac

Dos anys més tard, quan ja s'ha presentat a Barcelona, Rafael Bataller fa una segona exposició individual a París amb el mateix galerista. Aquesta vegada Creuze opta perquè exposi a la galeria més renom, a la Salle Balzac de la rue Beaujon.

Tota la xarxa de relacions de Rafael torna a mobilitzar-se. El pintor arriba a París amb una llista de

Petxines de Saint Jacques

noms que li ha facilitat el senyor Portabella, el qual ha demanat a Daniel Carasso, l'amo de Danone, que ajudi Rafael. La veritat és que no únicament li compren quadres, sinó que la senyora Carasso, mentre dura l'exposició, cada dia li va a fer companyia un parell d'hores. També s'hi acosten, entre d'altres, els ambaixadors de Noruega i d'Espanya i el president de les Salines del *Midi* -que li compra una preciosa petxina de *Saint Jacques*. Per cert, l'ambaixador espanyol, el Conde de Casarroyas, va convidar en Bataller i en Boadella a dinar a l'ambaixada. En aquest dinar hi ha el violinista Manent i en Joaquín Calvo Sotelo, que no para de tocar-li de botet amb temes de música.

l'équilibre, appartiennent à la nature, de manière perpétuelle. Dès sa sortie de l'École des Beaux-Arts, ses recherches plastiques s'orientèrent vers un classicisme –classicisme vivant– dont il ressentait profondément la nécessité. Ainsi, le paysagisme figuratif de ses débuts a-t-il été remplacé peu à peu par une sorte d'orchestration de volumes substantiellement abstraits, mais toujours vivants parce qu'ils ont leur origine dans le contact intime de la sensibilité de peintre avec les spectacles de la nature. On devinait, à travers les balbutiements initiaux, une volonté constructive qui conduisait parfois Bataller à se servir des disciplines géométriques.

Pintura geomètrica

En aquesta exposició es produeix una curiosa anècdota: un senyor amb cartera i aspecte de viatjant es para cada dia a l'aparador de la galeria, entra tot seguit, es passeja i se'n va; finalment, un dia compra el quadre de l'aparador. El comprador resulta ser el baró de Paquement, gran col·leccionista, posseïdor d'un famós Monet i d'altres impressionistes.

En aquesta exposició Bataller es mostrava molt influït per l'abstracció geomètrica, els més insignes representants de la qual eren Villon, Mannesier, Esteve i Singier. A propòsit d'aquesta exposició, Gasch va escriure:

“Rafael Bataller a tout de suite compris que la géométrie, l'ordre et l'harmonie, le rythme et

Cette projection de la sensibilité de l'artiste dans une direction qu'il avait à peine explorée, n'a pas été le fruit de l'improvisation, mais bien le résultat logique d'une opération secrète de l'esprit et d'une série de patientes recherches. Ce qui attire tout d'abord notre attention lorsque nous contemplons les toiles de Rafaël Bataller, c'est la solidité de son tempérament et ses qualités plastiques. Peu de peintres possèdent au même degré le privilège de l'autorité. On dirait que ses blocs chromatiques se sont imposés par la seule puissance de leurs rapports. Devant ce peintre si visiblement concentré, méditatif, nous subissons d'abord le même choc, presque physique, que produisent les peintres qui le sont exclusivement.

Et nous comprenons parfaitement que Rafaël Bataller soit considéré par certains comme un artiste fondamentalement cartésien. Mais si nous approfondissons cet univers plastique, l'émotion s'empare à la fois de nos yeux et de notre cœur; nous discernons que, dans ce monde supérieur, le sentiment et la rigueur sont une même chose. Il est certain que, dans l'œuvre de Bataller, la rigueur a des teintes poétiques. Peu d'œuvres nous offrent une conjonction aussi réussie de plastique et de lyrisme, une réunion aussi heureuse de forme et de contenu." ⁷

Carles Sentís també li fa una crítica batejant-lo com el cartesià de Blanes.

Encetada aquesta dècada, Rafael Bataller il·lustra la història de l'Hospital de Sant Pau que promou el doctor Jacint Raventós amb la finalitat d'obtenir fons per a una unitat pulmonar a l'Hospital de Sant Pau. Per garantir l'èxit, el doctor demana al seu gran amic Pablo Picasso que els ajudi amb un gravat.

La Sala Parés i la descoberta de Formentera

Des de la primera exposició amb els Maragall a la Sala Vayreda, Bataller està destinat a convertir-se en un dels seus pintors més importants. Igual que va fer Raymond Creuze, els Maragall opten per canviar d'escenari. Ara l'escenari és la Sala Parés del carrer Petritxol, on Rafael exposarà més d'una trentena de vegades fins a la mort de la seva esposa Charo de Oteyza. Alhora, els Maragall també el promouen a Madrid, on regenten la sala *El Cisne*.

El 1956 el nostre pintor s'interessa per Formentera. El convida el seu gran amic, el prestigiós ginecòleg Víctor Conill. La coneixença venia dels pares, que havien cursat junts la carrera de medicina, i també a través del seu cunyat, Josep Maria Sicart.

L'any següent, enamorat de la llum i el color de cada hora, s'hi compra una parcel·la que només té un pi i una vista, segons que explica als seus amics. El pi és enorme, fa una vintena de metres de diàmetre o més. La mestressa li demana que el conser-

Menorca. 1954

vi i li explica que quan ella era petita ja era molt *polidet*. La vista, magnífica, amb *Es Vedrà* al fons i tota l'illa d'Eivissa.

La casa no se la farà fins després de casar-se amb Charo de Oteyza el 1968. Va fer-la en Mariano Mayans. L'arquitecte va ser un tal Ives Henri, que vivia al Sena en una péniche, una barcaça que va convertir en habitatge. Quan s'havia de començar, Ives els va plantar, se'n va anar a viure a l'Alger. Havien pensat, i així ho havien dit a Ives, que la casa tindria forma de ela. Ara, en aquesta situació no tenien més alternativa que apressar Mayans: per aquell estiu els calia una habitació i un bany. La resta ja s'aniria fent. D'aquesta feta, Rafael i Charo es convertiren en arquitectes-decoradors.

Paral·lelament, la pintura de Bataller va canviant: abandona progressivament l'aridesa geomètrica i comença a treballar el color, l'atmosfera, els suggerents moments del dia, als quals hi anirà afegint les figures que conformen el paisatge, dones únicament, sense rostre que li han de donar justa fama.

Una de les primeres crítiques blanenques, escrita per Basilio Gassent a Recull, diu:

*Para Rafael Bataller la luz es el origen de las cosas que sus ojos sorprenden. Los perfiles, la piel de los objetos y hasta su esencia íntima están determinados por el gigantesco milagro de la luz; y entonces su plenitud artística busca lograrse en la realización de ese gran descubrimiento de su retina, en cuyo laboratorio la luz se descompone en cada uno de los planos de sus múltiples prismas, para ser detenidamente analizada, pulcramente estudiada, desmontándola de sus originales elementos... con el fin de lograrlos como el preciado material sobre el que su vocación de pintor levantará la capacidad creadora de su fiebre artística.*⁸

Pedro Matilla s'expressa en uns termes similars:

*Bataller muestra como nadie, no solo las formas de Formentera, sus yermos campos de tierra viva, sus casas, los refleja Bataller pletóricos de luz, de frescura, sus paisajes o sus figuras de pageses conforman entrañables escenas en movimiento. Secuencias. Corros que se forman junto al pozo de agua.*⁹

Alcaufar. 1954

La descoberta de la Vall d'Aran

A mitja dècada dels seixanta, Rafael Bataller pensant a ampliar els seus temes pictòrics, compra amb dos altres amics una casa a la Vall d'Aran. L'afer no va acabar bé. En aquella època ja havia iniciat la relació amb Charo de Oteyza amb qui s'havia de casar, com hem dit, el 1968, i això no devia agradar. De fet, ja l'havia decantat ensenyant-li paratges de Formentera.

El matrimoni amb Charo va significar un augment considerable de relacions. A través d'ella, va conèixer l'escultor Baltasar Lobo i Mercedes Guillén de qui eren íntims amics. Mercedes acabava d'escriure un valuós llibre sobre Picasso. Ambdós estima-

ven molt *Charito*, la consideraven la seva fillola, i, per tant, no és gens estrany que els convidessin a sopar un parell de cops per setmana. Quan es van casar els van regalar una maternitat preciosa, més endavant un centaure i molts dibuixos.

També varen ser molt amics de Manuel Angeles Ortiz, un pintor que residia a París des de 1922 i de l'excel·lent Xavier Valls, qui recentment ha dit de Rafael que *era un home finíssim que venia sovint a París i que durant anys va passar els nadals amb nosaltres*¹⁰. En aquests períodes de Nadal també es trobaven amb Maurici Torra Balari, els Gili, Theo Léger, Carlo Coccioli, Miquel Villà, Orlando Pelayo...¹¹.

Les formenterenques

Bona part d'aquestes relacions varen ser possibles perquè realment Charo era fillola de Josefina Gómez, una mecenes que va aglutinar i protegir molts intel·lectuals i artistes exiliats, Pepe Bergamín, Maria Zambrano, el mateix *Balta* Lobo, Manuel Ángeles Ortiz entre d'altres. Josefina, despresada i altruista, era filla d'un alt militar veneçolà, el general José Vicente Gómez. Fou a casa d'ella, que vivia a la rue de Georges Mandel de París, on van sopar amb Pablo Neruda.

Charo i Rafael, segons l'època, vivien a París o a la vall d'Aran; de les despeses d'ambdues cases se'n feia càrrec la padrina, qui, a canvi, rebia tota la producció pictòrica de Charo, que també era una pintora excel·lent. L'espera una exposició.

A París, en Rafael també freqüentava en Lluís Mercader, que el convidava sovint a sopar o dinar, juntament amb en Josep Roca-Sastre i en Jordi Curós. De vega-

des, havien coincidit amb en Cinto Raventós i amb Maria Mercader, la muller de Vittorio de Sicca. La relació venia perquè en Mercader estava casat amb la Rosa Aguilar, cosina germana de la Glòria Bori, aquesta darrera germana de la propietària de la casa de S'Agulla, morta recentment.

L'èxit més significatiu d'aquests anys prodigiosos fou el cartell de les *formenterenques*, que el 1971 li va encarregar la Direcció General de Turisme que llavors dirigia Esteve Bassols. Posteriorment rebria premis a Messina, Caracas, Lisboa, Berlín...

A partir de llavors començava una nova època.

Josep Bota-Gibert

Professor de llengua i literatura catalanes

Notes

¹ SANTOS TORROELLA, Rafael. *Dietario artístico*, El Noticiero Universal, 3 de junio de 1975.

² MATILLA, Pedro. *Rafael Bataller, pintor de Formentera*, Diario de Ibiza, 1 de desembre de 1981.

³ AMBL. Llibre d'actes de l'Ajuntament de Blanes, sessió del 24 d'octubre de 1936.

⁴ MATILLA, Pedro. *Op. Cit.*

⁵ GASCH, Sebastián. *Pintores catalanes en París*, San Jorge, 32, octubre de 1958, p. 23.

⁶ GASCH, Sebastià. *Pintores catalanes*, op. cit., p. 23.

⁷ GASCH, Sebastien. *Bulletin de la Galerie de Raymond Creuze*, VII, 1960, p. 363-365.

⁸ GASSENT, Basilio. *Una exposición de Rafael Bataller*, Recull 13 de maig de 1961, p.3.

⁹ MATILLA, Pedro. *Op. cit.*, p.8.

¹⁰ VALLS, Xavier. *La meva caps de Pandora*. Barcelona: 2003, Quaderns Crema, p. 99.

¹¹ VALLS, Xavier. *Op. cit.*, p. 392.

Salvem Pinya de Rosa, petita història d'una reivindicació

per **Plataforma Pinya de Rosa**

El tret de sortida

Per saber com i per què es va constituir la plataforma ciutadana “Salvem Pinya de Rosa”¹ cal traslladar-se al mes de maig de 2002 i més concretament a un article que Joan Puig Cordon va publicar a la revista RECULL (núm. 1871) on explicava que la finca de Pinya de Rosa havia caigut en mans d'una immobiliària i, posant com a exemple altres mobilitzacions com la de Salvem Castell a Palamós, feia una crida als blanencs a mobilitzar-se per evitar que s'edifiqués. El text anava acompanyat de la convocatòria a una reunió informativa. Tal com estava previst, la reunió es va dur a terme a la sala de plens de l'Ajuntament, el dia 8 de juny de 2002, amb força assistència de públic. Allà mateix va sorgir la idea de constituir una plataforma per defensar PdR de l'especulació. **Era el primer pas.**

Durant el mes de juny es van continuar tot un seguit de reunions, primer a la cooperativa la Blandense (al carrer de la Muralla) i després als locals municipals del carrer de Santa Anna, que van desembocar en una presentació pública el 23 de juny del 2002.

El primer acte públic de la plataforma es va fer la revetlla de Sant Joan, a la plaça de l'Església. Allà es va llegir el manifest fundacional i es va desplegar una gran pancarta que penjava des del campanar i on es podia llegir amb claredat “Salvem Pinya de Rosa”, denominació que donava nom a l'entitat i alhora resumia el propòsit de la seva creació. Al costat del text, hi havia dibuixat el nus mariner,

anomenat també pinya de rosa, l'element gràfic escollit per representar la plataforma. L'acte reivindicatiu va acabar amb el repartiment de fulls de signatures per demanar l'adhesió a la retirada del projecte d'urbanització.

Els membres de la plataforma sabien que la recollida de signatures era un recurs que permetia valorar el posicionament dels blanencs i, al mateix temps, si se'n recollien força, eren un element de pressió davant l'administració. Però també sabien que calia actuar en altres fronts.

Des dels inicis la plataforma va comptar amb el suport explícit dels grups municipals d'ERC (en el govern), el PSC i EuiA (a l'oposició tots dos). Aquest fet deixava la plataforma en majoria dintre del consistori. Això va permetre entrar en el ple del dia 27 de juny una proposta de resolució on es demanava la redacció de dos informes sobre Pinya de Rosa, un sobre patrimoni (cultural i mediambiental) i l'altre jurídic, juntament amb la constitució de la comissió Pinya de Rosa. Amb la proposta es perseguia la doble finalitat de posar sobre la taula el valor patrimonial, cultural i ecològic de la finca i de valorar les qüestions jurídiques que fessin possible la preservació de l'indret. Per tal de seguir de prop les gestions relatives al futur de Pinya de Rosa, a petició de la plataforma es va aprovar la creació d'una comissió de seguiment, presidida per l'aleshores alcalde, Ramon Ramos, i integrada per un representant de cada grup municipal i dos membres de la plataforma. **Amb aquestes actuacions s'havien assentat les bases de la reivindicació.**

Estiu 2002

Durant els mesos de l'estiu 2002, la plataforma va programar un seguit d'activitats per donar a conèixer a tothom la problemàtica de Pinya de Rosa. Una de les claus de l'èxit va ser muntar l'estand de recollida de signatures durant tots els caps de setmana, tant al passeig de Mar com a punts estratègics de tots els barris de Blanes (al Mercat Municipal, a la Plantera, a Quatre Vents, als Pins, a Ca la Guidó...). El primer cap de setmana ja se n'havien recollit 3500. La xifra va anar augmentant fins a les 18.000 a què es va arribar al final de la campanya. Una altra de les iniciatives per donar a conèixer la plataforma va ser programar activitats de caire cultural al carrer, adreçades a públics d'edats diferents (màgia de prop amb Toni Vilches, pallassos amb Gurb, performance *El so de la destrucció* amb Lizipains). Engagar una campanya requereix pressupost i, tot i que des dels inicis alguns particulars i diverses empreses van cedir gratuïtament els seus serveis (Impremta Gràfica Montserrat, Copyon, Tangram), calia trobar alguna font de finançament. Per això SPdR va programar dins la seva agenda un mercat d'encants amb objectes de segona mà. L'èxit de la primera convocatòria va obligar a fer-ne una segona, a finals d'estiu.

La notícia més rellevant de l'estiu es va produir quan l'Ajuntament, amb l'acord de totes les forces polítiques, va anunciar la suspensió per un any de les llicències d'obres del paratge de Pinya de Rosa, notícia que es va fer efectiva en el ple del dia 29 de

Recollida de signatures al passeig de Mar

Màgia per a infants

juliol. La mesura cautelar es va prendre en un moment en què els promotors immobiliaris van entrar a l'Ajuntament el projecte de construcció i van sol·licitar una resposta immediata sobre la construcció. Mentrestant, al carrer les mobilitzacions havien provocat una resposta radical i contundent del poble de Blanes. Momentàniament, amb la suspensió es posava fre al projecte de construcció de

Mercat d'encants al passeig de Mar

330 cases i un hotel de luxe a la zona i es donava temps per conscienciar la població i per continuar fent pressió.

La mobilització ciutadana va empènyer el govern municipal a revisar els plantejaments urbanístics i suposem que va obligar l'empresa promotora, NOVA PROBET 2000, a convocar una reunió informativa, que es va dur a terme a l'esbarjo parroquial el dia 31 de juliol, després de diverses convocatòries fallides. A la reunió, els promotors van presentar un nou projecte de construcció de Pinya de Rosa, diferent del que s'havia presentat el 1994, any en què l'Ajuntament va aprovar, per acord unànim de tots els regidors, el PLA PARCIAL de Pinya de Rosa. Aquest pla es va definir arran de la cessió, per la família Rivièr, dels terrenys per construir l'Hospital Comarcal, l'Institut d'Educació Secundària, l'Escola d'Educació Especial Ventijol i equipaments municipals (els dipòsits de l'aigua).

L'oferta, que la immobiliària va presentar amb dades estadístiques i gràfics virtuals, exclouïa qualsevol actuació en el Jardí Botànic i reduïa la superfície de terreny edificable a la meitat; és a dir, vint-i-cinc de les cinquanta hectàrees del paratge. Tot i així, l'empresa preveia construir 330 cases, una zona

hotelera amb un hotel de la categoria *relais chateau*, diversos bungalows i una zona comercial de 600 metres quadrats. En acabar la conferència, el portaveu de la plataforma va reiterar la intenció de seguir lluitant fins aconseguir preservar íntegrament Pinya de Rosa. Aleshores la plataforma ja tenia el suport de 10.000 firmes. Només havia passat un mes des de la constitució de l'entitat.

Tanmateix, la plataforma seguia treballant per estar present arreu, ja fos muntant estands de recollida de signatures, penjant cartells, venent i lluint les sa-

marretes, pintant murals reivindicatius, demanant el suport de les entitats o fent esforços per tenir un web propi. El dia 5 d'agost es va penjar la pàgina web a la xarxa, dintre el domini de Blanesportal.com, que es va encarregar del seu manteniment.

El penya-segat de Sa Llapissada

Durant les dues festes majors, la plataforma va protagonitzar diferents actes reivindicatius. En iniciar-se el pregó de les festes de Santa Anna, es van desplegar pancartes i es van repartir diversos fullets. I en acabar el discurs, el mateix pregoner, Joan Planells, en representació de la FAP (Fundació Àngel Planells), va fer esment de la necessitat de preservar l'àrea natural de PdR. A l'acte, a més de les autoritats, hi va assistir el conseller en cap, l'Artur Mas, a qui membres de la plataforma van demanar que intercedís perquè la Generalitat comprés la zona, a fi que no s'edifiqués. Mas va declinar tota responsabilitat. I CiU i PP van criticar que el pregó es convertís en un acte reivindicatiu.

També, la Caminada Popular de La Nit de Sant Bonós, en la seva vintena edició, va convertir-se en un acte a favor de la conservació de Pinya de Rosa. Es van repartir 3000 cintes verdes (el color de la campanya). **La campanya seguia endavant amb èxit.** Tanmateix, no tota la feina es feia al carrer. Membres actius de la plataforma, professionals de diferents camps de la investigació (biòlegs, historiadors, arqueòlegs, periodistes i professors), es van posar a treballar per elaborar un projecte de gestió del paratge, amb la finalitat de redactar un estudi de viabilitat que marqués les línies generals d'actuació. Per una banda, el projecte exposava la manca de gestió del jardí, davant l'estat d'abandonament en què es trobava i es troba, i de l'altra, proposava un model de gestió sostenible del bosc. L'exhaustivitat amb què van treballar els col·laboradors va fer que l'informe no estigués llest fins al mes de novembre. Però no avancem esdeveniments.

Pancarta durant el pregó de l'any 2002

Nit de sant Bonós

Tardor-hivern 2002

La tardor va ser especialment intensa de feina. En acabar-se l'estiu, calia imaginar noves estratègies per seguir endavant amb la mobilització. D'aquí va sorgir la idea d'organitzar una subhasta d'obres d'art. No era una tasca gens fàcil, però la plataforma ja duia mesos de treball i havia après que la millor manera de funcionar era organitzant comissions; és a dir, petits grups de col·laboradors *-plataformeros*, ens dèiem- que es comprometien a tirar endavant la feina. A través de trucades, converses i recomanacions, es va aconseguir la col·laboració

desinteressada de 40 artistes, molts dels quals van cedir quadres amb la temàtica de Pinya de Rosa, però també hi havia escultures, joies, fotografies, dibuixos, gravats, tapissos i un quadre de nusos mariners. Dies abans, concretament de l'11 al 21 de setembre, les obres es van exposar als aparadors, que gentilmente van cedir els establiments del passeig de Dintre. La subhasta es va realitzar a la sala de plens de l'Ajuntament el diumenge 22. La sala era plena a vessar i molts assistents van seguir a peu dret l'acte, que va durar unes tres hores. Fins a última hora, els artistes van anar portant les obres, la qual cosa va fer que moltes no estiguessin incloses en el catàleg que es va editar i que s'haguessin d'incloure separates fotocopiades. En total, es van subhastar 51 obres, amb un valor d'uns 10.000 euros, que havien estat cedides voluntàriament pels artistes. La recaptació final va ser de 7000 euros, una quantitat gens menyspreable i que la plataforma necessitava per pagar les despeses de la campanya.

Després de l'èxit de la subhasta, calia encarar l'entrada del nou curs amb iniciatives originals, innovadores i d'indiscutible segell cultural. En aquest sentit, al setembre es va posar en marxa la comissió de les escoles, un grup que va començar a treballar en l'elaboració d'un material pedagògic.

A la tardor, també es va decidir encarar la lluita en el vessant polític. En aquest sentit, el mes de novembre, va quedar enllestit l'informe tècnic que s'havia començat en plena campanya d'estiu. El dia 6 de novembre, amb convocatòria prèvia, es va presentar públicament a tots els grups polítics, en el local de l'antic Centre Juvenil (a les escales de l'església), lloc habitual de reunió de l'entitat. En la presentació del document, amb el títol *El Valor de Pinya de Rosa: Reflexions sobre Blanes i el seu futur*, es va demanar a tots que es posicionessin per escrit. Aquesta era una mesura necessària davant la indefinició del partit majoritari, CiU, que reiterades vegades va manifestar a diversos mitjans de comunicació la disponibilitat de salvar Pinya de Rosa, però que mai va concretar quines eren les actuacions que avalaven aquestes declaracions. La resposta no es va fer esperar: ERC, EuiA i PSC van fer arribar el seu posicionament per escrit a l'entitat i la van fer pública en diverses publicacions d'àmbit local. No ho van fer ni CiU ni el PP.

EuiA proposava pressionar les administracions perquè compressin la finca. PSC considerava escandalós que les administracions públiques donessin suport al projecte de l'Illa de Blanes, amb una inversió de 40.000 milions de pessetes, i que no fessin front a la compra de Pinya de Rosa. Per això

proposaven que Pinya de Rosa formés part d'un fons de compensacions socials. I si això no fos possible, que es requalifiqués la finca i s'indemnitzés els propietaris. ERC va proposar presentar una proposta al Parlament de Catalunya per incloure la finca de Pinya de Rosa en el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN).

La plataforma va valorar totes les possibilitats i amb els textos a la mà va decidir acceptar la proposta d'ERC. En aquest sentit, es van iniciar els contactes polítics necessaris perquè entrar la proposició de llei al parlament fos un fet.

Detall dels jardins de Pinya de Rosa

S'havia obert un nou front: la política

La plataforma va decidir treballar de valent en l'àmbit de la política, però també en altres tasques més puntuals. S'acostava la fira de Sant Tomàs, el dia 21 de desembre, i calia pensar a fer la parada. La recollida de signatures seguia essent important (ja teníem 16.000 firmes). Aleshores, va sorgir la idea de fer clauers amb el nus de pinya de Rosa. Només una persona a Blanes sabia fer-lo, el mariner Pere Viñas, per la qual cosa se li va demanar que vinqués un dia al local de reunió i mostrés com es feia.

Elaboració del nus de pinya de rosa

Durant dues sessions, va ensenyar la tècnica d'aquest nus que, com diu Joaquim Ruyra, és *"l'artística nuada que teixeixen (els mariners) al capdavant d'una corda amb els seus mateixos blens, fent-hi un pom boterut que la conclou, la priva d'esfilagarsar-se i no li permet escórrer-se de l'estrop o anella dintre el qual la passin de llarg a llarg."* Amb aquest gest, la plataforma contribuïa a recuperar un nus que d'un altra manera s'hauria perdut. Gràcies a la destresa d'alguns membres de la plataforma, el dia de Sant Tomàs es van vendre força nusos.

Hivern 2003

La plataforma va començar l'any amb molta empena. Pel que fa al vessant polític, el dia 16 de gener, cinc representants de la plataforma es van reunir amb el president de la Generalitat Jordi Pu-

jol, amb la presència de l'alcalde Ramon Ramos². Durant la reunió, que va durar uns vint minuts, el president va escoltar amb interès les reivindicacions de la plataforma i va comprometre's a estudiar la possible compra del paratge. Un dels representants va lliurar al president una còpia de l'informe EL VALOR DE PINYA DE ROSA i unes fotografies de mida gran dels indrets més emblemàtics de Pinya de Rosa.

Pel que fa al vessant cultural, la plataforma va iniciar l'any amb dues activitats que van tenir lloc a finals de gener: la presentació de la **Proposta Didàctica** i la lectura pública de l'obra de Ruyra *Pinya de Rosa*.

Anem per parts. A començaments de gener, la comissió de les escoles va acabar amb el disseny i edició del material pedagògic que des de setembre estava preparant. Per tal de donar-li una bona difusió, el dijous 23 de gener, se'n va fer la presenta-

UN BOSC ARRAN DE MAR

En Garet i la Cinta visiten Pinya de Rosa

ció a la sala de plens de l'Ajuntament, a la qual hi va assistir la delegada territorial d'Ensenyament de la Generalitat Pilar Sancho, a qui un mes abans se li havia demanat que valorés el material i a qui també es va demanar que presidís l'acte. A més del parlament de Pilar Sancho, va parlar com a convidat l'historiador i amic Domènec Valls, qui va destacar la vinculació de Joaquim Ruyra amb Pinya de Rosa.

El material pedagògic que es va fer arribar a totes les escoles de Blanes, des d'Educació Infantil a Educació Secundària, tenia com a finalitat donar a conèixer l'entorn de Pinya de Rosa a tots els escolars de Blanes i conscienciar-los de la importància de la seva preservació. La proposta didàctica amb tres unitats de programació (*Estimem l'alzina*, *Un bosc arran de mar* i *A Blanes hi ha una polèmica*) anava acompanyada

d'un conte i d'un material d'ús col·lectiu: una capsa amb mostres del bosc i una carpeta de làmines.

Dos dies després de la presentació de la proposta didàctica, el dissabte 25, es va fer la presentació de la lectura íntegra i ininterrompuda del llibre *Pinya de Rosa* de Joaquim Ruyra, en un acte en el qual hi van participar l'escriptor Jaume Reixach i el rapsode Salvador Roca. L'endemà, el diumenge 26 de gener, la plataforma va tornar a omplir la sala de plens de gom a gom. La maratò literària, que molts van poder seguir en directe per Ràdio Blanes, va iniciar-se a les 8 del matí i va finalitzar a les 10 de la nit. Dies abans, la plataforma va fer una crida a participar-hi. Les previsions es van desbordar i finalment els participants van sumar un total de 140, entre els quals n'hi havia de totes les edats.

Amb la lectura, la plataforma es va avançar als actes institucionals que l'Ajuntament tenia previst de cara a la celebració de l'Any Ruyra, que s'acabava d'encetar. **La plataforma, que ja tenia 18.000 firmes, va superar amb èxit la seva aposta per la cultura.**

A principis de febrer, a iniciativa d'ERC de Blanes, la plataforma va ser presentada com a candidata

Membres de la Plataforma i d'Esquerra Unida a la Comissió Europea

als premis GIRONÍ de l'Any que organitza el diari EL PUNT i l'Escola Superior de Relacions Públiques de Girona. Era, un cop més, una mostra del reconeixement a la tasca reivindicativa que la plataforma duia endavant.

El mes de febrer, es va fer públic el resultat de l'informe jurídic que l'Ajuntament va encarregar, a instàncies de la Comissió de Seguiment, al bufet d'advocats barceloní Pareja&Associats. L'estudi explicava que l'administració tenia la capacitat de requalificar la zona en espai no urbanitzable, sense necessitat de pagar indemnitzacions als propietaris. Sí calia, però, indemnitzar-los pels terrenys cedits on hi ha edificats diferents equipaments (l'Hospital Comarcal, l'Institut de Secundària Serrallarga, l'Escola Ventijol i els dipòsits de l'aigua). Atès que el contingut de l'informe era favorable als postulats de la plataforma, havia arribat el moment d'iniciar els tràmits per la via parlamentària. En aquest sentit, es va començar a treballar per tal que els partits amb representació al Parlament de Catalunya entressin una proposició de llei que declarés la zona espai protegit, tal com havia impulsat ERC des del seu posicionament.

També, al mateix temps, el Centre d'Estudis Avançats de Blanes va presentar el seu informe científic, on es reclamava la necessitat de preservar Pinya de Rosa per qüestions paisatgístiques, biològiques i socials.

Després de moltes visites al Parlament per part de membres de la Plataforma, amb un projecte de proposició de llei a la mà, el dia 27 de febrer tots els grups van acordar firmar la proposició perquè, pos-

Taula rodona a l'Ajuntament de Blanes

teriorment, el dia 9 d'abril, se sotmetés al plenari del Parlament Català. Els diputats que van firmar la proposició de llei van participar, el 5 de març, en una taula rodona organitzada per la plataforma a la sala de plens de l'Ajuntament. Els parlamentaris, Josep Micaló (CiU), Manel Nadal (PSC), Pere Vigo (ERC), Alícia Sánchez-Camacho (PP) i Joan Boada (ICV), van valorar molt positivament la mobilització ciutadana i van debatre sobre les possibilitats de compra dels terrenys de PdR.

Primavera 2003

Ben entrada la primavera, i durant una mateixa setmana, es van produir dos esdeveniments importants per a la trajectòria de la plataforma. Com ja venia essent habitual, els actes es concentraven en pocs dies de diferència. El dia 9 d'abril, el Parlament de Catalunya va prendre en consideració i per unanimitat entrar a tràmit la proposició de llei

per la qual Pinya de Rosa seria paratge natural d'interès nacional dintre el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN). Aquesta decisió comprometia inexcusablement el govern de la Generalitat en els tràmits de compra i gestió del paratge.

Dos dies més tard, la nit de l'11, *Salvem Pinya de Rosa* guanyava el premi de Gironí de l'Any en la categoria de Societat.

El temps anava passant i la inèrcia que prenien les converses i contactes feia que donessin els seus fruits. Així el 29 d'abril, el grup d'Esquerra Unida portava tres membres de la plataforma a la comissió de peticions de la Unió Europea, juntament amb dos periodistes i el representant del partit a Blanes, Argemir González. La visita, després de l'aprovació de la proposició, tenia un altre caràcter. En aquest cas, era, senzillament, elevar la qüestió al Parlament Europeu i, assegurar-se així, possibles futures ajudes i col·laboracions d'instàncies europees per al desenvolupament d'algun projecte. La reunió va ser amb Vitallino Gemelli, a qui se li va lliurar el primer informe que va elaborar la plataforma, l'informe científic del Centre d'Estudis Avançats, una còpia de la proposta didàctica i un petit document audiovisual.

El mes de maig, l'activitat es va centrar en dues qüestions: el seguiment de la llei que el Parlament català havia d'aprovar i la festa que, sota el nom "Hem fet pinya!", havia de servir per celebrar la fita històrica de la preservació del paratge. Així, el Parlament aprovava, definitivament, la qualificació com a es-

pai natural en la sessió del dia 26 de juny del 2003. I el 28 i 29 de juny es van fer la jornada de reflexió i festa popular. Així, el dissabte, a la casa del poble es van fer xerrades amb personalitats com Martí Boada, Jordi Sargatal, Joan Domènech Ros, Daniel Martín, Rafa Serdà i Josep Pintó, a més de la presentació d'un documental de 45 minuts sobre Pinya de Rosa que es va produir des de la Plataforma i que es va encarregar a Amat Carreras. L'endemà, diumenge, la festa prenia un altre caire amb animació infantil, contes, sardanes (on es va reestrenar, després de 55 anys, la sardana *La Vall de Pinya*

Animació infantil al passeig de Dintre

Sardanes al passeig de Dintre

El bosc sobre Sa Llapissada

de Rosa), dinar popular (amb més de 250 persones), concert de jazz a la tarda i l'explosió de la festa amb *Pomada*. Va ser un acte molt seguit, al llarg de tot el dia, al passeig de Dintre de la vila.

Recés

L'estiu ha servit per a la plataforma per ressituar-se i replantejar-se objectius. D'aquesta manera, s'ha fet un seguiment exhaustiu de la llei, s'ha proposat els primers objectius de la comissió de seguiment, s'ha participat en diverses trobades amb

plataformes d'arreu del país, s'ha promogut la creació d'un front d'actuació comú a la Selva, s'ha continuat amb tasques de dinamització social com la participació a l'any Ruyra en diversos moments... i, alhora, es planteja l'abordatge de nous problemes de caràcter ambiental per al municipi (com la participació a la comissió del port o bé a les jornades de mobilitat).

Tot són nous objectius que els membres de la plataforma plantegen i divergeixen. Els membres actius, a dia d'avui, són: Jordi Marcó, Montserrat Pomés, Quim Valls, Pere Pomés, Lourdes Domènech, Núria Torrelles, Daniel Martín, Dolors Rosell, Ramon Sánchez, Montserrat Monell, Joan Gironès (Txassu), Rosa Giralt, Elisenda Verdaguer i Quim Rutllant. I 18 mil persones més.

Plataforma Pinya de Rosa

Notes

¹ A partir d'ara SPdR.

² Jordi Pujol era a Blanes, amb motiu de la inauguració de la dessaladora de La Tordera.

Un inventari de l'arxiu de la duana marítima de Blanes del primer terç del s. XIX (1832)

per Josep M. T. Grau i Pujol

La funció de l'inventari abans de les normatives actuals era doble: per una banda jurídica, evitar responsabilitats davant la manca de documents en el moment de canvi d'arxiver, i per altra administrativa, tenir ordenats i localitzats els llibres per la pròpia gestió interna, en especial en l'exercici de les funcions pròpies, com per exemple la d'emetre certificats oficials; per afers ordinaris (informes, estadístiques) o extraordinaris, com contenciosos.

Les publicacions d'índexs antics han estat abundants i ens mostren exemples d'organització d'arxius de diversa naturalesa: municipals¹, religiosos², patrimonials³ o notariais⁴. A més ens serveixen per comprovar el grau de salvaguarda del patrimoni documental al llarg dels segles, després de guerres, desastres (inundacions, incendis) i la deixadesa o pillatge de l'home⁵.

La localització de la documentació duanera és diversa. En alguns llocs fou l'Ajuntament qui al final se'n feu càrrec, tot i la titularitat estatal, com per exemple en el cas del Vendrell, però és possible que la major part de llibres i lligalls de les oficines catalanes estiguin a l'Arxiu de Viso del Marqués de l'Ensenada, que fou qui organitzà la divisió territorial de l'administració de marina a mitjans del segle XVIII, com a secretari d'Estat. Un altre centre que té dipositat un gruix considerable de documentació és l'Arxiu General de Simancas (AGS). Un instrument de descripció de la dècada dels cinquanta del mil nou-cents ens informa que dins la secció dissetena d'Hisenda -Direcció general de rendes- es compten mig centenar de lligalls de la renda de duanes del període 1715-1780 (sèrie V, núm. 2506-2565). Dins la sèrie dissetena trobem lligalls de correspondència, comptes i informes de les duanes del Regne d'Espanya del 1583 fins al 1789⁶.

Yo *Feliu Tió* _____ vecino de *Blanes*
 Maestro que soy de *la Llaud* (que Dios salve) nombrado *S. Antonio*
 que al presente está surto, y anclado en el Puerto de *Maó* para con el primer buen
 tiempo hacer viage á *Blanes* — conozco haber recibido, y tengo cargado
 dentro del dicho mi *Llaud* — debajo cubierta de D.^{no} *Fidel Moragues* y
Hijo por cuenta y riesgo de D.^{no} *José*

Ob. Cuarteras Digo Cien y Cuarenta Cuarteras Salas de Sal

enxuto y bien acondicionado y marcado como al margen con quales prometo y me obligo
 llevandome Dios en buen salvamento con dicho mi *Llaud* — de acudir por vos y en
 vuestro nombre en primer lugar á D.^{no} *Manuel Vinyas*

pagando de flete á *valor del Sr. Dato por quarenta (valera) y 5. 6ta*
Ciento del Caga

y sus avarias acostumbradas, y para lo qual así tener y guardar, obligo mi persona y bienes
 y el dicho mi *Llaud* — fletes y aparejos, y lo mejor parado de el. En fe de lo qual os
 di *la* conocimientos de un tenor, firmados por mi Escribano, el uno cumplido los
 otros no valgan. Hecho en *Maó* á 13-Junio 1814.

Feliu Tió

Coneixement d'embarcament del 13 de juny de 1814, que signa Feliu Tió, veí de Blanes, mestre del llaüt Sant Antoni, ancorat al port de Maó (Menorca) amb la càrrega de 55 quarteres saleres de sal amb destinació a Blanes a compte i risc de la companyia Fidel Moragues i fill, resident a Maó, a causa de la guerra.
 Arxiu Històric de Tarragona. Fons Patrimonial Moragues, registre 3465/ 89.

La duana de Blanes estava inclosa en la província marítima de Mataró de la mateixa manera que les de la resta de poblacions costaneres de les actuals comarques de la Selva i el Maresme. Les de la costa empordanesa depenien de Sant Feliu de Guíxols⁷.

L'arxiu de la duana blanenca, objecte de la nostra atenció era reduït: es componia de nou llibres i escassament dos lligalls, un dels quals era de correspondència oficial -que en el llenguatge de l'època es coneixia amb el nom d'oficis (rebutis i emesos)- pròpia de la gestió del servei. L'altre lligall estava integrat per impresos legislatius (una instrucció del 1816) i tributaris (aranzels dels drets d'entrada i de sortida). Els volums enquadernats són d'una tipologia documental variada, i solament dos es repeteixen. En trobem de guies, tornaguies, credences, de deutors, de registres, de manifestes de productes estrangers i colonials, i de provinents del territori del Regne d'Espanya.

La presentació de l'instrument de descripció és senzilla, simplement se segueix un criteri tipològic, amb un ordre cronològic, segurament físic. Així mateix remarquem la manca de numeració dels lli-

bres per la poca quantitat existent, ràpids de localitzar per una sola persona. En el cas de l'arxiu municipal de Solsona, estudiat per Ramon Planes, el criteri seguit en el segle XVII a l'hora de redactar l'inventari fou per la configuració del material dels documents: llibres enquadernats, lligalls amb papiers solts o plecs (en el cas dels pergamins).

Per les poques referències cronològiques i la dimensió de l'arxiu, podem constatar que es tracta únicament d'un arxiu de gestió, el que ara coneixem com arxiu actiu. A mode d'exemple hem consultat la tipologia documental del fons de la duana del Vendrell, consultable a l'Arxiu Comarcal del Vendrell, (1803-1906) i observem una gran coincidència. Hi ha igualment correspondència -circulars-, tant d'entrada com de sortida, a més de registres, guies, cabotage de sortida i d'entrada, aranzels, comptes i estadístiques. La bibliografia existent sobre aquesta tipologia de fons és escassa, a la Península i a la resta d'Europa, tan sols alguns articles⁸.

Alguns fons complementaris per a conèixer l'evolució del comerç marítim de Blanes, a més del

Corbeta *Linda*. Construïda a Arenys de Mar per Salvador Busquets l'any 1855.

municipal, és el de la notaria de marina de la mateixa vila⁹, així com d'altres notaries de marina properes com les de Tossa de Mar, Mataró, Palamós, Sant Feliu de Guíxols, Arenys de Mar o Barcelona. Aquesta darrera s'inicia el 1751. Els seus manuals es conserven a l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona, però han desaparegut els volums corresponents als anys 1782, 1795, 1805-1816, 1833-1835 i 1851¹⁰. Uns altres fons interessants són els comercials¹¹ i els dels ports. Per les èpoques medieval i moderna a l'ACA hi ha, entre d'altres, els registres de mercaderies prohibides i d'ancoratges (dins Reial Patrimoni), que per la veïna localitat de Tossa de Mar han estat estudiats de forma modèlica per Mario Zucchitello¹².

Per acabar, hem d'agraciar la revisió del text del document que ha realitzat el company Xavier Pérez.

Josep M.T. Grau i Pujol

Arxiver i historiador

Notes

¹ Vegeu especialment l'obra de Ramon Planes, *La descripció dels arxius municipals catalans fins a la fi del segle XIX: L'arxiu de la ciutat de Solsona*. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona, 1993. Per Blanes esmentar els diversos lliuraments del treball de J.Cortils i Vieta "El archivo municipal de la villa de Blanes" apareguts a la *Revista de Gerona* en els anys 1894-1895. Per Girona ciutat Luis Batlle Prats "Inventarios municipales gerundenses del siglo XV" a *Annales del Instituto de Estudios Gerundenses* VI (1951) pàgs. 179-192. Per a Tortosa us remetem als treballs d'Albert Curto Homedes "Origen i evolució de l'Arxiu de la ciutat de Tortosa (segles XIV-XVIII)" a *Lligall* (Barcelona) 18 (2001), pàgs. 121-146. i el de Jesús Massip Fonollosa *El catàleg de l'Arxiu Territorial de Tortosa de 1574*. Tarragona 1987. Per Tarragona capital cal consultar el *Repertori municipal de Tarragona* transcrit per Josefina Cubells i altres, i publicat per l'Ajuntament l'any 1993.

² Vegeu l'edició d'Ernest Zaragoza Pascual *Índex de l'arxiu del monestir de Sant Feliu de Guíxols*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992. A més distància geogràfica existeix la transcripció de Salvador Vinyes - F.X. Ricomà *Índex Vell. Índex de l'arxiu de l'Arquebisbe 1679*. 1ra part. Tarragona 1997.

³ Antonio Sánchez González *El archivo condal de Ampurias. Historia, organización y descripción de sus fondos*. Girona 1993. Aquí hem de destacar l'esforç realitzat per Pere

Gifre i Santi Soler en nombroses publicacions, com Patrimoni i arxiu. *Inventari del fons patrimonial Caramany de Corçà segles XIII-XX*. Ajuntament de la Bisbal d'Empordà 1996, on es transcriu l'inventari de l'arxiu Caramany a Barcelona l'any 1791; o *Els Farners: vassalls de senyors i senyors de pagesos. Catàleg documental de l'Arxiu Farners*. Centre d'Estudis Selvatans / Consell Comarcal de la Selva, Santa Coloma de Farners 1996.

⁴ Entre d'altres Miquel Pujol Canellas "Un inventari de la notaria d'en Bofill fins al primer terç del segle XVII a Castelló d'Empúries" a *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos* 21 (1988) pàgs. 59-109. Josep M.T. Grau i Pujol *Catàleg del fons notarial del districte de Santa Coloma de Farners*. Barcelona 1996. A la introducció es transcriuen inventaris dels segles XVII i XVIII de les notaries de Blanes, Maçanet de la Selva, Santa Coloma de Farners i Sant Hilari Sacalm.

⁵ Josep M.T. Grau i Pujol- Manel Güell, "La crònica negra de la destrucció d'arxius a la demarcació de Tarragona" a *Lligall* (Barcelona) 18 (2001), pàgs. 65-118.

⁶ *Guía del Archivo General de Simancas*. Madrid 1958. Vegeu també el treball de J.Cervera Pery "Los fondos documentales de la Marina española" dins *Los archivos militares en el sistema archivístico español*. Sevilla 1996, pàgs. 93-111.

⁷ Entre alguns clàssics que en fan referència destaquem l'obra de Joaquim Llobet *La matrícula de mar i la província de Mataró al segle XVIII*. Mataró 1980.

⁸ Manuel Garzón Pareja "Legislación de duanas en el trienio liberal" a les actes del IV *Symposium de historia de la administración*. Madrid 1983, pàgs. 281-297. I per la veïna França Catherine Camboulives "Les archives de l'administrations des douanes" a *La Gazette des Archives* (París) 123 (1983) pàgs. 252-257. Josep M. Sanet Jové "Notícies de la duana de Torredembarra sobre el dret d'ancoratge de vaixells estrangers:1802-1810" a *Estudis Altafullencs* (Altafulla) 26 (2002), pàgs. 61-72.

⁹ Josep M.T.Grau i Pujol *Catàleg op.cit.* pàgs. 209-212 (Blanes) i 355 (Tossa).

¹⁰ Fa una dècada, Celso Loureiro en féu una breu descripció en el seu llibre *Fons americans en arxius de Catalunya*. Barcelona 1992.

¹¹ Entre d'altres arxius recomanables destacar l'històric municipal de Barcelona (Casa l'Ardiaca) que aplega un bon nombre de fons d'empreses dedicades al comerç tant a la Mediterrània com a l'Atlàntic i altres mars. A la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona dins la secció fons antic documental hi ha un bon gruu de coneixements d'embarcament i patents de sanitat de diferents ports del litoral català.

¹² *El comerç marítim de Tossa a través del port barceloní* (1357-1553). Tossa de Mar.1982, i del mateix autor d'origen italià *Homes, vaixells i mercaderies de Tossa al Grau de València (1459-1703)*. Tossa de Mar.1991.

Apèndix

Inventari de la duana de Blanes Blanes, 1 de juny de 1832

Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners (ACSCF)
Fons Notarial. Notaria de Blanes núm. 1, notari Josep-Ignasi Miralbell, signatura topogràfica 12, fs. 78v.-79r.

“En la villa de Blanes, el primer dia del mes de junio del año mil ochocientos treinta y dos. Constituido yo el infraescrito escribano [Josep-Ignasi Miralbell] en la Real Aduana de esta villa, ante Don Joaquin Malats, de Gerona, su administrador electo, y Don Silvestre de Echave su interventor, en virtud de orden del Señor administrador de Reales Aduanas de este Principado, por decreto del S[eñor] Intendente del mismo, el expresado Don Silvestre de Echauz, da posesión de dicha administración que se hallaba a su cargo, al citado Don Joaquin Malats de Corona, y de los efectos, caudales y cosas siguientes:

- Primo un libro de credencias en que se hallan empezados los asientos de los despachos de la administración, al folio 1 vuelto, y llegan al folio 19, en que concluye el mes de mayo. Otro sí: un libro de guías que empieza su despacho al folio 1 y llega hasta el 49 vuelto en que concluye el mes de mayo, y en el que constan despachadas ciento y seis guías de referencia, ochocientas treinta y nueve de tráfico, setenta y tres de dinero, y una de exportación al extranjero, siendo el cargo de guías que resultan doscientas noventa y cuatro de referencia, mil cuatrocientas sesenta y una de tráfico, ciento veinte y siete de dinero, y veinte y cuatro de exportación al extranjero, entre equivocadas y en blanco, siendo igualmente el cargo veinte y cinco hojas de salida, y quatro guías del sello quarto.
- Otro sí : un libro de tornaguías que empieza al folio 1 y llega hasta el treinta y cinco, en que constan ser despachadas desde primero de enero hasta fin de mayo, quatrocientas y tres tornaguías, y quedan quinientas noventa y siete [en] blanco.
- Otro sí : un libro de registros en que constan sentados desde folio 1, hasta el folio 5 vuelto, quarenta y siete registros y quedan cincuenta y tres en blanco, y acaba a treynta y uno [de] mayo.
- Otro sí: un libro de balance en que constan sentados los adeudos hechos en esta administración desde folio 1 hasta el folio 2 y acaba a último de mayo.
- Otro sí: un libro de manifiestos de géneros extranjeros y coloniales, en que constan sentados estos desde folio 1 vuelto hasta el noventa y nueve vuelto, también de cuyas operaciones desde primero de enero hasta el día de ayer treinta y uno [de] mayo, dijo respondería el señor Interventor como encargado que ha sido hasta tal día y el Señor Administrador entrante sólo desde el día de hoy primero de junio en que toma posesión.
- Otro sí: un libro de manifiestos del país en que constan sentados estos desde folio 1 vuelto, hasta el sesenta también vuelto, de cuyas operaciones dijo respondería también el Señor Interventor como encargado que ha sido desde primero de enero hasta el día de mayo, treinta y uno como encargado que ha sido hasta tal día, y el Señor Administrador entrante sólo, desde el día de hoy, primero de junio en que toma posesión.
- Otro sí: un libro de deudores a la Real Hacienda en que constan sentadas cuentas desde folio 1, al folio 3, y de los meses de enero hasta fin de mayo inclusive. Resultando la existencia en metálico de seis mil cuatrocientos noventa y cuatro reales, y en papel, a liquidarlo de novecientos ochenta y quatro [reales] con treinta y tres maravedíes.
- Otro sí: un libro de acrehedores a la Real Hacienda en que constan sentadas las cuentas desde fol. 1 hasta al fol. 3, y desde primero de enero hasta último de mayo inclusive, resultando igual la existencia de papel a liquidar en ambas cuentas.
- Otro sí: un arancel de derechos de entrada.
- Otro sí: un arancel de derechos de salida.
- Otro sí: la instrucción de diez y seis de abril de mil ochocientos diez y seis.
- Otro sí: un legajo de correspondencia de oficio.
- Otro sí: una arca de dos llaves, habiéndose incorporado de una el Señor Administrador, y de la otra el Señor Interventor, en la que no existe caudal alguno de cargo para el administrador entrante, por quedar las existencias de todas las rentas y ramos a cargo de dicho Señor Interventor, como responsable de las operaciones de esta administración, hasta dicho día de ayer, último de mayo.
- Otro sí: una mesa vieja para el despacho.
- Otro sí: dos tinteros y una salvadera de estaño viejos.

Desde luego ha ocupado dicho Señor Administrador dos salas y dos alcobas, un comedor en donde ha colocado el despacho, una cocina, y dos cuartitos interiores. Habiendo observado hallarse las expresadas piezas como las demás restantes de la casa que ocupa el Señor Interventor amenazando ruina, los techos abujereados y podridos, y los tejados a teja vana, todos descompuestos, por los que filtran las aguas y están llenos de goteras, a cuyo efecto dice dicho señor administrador entrante, oficia lo conveniente a las oficinas del Principado para su pronto remedio, y evitar el deterioro de esta posesión de su Magestad.

De todo lo que a instancia y requerimiento del mismo señor don Joaquin Malats de Corona, fue formado el presente auto público que firmo con el nombrado Señor Interventor, siendo presentes por testigos Joaquín Miralbell, ciudadano honrado de Barcelona y Estevan Cortada, practicantes de notaria de esta villa, de que doy fe.”

LADRIÇAS A BLANES.

La casa Saladrigas de Blanes

per Raimon Jordi i Ferran

BARCELONA - FEBRER 1925.

Arquitecte
Raimon Jordi i Ferran

Com gairebé tothom recordarà, el passat 13 d'abril d'enguany es va inaugurar la restaurada Casa Saladrigas de Blanes, amb la presència del conseller de Cultura Jordi Vilajoana i l'assistència de prop de mil persones. L'edifici acollia l'inici dels actes previstos a Blanes per a la celebració de l'Any Ruyra, dedicat a la figura de l'escriptor Joaquim Ruyra, amb la inauguració de l'exposició *Rem del trenta-quatre*, una mostra de pintura catalana dels segles XIX i XX.

La Casa Saladrigas, a hores d'ara, centra l'atenció de dos personatges importants de la cultura catalana: l'escriptor Joaquim Ruyra i l'arquitecte de la casa Isidre Puig i Boada. L'objectiu d'aquest article és d'omplir un buit en la informació relacionada amb la Casa museu i destacar-ne la figura de la persona que va decidir la construcció de la casa ara fa més de 75 anys. Em refereixo al senyor Manuel Saladrigas i Freixa.

Aquesta és, doncs, la informació sobre un personatge que no trobarem als llibres d'història i que té com a única font el relat dels propis familiars i persones que el van conèixer. Així, els visitants que vulguin apreciar les obres exposades i els acabats de l'interior de la Casa Saladrigas podran saber, també, que entre aquelles parets hi van viure quatre generacions d'una família barcelonina d'estiuejants.

Manuel Saladrigas i Freixa

Va néixer a Barcelona el dia 2 de gener de 1872. Fill de Modesta Freixa i de Rafael Saladrigas, fou batejat a la parròquia de Santa Pau de Barcelona. Va fer el servei militar al 1892 i de solter vivia al carrer Tapineria, número 2, al centre de Barcelona. Va casar-se sota dispensa papal amb la seva cosina Teresa Saladrigas i Colominas el dia 9 de setembre de 1894, a l'Abadia de Montserrat. Al 1901 va néixer la que seria la seva única filla, Teresa, ja que, la senyora Saladrigas va morir de tifus quan només tenia 29 anys. El 26 de setembre de 1932 va contraure segones núpcies amb Marcel·la Bitrià i

Manuel Saladrigas i Freixa

Aguilar, a la parròquia de Sant Just, però no va tenir més fills. Va ser un home dedicat en cos i ànima als seus negocis. De tarannà meticulós i perfeccionista, no deixava res a l'atzar i tot el que podia s'ho feia ell. El senyor Saladrigas va morir el dia 7 d'octubre de 1949.

La raó per la qual el senyor Saladrigas va triar Blanes com a vila d'estiueig hem de centrar-la en la seva filla Teresa, que va quedar encisada de la vila quan hi va anar per primera vegada convidada per uns amics. Això va convèncer el seu pare per decidir comprar la casa ubicada al solar que avui ocupa la Casa Saladrigas, enderrocar-la i encarregar a l'arquitecte Isidre Puig i Boada la construcció de la nova casa.

Un cop la senyora Teresa Saladrigas va esdevenir plena propietària de la casa en heretar-la del seu pare, és important destacar, atesa la situació privilegiada en què es troba la finca, que aquesta s'ha pogut conservar fins avui gràcies a la decidida determinació que va mantenir al final dels anys 70 i

principis dels 80 de no cedir a les temptacions d'enderrocar-la per fer-hi apartaments, tal com estava succeint amb moltes cases d'estiuejants d'estil colonial i cases de pescadors veïnes, i quan raons de pes com el deteriorament de la seva façana, les humitats, i, sobretot, l'augment de membres de la família, que aviat va fer la casa petita per a tots, ho aconsellaven. Finalment, el debat familiar sobre el futur de la casa va quedar definitivament clos quan la casa va ser declarada monument protegit i, per tant, prohibit, el seu enderrocament i prohibida tota reforma que pogués afectar la façana.

D'ençà que a l'any 1925 el senyor Saladrigas va adquirir de Concepció Parés i Granés la finca per 32.500 pessetes, els fets esdevinguts a la Casa Saladrigas han anat sempre estretament lligats a la història de Blanes i a la del país.

De bon començament, els plànols de la casa presentats per l'arquitecte Puig Boada varen ser rebutjats per la "Comisión municipal permanente de la Alcaldía Constitucional de Blanes" pel fet que estaven redactats en català, entenent que, tractant-se d'un document oficial que havia de quedar arxivat a l'Ajuntament, els seus enunciats havien d'estar redactats en llengua espanyola. Això passava el juny de 1926.

En aquells anys, a Blanes tot just estava arribant el subministrament d'aigua corrent, i aquest fet ja va condicionar el permís per edificar sol·licitat pel senyor Saladrigas. La casa havia de projectar-se per poder tenir aigua corrent, qüestió aquesta que, òbviament, no va suposar cap entrebanc.

La finalització de les obres va tenir lloc cap a l'any 1931. Fins aleshores, el senyor Saladrigas i la seva família passaven els estius en una caseta del passeig de Mar, molt a prop de la casa en cons-

trucció. A l'hivern es desplaçava un dia a la setmana des de Barcelona per tal de supervisar les obres.

La Guerra Civil va sorprendre la família Saladrigas a Blanes. La casa va ser testimoni dels aldarulls provocats per la profanació de la veïna església de la Verge de l'Esperança, i dels bombardejos del vaixell "Balears" adreçats a la propera fàbrica Tosas del carrer de l'Esperança, on es fabricava material per a l'exèrcit. Quan les sirenes anunciaven bombardeig, sovint no hi havia temps per arribar fins als refugis, fet que provocava que més d'una vegada s'utilitzés la bodega-soterrani de la casa per aixoplugar-se de les bombes i passar-hi més d'una nit en un espai molt reduït però aparentment segur. La casa, no tan sols donava aixopluc de les bombes als membres de la família Saladrigas i a algun veí o amic en situació compromesa, sinó que també va convertir-se en un dels llocs on se celebraven misses clandestinament per als familiars i persones de confiança, amb el risc que això comportava per al capellà i els feligresos si els anticlericals arribaven a assabentar-se'n.

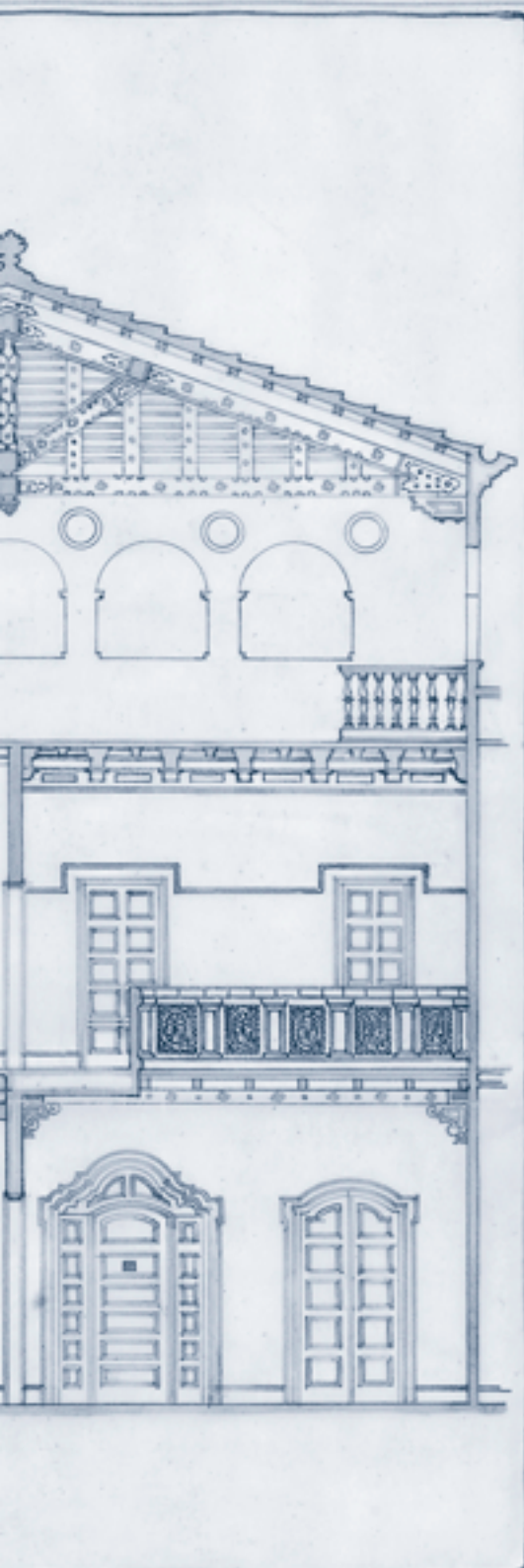
Finalitzada la guerra, la casa Saladrigas encara va acollir durant una temporada un nou inquilí: es tractava d'un general de l'exèrcit italià que les autoritats

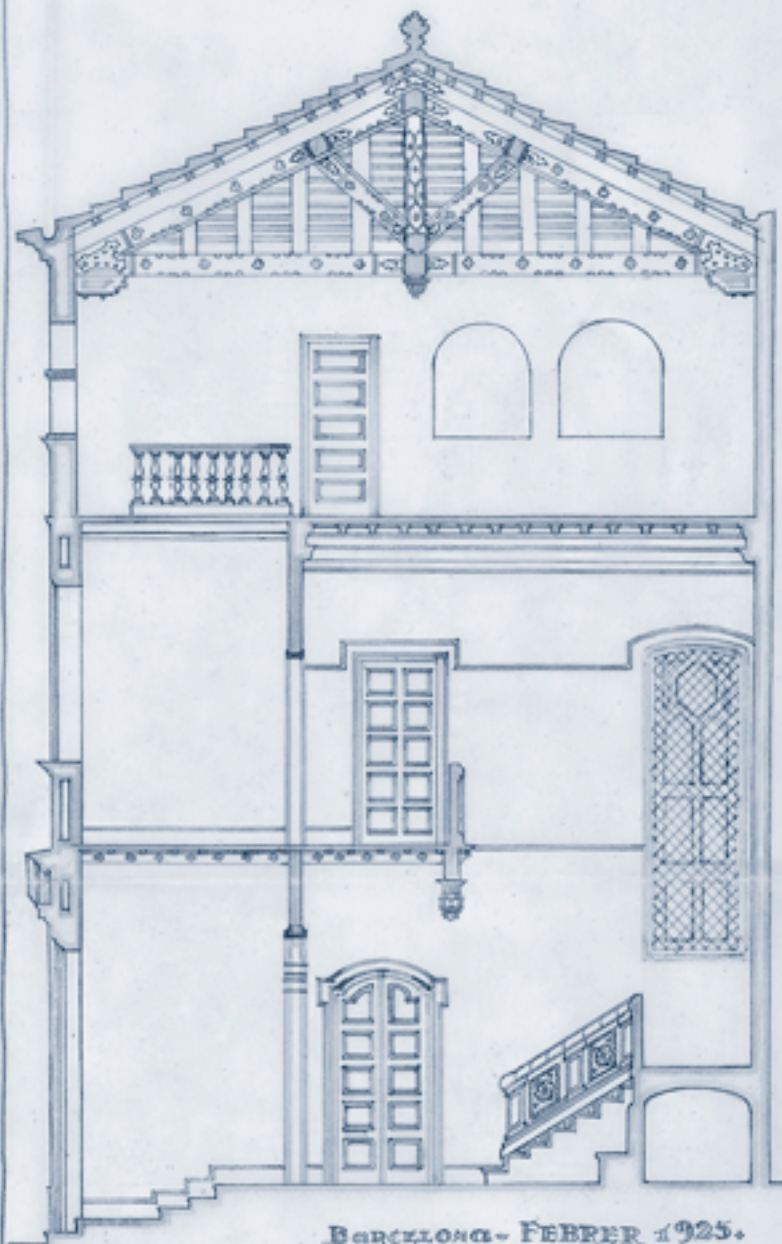
La casa en construcció

IL·LADRIÇAS x BLANES.

SECCIÓ PER D.D.

BARCELONA - FEBRER 1925.

Antoni Gaudí
Arquitecte

militars franquistes va decidir que s'instal·lés provisionalment a la casa amb el seu seguici d'ajudants. Concretament, va estar allotjat en una de les dues habitacions que disposen de balcó petit a la façana del carrer del Doctor Roig i Raventós. Finalment, el general va marxar quan se li va trobar un allotjament més idoni.

Durant els anys de la postguerra i fins pràcticament als anys 70, a la casa no hi va passar res d'excepcional, deixant de banda els esdeveniments propis de la família. Això sí, va viure en primera línia el boom turístic de la vila i es va convertir en el lloc de parada del "carrilet", inicialment un tractor amb remolc, que portava els turistes al jardí botànic. Podem comptar en centenars les vegades que qualsevol habitant de la casa es convertia en improvisat informador turístic de com arribar al jardí botànic.

Els anys posteriors són els que puc relatar per experiència pròpia. Els tres mesos de vacances escolars donen molta via a la imaginació quan només tens 25 pessetes de setmanada i, tenint en compte que un cucurutxo a la gelateria Venècia del passeig ja et costava 1 duro, calia rendibilitzar molt les activitats gratuïtes. Parlo de fa 30 anys, quan al mes de juny, finalitzat el curs escolar i un cop consolidat el primer reagrupament d'amics d'estiueig, anàvem per les cases a recollir mobles vells per bastir la foguera de Sant Joan a la platja; organitzàvem festivals d'eurovisió o paròdies de concursos televisius a les golfes de la casa, on, a més, hi havia una taula de ping-pong. Les golfes de la casa oferien un vista panoràmica insospitada per a qualsevol turista. Si hi pujaves de bon matí, podies veure a través dels ulls de bou com es posaven el biquini les turistes que s'allotjaven a l'Hotel San Francisco, situat a l'altra vorera del carrer del Doctor Roig i Raventós. Aquesta activitat arribaria a aplegar un gran nombre d'espectadors; no oblidem que encara vivíem sota la dictadura franquista, i aquell era un escenari lliure de cap mena de censura.

Poc més es pot explicar de la casa Saladrigas més enllà de les anècdotes personals. No obstant això,

la situació tan cèntrica de la casa portava implícita una constant ebullició de quotidianitat al seu voltant: les olors dels mercats i fires instal·lats al passeig, la fressa de les boles de petanca, el carrilet del jardí botànic abarrotat de gent, els embussos dels caps de setmana d'estiu, les campanades de l'església de l'Esperança convocant a missa,... Tot plegat era l'entorn de la casa Saladrigas i, per a nosaltres, el sabor de l'estiu, del Blanes genuí, especialment durant els anys en què els pescadors encara estenien les seves xarxes al passeig i quan des de qualsevol punt de la platja podies contemplar el campanar de la parròquia.

Avui, contemplant l'excel·lent resultat de la restauració feta a la Casa Saladrigas i un cop assumit el fet que la casa d'estiueig de tota la vida s'hagi convertit en un espai de cultura obert a tothom, crec que, per damunt de tot, planarà per sempre el sentiment que el meu besavi Manuel hi va posar per construir-la i la fidelitat a aquest sentiment que la meva àvia Teresa va mantenir per conservar-la.

El museu de la casa Saladrigas és un guany molt valuós per als blanencs i per al patrimoni arquitectònic català. Per als descendents del senyor Saladrigas suposa quelcom més: el millor homenatge que podíem esperar per a la seva memòria.

Gràcies, Blanes.

Detall de les golfes actuals

Can Saladrigas al Poble Nou

El senyor Saladrigas fou un hereu més de la incipient burgesia industrial barcelonina de la segona meitat del segle XIX. El seu pare, Rafael Saladrigas i Massagué, va fer construir la fàbrica de Can Saladrigas al Poble Nou cap a l'any 1870, i va portar el negoci familiar juntament amb els seus germans fins que va morir, el 1912. El 23 de juliol de 1913 en Manuel Saladrigas va fundar la companyia "Sociedad Anónima de Servicios Industriales" que, fins ben entrats els anys 90, va dedicar-se al lloguer de naus industrials i de força motriu, tot explotant el mateix edifici que va heretar del seu pare, ubicat al carrer Joncar, 33 del Poble Nou. Aquestes instal·lacions, clar exemple de l'arquitectura industrial de l'època, tenien però els dies comptats a causa dels plans urbanístics que l'Ajuntament d'un Poble Nou postolímpic hi tenia projectats, fet que va provocar que les indústries instal·lades en els locals dels hereus del senyor Saladrigas anessin marxant. Aquesta situació transitòria va desencadenar un fet curiós: els espais que durant més d'un segle van ocupar sorollosos telers i altra maquinària pe-

sant van veure com s'anaven instal·lant artistes de tota mena, atrets per la singularitat de les naus industrials i per uns lloguers baixos motivats pel fet que la fi d'aquestes naus era cada vegada més propera. Finalment, els solars que ocupaven les naus de Can Saladrigas varen ser adquirits l'any 1999 per una immobiliària per tal de fer-hi pisos, fet que comportava llur desaparició. Sortosament, la fàbrica de Can Saladrigas no va desaparèixer gràcies al moviment veïnal "Salvem Can Saladrigas", que va lluitar perquè l'edifici no fos enderrocant. La reivindicació popular, iniciada pels propis artistes que havien convertit els locals industrials en tallers artesanals de pintors i escultors, on fins i tot s'hi havia arribat a fer alguna exposició de les seves obres, va ser plenament exitosa, ja que la fàbrica de "Can Saladrigas", amb més de 130 anys d'antiguitat, va ser finalment adquirida per l'Ajuntament de Sant Martí de Provençals, i a hores d'ara l'estan restaurant per dedicar els seus espais a equipaments culturals dels ciutadans.

Raimon Jordi i Ferran

Besnét d'en Manuel Saladrigas Freixa

Façana actual

Accés a la primera planta

R.B.

per **Jaume Pujades Codony**

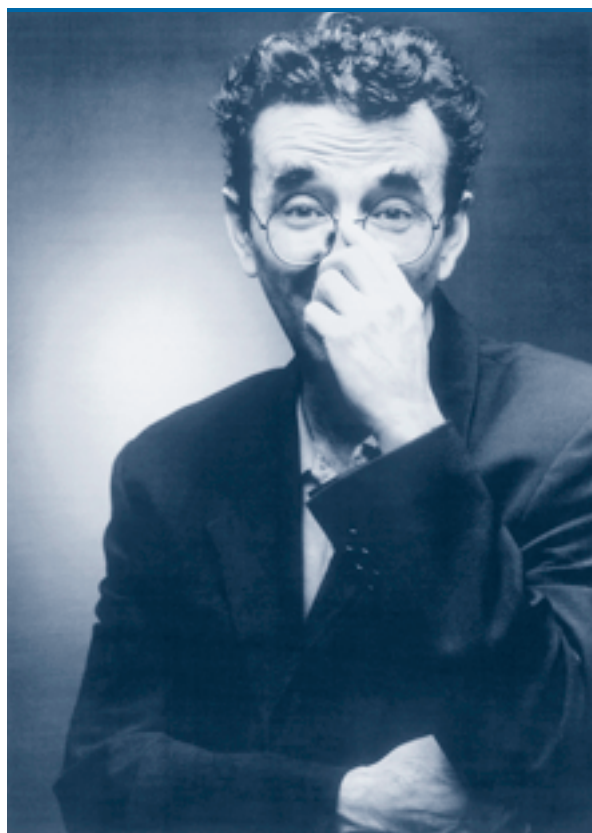
Aquest article no té cap altre pretensió que explicar el procés de creació del documental "Roberto Belano, patinant per la pista de gel" i tot allò que ha aportat Roberto Bolaño a un jove blanenc de 22 anys

Tot va començar l'estiu del 2001 amb la lectura de *Los detectives salvajes*. Per mi va ser un d'aquells llibres que ens marquen, que t'obren nous horitzons i possibilitats, que t'acompanyen, en fi, tota la vida. És un d'aquells relats que a tots ens hauria agradat poder crear, on l'immens poder de fabulació, sàviament barrejat amb les experiències reals viscudes, va causar en mi un profund impacte. Com és habitual en aquests casos, el que el lector vol és conèixer l'autor, que li expliqui mil i una històries més, només pel plaer d'escoltar i aprendre.

Doncs bé, això és el que em va passar a mi. A finals del 2002 se'm va presentar l'oportunitat de realitzar un documental per a una assignatura de la universitat. Havíem d'elaborar un projecte que, en cas de ser seleccionat, es convertiria en documental.

Vaig creure, doncs, que era una molt bona ocasió per abordar la figura de Roberto Bolaño. L'únic problema era com. Estava clar que una entrevista convencional no aportaria res des del punt de vista cinematogràfic. Calia acostar el llenguatge audiovisual al món literari d'en Bolaño, intentant-ne buscar, salvant les distàncies, una certa equivalència dins del que podia donar de si el format documental.

Tenint com a referència la part central de *Los detectives salvajes* vaig creure oportú organitzar el documental a través d'un seguit d'entrevistes a persones

Autora: PIN

que en un moment o altre haguessin mantingut una relació amb en Roberto Bolaño. Igual que passa en la novel·la, diferents persones xerrarien sobre una altra (en *Los detectives salvajes* d'Ulises Lima, i Arturo Belano en el documental de Roberto Bolaño) que mai prendria la veu del relat, però que, en tot moment, en seria el motor i punt de referència.

Lectura del pregó de Festa Major de l'any 1999

A partir d'aquí va començar el que en podríem anomenar tota una recerca detectivesca al voltant de gent que conegués en Roberto Bolaño. M'interessava estructurar en tres parts la seva vida a Blanes: els seus primers anys, el seu reconeixement com a escriptor i la posterior consagració a partir dels prestigiosos premis Rómulo Gallegos i Herralde. Per tant, doncs, havia de posar-me en contacte amb persones que o bé l'haguessin conegut durant aquests períodes o l'haguessin tractat en algun moment determinat.

El primer pas va ser posar-me en contacte amb R.B. A través d'una conversa telefònica li vaig exposar la meua idea. Recordo els seus llargs silencis a l'altra banda de la línia, temptejant el terreny. Tenia la impressió que en qualsevol moment em podria penjar o, pitjor encara, dir-me com era d'absurd i poc afortunat el projecte (sensació que vaig tenir mentre l'hi explicava). Afortunadament, en R.B. es va limitar a donar-me un parell de noms que em servien per començar a investigar i em va remetre a consultar el pregó de festa major que havia escrit i on citava diverses persones que em podrien

ser útils. Tot seguit em va citar per trobar-nos més endavant, un cop jo hagués aprofundit més en la recerca. Vaig partir de tres noms i tres oficis: Bacas (policia municipal), Roche (encarregat d'una benzinera) i el Sindicalista (treballador en una fàbrica). Afortunadament jo comptava amb la coneixença d'en Dimas i en Narcís, bons amics d'en Bolaño, que m'ajudaven ubicant els noms que R.B. m'havia donat.

Per altra banda, la recerca del pregó va resultar força complicada. Després de diverses visites a l'Arxiu Municipal, vam poder comprovar com l'únic número del *Recull* on no hi constava el pregó de l'any corresponent era el de l'estiu del 1999, precisament l'any del controvertit pregó de Bolaño, interromput al final per un inoportú xàfec d'estiu. A l'Ajuntament tampoc en sabien res, i ell no em podia proporcionar l'original perquè no sabia on el tenia, perdut en algun racó del seu ordinador. Semblava que una mà negra impedia l'accés al document, donant peu així a múltiples especulacions conspiratòries. Finalment, vaig decidir tirar pel dret i visitar la redacció del Diari de Girona del

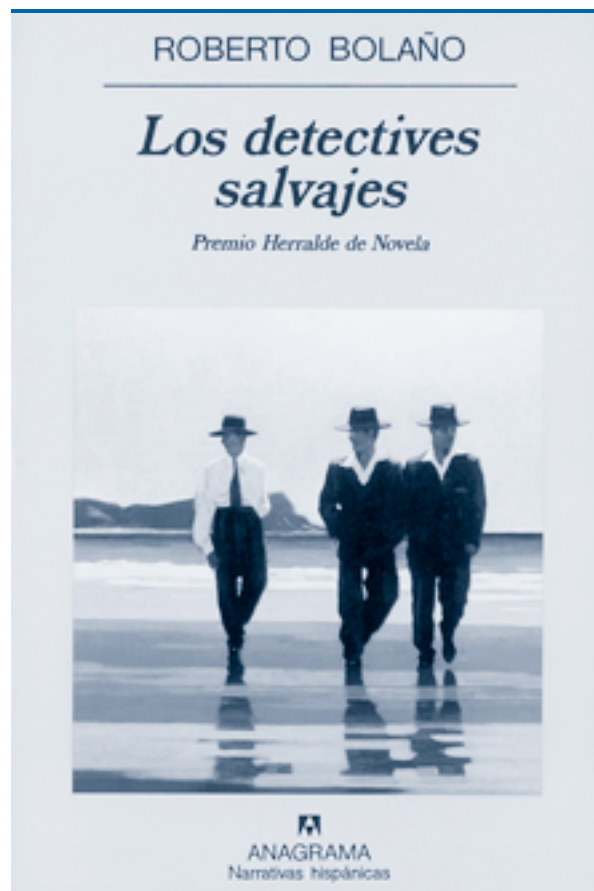
Carrer Ample per obtenir-ne una còpia traduïda al català.

És per tot això que cada cop tenia més la curiosa sensació de trobar-me a dins d'alguna de les novel·les d'en Roberto Bolaño, obrint-me pas dins d'un laberíntic i enigmàtic joc. Havia de contactar amb tota una sèrie de personatges amb ocupacions dispars que tenien en comú un passat en el qual en R.B. hi jugava un paper important.

Va esdevenir apassionant anar coneixent una a una cada persona perquè de mica en mica s'anava conformant un mosaic humà que, a escala reduïda, imitava, a la seva manera, el ric i complex puzzle que R.B. havia dut a terme en la part central de *Los detectives salvajes*. La diversitat de professions, de caràcter, d'actitud entre els diferents entrevistats era una de les coses més excitants i agraïdes de tot el procés previ de recerca abans de la gravació.

A més a més de la descoberta de petits detalls del caràcter i la personalitat d'en Bolaño però alhora tan significatius, com per exemple la seva passió pels jocs d'estratègia que explica la meticulositat amb què està teixida la teranyina confeccionada a *Los detectives*, anava descobrint també el passat recent de Blanes: el *boom* de l'heroïna, les seves brutals conseqüències, una generació perduda per culpa de la SIDA, el creixement desmesurat i la posterior prosperitat i tranquil·litat que ha assolit el poble.

Els vuitanta es revelaven com una etapa salvatge que va veure créixer joves i àngels de la mort, com el propi Bolaño deia. Jo en mantenia el record de la ressaca que va provocar aquesta època personificada en el fantasma dels ionquis pul·lulant pels descampats (ara edificats) del meu barri. I és que la història de les persones amb les quals m'entrevistava

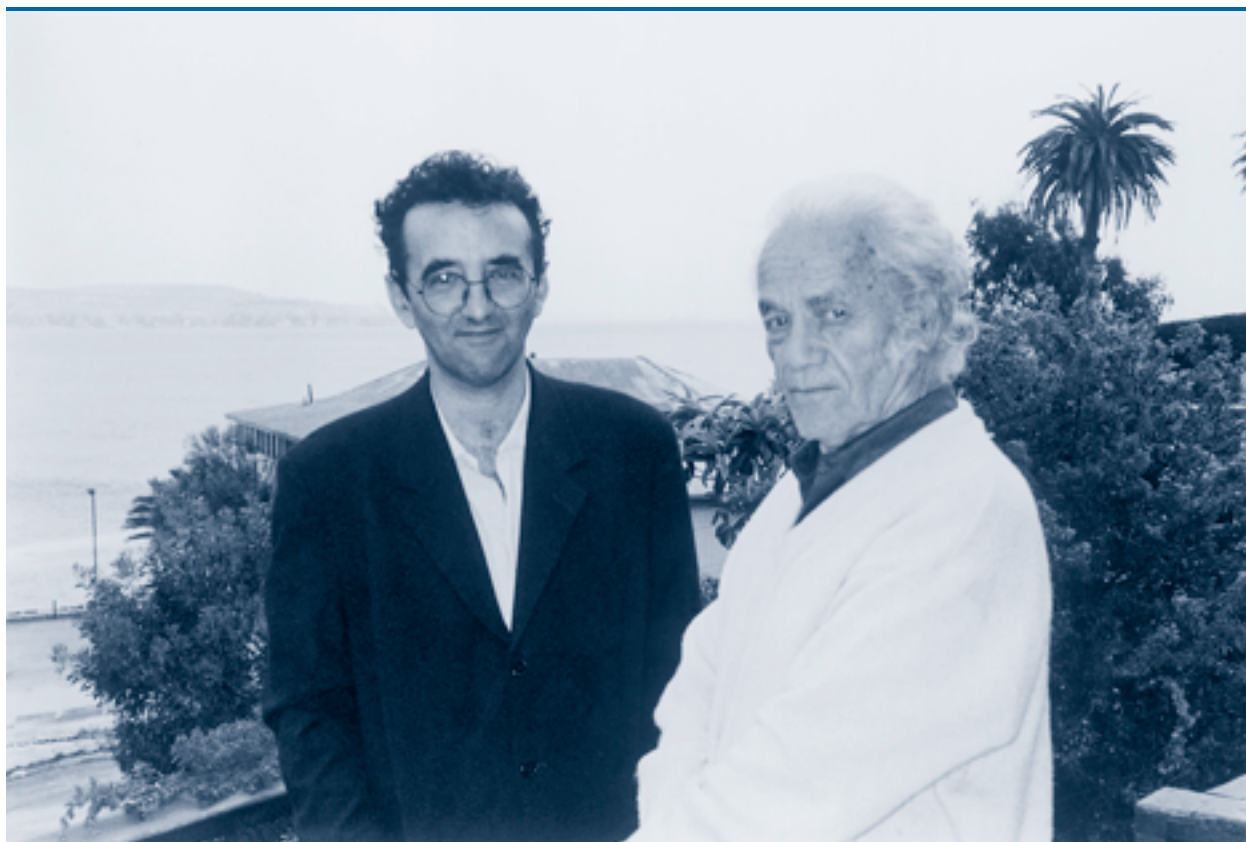
estava marcada per aquestes turbulències: eren supervivents d'una època i unes circumstàncies, "prínceps prudents", com els va qualificar en el seu magnífic pregó. Enmig de tot això, apareix per Blanes un xilè amb aspecte bohemí, que marcarà en molts casos la vida d'uns joves blanencs que s'intenten obrir camí dins dels tempestuosos anys vuitanta.

Aquests canvis, personals i col·lectius, que pateix Blanes són, al final, el rerafons en què es desenvolupa el documental. A través de la figura d'en Bolaño i de la seva estada a Blanes podem comprovar com han canviat les coses, però no sense un cert aire de melangia. Tots ells ara ja són pares de

III. Seguint una estratègia

Bolaño i el poeta Nicanor Parra a Xile

família i estan establerts, *una cosa que fa una mica de por, perquè significa que tots, però sobretot jo, estem deixant enrere la nostra joventut*, segons paraules del propi Bolaño en el pregó.

Un cop vaig haver reunit tot un seguit de testimonis que jo ja creia suficients, vaig quedar personalment amb ell. El més curiós de tot és que prèviament a la cita que vam concertar, jo el vaig veure un divendres a la nit a la Riera amb la motxilla penjada a l'espatlla. Vaig pensar que devia tornar de Barcelona. Va passar per darrere meu i va desaparèixer uns metres més enllà. Mai l'havia vist per Blanes.

Ens vam trobar un vespre a la plaça del Bacchio, per tot seguit encaminar-nos a Can Dimas. Li vaig explicar quines eren les meves intencions i com pensava enfocar el documental, ara que tot començava a estar més perfilat. Després de, mica en mica, vaig aconseguir superar el meu nerviosisme inicial i vaig poder gaudir de la companyia i la conversa que en Roberto Bolaño brindava generosament als seus interlocutors.

Després d'aquella trobada, se'n van anar succeint d'altres, per acabar de matisar aspectes o per conèixer el seu punt de vista sobre determinades qüestions referents al documental. A vegades ens trobàvem

pel carrer per pura casualitat i jo li comentava la situació de les coses en aquell precís moment. En Roberto Bolaño m'animava a continuar endavant i cada cop més semblava interessar-se pel projecte, encuriolit i expectant davant del que podia resultar de tot allò.

Per fi, vam poder gravar el documental en unes condicions mínimes. Només érem la Cristina, que s'encarregava de portar la càmera i el so alhora, i jo. Tot i això, i els inevitables problemes tècnics d'última hora, vam tirar endavant. El resultat foren més de cinc hores gravades, amb les quals s'havia de construir un discurs coherent al voltant d'en Roberto Bolaño. A través d'un laboriós treball de muntatge dut a terme per la Gemma Martí, es va poder configurar, d'aquell magma de rostres i veus, una aproximació a l'empremta deixada per Roberto Bolaño en aquelles persones i, per extensió, al poble. Mentrestant en mi havia quedat gravat per sempre una idea de Blanes, un imaginari concret i particular, que el propi Roberto va explotar en les seves novel·les dotant al primer, o últim, poble de la Costa Brava, d'un estatus literari al costat de ciutats com Mèxic D.F. o Santiago de Xile.

Ens vam continuar veient, i un dia li vaig passar una còpia del documental. Vam quedar per veure'ns i, de passada, comentar què li havia semblat. La cita, com no podia ser d'una altra manera, fou a Can Dimas. Jo vaig fer tard i una mica més i no coincidim. En Roberto ja marxava quan me'l vaig trobar de camí. Vam estar xerrant una bona estona sobre cinema i actrius. Finalment, ens vam acomiadar al Carrer Ample, al portal mateix de casa seva. Abans de marxar li vaig comentar que havia acabat un curtmetratge de ficció del qual li n'havia parlat i que s'inspirava en el seu món literari. Em va convidar a trucar-lo i a passar-li'n una còpia. Seria l'últim cop que el veuria.

Temps després vaig veure als diaris la seva fotografia, envoltat de la flor i nata de la nova literatura sud-americana en un congrés dut a terme a Sevilla, crec recordar. Llavors vaig pensar que el trucaria per quedar. Al cap d'uns dies vaig rebre la notícia de la seva mort. L'impacte de la notícia va anar operant de manera lenta i progressiva a través dels dies i les setmanes. Ara que ja han passat uns mesos encara se'm fa dur imaginar Blanes sense en Roberto, sense el seu sentit de l'humor i la seva gran generositat, els seus silencis, el seu parlar lúcid, els seus cigars.

Com deia al principi, només puc estar profundament agraït a en Roberto Bolaño per haver-me brindat l'oportunitat de descobrir i redescobrir un imaginari tan particular, per haver creat aquest fabulós món literari que es retroalimenta i evoluciona a mesura que les novel·les van creixent, amb personatges recurrents, espais coneguts, històries que s'entrecreuen, una realitat caòtica i enigmàtica, una espiral infinita governada per un capritxós atzar mogut per vés a saber quins estranys dissenys, que potser no coneixerem mai, i que només en Roberto coneixia. No ho sé, "disculpen si mis palabras no son claras, últimamente ando un poco confundido."

Jaume Pujades Codony

Llicenciat en Comunicació audiovisual. UPF

Autora: PIN

Ricard Reñé Mir, apunts d'una recerca

per Caterina de Quers

Em dispo a escriure els apunts d'una recerca, a fi de posar a l'abast d'historiadors més entrenats que no pas jo dades sobre un personatge rellevant dels anys 30 a Blanes, Ricard Reñé Mir, mestre de professió.

Tot va començar quan, seguint el rastre de Ramon Cases, mestre republicà i director de la Vila durant aquells anys, em vaig creuar amb un seguit de noms per a mi desconeguts, entre els quals hi havia el d'en Ricard Reñé, també mestre de la Vila. Vaig voler estirar el fil i, aleshores, vaig entrar en aquest laberint que és la història. Avui encara no n'he sortit. De tota manera, he decidit escriure els avenços que he fet per tal d'endregar la informació que tinc a les mans i que, a voltes, m'incomoda.

Ricard Reñé, mestre afusellat

La primera dada que vaig saber de Ricard Reñé va ser que l'havien afusellat. Era una informació de la qual havia sentit a parlar, però ningú sabia dir-me amb certesa com va passar, ni quan. *Per què l'havien afusellat?* Em vaig estar preguntant durant temps.

Per atzar vaig llegir en una publicació local, el *Celobert*, la notícia de la creació de l'Associació de Familiars de Represaliats pel Franquisme, amb seu a Figueres. Vaig entrar en contacte amb les responsables de l'Associació, l'Aïda i l'Ester. Després de diverses converses telefòniques, per fi un dia vaig tenir el plaer de conèixer-les i de parlar extensament de la repressió franquista a la comarca de Girona. El primer que em varen ensenyar va ser una llista dels afusellats i el llibre d'òbits de la presó de Girona. Entre les víctimes de Blanes, hi havia el nom d'en Reñé. Aleshores vaig saber que estava casat, que era fill d'Aspa, una petita localitat de la província de Lleida, i que va ser afusellat el 20 de juliol de 1940. Tenia 38 anys. Era la víctima número 444, segons el llibre d'òbits de la presó provincial de Girona.

En un moment, una informació que sabia per boca d'altri va passar a ser una certesa de la qual hi havia documents que la provaven.

La manera d'aconseguir més dades era fer-me soci, així que no m'ho vaig pensar gens i em vaig inscriure en el registre de l'Associació. Aquest gest em

Membres del Comité Revolucionari Antifeixista de Blanes. ① Ricard Reñé

René Elir Ricardo, natural de Aspa, prov. de Lleida, vecino de Blanes, prov. de Gerona, hijo de Bartolomé y Teresa, de 38 años, maestro nacional, casado (se ignora el nombre de la esposa)

Assentament del llibre d'òbits de la presó provincial. AHG

va permetre demanar el consell de guerra del processat. Van passar uns mesos fins que vaig rebre la trucada de l'Ester comunicant-me que ja en tenia la còpia. L'Ester i l'Aïda van venir a Blanes a dur l'expedient que jo havia sol·licitat i els d'altres socis de Blanes. Abans de lliurar-me'l, l'Ester, que l'havia llegit, em va advertir que pesaven sobre ell molts càrrecs.

Tot i la meua curiositat, vaig esperar molts dies a obrir-lo. Sabia que trobaria informació molt compromesa i havia d'estar molt preparada. Mentrestant, arxivava dades noves procedents d'altres fonts. Per exemple, una nota de benvinguda als mestres de la Graduada, entre els quals figurava el nom de Reñé, publicada en el número de RECVLL de l'any 1934. Paral·lelament, vaig entrar una sol·licitud al Registre Civil de Blanes per esbrinar les dades exactes del seu casament. En pocs dies, em van donar la resposta. En una fotocòpia autenticada, vaig

poder saber que s'havia casat en plena Guerra Civil, el 19 de gener de 1938, amb Maria Serra Bartrina, mestra de la Graduada de Noies, i que va actuar de testimoni Bru Centrich.

Aquesta dada i la de l'afusellament em resultaren esgarrifosament properes.

El consell de guerra

Ja no podia esperar més temps a llegir el plec de documents del Consell de Guerra. En obrir-lo, vaig trobar aquesta descripció: *estatura baixa, color sano, pelo negro, ojos castaños, nariz regular, boca regular, barba poblada*. Fullejant les planes vaig anar recopilant dades que, a manera de trencaclosques, anaven dibuixant la trajectòria vital dels darrers anys de vida de Ricard Reñé. Vaig llegir que era membre d'Esquerra Republicana. I que el gener de 1939 va

entrar a formar part de l'exèrcit roig, en el 4t batalló de la brigada d'infanteria 244. La seva sort com a soldat es va torçar el febrer de 1939, quan el van detenir i traslladar al camp de concentració de presoners *Campo de la Doctrina Cristiana* de Tarragona. Tot just

(Segell del jutjat)

Jo, el Secretari, en certifico. (1)

El Jutge municipal,

El testimonio,

El Secretari,

Signatures del casament de Ricard Reñé i Maria Serra

feia un any i escaig que s'havia casat. El mes d'agost del mateix any, va ser traslladat a la presó provincial de Girona.

Repasant els fulls, vaig comprovar que a partir de la seva detenció, Reñé es va veure sotmès a un llarg procés d'interrogatoris i de declaracions. En els diferents atestats, es transcriuen les imputacions que se li van fer, i que ell mateix va negar infructuosament. Les acusacions semblen escrites per la mateixa mà, tot i ser subscrietes per persones ben diferents.

Llegir amb detall l'expedient d'un condemnat a mort no és pas agradable, però encara esgarrija més comprovar que el gruix de les acusacions es troba en les declaracions dels denunciants, tots ells blanencs, i en els comunicats de l'Alcaldia de Blanes, escrits en resposta als oficis tramesos des del Jutjat Militar de Girona. En el marge d'aquests últims, apareixen més noms de blanencs *incondicionales a Nuestra Causa* que avalen el contingut acusatori.

A Reñé se'l titllà de ser *el alma del Comité Rojo Antifascista de Blanes*, de ser anomenat Jutge popular Municipal pels membres del Comitè i d'exercir abusos en el càrrec, de ser *íntimo amigo del cabecilla separatista Centrich*, de ser inductor de diversos assassinats de membres de dretes, d'haver ordenat registres i saquejos de béns particulars i eclesiàstics, de fer escarni de la religió catòlica, de formar part del servei d'organitzar reunions secretes, de ser separatista i, en definitiva, de ser *un elemento peligrosísimo*.

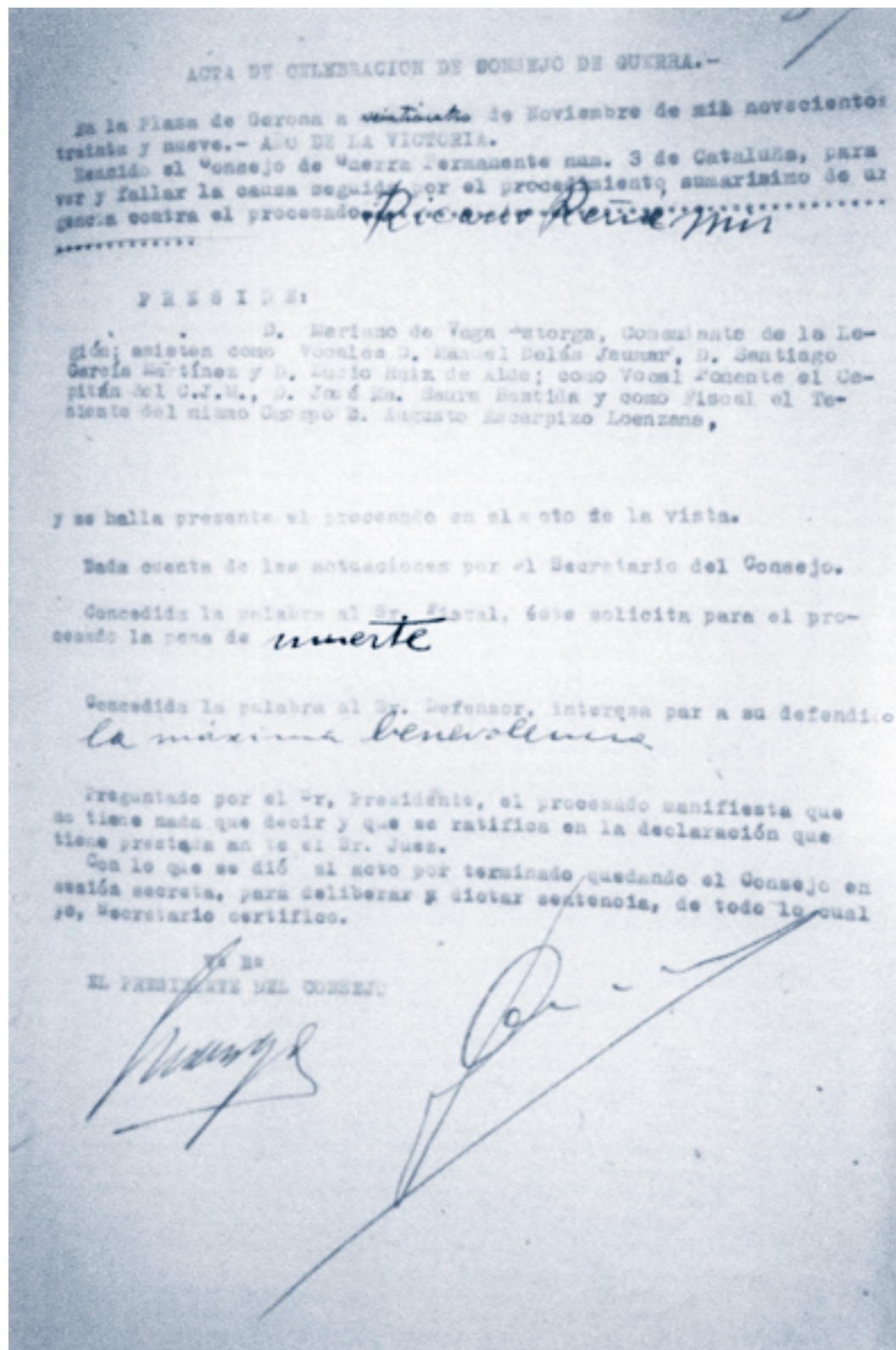

Vaig aturar-me en els diversos paràgrafs on Reñé ratifica la seva militància en el partit d'Esquerra Republicana, des de 1934. On admet que va ocupar el càrrec de Jutge Municipal des d'octubre de 1936 fins al gener de 1939, en substitució d'un membre de la FAI, la gestió del qual, en paraules seves, va ser desastrosa. I on explica que va participar en el registre i confiscació de mobles dels col·legis religiosos, però que aquests van ser traslladats a l'hospital de Blanes. Aquests eren els arguments de la seva defensa.

Ricard Reñé i Salvador Dellonder

Estava a punt de completar la lectura del plec de fulls. Només em quedaven tres documents cabdals: la sentència del Consell de Guerra, l'acta resum de la seva celebració i el certificat de defunció. Tant la sentència com l'acta duen la mateixa data, 24 de novembre de 1939. Tanmateix, el certificat de defunció és del 20 de juliol de 1940. A la sentència es conclou que tots els fets imputats constitueixen un *delito de rebelión militar*, per la qual cosa es condemna el processat *a la pena de muerte*. Tot i això, l'acta de defunció certifica que la causa de la mort va ser un *colapso cardíaco*.

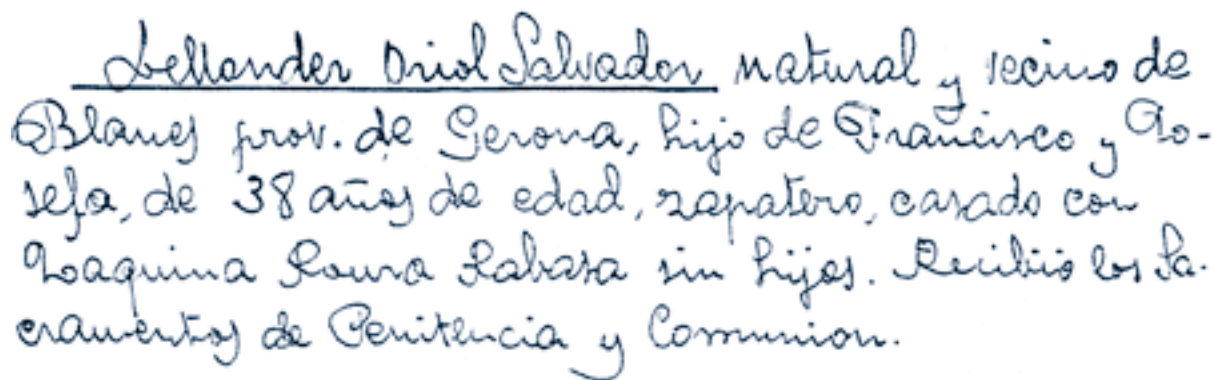
Acta del consell de guerra de Ricard Reñé

A la presó de Girona

Sigui com sigui, entre la resolució de la condemna i la seva execució van transcórrer vuit mesos. Allò que va passar en aquest temps d'espera ho vaig saber durant una conversa amb un informant, Nicolau Zurita. En una dilatada conversa en una sala de l'Arxiu Municipal de Blanes, Zurita recordà la seva amistat amb Reñé. Segons la seva descripció, Reñé, que tenia el parlar singular de la seva terra, era una persona de tracte agradable, espontània, amb una cultura molt extensa, de fermes conviccions polítiques i molt emprenedora, com ho demostra el fet que iniciés la publicació del setmanari *Vida Nueva*, de la qual en va ser el director, i fos un dels impulsors de L'Escola d'Arts i Oficis, ubicada a la casa Milà i Camps. Zurita, que col·laborà a *Vida Nova* sota pseudònim, comentà que era Reñé qui, atesa la provada formació literària i lingüística, supervisava i esmenava els textos.

confederació d'estats-, allò que va empènyer Reñé a mobilitzar-se amb aquests últims va ser la lluita contra el feixisme.

Anys més tard, el 1939, coincidirien a la presó de Girona amb altres militants anarquistes, entre els quals Zurita va recordar el nom de Salvador Dellonder. Dellonder i Reñé restaven incomunicats pel fet que pesava sobre ells la condemna a mort. Zurita relatà detalls del dia del judici sumaríssim. Al matí van traslladar tots els interns que havien de ser jutjats a la seu del Tribunal de Guerra, al centre de Girona. Anaven lligats de mans, per parelles. El judici va ser molt llarg. A Zurita li van retirar les acusacions d'assassinat, raó per la qual la seva condemna va ser de reclusió a la presó. A Reñé, un cop llegits tots els càrrecs, se'l condemnà a mort. En sortir del jutjat, Zurita va demanar anar de bracet amb Reñé. Mirava d'aixecar-li els ànims. Estava totalment desmoralitzat.

Dellonder Oriol Salvador natural y vecino de Blanes prov. de Gerona, hijo de Francisco y Rosa, de 38 años de edad, zapatero, casado con Raquima Laura Labata sin hijos. Recibió la orden de Penitencia y Comunion.

Assentament del llibre d'òbits de la presó provincial. AHG

Zurita i Reñé es van conèixer quan va esclatar el Moviment a Blanes, l'any 1936. Reñé, tot i ser d'Esquerra Republicana, va comparèixer davant el Comitè i es va posar a la seva disposició. Insistí en el fet que Reñé va ser el primer home que, quan va iniciar-se la guerra, es va posar al costat del sindicalistes de la CNT, però puntualitzà que no ho va fer mai en representació del seu partit, Esquerra Republicana, sinó en nom propi, i afegí que mai no va formar part del Comitè de Guerra. Zurita explicà que, tot i tenir idees divergents -els republicans eren nacionalistes i els anarquistes defensaven una

Els condemnats a mort estaven incomunicats de la resta de presos. Mentre uns es passaven el dia al pati de la presó, els condemnats només sortien a migdia, quan els altres entraven a l'interior per dinar. Zurita i els seus amics aprofitaven el moment de l'intercanvi per passar-se notes. Era l'única manera d'estar informats del que passava. Zurita, veient el destí d'alguns companys -Dellonder fou afusellat el maig de 1940, i Reñé el juliol del mateix any- va decidir apuntar en un tall de paper higiènic els noms i les dates de les execucions. Era una manera de perpetuar la memòria.

Bitllet de circulació local durant la Guerra Civil

Estant a la presó, Reñé rebia les visites de la seva dona, que aleshores residia a Olot, d'on era originària. En moltes ocasions, Maria feia el viatge inútilment, ja que Reñé restava incomunicat. Zurita no va arribar a conèixer personalment Maria Serra, la dona de Reñé, però va intercanviar-hi correspondència. D'aquesta manera, va saber que Reñé havia deixat escrit a la seva dona que si mai no podia donar-li els paquets a ell, els lliurés a Zurita. Durant molts anys, Zurita va conservar les notes de la presó, però per por que el comprometessin, les va amagar i quan va voler recuperar-les el temps les havia fet malbé. Lamentà especialment haver perdut la nota que Maria li va fer arribar a la presó agraïnt-li el suport moral que havia donat al seu marit els dies previs a l'afusellament.

Amb el testimoni de Nicolau Zurita, antic secretari comarcal de la CNT i veí de Blanes, acabo aquesta aproximació al dissortat destí d'un mestre, Ricard Reñé Mir.

Caterina de Quers
Professora de secundària

BIBLIOTECA
MUNICIPAL
JOAN G. JAKSÓ

20 anys de cursos de català a la Casa de la Cultura (1984-2004)

per Elisa Sola i Ramos

Com molt bé explica el títol del nostre article, enguany celebrem una efemèride a Blanes: els 20 anys de docència del català per a adults a la Casa de la Cultura. Aquesta tasca, callada i constant, ha implicat molts professors i multitud de blanencs que hi han acudit, uns per cobrir una llacuna imposada en la seva formació i d'altres per poder utilitzar la llengua de la societat d'acollida. Tots plegats, hem escrit una pàgina important en la història de la normalització lingüística de Blanes.

Buscar dades de tots aquests anys en els arxius, confrontar-les i relacionar-les no ha estat una tasca fàcil, però sí que ha resultat un exercici de memòria molt satisfactori que ens ha permès resseguir des dels seus inicis les accions per a la normalització lingüística a Blanes.

Per situar tot aquest procés cal que esmentem sucintament el marc legal que el va fer possible. El 1978 neix la Constitució espanyola, que reconeix l'oficialitat de les llengües de les respectives comunitats autònomes, juntament amb el castellà. L'any següent, el 1979, s'aprova l'Estatut d'autonomia de Catalunya que, a més de llengua oficial, atorga al

català el caràcter de llengua pròpia i, en el seu article tercer, confereix a la Generalitat la tasca de garantir el coneixement i l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes.

En aquest context polític i jurídic tenim notícies a Blanes del primer curs de català per a adults. És el curs 1979-80, durant la legislatura del primer ajuntament democràtic (1979-83) presidit per M. Dolors Oms i Bassols i amb Teresa Gelpí i Gibert com a regidora de Cultura. Val a dir que aquesta iniciativa va sorgir d'un grup de joves compromesos i entusiastes que la va dur a terme d'una manera totalment altruista. És de justícia esmentar Jordi Gelabert i Billoch i Josep Bota-Gibert. En aquestes classes per a adults, a més de llengua catalana, s'hi impartien moltes altres matèries i es duïen a terme en locals i escoles de diferents barris. També es van començar a fer classes de català per als funcionaris de l'Ajuntament (vegeu fig. 1, corresponent a la publicació municipal L'Informatiu núm. 2, desembre 1981-gener 1982).

Durant la segona legislatura de M. Dolors Oms i Bassols (1983-1987), amb Josep Bota-Gibert com a regidor de Cultura, es van incrementar les accions

**CATALÀ A
L'AJUNTAMENT**

Tal com es va acordar a la Comissió Municipal Permanent del 17 de setembre, ja han començat els cursos de català pels funcionaris municipals.

el català, cosa de tots

A les classes hi assisteix la totalitat del personal, essent l'ensenyança rigorosa ja que al finalitzar el curs, previ examen, es donen els corresponents diplomes. Enguany, la iniciativa es vehicula a través de l'Escola d'Administració Pública. Ja l'any passat, però, es van fer cursos a càrrec de l'Ajuntament. Són fets que s'enmarquen en els esforços d'eix consistori vers la catalanització de tots els àmbits en els que és competent.

Fig. 1 L'Informatiu núm. 2 (desembre 1981-gener 1982)

**SERVEI
D'ASSESSORAMENT
DE CATALÀ**

- A partir de l'1 de setembre.
- Correcció de textos individuals o d'associacions.
- Textos publicitaris, rètols, cartes, circulars, avisos...
- Notificació als ciutadans que, tot i llur esforç, exposin rètols mal escrits.
- Porteu els vostres escrits personalment a la recepció de l'Ajuntament o truqueu al telèfon 33 02 62.
- Deixeu la vostra adreça i el vostre número de telèfon.
- Us atendrem tan aviat com sigui possible.

Fig. 2 L'Informatiu núm. 5 (juliol-agost 1983)

Façana principal de la Casa de la Cultura

destinades a la normalització lingüística. L'any 1983 Josep Bota va crear un servei d'assessorament lingüístic que portava ell personalment (vegeu fig. 2, que correspon a la publicació municipal L'informatiu núm. 5, juliol-agost 1983). Era l'embrió de l'actual Oficina de Català, que naixia formalment el 1987 en conveni amb el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

L'any següent, el 1984, es va signar el primer acord amb el Departament de Cultura per organitzar conjuntament cursos de català per a adults. Aquell any es van fer dos cursos de català per a no catalanoparlants a la Casa de la Cultura. D'aleshores ençà aquest edifici ha estat i és la seu dels cursos de català del municipi. Cal puntualitzar que a partir del 1991 l'Ajuntament de Blanes, per mitjà d'un conveni de col·laboració, entra a formar part del Consorci per a la Normalització Lingüística i, conjuntament, continuen la tasca de normalització lingüística a la població.

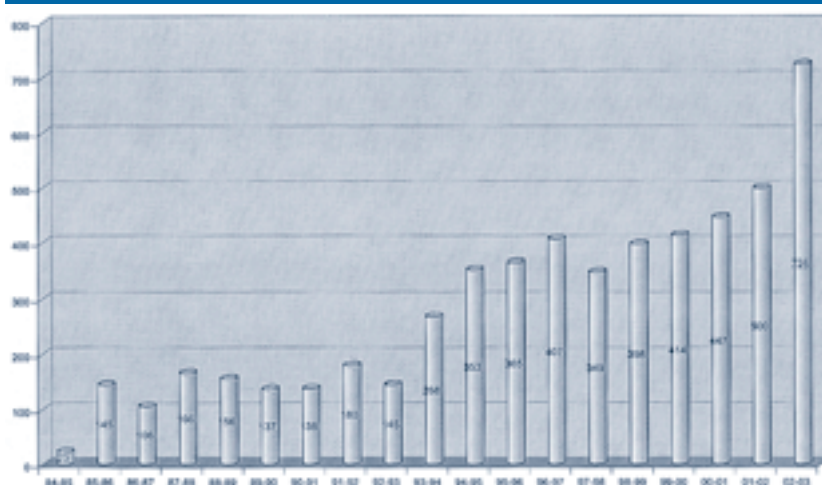
Cal dir que dels 23 alumnes matriculats d'aquells dos primers cursos l'any 1984 fins als 725 que comptabilitzem avui s'ha recorregut un llarg camí (vegeu gràfica 1, nombre d'alumnes matriculats període 1984-2003).

És indiscutible que la fesomia dels cursos de català per a adults al llarg d'aquests 20 anys l'han anat marcant factors socials, com són l'augment demogràfic que ha experimentat la població (vegeu gràfica núm. 2 creixement de la població 1984-2003) i les diferents onades migratòries que ha viscut: de l'interior de la península (anys 80 i principis dels noranta) i d'arreu del món (anys 90 i actualment).

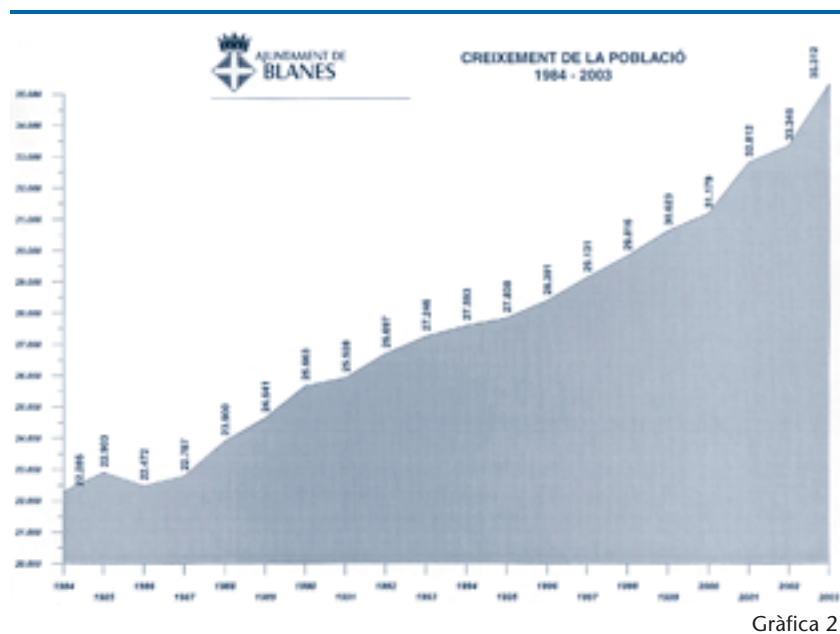
Si comparem les dues gràfiques, que abracen el mateix període, observem un creixement gairebé paral·lel i, també, que el salt espectacular en nombre de cursos i d'alumnes matriculats de l'any acadèmic 2002-2003 es correspon amb una agulla de creixement demogràfic que hem d'explicar per la immigració provinent, avui, d'arreu del món.

No obstant això, el context social en què van néixer els cursos de català per a adults era tot un altre. Hem de tenir en compte que als anys 80, el punt de partida del nostre estudi, la societat blanenca ja havia absorbit un corrent migratori molt important provinent de l'interior de la península (anys 60-80, i següents d'una manera molt més moderada) i que, a més a més, cronològicament eren els primers anys de la democràcia amb el consegüent reconeixement d'una societat de dret.

La situació de la comunitat catalana en aquest període era d'absència general d'ús públic del català, tret d'accions voluntaristes d'algunes entitats i

Gràfica 1. Nombre d'alumnes matriculats període 1984-2003

Gràfica 2

ne els adreçats als catalanoparlants i els adreçats als no catalanoparlants (vegeu gràfica núm. 3 nombre de cursos període 1984-2003)

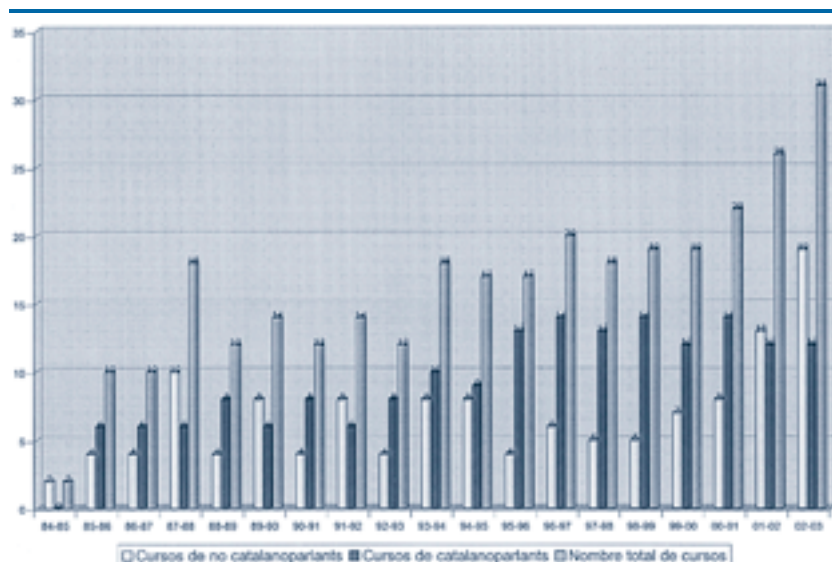
Analitzant una mica aquestes dades veiem que des de l'inici fins al curs 1994-95 les dues columnes (no catalanoparlants i catalanoparlants) van molt paral·leles i que només els anys 87-88, 89-90 i 91-92 el nombre de cursos per a no catalanoparlants (alumnes provinents de la immigració de l'Estat que hem esmentat més amunt) supera els de catalanoparlants.

persones a títol particular. La població autòctona, en general, havia esdevingut bilingüe en l'àmbit oral i, en canvi, monolingüe en l'àmbit escrit, ja que només havia estat escolaritzada en llengua castellana. Per tant, hi havia molta feina a fer en l'aspecte docent: s'havia de formar tant la població catalanoparlant com la no catalanoparlant.

Ens ha semblat molt interessant per al nostre estudi conservar aquesta gran distinció, perquè creiem que és representativa de l'evolució que ha experimentat el nostre poble en un dels aspectes de la normalització lingüística. Per aquest motiu hem elaborat una altra gràfica que reflecteix el nombre de cursos organitzats cada any acadèmic distingint-

A partir del curs 95-96 fins al 98-99, però, les dues columnes deixen d'anar en paral·lel i hi ha un espectacular creixement dels cursos per a catalanoparlants. Per explicar això cal tenir molt present que l'any 1998 s'aprova la Llei de política lingüística, que modifica i actualitza l'anterior Llei de normalització lingüística (1983) amb l'objectiu d'afermar el procés iniciat en l'àmbit de l'Administració i l'ensenyament, d'adaptar-se a les necessitats dels mitjans de comunicació i les indústries culturals i d'establir una normativa lingüística destinada al món socioeconòmic. Tot plegat consolida una tendència de la societat catalanoparlant al reciclatge en llengua catalana per tal d'assolir la titulació oficial que requereix l'Administració pública

Gràfica 3. Nombre de cursos període 1984-2003

i moltes empreses. Ens referim als certificats intermedi i de suficiència (nivells B i C, respectivament).

Els anys 99-00 i 00-01 les dues columnes es van acostant i, finalment, els anys 01-02 i 02-03 la tendència s'inverteix: els cursos per a no catalanoparlants superen els cursos per a catalanoparlants. Hi ha diversos factors que propicien aquest canvi. D'una banda, la població catalanoparlant s'ha anat formant al llarg de tots aquests anys; d'altra banda, el procés de normalització lingüística a les escoles aporta ciutadans lingüísticament competents (afirmació que matisarem més endavant) i, finalment, el fort corrent migratori en què actualment estem immersos expliquen aquesta nova tendència i el canvi de perfil que ha experimentat l'alumne tipus dels cursos de català per a adults.

Analitzar el país de naixement d'aquests nous blanencs i quantificar les procedències dels alumnes dels cursos de català per a adults seria tema per a un altre article, però sí que podem dir que els nostres alumnes no catalano-

parlants provenen majoritàriament de Sud-Amèrica i Centre Amèrica, països especialment castigats per crisis polítiques i econòmiques.

Per concloure, voldríem dir que al llarg d'aquests més de vint anys de normalització lingüística a Blanes i a arreu de Catalunya el nombre global de població que sap parlar i escriure el català ha crescut enormement. Però cal tenir en compte que l'augment del coneixement no implica de manera automàtica un mateix nivell de creixement del

seu ús, atesa la possibilitat d'usar un altre idioma (en aquest cas conegut per la totalitat de la població i amb unes normes socials d'ús predominantment al seu favor). En aquest sentit, hem d'esmentar dos factors que, actualment, no juguen a favor de la llengua catalana: un de demogràfic i un de social.

D'una banda, la població tendeix a una lenta però gradual disminució del percentatge global d'individus que tenen com a llengua primera l'idioma

Any acadèmic 2003-2004

Any acadèmic 2003-2004

autòcton i, en canvi, cap a un progressiu augment dels que han tingut les dues llengües com a matrius i dels que hi tenen únicament el castellà. La direcció d'aquest procés suggereix una progressiva minorització demogràfica de la població de primera llengua autòctona i, per tant, no sols la permanència de la població de llengua primera castellana

sinó el seu augment espectacular amb l'actual immigració.

D'altra banda, hi ha el factor social. La tendència tan arrelada dels catalanoparlants d'utilitzar el castellà sistemàticament davant d'una persona que s'intueix que ve de fora o quan s'està en grup minva considerablement la vitalitat del català.

En aquest context hem de dir que els usos lingüístics reals per part de la població en aquests moments no difereixen gaire respecte dels primers anys del nostre estudi. Tot i que els programes

d'immersió lingüística de les escoles han augmentat el coneixement de l'idioma entre els joves, aquests no acaben de parlar-lo perquè el català no ha permeat en els àmbits del lleure i de la feina. Aquest fet, sumat a l'elevat índex d'immigració actual, fa que el tema lingüístic mereixi una reflexió.

Per això ens agradaria acabar el nostre article amb l'eslògan publicitari que apareixia en L'informatiu de l'any 1981 "el català, cosa de tots". Avui, com al principi del procés, és evident que la participació activa de la societat és fonamental. Ara que hem fet una gran tasca docent, tenim un altre repte: parlar el català en tots els àmbits.

Elisa Sola i Ramos

*Tècnica de normalització lingüística
de l'Oficina de Català de Blanes*

Consorti per a la Normalització Lingüística

Elaboració de gràfiques i suport en la recerca:

Àngels Ribas i Despuig

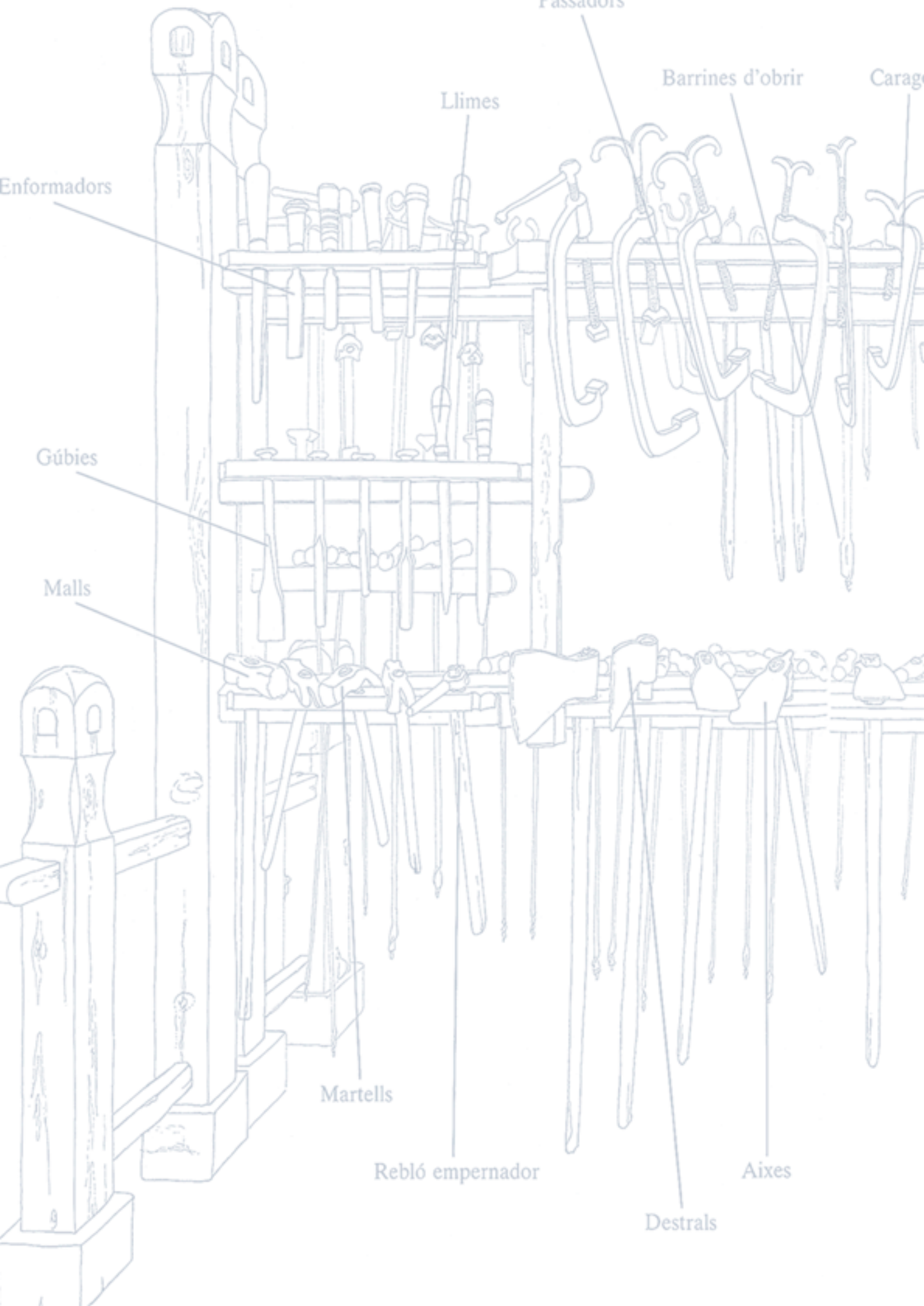
*Tècnica de normalització lingüística de l'Oficina de Català de Blanes
Consorti per a la Normalització Lingüística*

Post Scriptum

No voldríem acabar sense esmentar tots els professors que han participat en el projecte de normalització lingüística de Blanes i que han impartit classes de català per a adults a la Casa de la Cultura al llarg d'aquests vint anys. A tots ells, moltes gràcies en nom de tots els seus alumnes.

Álvarez i Torralba, Josep
 Arbussà i Rodríguez, Helena
 Baltrons i Graboleda, Neus
 Barcons i Reniu, Maite
 Benett, Simona
 Bernat i Molina, M. Carme
 Bota-Gibert, Josep
 Camps i Puig, Anna
 Celaya i Armisen, Pepa
 Congost i Valentí, Cristina
 Freixinet i Raspall, Meritxell
 Gelabert i Billoch, Jordi
 González i Rocafort, M. del Vilar
 Hernández i Tresserras, Josep
 Julià i Sabio, Fina
 Mascort i Vidal, M. Eugènia
 Massó i Canaleta, Gemma
 Mercader i Domingo, Mercè
 Piferrer i Bechdejú, Eugènia
 Planas i Massó, Montserrat
 Ponsdomènech i Vilà, Maria
 Puig i Pla, Santi
 Ribas i Despuig, Àngels
 Ros i Balagué, Anna
 Sendra i Orteu, Montserrat
 Serra i Rodríguez, Anna
 Sola i Ramos, Elisa
 Taberner i Ferrer, Assumpta
 Tornamorell i Pont, Maite
 Vaquer i Solà, Assumpció
 Vidal i Medina, Olga
 Viñas i Feliu, Vicens
 Vintcens i Teixidor, Laia

Enformadors

Llimes

Barrines d'obrir

Caragols

Gúbies

Malls

Martells

Rebló empernador

Aixes

Destrals

ol Serjants

Calafats

Ungla de cabra

Les drassanes de Blanes

per Domènec Valls i Coll

Aixols

Barrines de carreter

Maces

És molt difícil determinar amb certesa el perquè Blanes va convertir-se en una de les poblacions de més prestigi de la costa catalana en la construcció de vaixells velers, ni tan sols poder partir d'una època concreta del seu començament. La recerca iniciada des de fa anys pocs avenços m'ha portat, ja que la major part dels documents i les mateixes estadístiques consultades són molt incompletes.

Una resposta força lògica sobre l'origen de les drassanes de Blanes la trobem en la mateixa història de Catalunya i ens portaria com a mínim a 2000 anys enrere, quan Blanes (Blanda) ja tenia establert el seu propi comerç marítim amb els fenicis, grecs i romans. Almenys així ho confirmen els diferents descobriments arqueològics realitzats davant de la nostra costa, les monedes fenícies trobades en una de les últimes excavacions fetes en la zona dels Padrets de Blanes. També el mateix Plini el jove, en les diferents narracions dels seus viatges per la Mediterrània, esmenta el nom de Blanes (Blandae) entre els pobles destacats com a més importants en l'època grega i romana. Si, a més, hi afegim la gran quantitat d'àmfores i restes de vaixells submergits i rescatats del fons del mar, queda suficientment demostrada l'antiguitat d'aquesta indústria blanenca.

Un altre moment històric molt important que reafirma l'origen de la tradició naval de Blanes, que segurament es remunta a la prehistòria, és quan, a partir del segle I a de Crist, comencen a establir-se nous assentaments, principalment romans, a tot el llarg de la costa catalana i, en època d'August, Tarragona esdevé capital d'una de les províncies més importants de la península ibèrica i del propi imperi. Juntament amb Tarragona es destaquen, en textos de l'època, altres poblacions importants del litoral català com Barcino (Barcelona), Emporiare (Empúries), Baetulo (Badalona), Iluro (Mataró), Dertosa (Tortosa), i Blanda (Blanes).

En definitiva, és raonable creure que la construcció de naus a la costa catalana es perd al llarg dels segles i la podem concretar, amb tota certesa i documentalment, entre els antics fenicis, grecs i ro-

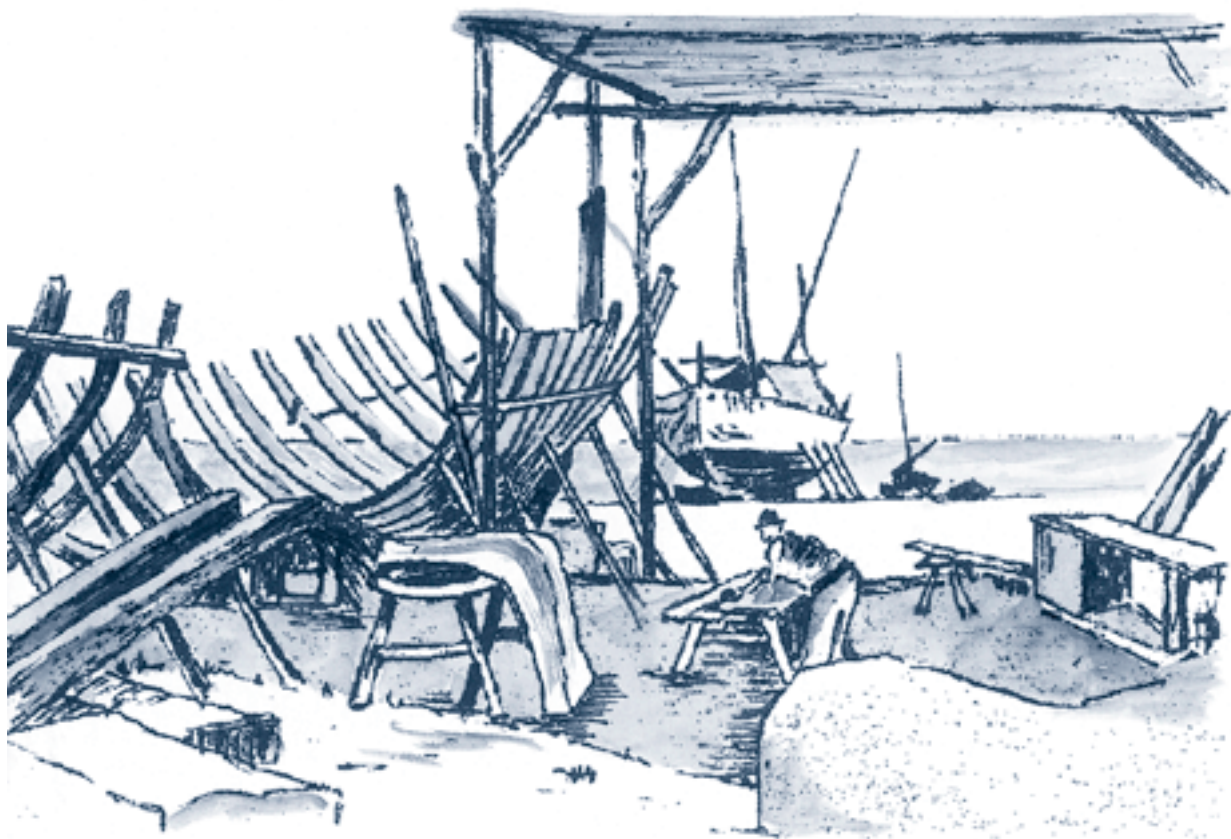
Mascaró de proa de la corbeta *Blanca Aurora*, obra de Francesc Pascual Granés "Ulls menuts". Construída a Lloret de Mar el 1848

mans, tots ells establerts durant molts anys en diferents llocs de la costa, on es desenvolupà a través del mar una intensa activitat comercial entre els assentaments de les cultures dominants i les diferents poblacions de la costa catalana. Sens dubte que aquesta intensa activitat naval és la fase embrionària de la qual, en el transcurs del segle, sorgiria una de les indústries que més renom i èxits varen donar a Blanes durant segles, les drassanes. Tanmateix per poder començar a parlar de drassanes a Blanes hem de fer un salt d'alguns segles.

Ja a l'Edat Mitjana, unes de les drassanes més antigues del nostre país de les quals tenim constància escrita daten del segle XI, i no eren res més que unes instal·lacions en la mateixa platja de Barcelona on es construïen els vaixells. Més endavant, durant la primera meitat del segle XIV, sota el regnat de Pere el Cerimoniós, el fort increment de l'activitat comercial entre el diferents pobles de la Mediterrània va comportar la

urgència de projectar noves drassanes de construcció més sòlida, promogudes pel propi rei, ubicades en el mateix lloc que ocupa actualment el Museu Marítim de Barcelona. Les drassanes de Barcelona varen convertir-se en una peça clau en el desenvolupament mercantil de l'economia catalana i motivaren l'aparició de diverses drassanes en diferents poblacions de la costa. Entre les més importants hi trobem les de Blanes, Arenys de Mar, Mataró i Sant Feliu de Guíxols.

Les primeres drassanes de Blanes, que molt possiblement daten del segle XII, eren a l'aire lliure i tenim clars indicis que estaven situades a la platja sota del Convent enfront del Racó de Sant Antoni. La instal·lació devia ésser molt senzilla i rudimentària, amb grans espais per emmagatzemar la fusta, els bancs de fuster, estepes i banquetes i tot l'enrenou de material necessari per a la construcció de vaixells, sense que no hi faltés, ben segur, la seva caseta per desar-hi els materials més delicats.

Reproducció d'un dibuix d'Emerencià Roig de les drassanes de Josep Bagué. *Dibuix de Domènec Valls*

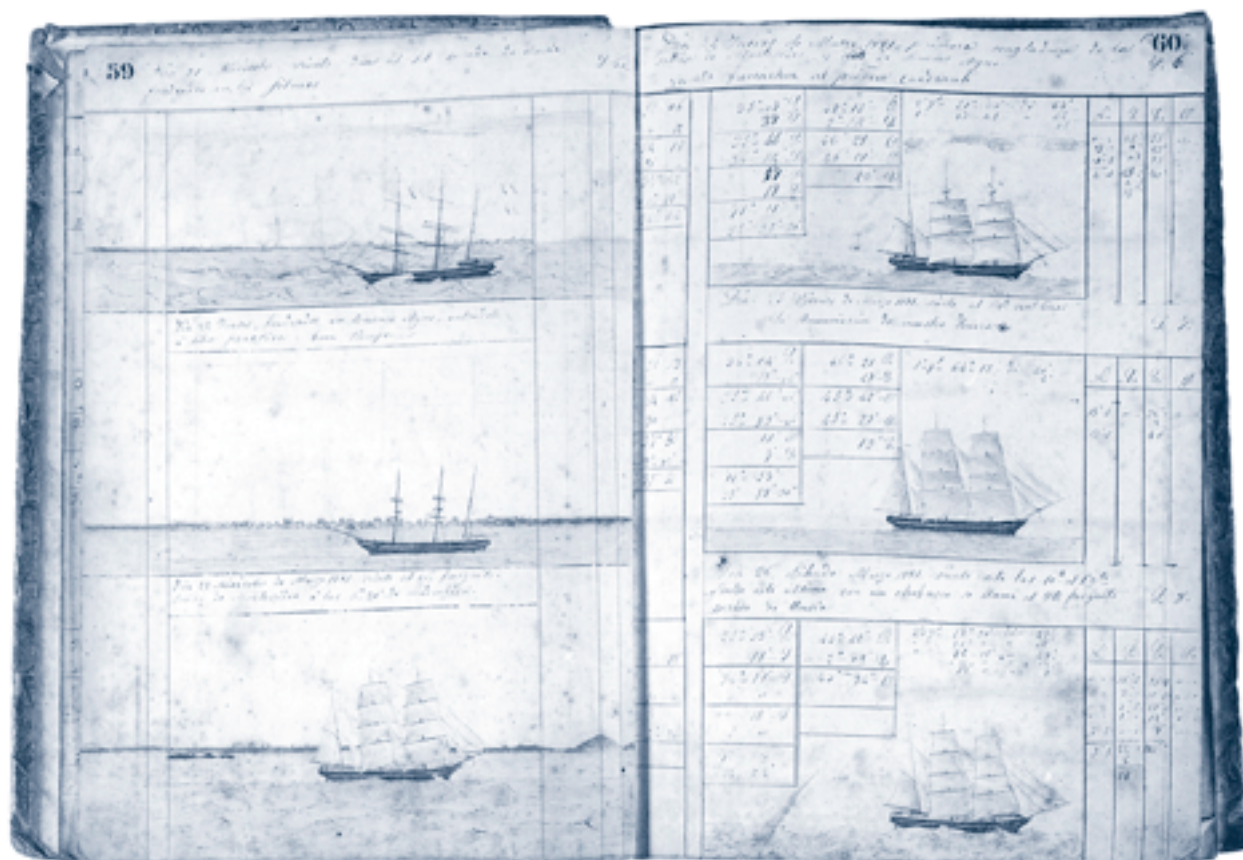
L'antiguitat en la construcció de naus a Blanes queda demostrada en la Guia de l'Arxiu Diocesà de Girona, en l'apartat dels fons Notarials, on trobem en el foli 74-U080-02268 la següent descripció: "A Bernat de Cabrera. Llicència de fer celebrar missa en una galera que té a Blanes, i que es proposa de botar <benedicció>, 9 de desembre de 1391" "U114-11237-f.27: Llicència de beneir nau de Pere Saragossa, mercader de Barcelona, construïda a Blanes, 23 de maig de 1414".

En el segle XV trobem altres documents que demostren l'existència, almenys, d'una drassana a Blanes. A l'Arxiu Històric de Protocols del Col·legi Notarial de Barcelona, en el lligat 13, manual 36 del notari Antoni Vilanova, corresponent al 18 de juny de l'any 1455, hi ha el següent escrit: "*Pere Pujades, ciutadà de Barcelona, senyor i patró d'un birrem de divuit bancs, que novellament s'ha fet i fiu construir a la vila de Blanes*". Val a dir que

l'actual Arxiu de Protocols del Col·legi Notarial de Barcelona és una de les fonts fonamentals per conèixer la vida comercial i econòmica de l'edat mitjana de Barcelona i de molts pobles de la costa catalana.

L'any 1453, en el protocol del notari de Blanes, Jaume Joan Manresa, hi figura un contracte per a la construcció d'una galiota (vaixell petit de setze a vint remes per banda). També en el "Llibre de la Universitat de la Vila de Blanes" en el foli 65, pàg. 74, hi ha una menció sobre uns censals destinats per a les almoines de quaresma coneguts com: "*Los censalls assignats a la almoyna d'en Bernat Morel quondam mestra d'axa...*".

Tot el procés de la construcció d'un vaixell, i encara més en els inicis d'una drassana, era una operació molt costosa ja que, a banda de la seva execució, hi havia tota una sèrie de tasques prèvies, com el

Diari de Navegació. Museu Marítim de Barcelona

projecte i disseny de la nau i una persona de sol·lència econòmica per finançar-lo, seguides de tot un seguit de tramitacions que complicaven força tot el procés. Per sort, gràcies a l'existència d'un material jurídic com és el llibre dels "Costums marítims de Barcelona", de mitjans del segle XIII, podem tenir un coneixement força acurat de tot el procés preliminar en els contractes de vaixells d'aquella època i d'èpoques pretèrites.

Una de les condicions primordials en la iniciativa de construir un vaixell era la figura de la persona que en el text de "Costums marítims de Barcelona" s'anomena "senyor de la nau", que era el que promovia i vigilava de prop tot el procés de construcció, feia els tractes amb els mestres d'aixa i acordava tots els detalls tècnics, especialment els de les seves dimensions, concepte principal del qual en depenia el tonatge i la capacitat del vaixell. En els tractes amb els mestres d'aixa era indispensable fer constar la dimensió del vaixell. En el llibre dels

"Costums" queda molt ben especificat que, a part de les dimensions, de si serà gros o petit, s'haurà de dir la seva amplada i la carena i també l'eslora i la mànega, totes elles dimensions bàsiques en les característiques del vaixell, així com si havia de ser de molt quillat i si seria de boques tancades o obertes.

En els seus orígens la majoria de les drassanes es bastien a la platja en les principals poblacions costaneres, sobretot en les viles properes a les zones boscoses del Montseny, el Montnegre, les Guílleries o les Gavarres, com ara Blanes, Palamós o Sant Feliu de Guíxols. En formular el contracte de la nau era freqüent que s'especificuessin totes la classes de fusta i normalment era el mateix mestre d'aixa qui les anava a triar. El transport de la fusta fins a les drassanes, sempre molt costós, el contractava el senyor de la nau. Fins al segle XIV "Nau" era la denominació genèrica que designava qualsevol vaixell. Les naus comercials corrents solien arborar dos pals, el major al centre i l'artimó a proa, i és a

Ex-vot del Vilar que fa referència a un accident a les drassanes Bagué. Abril de 1856

partir del segle XIV quan s'introdueixen grans modificacions en les seves estructures, per fer naus de gran capacitat i tonatge.

A partir del darrer quart del segle XIV la indústria de les drassanes entra en una profunda crisi, com a conseqüència de la situació política i econòmica de Catalunya. De la mateixa manera que altres sectors, com l'agricultura i l'activitat artesana dels espadenyers i altres oficis, les drassanes de Blanes varen quedar molt afectades per l'esmentada depressió, que va durar fins a la primera meitat del segle XV, i fins al període comprès entre els anys 1455 i 1462 a les drassanes no es restableix una activitat més normalitzada.

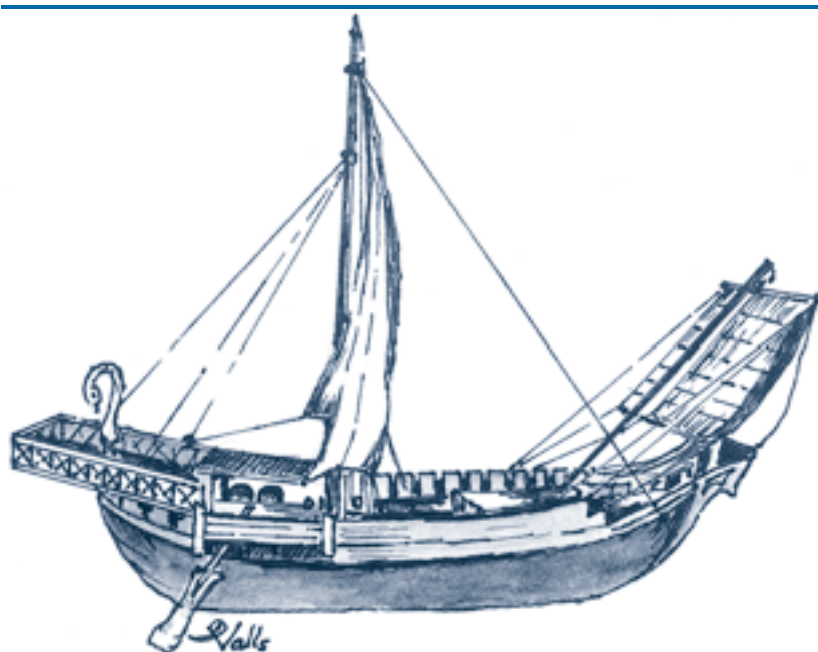
La total recuperació comercial de Blanes va completar-se durant el segle XVI, gràcies a la gran activitat comercial, impulsada principalment pel transport marítim de mercaderies, molt especialment de fusta i carbó, amb repercussions molt favorables per a l'activitat industrial de les seves drassanes. És precisament en el segle XVI quan Blanes assolix el màxim esplendor en el camp de l'activitat marinera, generant una indústria naval que canviaria la

fesomia de la població i a la vegada crearia un ofici i uns personatges que la farien famosa a tot el món, com varen ser els mestres d'aixa, autèntics artistes en la construcció i disseny de vaixells. Un altre fet molt important que va donar un nou impuls a l'activitat comercial de les drassanes de Blanes va aparèixer a partir de l'any 1714, després de la Guerra de Successió a la Corona d'Espanya, quan la construcció de vaixells a Barcelona decaigué i les seves drassanes varen ser intervingudes per la Corona i convertides en mestrança i casernes.

Malgrat les dificultats que va crear el parèntesi de la Guerra de Successió (1705-1716) per al comerç, a les darreries del segle XVII va començar un període de prosperitat, que va afectar molt directament a la navegació i, de retruc, a l'activitat industrial naval catalana, però sempre dintre d'uns paràmetres molt limitats, principalment en no poder negociar directament amb Amèrica. El comerç marítim a través dels diferents ports va continuar incrementant-se, no tan sols entre les poblacions catalanes, sinó amb els ports d'altres països mediterranis, i

Barca de bou

Nau mercant romana del segle II que transportava àmfores i blat. Navegava exclusivament a vela. Dibuix de Domènec Valls

això va accelerar el ressorgiment de la indústria naval de les drassanes, i entre les més actives i conegudes a Catalunya hi destacaren precisament les de Blanes. Per la bellesa i qualitat dels seus velers s'escampà la seva fama arreu de la Mediterrània i s'originà una contínua demanda, a vegades difícil de satisfer. La construcció de vaixells velers es convertí en el principal sector industrial de Blanes i generava el major nombre de llocs de treball de la vila.

Un altre fet molt important que va incrementar el desenvolupament naval de la població va produir-lo la fundació durant l'any 1726 de la casa naviliera de Salvi Vila, pioner de la figura de l'armador, persona que es dedicava a la fabricació i explotació de naus per al comerç marítim i, fins i tot, contractava el capità i la tripulació. Salvi Vila en la seva joventut fou patró de cabotatge i els seus fills Salvi, Salvador, Josep i Ventura foren pilots de la marina mercant. És normal que d'una nissaga d'aquestes característiques sorgís la casa naviliera Vila.

La casa Vila fou la impulsora més important en l'expansió industrial de les drassanes de Blanes i una de les seves primeres comandes va ser la d'encarregar a les drassanes d'en Ramon Bagué la construc-

ció d'una barca de mitjana de grans dimensions. El vaixell construït, amb un arqueig total de 1000 quintars, tenia un bastiment molt bonic i mariner, i la particularitat de tenir molta mànega, poc puntal i la proa molt llançada. Era evident que en les seves característiques, a part de ser les pròpies de les construccions del segle XVIII, ja portava l'estil que els Bagué donaren a les seves embarcacions. A la barca se li posà el nom de "Maria" i tenia per patró el mateix Salvi Vila, que també n'era el propietari. Feia la ruta de Blanes a diferents ports de Galícia, carregava a la nostra platja troncs de poll, carbó, espardenyes i canyes. En el

viatge de retorn embarcava farines, faves i cigrons per al consum de la població, ja que la major part del transport en aquella època es feia per via marítima.

La casa Vila disposava d'un altre vaixell, també construït a les drassanes de Ramon Bagué anomenat "Alicia", de les mateixes característiques del "Maria". Uns quants anys més endavant, en incrementar-se el comerç de cabotatge, per tal de disposar d'un vaixell de més capacitat, la casa Vila va vendre les dues barques anteriors i amb el seu import va fer construir un nou veler a les drassanes de Ramon Vieta, aparellat de bergantí-pollacra, per dedicar-lo en el seu moment a la ruta d'Amèrica. El nou vaixell fou batejat amb el nom de *Cisne*, el seu casc era molt fi i molt espectacular el seu aparell, el mascaró de proa era la figura d'un cigne. La tripulació estava formada per en Joan Vila com a capità i els seus fills com a pilots. L'esmentat veler va arribar a fer viatges a l'Argentina i les Antilles.

L'últim veler de la casa Vila de Blanes construït a les drassanes de Blanes va ser el *San Salvi*. Era un bergantí rodó, de línies molt mes feixugues i el seu aparell amb quatre vergues a cada pal. El ca-

pità era en Salvi Vila fill i feia la mateixa ruta del *Cisne*. Del *San Salvi* hi ha un trist record, molt dolorós per la casa Vila, ja que, en ple Atlàntic, de retorn de les Antilles, en ell hi morí a conseqüència d'unes greus febrades en Salvi Vila.

Finalment un decret de Carles III de 2 de febrer de 1778, concedeix que els ports catalans puguin comerciar directament amb Amèrica. La represa del comerç americà comportà que la navegació a vela de la marina catalana visqués una època florent com mai havia experimentat, principalment entre els anys 1830 i 1880. Una remuntada que es veié molt incrementada en aplicar-se el dret diferencial de bandera, que consistia en la imposició d'uns aranzels molt més elevats a les mercaderies importades per vaixells estrangers i que impossibilità la competència de les marines d'altres països, el que implicà que la flota mercant catalana acaparés la major part del transport marítim del país. Un altre factor que afavorí el desenvolupament industrial en la construcció de vaixells va ser la prohibició d'importar velers estrangers, la qual cosa va provocar que les drassanes de la costa catalana de llevant, com Blanes, Arenys i Lloret, registressin una activitat febril per subministrar els velers que demanaven els comerciants i naviliers.

Com a conseqüència de totes aquestes circumstàncies, la construcció de vaixells en les drassanes de Blanes durant el període comprès entre els anys 1830 al 1880 va esdevenir encara més acusatament la indústria més important i que més personal ocupava. L'arribada de troncs de pins, roures i avets era contínua per tal de donar l'abast i cobrir les necessitats de les drassanes.

Podem afirmar que a partir de l'any 1830 l'activitat més important de la vila són les drassanes, molt particularment pel gran nombre de comandes que experimenten, incrementades a causa de l'augment de la navegació durant el segle XIX. És per això que les drassanes de Blanes treballaven a un ritme vertiginós, de tal manera que es van convertir en unes de les més importants i acreditades de tota la costa catalana.

Segons les dades consignades per l'historiador de la nostra marina a vela, Emerencià Roig i Raventós, a Blanes l'any 1867 hi havia tres importants drassanes. Una a càrrec de Josep Vieta, que ocupava la platja situada entre l'ermita de l'Esperança i el carrer de la Font. Les altres dues, propietat de Ramon Vieta, estaven situades una davant del carrer Ample i l'altra des de l'antiga fàbrica de "Can Toses" fins a la punta del Racó de Sant Antoni.

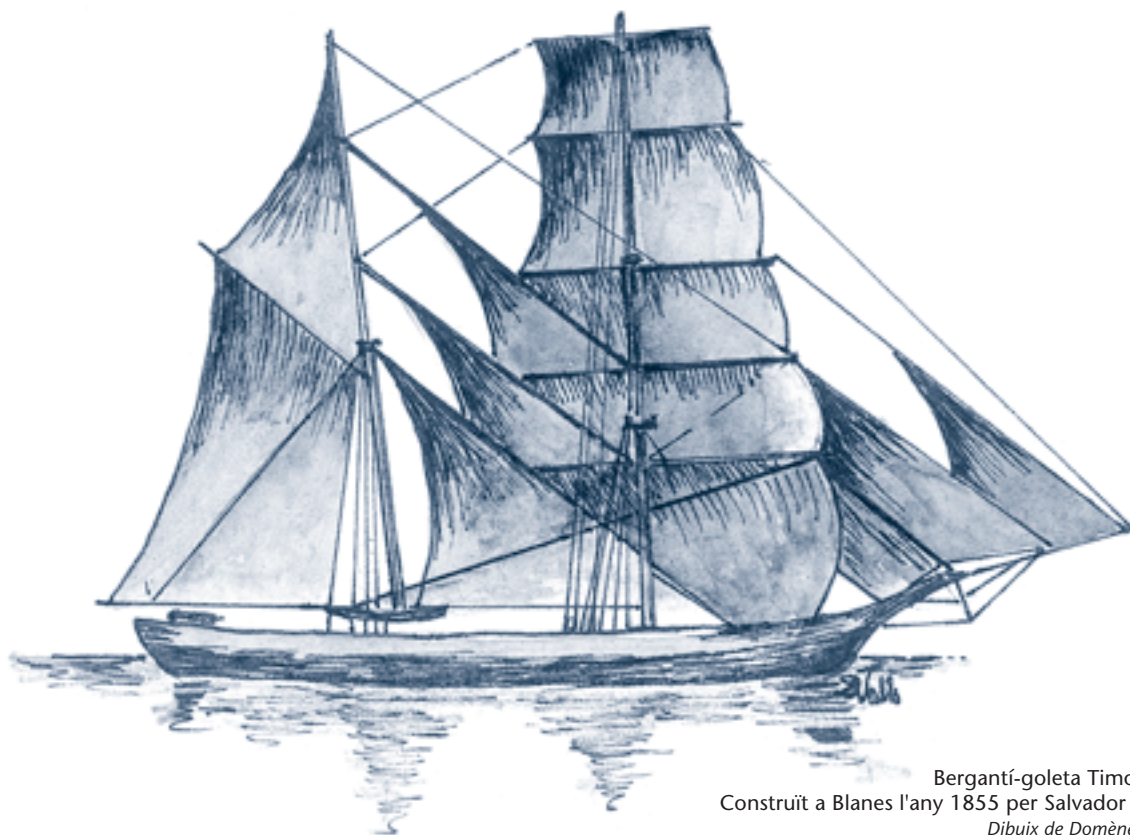
L'any 1864 en una sola drassana de Blanes, hi havia en construcció una fragata, dues corbetes i dos bergantins-goleta.

Del llibre de Pedro Martínez Quintanilla *La Provincia de Gerona*. Datos estadísticos són molt significatives les xifres de vaixells construïts als ports de la província de Girona, on apareixen en primer lloc les drassanes de Blanes i Sant Feliu de Guíxols. Descriu textualment "*cuyas playas son la cuna de la marina catalana*". D'aquest llibre en reproduïm la relació dels vaixells construïts en les drassanes de Blanes des de l'any 1827 al 1864 i és realment espectacular: 224 embarcacions de rem, 257 vaixells de vela, 192 de "Cruz", amb un total de 673 naus.

BUQUES construidos en los astilleros de Blanes desde el año 1827 al 1864

AÑOS	NÚMERO DE BUQUES			
	De remo	Costeros	De cruz	TOTAL
1827 a 1858	185	224	172	581
1859	7	8	3	18
1860	8	7	3	18
1861	3	2	4	9
1862	5	5	2	12
1863	10	5	3	18
1864	6	6	5	17
TOTAL	224	257	192	673

Bergantí-goleta Timoteo I.
Construït a Blanes l'any 1855 per Salvador Vieta.
Dibuix de Domènec Valls

Entre els vaixells construïts a Blanes i que no estan relacionats a l'anterior estadística, hi trobem també durant l'any 1864 una fragata de 720 tones matriculada a Barcelona. L'any 1846 es construï un vaixell de gran potència amb el nom de "Remolcador Catalán" i en 1861 el "Gánguil" vaixell de característiques especials destinat a la neteja del port de Barcelona i que va estar molts anys en servei actiu. Va ser desballestat a principis del segle XX.

Consta en el mateix llibre que a la meitat del segle XIX hi ha a Blanes 4 constructors de vaixells, amb els corresponents operaris capacitats per construir al mateix temps 8 vaixells de 400 tones cada un. A la platja encara hi havia l'espai suficient per al trànsit de cabotatge i altres feines de conservació. Normalment treballaven en les drassanes uns 120 operaris però en temporada de moltes comandes de naus aquesta xifra augmentava fins a sobrepassar els 200. Cal afegir-hi uns 25 operaris en treballs complementaris, entre escultors, pintors, ferrers i cordillers.

Durant l'any 1865 varen sortir de les drassanes de Josep Vieta tres vaixells considerats dels millors de la seva trajectòria: El "**Pepita**", el "**Rafael Pomar**" i l' "**Asunción Ferrer**".

El cèlebre bergantí-goleta "**Pepita**" tenia matrícula de Barcelona i era propietat de la casa Catasús. Els seus viatges a Amèrica varen ser innombrables i la seva velocitat i resistència eren espectaculars. Hi ha l'anècdota que en un dels seus primers viatges, en atracar a Nova-York, conegudes les seves proeses en les anteriors travessies realitzades, una agrupació d'enginyers i tècnics navals va sol·licitar pujar a bord de la nau i examinar alguns detalls de la tècnica naval utilitzada en la seva construcció.

El brick-barca "**Rafael Pomar**", matriculat a Mallorca, després de molts anys de navegació, va ser comprat per una casa valenciana i convertit en plataforma on s'hi va ubicar el Club de Regates. Passats uns quants anys, un armador català va adquirir l'antic casc i una vegada traslladat a les drassa-

nes de Josep Vieta de Blanes, va ser transformat i aparellat de pailebot de tres pals amb el nom de *"Asunción Ferrer"*, navegant molts anys amb la mateixa velocitat i resistència que el bergantí-goleta *"Pepita"*.

Devia ser un espectacle impressionant contemplar aquella munió de gent, de calafatadors, i mestres d'aixa que omplien l'aire de fressa martellejant amb les seves eines. Tots treballant a un ritme trepidant enmig de les estructures de les naus en construcció, entre una barreja de quilles i quadernes, rodes i codastos que, conjuntament amb les bastides que els envoltaven, semblava un laberint gegant.

Emerencià Roig i Raventós en la seva obra "La Marina Catalana del vuit-cents" descriu admirablement l'emotiva imatge d'una drassana en plena activitat en el següent paràgraf:

“Al fort del treball, les drassanes oferien un bell espectacle. Una gernació de treballadors voltava els bastiments en construcció. Es veien grans carcasses de vaixells, formades per complicades combinacions de quilla, quader- nes, rodes i codastos i voltades per grans en- cavallades de banquets, travesses i puntals;

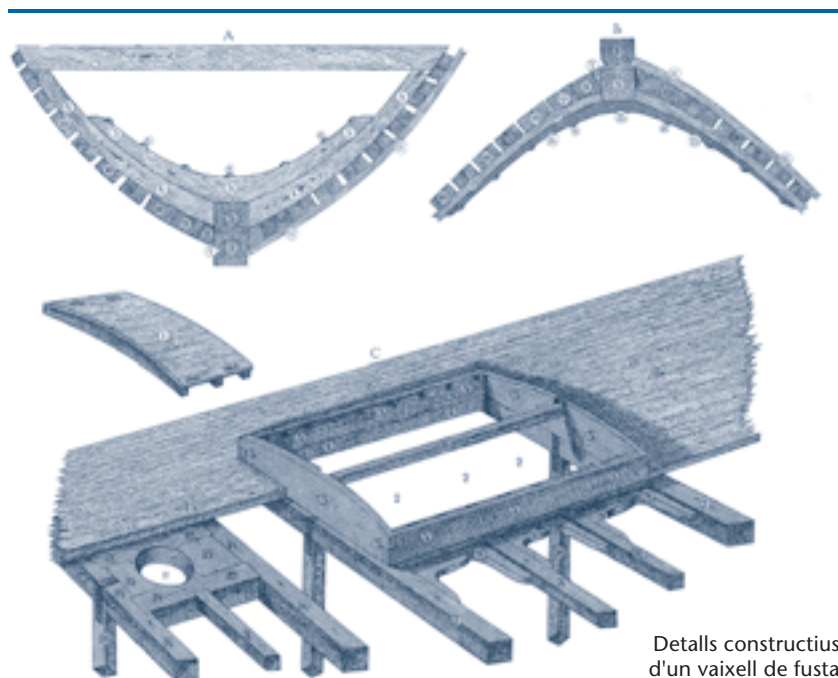
talment com un immens teixit de fustes. Enfilat dalt d'aquelles bastides un exèrcit de mestres d'aixa posava taules i les anivellava amb les eines. Al costat de les naus en construcció, n'hi havia d'altres, mes acabades, en les quals un estol de calafats endinsava l'estopa en els comentos, picant amb la maçola damunt dels ferros de canal i fent-hi trinquiteig sonor i agradable"

La feina més important de les drassanes, corresponia als mestres d'aixa, que eren els responsables dels treballs principals de la construcció dels vaixells. També hi treballaven els calafats responsables de la impermeabilització del vaixell, els serradors que havien de serrar les fustes segons les mides que indicaven els mestres d'aixa, els fusters, els ferrers que forjaven els claus, els perns i les cadenes, i tot un seguit d'artesans d'oficis vinculats a la construcció naval, com ara els velers, que feien les veles, els soguers, que feien les eixàrcies, i els pintors.

Les eines principals dels mestres d'aixa eren les mateixes del fuster. Les més característiques són les aixes, destrals en forma d'aixada que servien per donar forma a les fustes quan les tallaven, n'hi havia

de diferents models i mides segons la funció que havien de fer. Altres eines molt freqüents eren les barrines, les gúbies, les serres, les garlopes, les gafes, els ribots, etc.

Els tipus principals de velers construïts en les drassanes de Blanes eren les fragates, les corbetes, les palacres, els bergantins, els pailebots i les barques de mitjana. Les que tenien més demanda, sobretot a finals del segle XIX, eren les barques de mitjana. Les més apreciades foren les construïdes per Josep M. Vieta i Ros, que en el període comprès entre els anys 1865 i 1890 arribà a construir més de 70 barques de

Detalls constructius d'un vaixell de fusta

mitjana encomanades per patrons de Blanes i de Malgrat.

També tenien una elevada demanda altres barques destinades a la pesca com els llaüts, aparellats amb vela llatina i amb importants variacions segons els tipus d'arts que utilitzaven. Els llaüts de les drassanes de Blanes es caracteritzaven, com les barques de mitjana, per tenir la roda de proa molt corbada igual que la de popa perquè les treien de popa i les avaraven de proa. Les barques més grans també s'utilitzaven en el trànsit de cabotatge, com és el cas de la barca "Paquito" construïda a Blanes propietat del patró Bitlloch, àlies "En plats i Olles", que transportava ceràmica, terrissa, espadenyes i suro per tota la costa catalana.

Una altra característica molt pròpia dels vaixells sortits de les drassanes de Blanes era la seva solidesa, que els assegurava una llarga vida marinera. Segons els experts en construccions navals, la solidesa de les naus de les drassanes de Blanes, amb un durada superior als 80 anys, era deguda a la qualitat de la fusta utilitzada, com el roure de la comarca d'Olot que, segons ells, absorbeix amb molta facilitat a través dels seus porus les sals marines i, en esponjar-se amb la humitat marina, forma amb el temps un compost molt dur de qualitats altament resistents.

Cal remarcar que la quantitat de fusta utilitzada en les diferents drassanes de la costa catalana en la construcció de vaixells era de dimensions descomunals i corria el risc de provocar la desforestació de les comarques on s'efectuava la tala, de

tal manera que les autoritats competents es veïeren obligades a regular-la i controlar molt rigorosament els arbres que es podien tallar.

Tal com hem esmentat en descriure el començament de les drassanes, era el mateix propietari el que comprava la fusta i feia tractes amb els mateixos amos del bosc sobre els diferents arbres a tallar. Els llocs més adients, on hi havia els millors boscos, eren els del Montseny, principalment pel pi i l'alers, i a la part d'Olot, a la comarca de la garrotxa i la falda del Pirineus, el castanyer i el roure.

El transport dels troncs continuava sent un altre problema afegit a l'important cost econòmic dels vaixells, ja que es realitzava majoritàriament amb unes enormes carretes tirades per bous que havien de transitar per camins quasi inaccessibles fins arribar a les corresponents drassanes.

A finals del segle XIX i principis del segle XX la cosa va simplificar-se molt, ja que la tala, la compra i el transport de la fusta es realitzava a través d'empreses intermediàries i mètodes més moderns, alleugerint els problemes de caire econòmic que complicava la forta competència que cada vegada amenaçava la construcció de velers.

Uns personatges importants i peculiars en la vida de les drassanes de Blanes eren els escultors que, més que operaris, es podien considerar com autèntics artistes de la construcció de vaixells velers en la seva vessant decorativa. Qui no ha admirat els mascarons de proa, aquelles artístiques figures, sovint policromades, situades a la part alta de la roda de proa que representen imatges de tota mena: àngels, sants, sirenes, lleons,... etc, i moltes vegades els escuts dels ports d'on procedien.

Mascaró de la
Dama de la Rosa

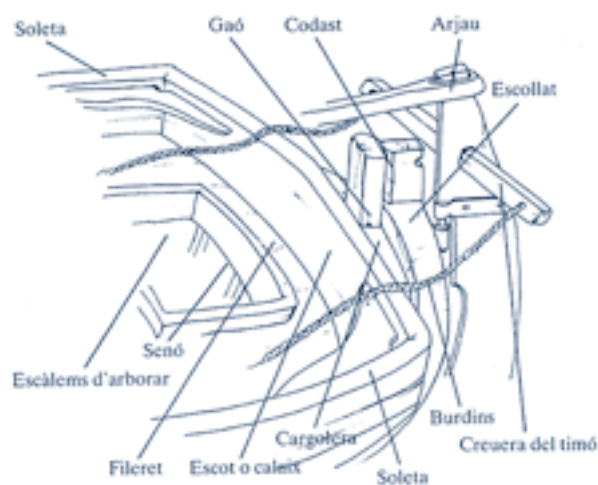
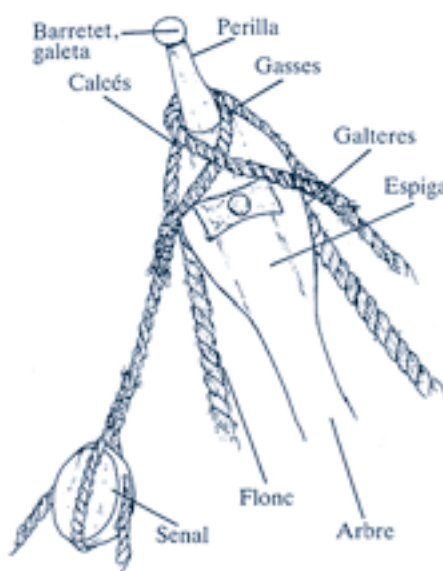
Vull esmentar tres escultors que habitualment treballaven a les drassanes de Blanes i que foren considerats com els millors del litoral català: L'Antoni Sala, En Pep de la Cargola i En Francesc Pascual i Granés (Ulls Menuts). Tots ells veïns de Blanes, són el testimoni del valor d'un art humil que es va convertir en el segell que rubricà la fama de les drassanes de Blanes. Les seves úniques eines eren l'aixa, un enformador i un escalabornador i, a cops de martell, esculprien i modelaven els mascarons de proa i les altres figures i ornaments de la decoració interior i exterior de la nau.

El més famós de tots era en Francesc Pascual i Granés, conegut popularment com "Ulls Menuts". No tenia cap estudi ni coneixement acadèmic d'art escultòric a part de les imatges i obres artístiques que podia haver vist en les esglésies o ermites de la comarca, però tenia un do innat de l'art, que el convertiren en l'autor dels mascarons de més gran bellesa i en el millor escultor d'imatges de totes les drassanes del país. Una mostra del seu art la podem admirar en el mascaró que figurava en la corbeta "Blanca Aurora" i que actualment presideix el vestíbul de mascarons de proa del Museu Marítim de Barcelona.

L'última operació de la construcció d'un vaixell era la benedicció i l'avarada a la mar, sens dubte un

dels moments més espectaculars. Autoritats, propietaris, padrins, marineria, operaris i tot el poble ocupaven la platja per presenciar l'emocionant acte. Tot l'ambient estava impregnat d'un aire de festa semblant als dies de festa major, tothom pendent de tots els moviments que realitzava el personal encarregat de l'avarament, mentre, a poc a poc, amb suavitat, envoltat en una misteriosa harmonia, el vaixell anava atansant-se cap a la mar com si l'esperés per donar-li una forta abraçada de benvinguda a la immensitat dels dominis del regne de Neptú. Les drassanes de Blanes, durant aquells anys d'intensa activitat, s'havien convertit en l'autèntic cor que donava vida i treball a la majoria dels seus viatgers i era natural que demostrassin els seus sentiments en l'únic acte en què podien participar personalment.

Per acabar aquesta visió global de les drassanes és just deixar esmentades les persones que donaren vida a les mateixes i foren els pioners d'un ofici, el de mestre d'aixa, que va immortalitzar una època brillant de la història naval de Catalunya i molt especialment la història de Blanes. Aquells homes eren autèntics artistes, que amb la fusta i l'habilitat del seu enginy feien sorgir les meravelloses naus que varen convertir Blanes en una referència gloriosa dintre la construcció naval de la costa catalana, fama que va arribar fins a Amèrica.

Detalls de la barca de bou

La llista de propietaris i constructors de les famoses drassanes de Blanes i els seus principals mestres d'aixa seria interminable. Els mestres d'aixa de més prestigi en la construcció de velers de Blanes foren els de la família Vieta, però d'entre ells, el mestre d'aixa més famós era el que dirigia les drassanes més importants de Blanes entre els anys 1830 i 1880, en Josep Vieta i Paset, conegut com l'hereu Baguer, fill de Josep Vieta i Burcet (àlies l'avi Baguer), i nét de mestres d'aixa, tots ells veritables mestres en el disseny i construcció de vaixells i al mateix temps capdavaners de tota la nissaga Vieta, que es va perllongar fins a la cinquena generació. L'últim mestre d'aixa fill de Josep Vieta i Burcet va ser Josep M. Vieta i Ros.

De les seves drassanes sortiren vaixells que es distingien per la seva solidesa i velocitat. L'hereu Bagué no tan sols construïa com corresponia a un mestre d'aixa, sinó que ell mateix dissenyava

i dibuixava les naus, de tanta perfecció, solidesa i elegància, que assoliren gran renom i eren qualificades com dels millors vaixells del món. Per la seva gran experiència i coneixements, sovint era consultat per altres constructors de vaixells quan tenien alguna problema difícil de resoldre. Fou tal la seva fama que els vaixells de les seves drassanes tenien denominació d'origen: Eren coneguts amb el sobrenom de "naus de l'estil blanenc".

Una de les nissagues de constructors més populars i properes en el temps és la de Ca l'Esteveta. L'Esteve Gibernau és un altre blanenc que va deixar l'empremta de la seva mestria com a mestre d'aixa i va ocupar un lloc important en l'època gloriosa de les nostres drassanes. Les drassanes estaven ubicades en la platja de la badia i posteriorment a s'Auguer i la seva activitat fou molt important, tant en el nombre com en la qualitat

Bergantí-goleta Soberano II

de les embarcacions construïdes. Avui dia, el mestre d'aixa Fèlix Gibernau és el darrer testimoni viu de l'època de construcció en fusta, encara que l'activitat de la seva nissaga resti en plena activitat. Aquesta persona, per tant, s'ha convertit en una interessant font d'informació i les seva experiència m'ha ajudat molt en la investigació sobre la construcció de naus a Blanes.

Per complementar l'història de les drassanes de Blanes adjuntem una llista amb les característiques d'uns quants dels seus vaixells que figuren en el registre del Museu Marítim de Barcelona.

Polacra FRANCISCO

Construïda a Blanes per Josep Vieta (1832), per Salvador Massó. Naufragà a Gibraltar el 25 d'abril de 1838. El seu arqueig total era de 135 tones.

Bergantí GALLO

Construït a Blanes al 1838 pel mestre Josep Vieta. Primer arqueig 148 tones. L'any 1852 el seu nou

propietari va canviar-li el nom pel de MIQUEL i el 1868 va reconvertir-la en Bergantí-Goleta.

Bergantí JULITO

Construït a Blanes per Josep Vieta (1847). Primerament va ser matriculat a L'Havana i finalment inscrit a Barcelona el 13 de maig de 1869. Arqueig total 236 tones. L'any 1879 es reconvertí en Bergantí-Goleta i el mes de maig de 1886 va ser desguassada a Barcelona.

Bergantí SAN MIGEL

Construït a Blanes (1849) per Josep Vieta i matriculada a Barcelona. Arqueig total 213 tones. Armadors, Serra i Parladé. Naufragà a "Los Cabezos de Juan Claro (Cuba) la matinada del 18 de gener de 1860.

Bergantí-goleta SOBERANO II

Construït a Blanes (1850) per Antonio Amargós. Arqueig total 412 tones. Naufragà en aigües del districte marítim de Tortosa el 20 de novembre de 1915.

Construït a Blanes amb aparell de bergantí el 1855 per Salvador Vieta

Goleta CULEBRA

Construïda a Blanes (1851) per Josep Vieta. Arqueig total 122 tones. Va ser matriculada a Barcelona a nom de Serra i Parladé i del pilot José Ventura. Va naufragar a L'Havana la matinada del 17 de novembre de 1858.

Bergantí-goleta TIMOTEO I

Construït a Blanes com a bergantí l'any 1855 per Salvador Vieta. En matricular-se a Barcelona el 1866 va aparellar-se com a Bergantí-goleta. Arqueig total 166 tones. L'any 1897 va ser venuda a un armador de Noya (A Coruña).

Bergantí-goleta SEBASTIÁN

Construït a Blanes (1858) per Salvador Vieta. Armador Luis Casals, segon pilot. Arqueig total 129 tones. L'any 1879 va canviar de nom pel de Pedro Ballester, però l'any següent va recuperar l'anterior nom. L'any 1881 va ser adquirida en subhasta pública per Antonio Nadal i Bosch.

Polacra CONCHITA

Construïda a Blanes (1860) per Salvador Vieta Passet, per compte de Gregorio Bertràn, pilot de la matrícula de Cádiz. Va ser inscrita a Maó. El mes de juliol de l'any 1883 va matricular-se a Mallorca amb el nom de CORTES.

Polacra-goleta PRUDENTE

Construïda a Blanes (1864) per Salvador Vieta Passet. Es va inscriure a nom del segon pilot Pedro Rosés i Mitjans, amb un arqueig total de 208 tones. L'any 1877 va ser modificada i convertida en Bergantí-goleta en Mobile (EEUU).

Polaca-goleta SOLEDAD

Construïda a Blanes (1865) per Josep Vieta Passet, armador Isidro Fàbregas i Rosés, segon pilot, i la raó social Font i Riudor. Arqueig total 222 tones. L'any 1883 va ser adquirida per Tomàs Fàbregas i Maristany, canviant el nom pel de DIEGUITO.

Polacra-goleta FRASQUITA

Construïda a Blanes (1866) per Ramon Vieta Passet. Arqueig total 215 tones. Armadors: Fancisco Olivé

Alsina i el pilot Feliciano Bertràn Ramentol. Va ser venuda a Buenos Aires l'any 1889.

Corbeta CONCEPCION

Construïda a Blanes l'any 1867, en el primer arqueig 258 tones, matriculada a Barcelona a nom de Marcelino Suñol, Pablo Estapé Garriga (capità) i Isidro Sensat.

Polacra-goleta NUEVA-PAULA

Construïda a Blanes l'any 1868, polacra-goleta de tres pals i convertida en Corbeta l'any 1902 amb el nom de JOAQUINA.

Corbeta HABANA

Construïda a Blanes (1868) per Josep Vieta. El seu nom original fou el de JOAQUIN SERRA, amb aparells de fragata. En un arqueig de l'any 1874 figura en 685 tones brutes i a l'any 1883 se li canvia l'aparell pel de corbeta i, al mateix temps, el nom pel de HABANA.

En la nit del 20 al 21 d'abril de 1907 va naufragar en les costes de Florida.

Bergantí-goleta CLOTILDE

Construït a Blanes (1869) per Ramon Vieta, amb aparell de corbeta. Armador l'Eduardo Ferrés. Segon pilot en Viada. Arqueig total: 320 tones. L'any 1878 es reaparella com a Bergantí-goleta. El 1916 canvia el nom pel de JOAQUIN i el 1921 pel de MONTE CARMELO.

En la seva última època (1931) es transforma en Pailebot de tres pals i motor auxiliar, amb el nom de CALA MOR LANDA, propietat de la Naviera Mallorquina. El 13 de maig de 1950 embarranca en la costa d'Almeria durant un viatge de Barcelona a Màlaga amb un carregament de potassa.

Corbeta CATALUÑA

Construïda a Blanes l'any 1872 pel mestre Ramon Vieta, es matricula a Barcelona el 19 d'abril de 1872 a favor de "Garriga i Baldiris" amb el nom de DOLORES, amb un arqueig total de 552 tones.

El mes d'octubre de l'any 1883 passa a la casa Gusi i recupera el nom de CATALUÑA.

Corbeta**FANNY**

Construïda a Blanes per Josep Vieta Passet amb el nom de NUEVA LAUTARO, aparellada de fragata i registrada a nom del pilot Pablo Sensat i del comerciant Mariano Serra Soler. Arqueig total de 500 tones. L'any 1883 va canviar el seu nom pel de FANNY i va passar a formar part de Jané i C^a.

Corbeta**PABLO SENSAT**

Construïda a Blanes (1878) per Josep Vieta, arqueig total de 598 tones. Inscrita a nom de José Maria Serra e Hijo. En passar a la propietat de Catasús i C^a se li va posar el nom de VILLA DE SITGES, però a una nova compra per Marcelino Jané va recuperar el nom original de PABLO SENSAT.

En diferents canvis de propietat va portar el nom de MARIA DE LA SOLEDAD, CARVAJAL i JULIO ORIVE. Finalment, va ser reconvertida en bergantí-goleta de tres pals. Sens dubte va ser un dels millors velers construïts a Blanes i és memorable la seva travessia de Charleston a Gibraltar en quinze dies.

A finals del segle XIX el comerç marítim va entrar en una nova fase quan companyies navals marselleses

establiren línies de vapors al llarg de la costa mediterrània i feien escala a Barcelona i altres ports catalans. La indústria naval catalana també va experimentar una profunda transformació amb l'aparició de societats anònimes com Bofill Martorell i Cia, el 1852; Pau Tintoré i Cia. (la Hispano-anglesa), la Hispano-alemanya el 1856 i tot un seguit de companyies navilieres dotades de naus de vapor. La competència dels vaixells de vapor va significar la decadència i el final del comerç de cabotatge a vela. En aquestes condicions, el dia 21 de novembre de 1868 es decreta l'abolició del dret diferencial de bandera, que va ser determinant per l'enfonsament de la indústria de construcció naval i origen d'una delicada situació de la marina mercant catalana. L'abolició d'aquest privilegi, a causa dels interessos comercials internacionals, ferí de mort la indústria velera de les drassanes de Blanes i moltes empreses navals van desaparèixer.

L'any 1881 es constituí la Companyia Transatlàntica, que acaparà la major part del comerç marítim. La seva aparició coincideix amb la crisi de les drassanes. El 14 de setembre de 1885 es va constituir La Maquinista Terrestre y Marítima, amb 26 socis accionistes

Model del vapor correu *Reina Maria Cristina* de la *Compañía Transatlántica*

molt relacionats amb les indústries catalanes del moment, alguns d'ells de Blanes. Un dels objectius principals era la fundició de metalls i la construcció de vaixells, calderes i màquines de vapor terrestre i marítimes.

La construcció de vapors a Catalunya no va prosperar. Fins i tot, a les drassanes Vieta de Blanes se'n varen construir dos els anys 1846 i 1848. Però les drassanes de Blanes no pogueren sobreviure i desapareixeren definitivament durant el primer terç del segle. Ara als blanencs només ens en queda el record i una certa enyorança, però sempre formaran part d'una de les èpoques més glorioses de la nostra història.

Domènec Valls i Coll

Estudiós i Excalcalde de Blanes

Bibliografia

Alemaný, Joan; Casanovas, Àngels. *La navegació a Catalunya*. Diputació de Barcelona, Barcelona, 1987.

Blasi, Pere. *Terres Catalanes*. Editors Aimà, Barcelona, 1954.

Martínez Hidalgo, de José M. *El Museo Marítimo de Barcelona*. Editorial Sílex, Barcelona, 1984.

Martínez Quintanilla, Pedro. *La Provincia de Gerona. Datos estadísticos*. Imprenta de F. Dorca Sucesor de F. Grases. Gerona, 1865.

Masriera, Arturo. *Oliendo a Brea*. Editorial Políglota, Barcelona, 1926.

Pascual i Domènech, Pere. *Agricultura i industrialització a la Catalunya del segle XIX*. Barcelona, Crítica, 1990.

Roig i Raventós, Emerencià. *La Marina Catalana del vuit-cents*. Editorial Barcino, Barcelona, 1929.

Roig i Raventós, Emerencià. *Blanes Marítim*. Biblioteca de Recull. Vol II. Blanes, 1924.

Arxius

Arxiu del Museu Marítim de Barcelona

Arxiu Municipal de Blanes (AMBL)

Notícies de l'Arxiu

Breus notícies de l'Arxiu

Comença el programa d'entrevistes per als fons orals de l'Arxiu

Amb la intenció de tenir enregistrades les vivències i l'experiència de persones i col·lectius que per les seves peculiaritats es consideri que poden aportar informació d'interès per a un millor coneixement de la història global de la nostra comunitat, els responsables de l'Arxiu han iniciat el que s'ha anomenat programa d'història oral. La mecànica d'aquest programa consisteix a enregistrar la conversa amb les persones convidades per tal de deixar constància de la seva experiència en una o diverses facetes concretes de l'activitat humana i, si és possible, acostar-se a la seva visió del món. Per assolir aquests objectius prèviament s'intenta aconseguir una certa informació sobre el personatge i, sobretot, sobre l'activitat o la faceta de la seva vida que centrarà la conversa. Aquest material serveix per fer un guió que marcarà, mínimament, la pauta de l'entrevista.

Des del més de febrer en què es va encetar el programa, s'han dut a terme tres enregistraments d'entrevistes. La primera va ser amb el mestre d'aixa Fèlix Gibernau de Ca l'Esteveta, amb qui es varen abordar temes relacionats amb la indústria de la construcció de vaixells. La segona es va fer amb els Srs. Sixt Ros i Joan Horta, mestres de cases. En aquest cas va girar al voltant de la seva experiència durant la Guerra Civil en la construcció de refugis per a la defensa passiva civil a Blanes. L'última entrevista es va fer al Sr. Nicolau Zurita, exsecretari comarcal de la CNT, i va girar al voltant de l'actuació dels anarquistes blanencs durant la Guerra Civil.

Les entrevistes fins ara s'han fet a l'Arxiu, tot i que està previst poder tenir el suport tècnic adequat per a fer-les en altres llocs. En aquests moments la conversa es grava en un PC, es fixa en suport CD i es fa una transcripció literal de la conversa, que s'encarrega a persones especialitzades. Les persones interessades tindran a la seva disposició la transcripció en paper i també l'enregistrament original en suport CD, que sovint aporta, per exemple, el valor afegit dels matisos de la veu o del llenguatge.

Col·laboració amb el Premi d'Història Oral de Ràdio Marina

En el mateix camp de la història oral l'Arxiu va col·laborar en una iniciativa d'àmbit comarcal. L'emissora Ràdio Marina va convocar els PREMIS RÀDIO MARINA a estudis fonamentats en la història oral destinats a reconstruir a través de les fonts orals el passat recent dels pobles de l'àrea d'influència de l'emissora. Aquesta àrea abraça, bàsicament, la comarca de la Selva interior i la Selva marítima (incloent l'Alt Maresme). L'àmbit de la recerca està limitat cronològicament fins als anys quaranta del s. XX i va destinat a estudiants de batxillerat als quals s'atorgaran 5 premis que consisteixen en el pagament de l'import de la matrícula del primer curs dels seus estudis superiors. A més, els centres dels alumnes premiats també rebran un premi. Pel que fa als treballs, un dels duplicats i l'enregistrament original quedaran dipositats en els arxius de la localitat on sigui la persona premiada.

La col·laboració de l'Arxiu de Blanes es va centrar en la participació en diverses reunions de treball i en els suggeriments per integrar els arxius municipals tant des del vessant de difusió de la iniciativa com dels vessants de l'ajut a la recerca i de la posterior recepció dels seus resultats.

Posteriorment es va participar en la coorganització de l'acte de presentació del premi que va tenir lloc a la sala d'actes de l'Arxiu i va comptar amb la participació del Sr. Climent Polls, conseller delegat de Ràdio Marina i del Sr. Joan Domènech, delegat territorial de Cultura de la Generalitat a Girona.

Col·laboració amb el Consorci Illa de Blanes per salvar la porenga de Mas Cuní

El mes de març passat els tècnics de l'Arxiu, juntament amb membres de la policia local, varen procedir a fer una visita de reconeixement patrimonial al Mas Cuní atès el seu imminent enderroc per l'inici de les obres d'aplanament de la nova zona esportiva de la ciutat. De l'informe de la visita en va sortir la necessitat de conservar alguns objectes i plantes, però sobretot la necessitat de conservar l'antiga porenga (sínia) de l'explotació.

La porenga es trobava desmuntada a l'antiga caseta del pou enmig dels camps. Un cop localitzada es va procedir a valorar el seu estat de conservació. Per això es va comptar amb tres persones expertes en la matèria: amb el Sr. Francesc Turon, antic masover de la casa, amb el Sr. Joan Llorens, pagès del mas del costat, i amb el Sr. Domènec Valls que havia tingut un taller mecànic on havien reparat multitud de catúfols de les porengues. El diagnòstic va ser positiu i, per tant, l'artefacte es podia conservar. A partir d'aquest moment amb el Sr. Valls ens vàrem posar en contacte amb els responsables polítics pertinents i amb els responsables del consorci Illa de Blanes. Ambdós varen estar d'acord a conservar la peça per a la seva posterior restauració i utilització com a element per ser exhibit en les futures instal·lacions de l'indret. El darrer pas va ser emmagatzemar convenientment les diverses peces de la porenga en les instal·lacions de Serveis Municipals a l'espera de ser restaurades. D'aquesta manera haurem aconseguit

recuperar una de les darreres porengues que es conserven al municipi de les moltes que operaven, sobretot, als plans de La Tordera.

Diversos estudiants de secundària i universitaris fan pràctiques a l'AMBL

Com ha estat habitual els darrers anys, l'Arxiu acull estudiants perquè puguin efectuar les seves pràctiques al Departament, tot seguint els convenis establerts entre l'Ajuntament i els respectius centres. Els estudiants que han passat per les nostres instal·lacions han estat de dues menes. D'una banda, estudiants de cicle formatiu mitjà en gestió administrativa i, de l'altra, un estudiant universitari d'història. Pel que fa als primers varen ser la Iris Pérez Morales i en Pedro Garcia Lázaro. Varen desenvolupar la seva tasca de gener a maig i, sobretot, es varen dedicar al tractament i el control dels expedients d'obres. Quant a l'estudiant universitari d'història, va ser l'Antoni Blázquez. En aquest cas, a partir d'un conveni amb la UdG aquest estudiant va desenvolupar la seva tasca al llarg de 120 hores durant el mes de juliol i va girar al voltant de l'inici de la classificació de la darrera part del fons documental de Can Brillas, un fons molt voluminós generat per l'activitat d'aquesta empresa de transports entre 1851 i 1980. A posteriori hom pot dir que aquests programes de cooperació afavoreixen el currículum i els coneixements de l'estudiant alhora que suposen un ajut en els processos d'organització documental del Departament. Val a dir que durant el 2004 tornarem a oferir aquestes possibilitats als estudiants que ho desitgin.

Thalassa i Ruyra

Per tercera vegada l'Arxiu va ser l'encarregat de coordinar a nivell municipal un reportatge del programa Thalassa sobre Blanes. En aquesta ocasió, en motiu de les celebracions del centenari de la publicació "Marines i boscatges" de l'escriptor Joaquim Ruyra, des del programa es volia fer una aproximació al vessant més marítim del centenari, al món mariner d'aquell Blanes de Ruyra. En aquest sentit, l'Arxiu es va lliurar a una tasca de coordinació que va abastar camps tant diversos com el de la recerca d'informació textual i gràfica, l'ajut en la localització d'exterior, el contacte amb les persones que es volia entrevistar, la coordinació de la filmació amb els actes del cap de setmana dedicat a Ruyra del mes de setembre o la localització d'embarcació per a la filmació de les escenes de mar. En aquest sentit cal agrair la col·laboració de Ll. Obiols i T. Reyes patrons de l'embarcació Corall que, juntament amb J. Baca, varen fer possible que es filmessin les imatges de seguiment dels remers del club blanenc Treumal.

A banda de filmar aquests remers, es va fer un seguiment dels actes de baixada del rem de trenta-quatre del Vilar fins a la casa Saladrigas, es va entrevistar l'escriptor blanenc Jaume Reixach, es va seguir la lectura popular de "La Parada" i "Entre Flames" i es va filmar al paratge de "Pinya de Rosa" amb en Quim Rutllant.

Cal ressenyar també l'enregistrament del mestre d'aixa Fèlix Gibernau (Esteveva) mentre construïa

un rem de fusta al seu taller. Un darrer element important que es va incorporar a la resta de material varen ser les imatges inèdites de la portada del primer rem de trenta-quatre al Vilar l'any 1934, on es veu per primera vegada a Joaquim Ruyra en moviment. De tot plegat en va sortir l'emissió del reportatge titulat *El rem de trenta-quatre* que va poder ser vist pel Canal 33 el dilluns dia 24 de novembre i el diumenge dia 30, signat pel realitzador Josep-Anton Trepà.

Els projectes no realitzats

A proposta dels responsables de l'Arxiu Històric de la delegació de Girona del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya i amb el finançament de la Diputació de Girona l'Arxiu va participar en un projecte destinat a treure del calaix els projectes arquitectònics i urbanístics que no es varen arribar a realitzar a les comarques gironines els darrers 300 anys.

En el cas de Blanes se'n varen trobar 19 d'adients que abasten de 1853 fins a 1970. D'entre aquests n'hi ha de ben diversos i singulars: una escola d'aviació a s'*Abanell*, una plaça d'estil renaixentista a la plaça d'Espanya, un gegantí monument a "Los Caidos", un gran eixampla al delta de *La Tordera*, un campament de vacances per a "productores" a *Cala Bona*, blocs de pisos als Padrets o una torre de 21 pisos al complex "Eblansa" del carrer de l'Esperança. Aquests projectes han quedat recollits en una recent publi-

cació de la Diputació titulada *Miratges. 300 anys de projectes no realitzats a les comarques Gironines*, que presenta una petita mostra dels projectes en paper i el gran gruix en suport CD. És molt probable que cap a l'estiu els puguem veure exposats a Blanes.

La localització i difusió de la pel·lícula del Rem de Trenta-quatre

Com hem comentat, la col·laboració anteriorment esmentada va ser molt fructífera perquè ens va permetre recuperar un film "històric". Mentre cercàvem referències sobre Ruyra a la revista "Recvll" de l'any 1934, en un article signat per Medí (pseudònim de Joan G. Junceda) en què narrava els esdeveniments de la festa de la primera portada al Vilar del Rem de Trenta-quatre, vàrem poder llegir que el Sr. Pere Borràs d'Igualada havia filmat uns metres de pel·lícula d'aquella diada. Ràpidament es varen encendre totes les alarmes. Aquelles que avisen d'una possible troballa important. Aleshores va començar la recerca, amb Igualada com a objectiu. Vàrem començar per l'Arxiu Històric Comarcal. L'arxivera Marta Vives ens va confirmar que, efectivament, els Borràs eren una família coneguda d'Igualada i ens va posar en contacte amb la néta del Sr. Borràs, la Maria Mercè. Ella ens va conduir fins el seu pare, el Sr. Ricard Borràs i Marsans, que era la persona que conservava les cintes. Un cop localitzades, ens van fer confiança i van cedir-nos els originals per poder-ne fer còpies. Les cintes va-

ren anar al laboratori i nosaltres varem començar a treballar per conèixer la relació entre Igualada i Blanes, és a dir entre Ruyra i els Borràs. En aquest procés va ser clau la segona visita a la capital de l'Anoia on, a través dels Borràs, ens vàrem entrevistar amb l'erudit Miquel Ball. Finalment, d'aquest cop de sort

en van sortir les úniques imatges en moviment conegudes de Ruyra. Com no podia ser d'una altra manera, la pel·lícula va ser presentada en un acte públic al Teatre de Blanes per les màximes autoritats locals el darrer cap de setmana de setembre. Un cap de setmana dedicat íntegrament a Ruyra i el rem de trenta-quatre. Per complementar l'acte, des de l'Arxiu es va editar un opuscle titulat "El rem de trenta-quatre. De la ficció a la realitat" on es recull tota la informació que vàrem poder aplegar al voltant dels fets que immortalitza la pel·lícula. Enguany, la pel·lícula és a l'Arxiu Municipal a disposició de tots els particulars i organitzacions sense ànim de lucre que ho vulguin.

Donacions

Donació del Sr. Rafael Bataller de Blanes

- Un exemplar dedicat del llibre Recordances de Josep Pons i Girbau.
- Un cartell de "Isla de Formentera. España. Publicaciones del Ministerio de Información i Turismo". 1971.
- Un cartell de Illa de Formentera. Balears.
- Una carta de Josep Esteva al Dr. Bataller.
- Documentació diversa sobre la seva carrera professional: crítiques, catàlegs, documentació personal, imatges... etc.
- Documentació personal dels membres de la família.

Donació del Sr. Joaquim Robert i Ruiz de Blanes

- Documentació protocol·lària i fiscal i impresos de la fàbrica de gèneres de punt Robert i Cia entre els anys 1941 i 1966.
- Donació imatges sobre la cobla i la banda.

La flama de la sardana. Cobla infantil 1973-1974

La Banda a les falles de Gandia

Donació del Sr. Raimon Elias i Campins de Barcelona

- El llibre "Josep Elias i Juncosa, *Corredisses*. Un precursor de l'olimpisme català." Generalitat de Catalunya. Secretaria General de l'Esport, 1992.

Donació de la Sra. Rafi Nogareda en representació del Grup de teatre Xiroia de Blanes

- La publicació: "Els nostres primers deu anys. Xiroia 1982-1992."

Donació dels germans Roger Castany de Blanes

- Documentació relacionada amb els locals nocturns del Sr. Pere Castany: Acapulco, Monics i La Cabaña.
- Diversos exemplars de la publicació Lo Noy de la Mare (1866). Núms. 1-5.
- Col·lecció d'impresos (cartells, programes de mà, bans) del primer terç del s. XX.
 - D'activitats relacionades amb la Parròquia de Santa Maria.
 - Amb el Centre Catòlic.
 - Amb el Teatre-Cine Fortuny.
 - Amb les polèmiques arran de la construcció de les escoles públiques.
 - Amb activitats generals de la Vila (esportives, culturals... etc).

Donació del Sr. Pere Vilaldama de Blanes

- Àlbum amb un reportatge fotogràfic de la festivitat del "dia de la liberación" de la dècada dels anys cinquanta a Blanes.

Donació del Sr. Pere Reynaldos (*Pere menut*) de Blanes

- Documentació de la seva família. Família Illas – Reynaldos. Mariners i pescadors. S. XVIII-XX. 1 carpeta.

- Inventari i testament anys 1790 a 1798.
- Època 1819.
- Escriitures de compra-venda, testaments, certificats de bateig i matrimoni,... etc. 1831 a 1898.
- Nomenaments comandaments de marina: Ferrol 1858 i L'Havana 1876 i 1877.
- 2 targetes postals.

Donació del Sr. Domènec Valls i Coll de Blanes

- Fulletó d'homenatge a Joaquim Ruyra de l'any 1934.

Donació del Sr. Vicens Ruiz i Vidal de Blanes

- Documentació diversa relativa a la seva família. Imatges.
 - Una fotografia de la Mare de Déu del Vilar.
 - Tres fotografies de la seva família.
 - Imprèss recordatori del seu naixement i la seva 1ª comunió.

Donació de la família Cañellas Robert de Blanes

- Biblioteca històrica de la família.
 - 15 obres de temàtica jurídica, teològica i sobre llengua llatina impreses entre els anys 1576 a 1863.

Donació del Sr. Raimon Jordi i Ferran de Barcelona.

- Documentació relacionada amb la Casa Saladrigas. Conté Plànols i documentació diversa relacionada amb la seva construcció. (Còpies).
 - 11 plànols dels projectes de construcció de la casa.
 - Escriitures, inventaris, testament, cartes de pagament i pressupostos corresponents a la Casa Saladrigas del C. Esperança / Passeig de Mar, compresa entre els anys 1899 i 1973.

Donació del Sr. Izard de Sabadell.

- Reportatges fotogràfics de la seva família.

Donació de la família Horta de Blanes

- Documentació personal del Sr. Xavier Galí i Sicra. S. XIX-XX. La documentació conté imatges, documents patrimonials i llibres.

Donació de la Sra. Mercè Palma de Blanes.

- Impresos diversos de finals del segle XIX
 - Goigs dels Gloriosos Martyrs Sant Quirse, y Santa Julita...
 - Los deu manaments o coplas per salvar lo pecador...

COBLAS

en las que se declaran las penas y treballs dels jornalers, y vicis que son la major de las segadas causa de ditas penas; y modo de evitarlas ab la ajuda de Deu y de Maria Santissima.

1.
Habem arribat á un temps
que al pensari la plorá,
de veurer que las familias
als pares demanan pa.
Aqueixos si un xavo tenen
per comprar blat, oli, ni sal;
Deu nos donia paciència
y moria 'l pecat mortal.

2.
Los uns se venen las vinyas,
los altres camps y olivers,
los altres mobles de casa
robas y tot lo demás.
El que se ven ho empenya
per un tros de pa ó un ral;
Deu nos donia paciència
y moria 'l pecat mortal.

– Coblas en las que se declaran las penas y treballs dels jornalers...

– Profecia de Sant Vicents Ferrer.

• Llibrets de finals del segle XIX.

– Sainete nou: Lo rectó escolá majó.

– Don Juan Tenorio.

Donació del Sr. Joaquim Alenyà i Alum de Blanes

• Bibliografia professional sobre temes marítims. Integrada per més de vuitanta volums que abasten aspectes com ara mecànica, pesca, tecnologia pesquera, modelisme, astronomia, dret, construcció naval, navegació, senyes, biologia marina, meteorologia marina... etc.

Donació de la Sra. Núria Grau i Montells de Blanes

• Documentació diversa de can Grau de ses veles. 1953-1968 (Còpies)

– Col·lecció d'imatges

– Documentació diversa de "Velamenes Rellinga".

– Projectes i croquis de veles

– Pressupostos

– Correspondència

Donació del Sr. Lluís Tremolda i Bos de Girona

• Documentació diversa de la seva etapa de Regidor a l'Ajuntament de Blanes

– Relació dels resultats de les eleccions sindicals de la Delegación Comarcal de Blanes. 1971.

– Llibre de Caixa de la F.A.C. (Fraterna Ajuda Cristiana) de la Parròquia de la Sagrada Família de Blanes. 1964-1970.

– Publicació: Història de la Casa de la Cultura. 1971-1972.

Donació del Sr. Fèlix Roca i Piferrer de Blanes

• Correspondència entre Pasqual Boada i la Sra. Maria Carme Roca i Ribas de l'any 1947. Escrita en un conjunt de postals del Santuari del Vilar.

• Postal del Camí dels enamorats de J. Pons.

Donació de Santiago i Esperança Vieta de Blanes

• Dos Bitllets de curs obligatori de 25 i 50 cèntims editats per l'Ajuntament de Blanes l'any 1937.

Donació dels germans Casamor i Ribas de Blanes

• Documentació diversa i publicacions del seu avi el poeta i lletraferit Joan Ribas i Carreras.

• Publicacions:

– Tradicions de la Costa (Blanes). Mataró 1895.

– Memorandum de les festes d'homenatge a la Verge del Vilar. Blanes 1912.

– Descripció de les festes que celebra la Costa de Llevant de Catalunya en memòria de Cristòfol Colom. Barcelona 1893.

- Primers Jochs Florals de l'Associació Regionalista L'escut Emporità. La Bisbal 1903.
- Revue Catalane, núms. 43, 44. Perpignan 1910.
- Obra manuscrita, documentació i correspondència:
 - Diversos poemes manuscrits de l'autor.
 - Carta de Joseph Concabella. Mataró 1903.
 - Certificat de la distinció premi Manel de Bofarull en el certàmen dels Jochs Florals de Girona. 1909.
 - Premi dels Jochs Florals de 1903. La Bisbal 1903.
 - Nomenament de Caballero de la Real Orden de Isabel la Católica.
- Impresos i programes:
 - Programa Velada Literario-Musical que los alumnos del seminario de las Escuelas Pias de Mataró. 1895.
 - Dades biogràfiques d'En Joan Ribas i Carreras.

- Recull. Edició de sobretaula. Festa anyal 1961.
- Programa Bases Premis Recull 1968.

• Hemeroteca:

- Retalls de diari que mencionen notícies de l'autor.
- El Atalaya. Núm. extraordinari. Blanes 1897.
- El Distrito Farnense, núms. 146, 152. 1896.
- La costa de Llevant núm. 15, 45, 17. Anys 1895, 1898, 1914.
- Lo Teatro Català. Núm. 155 i 222. Barcelona 1895.
- Lo Teatro Regional núm. 161. Barcelona 1895.
- L'Escut Català núm. 8. Barcelona 1895.
- Gent Nova. Núm. extraordinari. Badalona 1908.
- Catalunya al Plata. Núm. 22. Buenos Aires, 1909.
- La Senyera, núm. 1. 1903.
- Catalunya Artística, L'aplech de Farnés.
- La Barretina. Núm. 89 i 102. Barcelona 1894 i 1895.

Donació de la Família Rondon Compte de Blanes

- Consta de dues reproduccions fotogràfiques en gran format (4x1'5) de la badia de Blanes des del cantó de Garbí i des del de Llevant. Datades entre 1965 i 1970.

5 5 5 7 5 9

Arxiu Municipal de Blanes (AMBL)

Memòria General 1996-2002

SUMARI

1. L'evolució de l'equipament entre 1996 i 2002	138
2. Les persones	
2.1 Els responsables polítics i l'adscripció orgànica	140
2.2 El personal fix	140
2.3 El personal eventual	140
2.4 Els cursos de formació	142
3. La documentació	
3.1 Les donacions cessions i llegats	143
3.2 Les transferències de documentació	143
3.3 El tractament dels fons	144
3.4 Quadre de fons actualitzat (primer trimestre de 2003)	149
4. Les consultes i els préstecs documentals 1996-2002	
4.1 Usuaris totals atesos 1996-2002	151
4.2 Consultes externes	152
4.3 Tipologia usuaris externs	153
4.4 Usuaris interns Ajuntament	155
4.5 Consultes i préstecs interns distribuïts per departaments	156
5. L'explotació i la difusió dels fons	
5.1 Publicacions i edicions des de l'Arxiu	157
5.2 Aproximació a les publicacions on s'han consultat fons de l'Arxiu	158
5.3 Treballs inèdits cedits elaborats amb fons de l'Arxiu	161
5.4 Notícies a la premsa sobre els fons o activitats de l'Arxiu	163
5.5 Accions de difusió patrimonial i dinamització cultural	166
5.6 Centres amb els que es mantenen intercanvis de publicacions i informació	169

Textos i gràfics: AMBL (Antoni Reyes i Valent)

Recerca i estadística: AMBL (Antoni Reyes, Joaquim Roura i Àngela Vázquez)

1. L'evolució de l'equipament entre 1996 i 2002

L'estiu de 1996 es va inaugurar la seu del carrer Unió de l'Arxiu Municipal (AMBL). Amb aquesta seu quedaven endarrera quatre anys de provisionalitat durant els quals les diverses dependències del servei havien quedat escampades per tres edificis municipals diferents i havien arribat al límit de les seves possibilitats. Com és obvi aquesta situació no afavoria gens el correcte desenvolupament de la funció arxiu.

La nova seu va permetre superar aquests greus problemes i unificar en un sol lloc els diversos espais que de manera específica un servei d'arxiu necessita per a desenvolupar les seves funcions bàsiques. Així, pel que fa a la conservació es varen habilitar dos dipòsits documentals separats. Pel tractament de la documentació es va passar a disposar d'una sala de treball o transferències, d'oficines i de magatzem i pel que fa a la comunicació es va passar a tenir una sala de consulta i una sala polivalent. Tot això es va distribuir en una planta d'aproximadament 358 m2 dels qual se'n varen poder aprofitar de manera útil uns 330 m2.

Les zones de comunicació o accés públic varen ocupar el 19% de l'espai. D'entre aquestes la sala de consulta es va equipar amb 9 punts de consulta, taula d'ordinador i prestatgeries per a la biblioteca auxiliar dels investigadors. Aquest espai es va situar al costat d'uns finestrans perquè els usuaris de l'arxiu gaudissin de llum natural. L'altre espai d'accés públic fou la sala polivalent. Aquesta sala ha servit com a sala d'actes amb capacitat per a 50 persones i al mateix temps ha servit com a sala per a reunions de grups de treball, com ara per al grup de la secció d'imatges o per a grups nombrosos de recerca d'estudiants de secundària.

Pel que fa als espais de tractament de la documentació varen ocupar el 23% de l'espai útil. Es va poder comptar amb dos espais diferenciats d'oficina, ambdós amb llum natural, un espai general per al tractament de documentació que alhora fa de sala de recepció de transferències documentals de les

oficines municipals i dos petits espais a la part del darrera de l'arxiu per a emmagatzematge.

Finalment, per a la conservació de la documentació es varen habilitar dos espais diferenciats que ocupen aproximadament el 50% de l'espai útil. A la part posterior de l'edifici es va destinar un espai per a albergar la documentació en nous suports i la de més fràgil conservació com ara el material fotogràfic i cinematogràfic o la documentació en suport magnètic i òptic. L'altre espai es va situar a la zona intermitja de la planta. Aquí es va situar el dipòsit principal per a la documentació en suport paper i pergamí. Aquest dipòsit es va equipar amb prestatgeria metàl·lica mòbil amb una capacitat per a més de 1600 metres lineals de documentació. A banda de la prestatgeria compacta mòbil aquest dipòsit també es poder equipar amb un pany de paret de prestatgeria metàl·lica fixa i un armari metàl·lic per a plànols i documentació de gran format.

Inicialment aquests espais es varen condicionar amb deshumidificadors amb buidatge continu i un

sistema d'extracció i ventilació natural per tal de controlar les oscil·lacions de temperatura i humitat. Al cap d'un temps, en comprovar que era complicat evitar les oscil·lacions de temperatura anuals en els dipòsits, es va optar per instal·lar un sistema automàtic de control climàtic. Això va permetre assolir una estabilitat climàtica al llarg de l'any que garanteix la bona conservació de la documentació en la gran majoria dels suports existents. La resta de l'espai del servei, aproximadament el 8%, es l'ocupat per les zones de pas, distribuïdors, el vestíbul d'entrada i els serveis sanitaris.

A banda d'assegurar el control climàtic es varen adoptar altres mecanismes de seguretat general. Així, es va instal·lar un sistema antirobatori amb alarmes i detectors volumètrics repartits per diverses zones i connectats a una central d'alarmes i a la policia. Aquesta mateixa connexió es va fer extensible al sistema per a prevenir incendis. Aquest sistema està integrat per diversos detectors de fum repartits per totes les dependències, extintors manuals, una boca d'aigua amb mànega i les connexions externes esmentades.

La resta de l'equipament del departament té a veure amb el material ofimàtic i informàtic habitual per a les oficines municipal mínimament adaptat per a les necessitats de l'arxiu: taules àmplies de treball, fotocopiadora-impressora, connexions amb fibra òptica amb la xarxa municipal i equipament de hardware i software escaient: ordinadors, escàners, impressores, i programari convencional amb productes a mida per a l'arxiu desenvolupats des de l'Ajuntament mateix.

Després de gairebé vuit anys de funcionament de les instal·lacions actuals cal dir que el grau de satisfacció dels usuaris de les mateixes ha estat considerable. La situació i comoditat dels espais de treball ha estat acceptable així com també ho han estat la utilització dels espais dedicats a la circulació o emmagatzematge. Les mancances detectades han sorgit sobretot perquè la demanda dels serveis prestats pel departament tant als usuaris intern com als externs ha desbordat les previsions més optimistes formulades a priori. Algunes dades ens poden il·lustrar aquesta afirmació. Així, per exemple, el nombre d'usuaris final del servei entre 1996 i 2003 ha augmentat en més d'un 120% i el nombre d'unitats documentals consultades entre aquests dos anys ha augmentat en més d'un 130%. Aquest gran increment d'activitat ha repercutit directament en l'operativitat dels espais disponibles i, naturalment, en la disponibilitat de recursos humans.

De resultes d'aquest procés les perspectives de futur pel que fa a les infraestructures passen per una ampliació de totes les diferents zones de l'arxiu: l'àrea d'ingrés, la de tractament, la de conservació i la de comunicació. Això ha portat a planificar la utilització del pis superior com a única alternativa per a fer efectiva aquesta ineludible ampliació. De fet, en l'actualitat ja s'utilitza un espai com a dipòsit en aquesta planta superior.

Amb tot, la previsió és que la disponibilitat d'aquest espai permeti que l'arxiu pugui assolir unes instal·lacions que estiguin a l'altura tant de la demanda social existent com de la tasca desenvolupada i dels serveis prestats des del departament. És per això

que es compte que l'ampliació permeti tenir una àrea d'ingrés amb un moll de descàrrega amb lloc per a la desinfecció de la documentació. Una àrea per al tractament dels documents amb uns espais per a la gestió arxivística, despatxos per al personal, lloc de reprografia i una sala per al tractament i la gestió dels fons en imatge. Una àrea de conservació suficient que permeti ampliar la capacitat d'emmagatzematge del servei en 1500 metres lineals més. I finalment, una àrea de comunicació amb accessos adequats, un vestíbul previ a la sala de consulta, una sala de consulta amb capacitat per a 14 punts de lectura amb lloc per a la consulta de microfilms i material audiovisual i una nova sala polivalent on s'hi desenvoluparien accions de difusió cultural a partir dels fons històrics de l'arxiu i que al mateix temps serviria per a sala d'actes amb capacitat per a, aproximadament, 80 persones.

D'aquesta manera es podrien acomplir els requisits que la Llei 10/2001 especifica per a les poblacions de més de deu mil habitants com a integrants del Sistema d'Arxius de Catalunya relatives a disposar de les instal·lacions necessàries per a garantir la preservació dels fons documentals i tenir un horari d'obertura al públic que hi permetin l'accés.

2. Les persones

2.1 Els responsables polítics i l'adscripció orgànica

- El departament de l'AMBL va estar adscrit a la Regidoria de Governació. De Juny 1995 fins a febrer de 1998. Tinent d'Alcalde responsable: Ramon Ramos i Argimon .
- El departament de l'AMBL va estar adscrit a la Regidoria de Governació. De Febrer 1998 a Juny 1999. Tinent d'Alcalde responsable: Josep Maria Serra i Robert.
- El departament de l'AMBL va estar adscrit a la Regidoria de Cultura. De Juny 1999 a Juny de 2003. Tinent d'Alcalde responsable: Josep Trias i Figueras.
- Des de Juny de 2003 el departament de l'AMBL ha estat adscrit a la Regidoria de Cultura, Re-

cursos Tecnològics i Arxiu. Tinent d'Alcalde responsable: Joaquim Valls i Ribas.

2.2 El personal fix

- Antoni Reyes i Valent. Arxiver - director de l'AMBL. Adscrit a l'AMBL des de l'any 1992. Primer a mitja jornada i posteriorment a jornada sencera.
- Joaquim Roura i Roger. Administratiu adscrit al departament de l'AMBL des del mes de març de 1999.
- Àngela Vázquez Manzaneque. Auxiliar administrativa adscrita a l'AMBL des del mes d'abril de l'any 1997.
 - Immaculada Albano i Gil. Funcionaria interina en substitució de l'auxiliar administrativa de l'AMBL des de febrer fins a maig de 1999.
 - Alèxia Roura i Valls. Funcionaria interina en substitució de l'auxiliar administrativa de l'AMBL des de novembre de 1999 fins l'abril de 2000.

2.3 El personal eventual

El personal eventual està format per tres grups de persones o entitats. D'una banda els estudiants en pràctiques que han fet estada a l'Arxiu Municipal a través de convenis subscrits per l'Ajuntament de Blanes amb els respectius centres educatius. De l'altra, persones provinents de convenis de col·laboració social entre l'Ajuntament de Blanes i

l'Oficina de Treball de Blanes. I, finalment, un grup heterogeni d'altres format pels objectors de consciència, empreses i col·laboradors de la secció d'imatges.

2.3.1 Estudiants Universitaris i de secundària

- Noemí Mora Márquez. A través del conveni de col·laboració per a la formació pràctica d'alumnes del cicle formatiu de grau mitjà de l'IES Serrallarga. Gener - maig 2001.
- Alejandra Sance Castaño. A través del conveni de col·laboració per a pràctiques en centres de treball de l'Escola Carme Mateu. Del 15 d'octubre al 14 de novembre de 2001.
- Cèsar Comin Longas. A través del conveni de col·laboració per a pràctiques en centres de treball de l'Escola Carme Mateu. Del 15 d'octubre al 14 de desembre de 2001.
- Lluís Salsas Bastardas. A través del programa de cooperació educativa entre la Universitat de Girona i l'Ajuntament de Blanes. Juliol-Agost 2001.
- Montserrat Riquelme Guasch. A través del programa de cooperació educativa entre la Universitat de Girona i l'Ajuntament de Blanes. Juliol-Agost 2001.

EL SEGON NÚMERO DE «BLANDA» S'EDITA AMB UNA TIRADA DE MIL EXEMPLARS

La revista de l'arxiu de Blanes vol promoure la recerca històrica

La publicació recull dotze articles de recerca sobre el municipi

- Laura Bascón López. A través del conveni de col·laboració per a la realització de pràctiques en centres de treball dels alumnes de l'IES Serrallarga. Gener – Maig de 2002.
- Marc Cantalejo Mas. A través del conveni de col·laboració per a la realització de pràctiques en centres de treball dels alumnes de l'IES Serrallarga. Gener – Maig de 2002.
- Olga Vázquez Carrera. A través del programa de cooperació educativa entre la Universitat de Girona i l'Ajuntament de Blanes. Des de l'1 d'octubre de 2002 fins al 9 de desembre de 2002.

2.3.2 Convenis amb l'Oficina de treball i de promoció de l'ocupació

- Manuel Castillejo Prieto. Peó contractat per al trasllat de documentació al nou arxiu a través d'actuacions extraordinàries de promoció de l'ocupació. Octubre-Desembre de 1996.
- Anna Garcia Torrent. Administrativa contractada a través dels treballs de col·laboració social per al trasllat i organització de la documentació de l'Arxiu. Novembre de 1996 - Maig de 1997.
- Juan Vera Ribero. Peó contractat a través dels treballs de col·laboració social per al trasllat de la documentació de l'Arxiu. Novembre de 1996-Juny de 1997.
- Francisco González Martínez. Peó contractat a través dels treballs de col·laboració social per al trasllat de la documentació de l'Arxiu. Novembre de 1996-Juny de 1997.
- Josep Maria Pasapera Garcia. Peó contractat a través dels treballs de col·laboració social per al trasllat de la documentació de l'Arxiu. Febrer-Abril de 1997.
- Lluç Trull Mudd. Peó contractat a través dels treballs de col·laboració social per al trasllat de la documentació de l'Arxiu. Abril-Juny de 1997.
- Isabel Barrubés Jaen. Auxiliar administrativa en contractació laboral temporal per promo-

ció de l'ocupació per a tasques d'auxiliar d'arxiu. Setembre 1998- Març de 1999.

- Francisca Galdeano González. Auxiliar administrativa contractada a través dels contractes de col·laboració social. Desembre 2001 – Febrer de 2002.
- Josep Fita Lladó. Auxiliar administratiu contractat a través dels contractes de col·laboració social. Juny 2002 – Setembre de 2002.

2.3.3 Altres

- Jordi Cañellas Robert. Destinat a l'AMBL per acomplir la prestació social substitutòria. 1996-1997.
- Albert Sola Borrell. Destinat a l'AMBL per acomplir la prestació social substitutòria. 1996-1997.
- Antoni Pujol Sagaró. Destinat parcialment a l'AMBL per acomplir la prestació social substitutòria. 1997-1998.
- Jaume López Sarabia. Destinat a l'AMBL per acomplir la prestació social substitutòria. 1998.
- Miguel Ángel Sánchez Martos. Destinat a l'AMBL per acomplir la prestació social substitutòria. 1999.
- Joan Fort i Olivella. Llicenciat en història i Màster en arxivística ha elaborat com a empresa col·laboradora el catàleg dels documents en pergami de l'AMBL durant el període 1998-2002.
- Susanna Manzano i Vilar. Arqueòloga. Com a empresa col·laboradora ha realitzat diverses excavacions d'urgència dins el programa municipal d'excavacions arqueològiques coordinat per l'AMBL. 1997-2000.
- Francesc Ros i Portas. Contractació per a l'escanejat i recerca d'imatges per a la secció d'imatges de l'AMBL. 2001-2003.
- Juli Vaca i Vives. Col·laborador en la documentació i catalogació d'imatges per a la secció d'imatges de l'AMBL.
- Equip de col·laboradors que participen en el procés de documentació d'imatges: Mercè Pal-

ma, Ton Castañer, Joaquim Illas, Josep Llorens, Pere Molina, Aitor Roger i Josep Turon.

2.4 Els cursos de formació

El personal que ha desenvolupat la seva feina a l'AMBL durant aquests anys ha assistit als següents cursos de formació:

- Assistència a les 4es Jornades Antoni Varés sobre la Imatge i la Recerca Històrica organitzades per l'Ajuntament de Girona i l'Associació d'Arxivers de Catalunya a Girona del 21 al 22 de novembre de 1996.
- Assistència a la V Conferència Europea d'Arxius celebrada a Barcelona del 27 al 30 de maig de 1997 a Barcelona.
- Assistència al Curs per a auxiliars d'Arxiu organitzat per la Diputació de Barcelona dins el cicle de Formació i Reciclatge els dies 4,6,11,13,18,20,25 i 27 de novembre i els dies 2,4 i 9 de desembre de 1997 a Barcelona.
- Assistència al Seminari Universitat – Centres Patrimonials, Centres Patrimonials – Universitat. Organitzat per la Universitat de Girona el 27 de març de 1998 a Girona.
- Assistència a les IV Jornades d'estudi i debat titulades: d'ofici a ciència: l'arxivística a la universitat. Organitzades per l'Associació d'Arxivers de Catalunya el 4 de juny de 1998 a Barcelona.
- Assistència a la Jornada d'arxivers municipals: Difondre l'arxiu, divulgar el patrimoni docu-

L'Arxiu Municipal ha presentat el primer número de la revista Blanda

mental. Organitzada per la Diputació de Barcelona dins el cicle de Formació i Reciclatge el dia 8 d'octubre a de 1998 a Barcelona.

- Assistència a les 5es Jornades Antoni Varés sobre la Imatge i la Recerca Històrica organitzades per l'Ajuntament de Girona i l'Associació d'Arxivers de Catalunya a Girona del 17 al 20 de novembre de 1998.
- Assistència a les VII Jornades d'Arxivística de Catalunya "Arxivant Bytes" organitzades per l'Associació d'Arxivers de Catalunya del 13 al 15 de maig de 1999 a Vic.
- Assistència al curs sobre Preservació i conservació de documentació en paper i pergamí organitzat per l'Arxiu històric Comarcal de Santa Coloma i el Consell Comarcal de la Selva a Santa Coloma de Farners el 16 i 23 d'octubre de 1999.
- Assistència al curs titulat l'accés als documents administratius organitzat per l'Associació d'Arxivers de Catalunya en el marc del programa de formació continuada a Girona el 24 de novembre de 1999.
- Assistència a les V Jornada d'estudi i debat titulada: Fons privats en arxius públics. Organitzades per l'Associació d'Arxivers de Catalunya el 30 de maig de 2000 al Museu Marítim de Barcelona.
- Assistència a les 6es Jornades Antoni Varés sobre la Imatge i la Recerca Històrica organitzades per l'Ajuntament de Girona i l'Associació d'Arxivers de Catalunya a Girona del 21 al 24 de novembre de 2000.

des per l'Ajuntament de Girona i l'Associació d'Arxivers de Catalunya a Girona del 21 al 24 de novembre de 2000.

- Assistència a les VIII Jornades d'Arxivística de Catalunya "Noves tècniques, noves eines?" organitzades per l'Associació d'Arxivers de Catalunya del 17 al 19 de maig de 2001 a la ciutat de Tortosa.
- Assistència a la Jornada d'estudi i debat de la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'Arxius i Documents, organitzada per l'Associació d'Arxivers de Catalunya el dia 17 de gener de 2002 a l'Escola d'Administració Pública de Catalunya a Barcelona.
- Assistència al 2n Laboratori d'Arxius Municipal "L'ús actual dels recursos informàtics als arxius municipals" organitzat per l'Associació d'Arxivers de Catalunya, l'Arxiu Municipal de Barcelona i la Diputació de Barcelona el 28 de febrer de 2002 a Barcelona.
- Assistència al Precongrés DLM-FORUM 2002 organitzat per l'Associació d'Arxivers de Catalunya, el Servei d'Arxius de la Generalitat de Catalunya i la Subdirecció General de los Archivos Estatales titulat "Documents electrònics, administració i Arxius", celebrat a Barcelona el 6 de maig de 2002.
- Assistència al curs titulat "La implantació de millores en la gestió dels circuits administratius" organitzat per l'Associació d'Arxivers de Catalunya en el marc del programa de formació continuada a Girona el 23 de maig de 2002.

Col·loqui Internacional Filosofia i Arxiu

Foto: Jesús Crous

3. La documentació

3.1 Les donacions cessions i llegats

Vegeu la secció de donacions de la revista Blanda 1996-2002.

3.2 Les transferències de documentació

Per transferència de documentació entendrem el traspàs físic dels documents de les diferents oficines o unitats productores de l'Ajuntament a l'Ar-

xiu Municipal amb el que això implica de canvi de responsabilitat sobre la custòdia dels documents.

A continuació presentem un quadre amb els metres de documentació transferits entre finals de l'any 1996 i l'any 2002 pels diferents departaments i àrees municipals a l'Arxiu.

Àrees o departaments	Metres lineals ingressats	% sobre el total
Alcaldia	8.96	0.92
Enginyeria	80.64	8.35
Fires i festes	25.76	2.66
Gestió administrativa / Amic	40.32	4.17
Hisenda (Intervenció, tresoreria i gestió tributària)	385.28	39.90
Patronat d'esports	10.08	1.04
Patronat de turisme	10.08	1.04
Polícia Municipal	24.64	2.55
Recursos humans	57.12	5.91
Secretaria – Serveis jurídics	59.36	6.14
Serveis personals (S. Socials, ensenyament, cultura)	58.24	6.03
Urbanisme (Planejament i Disciplina)	204.96	21.22

3.3 El tractament dels fons

3.3.1 Bases de dades creades

- Base de dades per a la catalogació d'expedients d'obres majors i menors. Aquesta base de dades es va posar en funcionament l'any 1997 i va ser elaborada conjuntament amb el departament de Recursos Tecnològics de l'Ajuntament. La fitxa consta de 12 camps, 5 dels quals estan assistits d'una taula. A més, el programa té 9 possibilitats diferents d'ordenar la informació dels llistats per a la seva recerca. Aquesta eina va ser creada per a poder atendre amb garanties les sol·licituds de consulta dels expedients d'obres anteriors a 1992. Funciona amb el programa Lotus Notes.

- Base de dades per a la catalogació dels documents en pergami. Aquesta eina va ser creada durant l'any 1998 entre el medievalista Joan Fort i Olivella, el departament de RRTT de l'Ajuntament i l'AMBL. En realitat són dues bases de dades paral·leles i interrelacionades. Una és la fitxa cartogràfica dels pergamins pròpiament dita i l'altra organitza totes les persones que intervenen en els instruments. L'apartat dels pergamins conté una fitxa amb 27 camps, 12 dels quals compten amb taules per assistir-los. A banda d'això, el programa conté 19 possibilitats diferents d'ordenar la informació dels llistats per a la recerca de la informació desitjada. Pel que fa a la base de dades paral·lela de Persones, la fitxa està formada per 12 camps, 2 dels quals tenen taules incorporades. Pel que fa a la recerca de la informació cal dir que els llistats es poden ordenar de 5 maneres diferents. La catalogació de documents en pergami funciona amb el programa Lotus Notes.
- Base de dades per a la gestió de l'hemeroteca. Aquest instrument va ser elaborat l'any 1999 conjuntament amb el departament de Recursos Tecnològics de l'Ajuntament. De nou tornen a ser dues bases de dades en una. Ambdues paral·leles i interrelacionades. Per a la gestió de les altes o modificacions dels títols hemerogràfics comptem amb l'anomenada hemeroteca. Aquesta base de dades compta

Homenatge de l'Ajuntament a persones i entitats que han cedit documentació a l'Arxiu Municipal

amb una fitxa d'11 camps 6 dels quals tenen l'assistència d'una taula. La informació resultant dels llistats pot consultar ordenada d'una desena de maneres diferents. Al costat d'aquest instrument n'hi ha una altre per a gestionar el contingut del números de cada revista o publicació. Aquesta base de dades s'anomena Exemplars i consta d'una fitxa amb 6 camps i una finestra amb l'informació genèrica de la publicació. Pel que fa a la cerca d'informació, hi ha establertes quatre possibilitats diferents d'ordenar la informació que apareix als llistats. Aquestes dues bases de dades estan fetes amb el programa de Lotus Notes.

- Base de dades per a la Gestió de les imatges fixes. Aquesta eina va ser elaborada a finals de l'any 2002 conjuntament amb el departament de Recursos Tecnològics de l'Ajuntament i encara està en període de proves. Està estructurada en cinc apartats diferents. Un primer de general on s'estableixen els fons o les col·leccions. Un altre d'identificació i procedència amb 9 camps i tres taules. El de la descripció física, que té 6 camps amb dues taules. El de la descripció del contingut, que té 10 camps amb

5 taules i un darrer apartat on inserir la imatge. A banda d'això la informació inserida als llistats en aquests moments està establert que es pot ordenar i visualitzar de 24 maneres diferents. Això permet fer una cerca d'informació ràpida i el màxim d'acurada.

- En els treballs inicials d'organització de les imatges també es varen crear altres instruments auxiliars per a nodrir la base general:
 - Base de dades en Access de famílies i persones donants d'imatges
 - Base de dades Nikon per a una primera localització d'imatges
- Base de dades d'informació bibliogràfica. Aquesta base està en fase de proves. Es va començar a finals de 2002 i es va realitzant conjuntament amb el departament de Recursos Tecnològics de l'Ajuntament. El seu funcionament en fase de proves va tenir lloc a principis d'estiu. En l'actualitat, a falta de petits retocs, ja hi ha catalogades 885 referències bibliogràfiques amb informació sobre Blanes.
- Bases de dades i instruments auxiliars principals per a la gestió interna del departament:
 - Base de dades d'Adreces. Ha estat elaborada per a efectuar els "mailings" de difusió de les activitats de l'AMBL
 - Full de càlcul en Excel per a la gestió de la difusió i venda de la revista Blanda, la publicació de l'AMBL
 - Full de càlcul en Excel per a la gestió de les jornades organitzades des de l'AMBL
 - Full de càlcul en Excel per a la gestió de les partides pressupostàries del Departament
 - Full de càlcul en Excel per a la gestió de les dues col·leccions de la revista local Recvll.
 - Full de càlcul en Excel per a la gestió dels treballs d'investigació inèdits cedits a l'AMBL.
 - Fulls de càlcul en Excel per al buidatge de Padrons d'habitants.
 - Full de càlcul en Excel per al buidatge dels Llibres de Meteorologia.

3.3.2 Instruments de descripció elaborats

La descripció és la tasca arxivística que engloba les diverses activitats que duu a terme l'arxiver per a elaborar els instruments de descripció que han de servir per a poder facilitar l'accés als fons documentals. Per tant, es tracta d'una de les tasques més importants de l'arxiu atès que ha de permetre informar sobre allò que es custòdia. Aquests instruments poden ser de diverses menes. A continuació detallem els efectuats des de l'arxiu segons els tipus.

Guies:

- Guia quadríptic on es detalla el quadre dels fons existents a l'Arxiu amb pistes sobre el seu contingut i amb les dates extremes de la documentació.

Inventaris:

- Inventaris de documentació i sèries municipals:
 - D'urbanisme i enginyeria
 - Plans parcials, 1963-1991. 51 capses. Amb descripció d'expedients (d.e.)
 - Plans especials, 1964-1991. 8 c. (d.e.)
 - Estudis de detall, 1964-1992. 19 c. (d.e.)
 - Projectes d'urbanització, 1968-1992. 27 c. (d.e.)
 - Sol·licituds i certificacions, 1970-1996. 69 c.
 - Expedients disciplinaris, 1965-1989. 4 c.
 - Actuacions en edificis municipals de serveis generals, 1950-1993. 10 c. (d.e.)
 - Actuacions en edificis i instal·lacions esportives, 1968-1993. 5c. (d.e.)
 - Actuacions en centres docents, 1846-1993. 5 c. (d.e.)
 - Actuacions en espais públics i mobiliari urbà, 1969-1993. 6 c. (d.e.)
 - Obres generals d'infraestructura, 1968-1992. 13 c. (d.e.)
 - Canalització i equipament d'aigües potables, 1961-1983. 6 c. (d.e.)
 - Clavegueram i emissari, 1950-1993. 7 c. (d.e.)

- Pavimentació i voreres, 1950-1989. 13 c. (d.e.)
- Enllumenat públic i semàfors, 1957-1991. 15 c. (d.e.)
- Canalització i recollida de pluvials, rieres i torrents, 1962-1991. 4 c. (d.e.)
- Comunicacions, 1970-1988. 4 c. (d.e.)
- Obres d'infraestructura zona portuària, 1978-1992. 8c. (d.e.)
- Rètols, 1970-1993. 29 c.
- Guals, 1970-1993. 42 c.
- Ocupacions via pública, hostalera i comerç, 1970-1995. 84 c.
- Ocupacions esporàdiques, 1986-1993. 7 c.
- Ocupacions esporàdiques-festes, 1971-1990. 11 c.
- Ocupacions i temporals platges, 1974-1995. 16 c.
- Actuacions viabilitat, 1982-1994. 31 c.
- Activitats innòcues, 1965-1995. 90 c.
- Baixes innòcues, 1965-1993. 13 c.
- Activitats classificades, 1968-1995. 336.

– De Població

- Altes d'empadronament, 1982-1999. 74 capses.
- Baixes d'empadronament, 1981-1994. 23 c.
- Notificacions matrimonis, naixements i defuncions, 1981-1998. 7c.
- Notificacions canvis de domicili, 1987-1999. 20 c.
- Actualitzacions d'estrangers, 1994-1995. 10 c.
- Sol·licituds i correspondència, 1988-2001. 29 c.
- Actualitzacions dades padronals, 1979-1997. 13 c.

– D'Eleccions

- Municipals, 1979-1995. 5 caixes.
- Eleccions al Parlament de Catalunya, 1980-1992. 5 c.
- Generals, 1977-1993. 8 c.
- Procuradors en Corts, 1967-1972, 1 c.

- Parlament europeu, 1987-1994. 4 c.

- Referèndums i plebiscits, 1976-1986. 2 c.

– De Fires i festes

- Vaixell Usat. 1976-1999. 36 c.
- Expo-Blanes, 1988-1992. 5 c.
- Expo-Diver, 1987-1999. 13 c.
- Fira artesanía, 1987-1999. 13 c.
- Fira Sant Tomàs, 1987-1999. 9 c.
- Festa Major, 1970-2000. 46 c.
- Festes de Maig, 1981-1987. 7 c.
- Festes copatrons, 1981-1999. 5 c.
- Reis, 1981-1999. 5 c.
- Carnaval, 1988-2000. 7 c.
- Festes barris, 1981-2000. 7 c.

– De Quintes

- Expedients Quintes, 1964-2001. 45 capses.
- Pròrrogues, 1965-1987. 5 c.
- Correspondència, 1979-1984. 2 c.
- Fitxes Quintes, 1971-1986. 6 c.

– De Serveis Socials

- Expedients, 1980-2001, 58 c.

– D'Hisenda

- Expedients de plus-vàlua, 1972-1994. 260 capses.
- Expedients de plus-vàlua i subsèries, 1995-2000. 112 c.
- ADO, 1996-2000. 243 c.
- Pressupostos ordinaris, 1971-1993. 36 c.
- Contribucions especials, 1963-1993. 65 c. Amb descripció d'expedients (d.e.)
- Padrons d'IBI, 1966-1998. 53c.
- Llibres de comptabilitat i caixa patronats, 1986-1990. 75 volums.
- Manaments pagament, 1964-1994. 527 c.
- Manaments d'ingrés. 1973-1994. 264 c.
- Ordenances fiscals, 1952-1993. 5c.

- Llibres de comptabilitat, 1968-1992. 310 volums.
- Expedients d'executiva, 1985-1996. 44 c.
- Pressupostos extraordinaris, 1966-1983. 7 c. (d.e.)
- Recursos, 1966-1992. 18 c.
- Baixes vehicles, 1963-1994. 46 c.
- De Secretaria
 - Expedients de contractació, 1944-1991. 161 capses.
 - Expedients Comissió de Govern, 1983-1995. 3 c.
 - Correspondència. Llibre registre sortides, 1974-1997. 36 volums.
 - Correspondència. Llibre registre d'entrades, 1977-1997. 69 volums.
 - Llibre de decrets d'alcaldia, 1983-1998. 60 volums.
 - Llibre d'actes de la Comissió de Govern, 1976-2001. 45 volums.
 - Llibre d'actes del Ple, 1976-1994. 20 volums
- De Personal
 - Oposicions i concursos, 1965-1999. 109 capses. Amb descripció d'expedients (d.e.)
 - Contractacions INEM, 1982-1993. 14 c.
 - Nòmines, 1969-1999. 154 c.
 - Eleccions sindicals, 1978-1994. 5c.
- Inventaris de fons i documentació de procedència no municipal
 - Inventari del fons de la confraria de Sant Elm i Gremi de mar.
 - Inventari del fons de l'Associació de caps de família.
 - Inventari del fons de l'Hotel Rosa.
 - Inventari del fons patrimonial Vilà i Carbó.
 - Inventari del fons patrimonial Brunet-Vilà i Vidal.
 - Inventari del fons personal Joan Ponsdomènech.
 - Inventari del fons personal Josep Turon i Puig.
 - Inventari del fons personal Lluís Tremoleda i Bos.
 - Pre-inventari del fons Alemany i Borràs.
 - Inventari de les sèries de llibres sacramentals de la Parròquia de Santa Maria.

Catàlegs:

- Catàleg dels expedients d'obres majors i menors de 1969 a 1992. En l'actualitat hi ha 10.104 expedients catalogats. 518 capses.
- Catàleg de 297 pergamins datats entre els anys 1327 i 1640 pertanyents a vuit fons documentals diferents.
- Fitxa catalogràfica descriptiva de 2.651 persones que apareixen en aquests pergamins al llarg aquests anys.
- Catàleg de 193 títols de l'hemeroteca de l'Arxiu. (revistes i diaris).
- Catàleg de 5.583 exemplars dels títols hemerogràfics més importants de l'Arxiu.
- Catàleg de bibliografia local que en l'actualitat compta amb 885 entrades registrades
- Catàleg dels fons i col·leccions en imatge fitxa de l'Arxiu. Es compta amb unes 400 imatges catalogades a la base de dades general, 6075 imatges escanejades, 2000 imatges documen-

tades, 57 àlbums de la col·lecció familiar i la col·laboració de 177 famílies blanenques.

- Catàleg del llibre dels drets sobre els molins de Blanes.
- Ordenació i instal·lació de les fitxes catalogràfiques dels padrons d'habitants de 1965 a 1986. 84 fitxers.
- Ordenació i instal·lació de les fitxes dels nínxols 1 al 3876 del cementiri. 4 fitxers.

Índexs i altres:

- Índex alfabètic del padró d'habitants de 1930. 1 volum de 107 pàgines.
- Índex alfabètic del padró d'habitants de 1940. 1 volum de 136 pàgines.
- Un volum important de llistats alfabètics i cronològics diversos relacionats amb els camps de més interès de les fitxes de les bases de dades catalogràfiques.

3.4 Quadre de fons actualitzat (primer trimestre de 2003)

I. Fons de l'administració municipal. Ajuntament de Blanes. (s.XIII-XX)

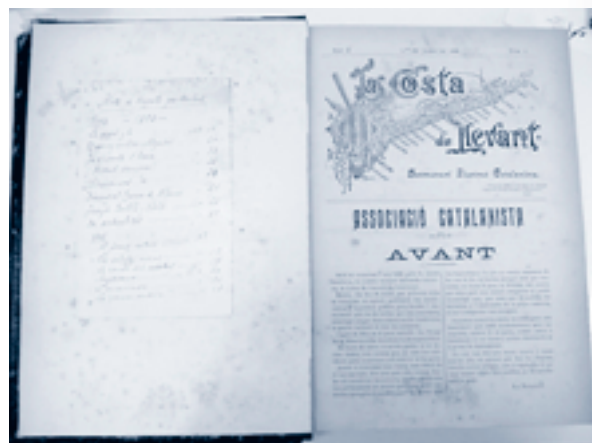
	Any d'inici
1- Administració General	1260
2- Hisenda	1595
3- Proveïments	1906
4- Beneficència i assistència social	1851
5- Sanitat	1858
6- Obres i urbanisme	1853
7- Seguretat pública	1857
8- Serveis militars	1854
10- Eleccions	1839
11- Cultura i instrucció pública	1860
12- Serveis agropecuaris	1914

II. Fons de l'administració de l'estat (s.XX)

II.1 Correus	1924-1956
(Llibre de targetes d'identitat)	

III. Fons judicials (s.XIX-XX)

III.1 Jutjat de Pau	1841-1950
---------------------	-----------

IV. Fons d'associacions (s.XVI-XX)

IV.1 Societat d'aigües la Mina Primitiva	1861-1964
IV.2 Confraria de Sant Elm i Gremi de mar	1685-1883
IV.3 Comissió de Festes dels Pins (Jocs Florals Joventut)	1968-1989
IV.4 Confraria del Roser	1571-1768
IV.5 Associació de Botiguers de Blanes Centre	1995-1998
IV.6 Ass. de Caps de Família	1966-1977
IV.7 La Flor Blanenca	1959-1984
IV.8 Cine-Fòrum Maryan	1965-1967
IV.9 Revista Recvll	1964-1997

V. Fons comercials i d'empresa (s.XVIII-XX)

V.1 Espardenyeria Boada	1873-1929
V.2 Fons de l'apotecari Pau Puig	1726-1733
V.3 Fons d'una Adrogueria	1744-1766
V.4 Fons de Can Vilaseca (Ferrers i Manescals)	1726-1960
V.5 Fons Josep A. Vilar i Ribas (Comerciant)	1805-1842
V.6 Família Illas (Marina) (Còpia)	1793-1848
V.7 Fons de Can Brillas (Transportistes)	1851-1980
V.8 Bori, Cabré i Cia. (Serralleria)	1897-1890
V.9 Gèneres de punt Robert i Cia. (Tèxtil)	1917-1970

V.10	Fons de Can Grau de ses veles (Còpia)	1953-1970
V.11	Cine Maryan	1980-1995
V.12	Hotel Rosa	1962-1991

VI. Fons patrimonials (s.XIV-XX)

VI.1	Família de Oms (Hisendats)	1641-1986
VI.2	Família Perdigó-Moliné	1393-1877
VI.3	Fons Vilà i Carbó (Vda. Dr. Brunet)	1861-1953
VI.4	Can Parés (Famílies Parés-Ferrer-Baldrich)	1693-1893
VI.5	Cal Rei de Raval (Terrassans)	1836-1970
VI.6	Mas Llorens (Masos: Bassó, Llorens i Carrabana)	1507-1947
VI.7	Fons de Roger (Llibre drets molins de Blanes)	1556-1659
VI.8	Fons família Brunet - Vilà i Vidal (metges i hisendats)	1750-1950
VI.9	Fons del Mas Ferrer del Puig	1388-1917

VII. Fons personals (s. XIX-XX)

VII.1	Fons Joan Ponsdomènech i Bacana (Terrassà)	1928-1988
VII.2	Fons Josep Turon i Puig (Veterinari)	1933-1986
VII.3	Fons Família Ferrer-Bernat (Miscel·lània)	s. XIX-XX
VII.4	Fons Domènec Valls i Coll (Exalcalde)	s. XX
VII.5	Fons Lluís Tremoleda i Bos (Exregidor)	s. XX

VII.6	Fons Jaume Baltrons i Montells (Tenor)	1949-1981
VII.7	Fons Família Alemany i Borràs i Alemany Bori	s. XIX-XX
VII.8	Fons Família Bataller (Metges i pintors)	s. XX
VII.9	Fons Joan Garcia-Junceda (Dibuixant)	1924-1937
VII.10	Fons Nicolau Zurita Omella (Cenetista)	s. XX
VII.11	Fons Fèlix Domènec	s. XX
VII.12	Fons Xavier Galí Sicra	s. XX
VII.12	Fons Joan Ribas i Carreras (poeta)	s. XIX-XX

VIII. Fons sonors i d'imatges (s.XIX-XXI)

VIII.1	Fons d'imatges municipal
VIII.2	Fons Josep Pons i Girbau (Fotògraf i cineasta)
VIII.3	Col·lecció Àlbums familiars
VIII.4	Col·lecció Jesús Crous i Collell
VIII.5	Fons Joaquim Robert i Ruiz (Fotògraf i cineasta amateur)
VIII.6	Fons Dotras (Estiuejants)
VIII.7	Col·lecció Domènec Valls
VIII.7	Col·lecció Lluís Tremoleda
VIII.8	Col·lecció Joan Ferrer (Vídeo)
VIII.9	Col·lecció Riba Ollet (Foto amateur)
VIII.10	Col·lecció Joan Elias Mata (Pel·lícula i vídeo)
VIII.11	Col·lecció de la revista Recvll
VIII.12	Col·lecció Izard (estiuejants).

IX. Hemeroteca (s.XIX-XX)

X. Biblioteca Auxiliar (s.XVII-XXI)

X.1	Biblioteca auxiliar de l'Arxiu
X.2	Biblioteca històrica Emili Peris i Torner
X.3	Biblioteca Alemany i Borràs
X.4	Biblioteca marítima J. Alenyà

XI. Cartells i fullets (s.XX-XXI)

4. Les consultes i els préstecs documentals 1996-2002

A banda de les consultes i usuaris atesos cal fer notar que des del 17 d'agost de 2002 fins al 19 de juny de l'any 2003 a les planes d'informació de l'Arxiu del Web municipal des d'informació ciutadana hi havia accedit 1610 persones i directament des de la plana principal 2245 més.

4.1. Usuaris totals atesos 1996-2002

Usuaris totals atesos 1996-2002

	Externs	Interns	Total usuaris
1996	206	200	406
1997	401	317	718
1998	571	255	826
1999	690	285	975
2000	593	240	833
2001	595	214	809
2002	758	244	1002
Totals	3814	1755	5569

Consultes totals de documents 1996-2002

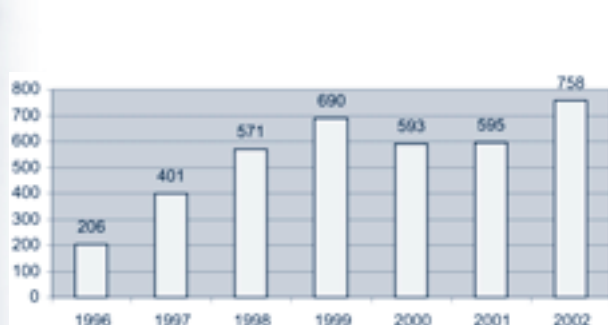
	Externs	Interns	Total documents
1996	592	254	846
1997	787	418	1205
1998	1413	328	1741
1999	2013	440	2453
2000	1451	310	1761
2001	1655	298	1953
2002	1876	370	2246
Totals	9787	2418	12205

4.2. Consultes externes

Número d'usuaris 1996-2002

	En sala	Imatges	Altres	Total consultes
1996	190		16	206
1997	272	118	11	401
1998	512	54	5	571
1999	608	66	16	690
2000	522	65	6	593
2001	497	66	32	595
2002	588	107	63	758
Totals	3189	476	149	3814

Documents consultats 1996-2002

	En sala	Imatges	Altres	Total consultes
1996	570		22	592
1997	661	118	8	787
1998	1354	54	5	1413
1999	1934	60	19	2013
2000	1331	114	6	1451
2001	1329	229	97	1655
2002	1526	259	91	1876
Totals	8705	834	248	9787

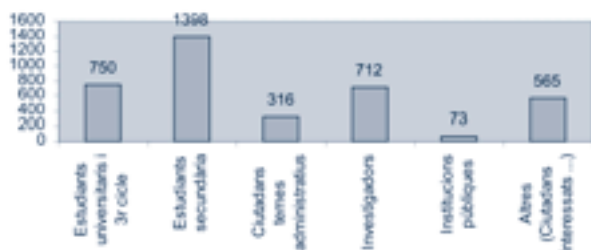

4.3. Tipologia usuaris externs

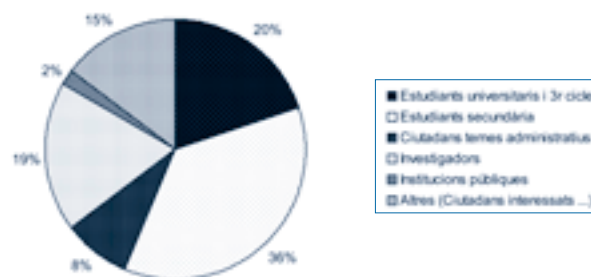
Número d'usuaris 1996-2002

	Estudiants universitaris i 3r	Estudiants secundària	Ciutadans temes admi.	Investigadors	Institucions públiques	Altres (ciutadans...)	Consultes
1996	68	51	6	36	14	31	206
1997	104	100	15	53	4	125	401
1998	130	286	17	60	3	75	571
1999	86	279	53	180	15	77	690
2000	90	233	59	136	10	65	593
2001	120	188	85	112	15	75	595
2002	152	261	81	135	12	117	758
Totals	750	1398	316	712	73	565	3814

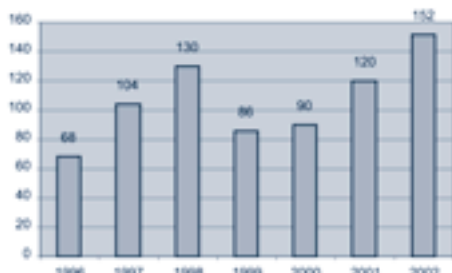
TIPOLOGIA DELS USUARIS EXTERNS 1996-2002

Distribució de la tipologia dels usuaris externs 1996-2002

Estudiants universitaris i 3r cicle

Estudiants universitaris i 3r cicle

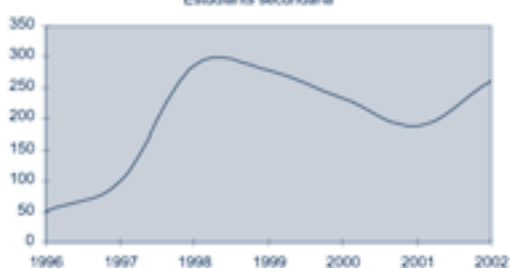
Estudiants universitaris i 3r cicle

Estudiants secundària

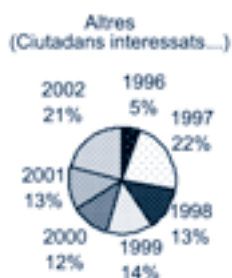
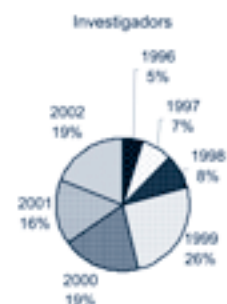

Estudiants secundària

Estudiants secundària

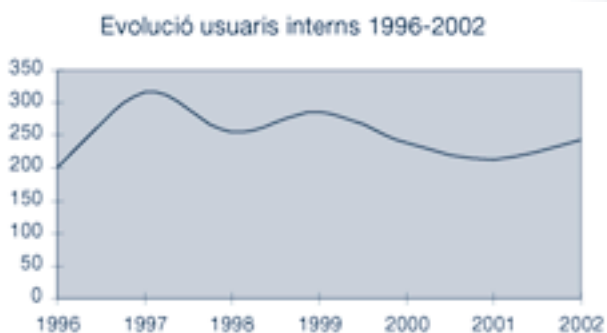

4.4. Usuaris interns Ajuntament

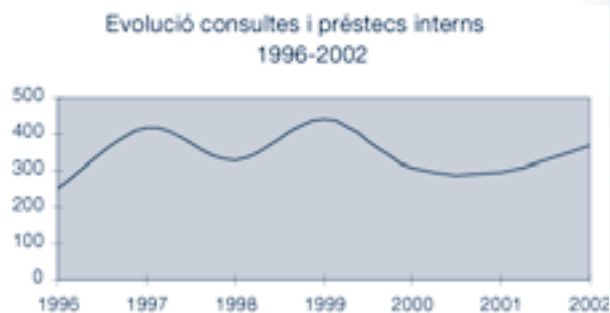
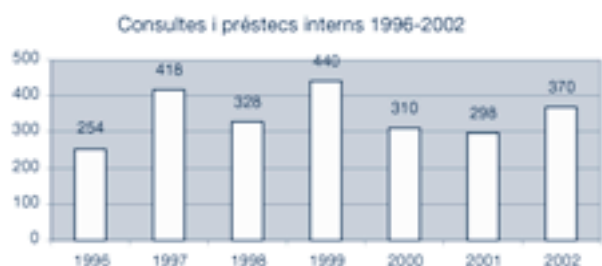
Número usuaris 1996-2002

	Consultes	Préstecs	Total usuaris
1996	74	126	200
1997	101	216	317
1998	84	171	255
1999	129	156	285
2000	136	104	240
2001	117	97	214
2002	125	119	244
Totals	766	989	1755

Número documents consultats i prestats 1996-2002

	Consultes	Préstecs	Total usuaris
1996	82	172	254
1997	111	307	418
1998	96	232	328
1999	151	289	440
2000	167	143	310
2001	152	146	298
2002	190	180	370
Totals	949	1469	2418

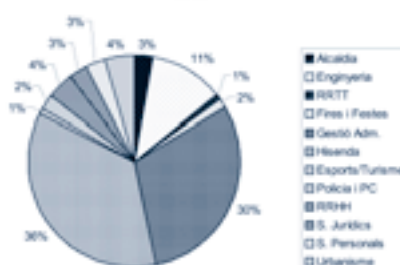

4.5. Consultes i préstecs interns distribuïts per departaments

Consulta per usuaris 1996-2002

	Alcaldia	Enginyeria	RRTT	Fires i Festes	Gestió Adm.	Hisenda	Esports i Turisme	Polícia i PC	RRHH	Serveis Jurídics	Serveis Personals	Urbanisme	Consultes
1996	3	8	1	3	27	13	2	3	1	5	6	2	74
1997	3	21			21	37	1	1	8	2		7	101
1998	2	10			16	38	1	1	7	4	3	2	84
1999	3	9	3	2	39	51		3	7	4	4	4	129
2000	2	18		1	41	50	1	4	7	1	5	6	136
2001	1	4	1		58	36		3	2	1	4	7	117
2002	8	17		6	29	51		2		5	1	6	125
Totals	22	87	5	12	231	276	5	17	32	22	23	34	766

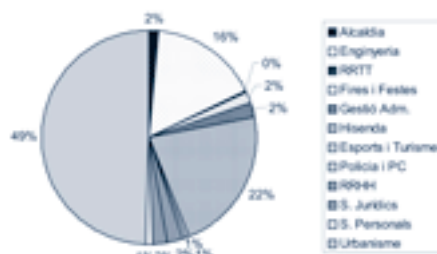
Distribució consultes d'usuaris per departaments
1996-2002

Préstec per usuaris 1996-2002

	Alcaldia	Enginyeria	RRTT	Fires i Festes	Gestió Adm.	Hisenda	Esports i Turisme	Polícia i PC	RRHH	Serveis Jurídics	Serveis Personals	Urbanisme	Préstecs
1996	1	5	1		3	17		2	1	1		95	126
1997	2	40		1	4	46	2	2	4	6		109	216
1998	1	36		3	7	37	1	1	2	2		81	171
1999	5	31		8	3	31	1		3	4	4	66	156
2000	3	13		1	5	37			3			42	104
2001	2	17		2	2	21	2		2	3	2	44	97
2002	1	20		1		27		1	7	6	4	52	119
Totals	15	162	1	16	24	216	6	6	22	22	10	489	989

Distribució préstecs a usuaris per departaments
1996-2002

5. L'explotació i la difusió dels fons

5.1 Publicacions i edicions des de l'Arxiu

En aquest apartat es recullen totes les publicacions i autoedicions efectuades des de l'Arxiu amb la finalitat de donar a conèixer al públic activitats o fons del departament.

- Reyes i Valent, Antoni. Arxiu municipal de Blanes. Memòria 1992-1996, Ajuntament de Blanes - Regidoria de Governació, 1996.
- Reyes i Valent, Antoni. *Uns documents importants per a la història de Blanes*, Revista Actual, núm. 40, Blanes, 1998.
- Reyes i Valent, Antoni. *Què és el llibre de la Universitat de la Vila de Blanes*, Revista Recvll, núm. 1784, Blanes, 1998.
- DD.AA, Blanda, publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 1, Blanes, 1998.
- Reyes i Valent, Antoni. "La funció de l'Arxiu Municipal de Blanes", Revista Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 1, Blanes, 1998.
- DD.AA, Blanda, publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 2, Blanes, 1999.
- Reyes i Valent, Antoni. "El patrimoni de la Selva", Revista Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 2, Blanes, 1999, pàg. 142.
- Quadríptic informatiu de l'Arxiu Municipal de Blanes. Ajuntament de Blanes, 1999.
- Reyes i Valent, A; "Apunts sobre la introducció de la informàtica als arxius: el cas de Blanes". Comunicació al Col·loqui internacional de Filosofia i Arxiu. Blanes, febrer de 1999. Publicat a: Jordi Riba, Anselmo Sanjuán eds, Filosofia i Arxiu, Barcelona, Llibreria universitària, 2000.
- Reyes i Valent, Antoni. "La Guerra Civil i el Franquisme seixanta anys després", Recvll, 1822, Blanes, març del 2000.
- Reyes i Valent, Antoni. "Blanda: un projecte amb continuïtat", Recvll, 1823, Blanes, abril del 2000.
- Narcís Figueras i Antoni Reyes (eds.). Guerra Civil i Franquisme. Seixanta anys després, Centre d'Estudis Selvatans i Patronat Eiximenis, Santa Coloma de Farners, 2000.
- DD.AA, Blanda, publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 3, Blanes, 2000.
- Reyes i Valent, Antoni. *Una aproximació al fons documental Alemany i Borràs*, Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 3, pp. 91-97, Blanes, 2000.
- Roura i Roger, Joaquim. "Dades per a l'estudi de l'obra de Josep Alemany i Borràs", Blanda, 3. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, Blanes, 2000.

- Reyes i Valent, Antoni. La tercera Blanda: el projecte no s'atura. Recvll, 1842, Blanes, febrer de 2001.
- Reyes i Valent, A; Roura i Roger, Q. Catàleg de l'exposició *Paisatges viscuts*. Blanes, Folch i Torres i Junceda. Blanes, abril- juny de 2001.
- Reyes i Valent, Antoni. "Josep Maria Pons i Guri i el Llibre de la Universitat de la Vila de Blanes", Quaderns de la Selva, núm. 13, p. 9-18, Santa Coloma de Farners, 2001.
- Reyes i Valent, Antoni. "Folch i Torres, Junceda i Blanes". Revista Actual, núm.76, Blanes, 2001, p 31.

- Reyes i Valent, Antoni. "La Construcció de les noves escoles de la Vila. 1916-1925". CEIP Joaquim Ruyra, 75è aniversari, Blanes, juny 2001.
- Reyes i Valent, Antoni. "105 anys de l'arribada de la congregació del pare Manyanet a Blanes". Recull. 1861. p. 14-15. Blanes, desembre de 2001.
- DD.AA, Blanda, publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 4, Blanes, 2001.
- Reyes i Valent, Antoni. "La revista Blanda. Un projecte de difusió patrimonial". La Costa Brava Sud, núm. 3. Lloret de Mar, març 2002.
- Reyes i Valent, Antoni. Rutes per Blanes. Circuits a peu. Patronat Municipal de Turisme, Blanes, reedició de 2002.
- Reyes i Valent, Antoni. Restes de l'època medieval. La Nota. Núm. 5. Blanes, novembre de 2002.
- DD.AA, Blanda, publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 5, Blanes, 2002.

5.2 Aproximació a les publicacions on s'han consultat fons de l'Arxiu

- Crous i Collell, Jesús. Blanes. Història Local 1. Parròquia de Santa Maria i Capella de Santa Cecília, Blanes, 1998.
- Crous i Collell, Jesús. Llibre dels pregons de la Vila de Blanes, Ajuntament de Blanes, 1998.
- Vilà i Galí, Agustí M. La confraria de Sant Elm de Lloret. Confraria de Sant Elm, núm 4. Lloret de Mar, 1998.
- Crous i Collell, Jesús. Aproximació al mercat de treball de Blanes de 1900 a 1936. Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 1, p. 19-34. Ajuntament de Blanes, 1998.
- Gómez Martínez, Ferran. "El retaule barroc de l'Altar Major de la parròquia de Santa Maria de Blanes", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 1, p. 41-47. Ajuntament de Blanes, 1998.
- Pons, Miquel Àngel. "Blanes, cent anys sense el *Córrer el Cos*", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 1, p. 9-18. Ajuntament de Blanes, 1998.
- Pruna i Cortacans, Josep. "La meteorologia a Blanes", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 1, p. 49-52. Ajuntament de Blanes, 1998.
- Sagrera i Perpiñà, M.Àngela. "Bru Centrich i Nualart: un polític a l'alcaldia de Blanes", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 1, p. 53-58. Ajuntament de Blanes, 1998.
- Serra i Cervantes, Isidre. "La problemàtica dels temporals marítims a la Vila de Blanes", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 1, p. 59-74. Ajuntament de Blanes, 1998.
- Gutiérrez i Perearnau, Cèsar. La Tordera. Perspectiva geograhicohistòrica d'un riu. Ajuntament de Sant Celoni. Sant Celoni 1999.
- Sagrera i Perpiñà, M.Àngela. "Quan l'arxiu es transforma en aula. L'experiència pedagògica d'un grup d'alumnes de l'IES Sa Palomera", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 2, p. 123-125. Ajuntament de Blanes, 1999.

- Pujol, Toni. "Notes per a una climatologia de Blanes", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 2, p. 73-79. Ajuntament de Blanes, 1999.
- Alum, Josep; Sola, Elisa. "Proverbis, dites i frases fetes de Blanes". Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 2, p. 9-31. Ajuntament de Blanes, 1999.
- Bas i Peired, Carles. "Aproximació històrica a les activitats del laboratori d'investigacions pesqueres de Blanes". Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 2, p. 33-36. Ajuntament de Blanes, 1999.
- Boix, Gemma; Comas, Eva. "La Obra Sindical del Hogar": El barri de Nostra Sra. Del Vilar de Blanes. Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 2, p. 37-46. Ajuntament de Blanes, 1999.
- Requena, M. Concepció. "Cinc anys de treball social en un poble de la costa (Blanes 1967-1971)", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 2, p. 81-93. Ajuntament de Blanes, 1999.
- Serra i Cervantes, Isidre. "Aproximacions sobre l'origen del terme municipal de Blanes", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 2, p. 95-105. Ajuntament de Blanes, 1999.
- Fort i Olivella, Joan. "Els pergamins del fons municipal de l'AMBL", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 2, p. 127-128. Ajuntament de Blanes, 1999.
- Sagrera i Perpiñà, M.À. "Quan l'Arxiu es transforma en aula. L'experiència pedagògica d'un grup d'alumnes de l'IES Sa Palomera", Blanda, núm. 2, Blanes, 1999
- DDAA, Blanes. Imatges i records. Ed Viena/Columna, Barcelona, 1999
- Giralt i Raventós, Emili. Els inicis del cava: Mont-Ferrant. Agustí Vilaret i Centrich (1820-1903). Cavas Mont-Ferrant. Barcelona. 1999.
- Clara, Josep. El partit únic. La Falange i el Movimiento a Girona (1935-1937). Quaderns del cercle, 15. Girona, 1999.
- Bota i Gibert, Josep. "Una biblioteca, una família, un llegat". Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 3, p. 115-118. Ajuntament de Blanes, 2000.
- Cabré, Mercè; Torres, Josep. "Anar a fer les Amèriques. L'emigració blanenca a Cuba (1839-1862)". Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 3, p. 39-50. Ajuntament de Blanes, 2000.
- Rosell i Melé, Dolors. "A Blanes hi havia un aquari", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 3, p. 57-66. Ajuntament de Blanes, 2000.
- Turon, Anna. "Les danses blanques de Blanes", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 3, p. 128-136. Ajuntament de Blanes, 2000.
- Reyes i Valent, A. Recull i la historiografia blanenca, Recvll, 1829, Blanes, juliol de 2000

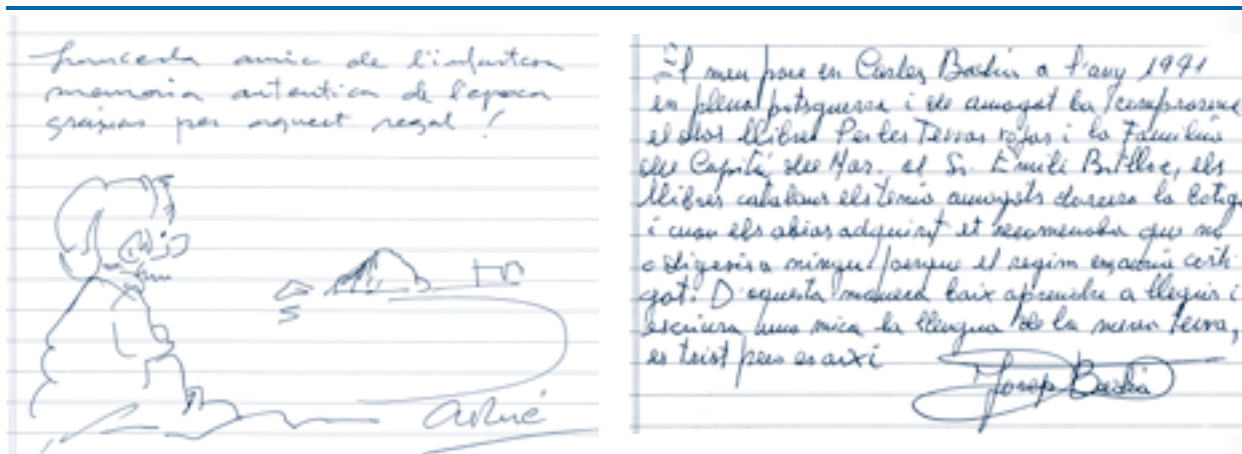

- Reyes i Valent, A. *El centenari de l'homenatge blanenc a Cortils i Vieta*, Recvll, 1839, Blanes, desembre de 2000
- Reyes i Valent, A. Blanes, de vila a ciutat. Dins *Memòria Gràfica de les Comarques Gironines*. Diari de Girona, 2000.
- Gratacòs i Alemany, M. "Notes biogràfiques de la família Alemany", Blanda, núm 3, Blanes, 2000.
- Fort i Olivella, Joan. "Els molins de Blanes i el llibre de drets", Blanda, núm. 3, Blanes, 2000.
- Bota i Gibert, J. "Una Biblioteca, una família, un llegat", Blanda, núm. 3, Blanes, 2000.

- Vila i Medinyà, Pep. Les litúrgies del menjar a les terres gironines, Diputació de Girona, Girona, 2000.
- Casa i Miranda, Montserrat. "Els efectes del turisme a la Vila de Blanes". Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 4, p. 27-38. Ajuntament de Blanes, 2001.
- Fort i Olivella, Joan. "Els molins de Blanes i el llibre de drets", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 3, p. 119-122. Ajuntament de Blanes, 2000.
- Manzano, Susanna; Reyes, Antoni. "El programa municipal d'excavacions arqueològiques", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 4, p. 49-59. Ajuntament de Blanes, 2001.
- Reixach, Pere. "Jaume Ferrer de Blanes", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 5, p. 100-107. Ajuntament de Blanes, 2002.
- Serra i Cervantes, Isidre. "L'evolució del paisatge blanenc en el període 1861-1998.", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 4, p. 75-91. Ajuntament de Blanes, 2001.
- Trias i Figueras, Josep. "La herencia de la lepra. Una comunicació de 1906 del metge blanenc Miquel Balvey i Bas", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 4, p. 93-97. Ajuntament de Blanes, 2001.
- Prat, Enric; Vila, Pep. Papers de Víctor Català. II Jornades d'estudi "vida i obra de Caterina Albert i Paradís (Victor Català), 1868-1966" Biblioteca Abat Oliva. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, l'Escala, 2001.
- Vila, Pep. "Papers de Joaquim Ruyra", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 4, p. 99-105. Ajuntament de Blanes, 2001.
- Vila, Pep. "Papers de Joaquim Ruyra", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 4, p. 99-105. Ajuntament de Blanes, 2001.
- Domènech i Moner, J. El cant coral a Lloret. Club Marina "Casinet", Núm. 14, Lloret de Mar, 2002
- Borrell i Sabater, M. Pobresa i marginació a la Catalunya il·lustrada. Centre d'Estudis Selvatans i Galexada. Santa Coloma de Farners, 2002.
- Càrdaba, Marciano. Campesinos i revolució en Cataluña. Fundación Anselmo Lorenzo, Madrid, 2002.
- Tríptic informatiu de l'Església Parroquial de Santa Maria de Blanes. Blanes 2002.
- Costa i Lacumba, Josep. "Els Lacumba. Genealogia d'una família blanenca". Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 5, p. 38-47. Ajuntament de Blanes, 2002.
- Font, Anna; Massó, Isabel. "La restauració de la rosassa de Santa Maria de Blanes". Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 5, p. 56-69. Ajuntament de Blanes, 2002.
- Freixa i Campasol, Josep. "Canvi de noms de carrers i places de Blanes. 1900-1975", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 5, p. 154-173. Ajuntament de Blanes, 2002.
- Guinart, Josep Maria. "Blanes i la música", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 5, p. 70-85. Ajuntament de Blanes, 2002.

- Quers, Caterina de. "Ramon Cases: disset anys de magisteri a Blanes (1928-1945)", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 5, p. 86-99. Ajuntament de Blanes, 2002.
- Valls i Coll, Domènec. "L'arquitecte Antoni Gaudí i Blanes", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 5, p. 108-117. Ajuntament de Blanes, 2002.
- Vila, Pep. "Petita contribució a la bibliografia de Joaquim Ruyra", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 5, p. 118-125. Ajuntament de Blanes, 2002.
- Vila, Pep. "Sobre l'edició políglota de l'Atlàntida de Jacint Verdaguer", Blanda. Publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes, núm. 5, p. 126-133. Ajuntament de Blanes, 2002.
- Reyes i Valent, A; "El patrimoni cultural i paisatgístic de Pinya de Rosa. L'interès general d'un espai singular". Recvll. 1884. p. 10-13. Blanes, desembre de 2002.
- Portell, Roser. L'agonia del Patrimoni, Recull, 1884, p. 32-35. Blanes, desembre de 2002.

Detalls del llibre de visita de l'exposició "Paisatges viscuts"

5.3 Treballs inèdits cedits elaborats amb fons de l'Arxiu

Alcántara Fradera, Marta	<i>Un tesoro de Blanes: La Fuente Gótica</i>
Arocas, Oms, Rius, Martínez, Rodríguez i Moreno	<i>Órganos del partido Republicano radical autonomista de la provincia</i>
Blázquez Martín de las Mulas, A.	<i>El trabajo en Blanes en el año 1945</i>
Blázquez Roca, Cristina; Cañas Bravo, Ana; Suana Gómez, Montserrat	<i>Estudi sobre la procedència i ofici dels habitants de Blanes l'any 1930</i>
Cabré Rocafort, Quirze	<i>L'escolarització de Blanes</i>
Casas Miranda, Montserrat	<i>Els efectes del turisme a la vila de Blanes</i>
Cazalla López, Sandra; Remacha Pajuelo, Antonio	<i>El barri de Ca l'Agudó</i>
Claret Carles, Ariadna	<i>L'art del foc</i>
Claret Puyal, David; Galea Colón, Anna M.	<i>Blanes - Caldes d'Estrac</i>

Delgado Bargalló, Brisa; Pratsevals Verdalet, Jordi; Ribas Monreal, Carme	<i>El moviment obrer a Blanes</i>
Fàbrega Faurja, M ^a José; León González, Susana	<i>Las mujeres gambianas en Blanes</i>
Fernández Recasens, Cristina	<i>Blanes: Imatges de la postguerra</i>
Franch i Cacereny, Josep Maria	<i>Estudi demogràfic de la vila de Blanes</i>
Freixa Bódalo, Olga; Miralpeix Turon, Anna	<i>Análisi del risc d'avingudes a la riera de Blanes</i>
Gómez Martínez, Ferran	<i>El retaule de l'altar major de la parròquia de Blanes</i>
Gómez Martínez, Ferran	<i>La Font Gòtica de Blanes</i>
Martín González, Olga	<i>La premsa a Blanes al llarg del temps</i>
Mozo, Roser	<i>Santa Maria de Blanes: Tota una història junt al seu poble</i>
Muñoz Moya, M ^a Jesús; Orantes Ramos, Eva	<i>75 aniversario de nuestra escuela</i>
Oliver Barrubés, Ana; Durán González, Lidia	<i>Inmigrantes interiores residentes en Cataluña</i>
Oms Arias, Chiquinquirà	<i>Projecte de creació d'una base de dades dels llibres d'actes de l'Ajuntament de Blanes</i>
Ortega Aguilar, Joaquim	<i>El port de Blanes</i>
Padilla Ruiz, Juan	<i>L'espardenyeria Boada: una empresa blanenca del segle XIX</i>
Pérez Gómez, Antoni	<i>Les vuit ermites de la Vila de Blanes</i>
Plana del Campo, Carolina	<i>Restes arqueològiques de Blanes</i>
Planas, Albert; Serra, Isidre	<i>La problemàtica derivada del risc de temporals marítims a la població de Blanes</i>
Portell del Pozo, Roser	<i>Lo más sublime (1927)</i>
Pujol Sagaró, Toni	<i>Registres climàtics a la vila de Blanes</i>
Quintana, Antonio	<i>Centenari del col·legi Santa Maria de Blanes</i>
Rodríguez, Desiderio; Maimir, Sergi	<i>La Baixa Tordera. Una comarca funcional</i>
Roger Delgado, Aitor	<i>Un passeig per la Història de Blanes</i>
Sanjuan Baldoví, Cristian	<i>Hipòtesi sobre el desenvolupament urbanístic de la Vila de Blanes</i>
Santandreu, Xavi	<i>Búnquers i refugis de la Guerra Civil a Blanes</i>
Turón i Puig, Josep	<i>El Sr. Joaquim Ruyra i Oms propietari rural</i>
Vives Solsona, Neus; Sánchez González, Mariola	<i>Col·legi Nacional Joaquim Ruyra. Primer col·legi estatal de Blanes</i>
Zárate Prado, Oscar	<i>Estudio Geológico</i>

5.4 Notícies a la premsa sobre els fons o activitats de l'Arxiu

1996

- La Vanguardia. 6 de març. Jordi Caupena. "Blanes reclama al obispado documentos que la Iglesia guarda desde la guerra civil."
- El Punt. 25 d'agost. L'Ajuntament de Blanes estrena un nou arxiu per guardar la documentació històrica del municipi.
- El Punt. 1 de setembre Dolors Gordils. Les noves dependències de l'Arxiu Municipal de Blanes ja estan a ple rendiment.

1998

- El Punt. 27 d'abril. R. Estéban. L'Ajuntament de Blanes recupera el Llibre de la Universitat.
- Diari de Girona. 29 de novembre. El premi de recerca històrica de Blanes queda desert amb només dos treballs.
- Diari de Girona. 20 de desembre. Almudena Montaña. L'Arxiu de Blanes presenta demà una revista per acostar el servei al ciutadà.
- Diari de Girona. 23 de desembre. El segon número de "Blanda" s'edita amb una tirada de mil exemplars. La revista de l'arxiu de Blanes vol promoure la recerca històrica. La publicació recull dotze articles de recerca sobre el municipi.

1999

- L'Avenç. Revistes i miscel·lànies. Gener. Blanda, núm. 1
- Recull. 16 de gener. L'Arxiu Municipal ha presentat el primer número de la revista Blanda.
- Diari de Girona. 10 de febrer. Almudena Montaña. Filòsofs i historiadors d'arreu del món iniciaran a Blanes una xarxa de recerca.
- El Punt. 10 de febrer. R. Esteban. L'Arxiu de Blanes serà la seu d'unes jornades sobre les fonts en la recerca filosòfica.
- El Punt 15 de febrer. Ramon Estéban. L'Arxiu de Blanes treu una revista per difondre articles d'investigació inèdits.
- El punt. 15 de febrer. L'Arxiu de Blanes treu una revista per difondre articles d'investigació inèdits.
- El Punt. 18 de febrer. Ramon Estéban. L'axivística i la filosofia es posen a debat a partir d'avui a Blanes.
- El Periódico. C.B. 22 de febrer. Selva. Blanes edita una revista d'investigació local
- Recull. 27 de febrer. Col·loqui Internacional Filosofia i Arxiu
- Recull. 27 de febrer. Blanda, una nova publicació per a Blanes.
- El Punt. 12 de març. Homenatge a les persones que han cedit documents a l'arxiu de Blanes.

- Diari de Girona. 14 de març. A.M.R. Blanes homenatja els veïns que han col·laborat en el fons de l'Arxiu.
- Recvll. 27 de març. Editorial. Blanda, una nova publicació per a Blanes
- Diari de Girona. 9 d'abril. Jordi Riba. Equipaments culturals
- El Punt. 27 de maig. Emili Giralt presenta a Blanes el llibre sobre les Caves Mont-Ferrant.
- Diari de Girona. 17 de setembre. L'Ajuntament col·labora en l'edició d'un llibre d'imatges antigues de Blanes.
- Diari de Girona. 6 de desembre. Almudena Montaña. Un estudi recull la meteorologia de Blanes durant els últims trenta anys.
- El Punt. 23 desembre. Apareix el segon número de Blanda, la revista de l'Arxiu Municipal de Blanes.
- Diari de Girona. 23 desembre. La revista de l'Arxiu de Blanes vol promoure la recerca històrica.

2000

- Revista de Girona núm. 198, gener-Febrer, Jornades Guerra Civil i Franquisme, seixanta anys després.
- Recull. 15 de gener. Segon número de la revista Blanda.
- Diari de Girona. 19 de gener. Tapi Carreras. Localitzen una part de la muralla de Blanes en enderrocar una casa.
- El Punt. 19 de gener. Unes obres deixen al descobert un tram de la muralla de Blanes.
- La Vanguardia. 24 Gener. Almudena Montaña. "Unas obras sacan a la luz un nuevo tramo de la muralla de Blanes."
- Diari de Girona. 25 de gener. T. Carreras. Presentació de les Jornades sobre la Guerra Civil.
- El Periódico. 25 de gener. Blanes analitza la Guerra Civil i el franquisme.
- La Vanguardia. 25 de gener. Jornades sobre la Guerra Civil.
- El Punt. 25 de gener. Dotze investigadors intervin-dran en les jornades sobre la Guerra Civil que s'han organitzat a Blanes.
- Recull. 12 de febrer. Entrega de premis de Recerca Històrica.
- Diari de Girona. 20 de febrer. A l'arxiu hi ha documents que ha generat l'Ajuntament de Blanes a l'època medieval.
- El Punt. 14 de març. A.M.R. Blanes acollirà unes jornades sobre la Guerra Civil i el franquisme.

La Guerra Civil i el franquisme

Presidència de la conferència, Sr. Miquel Berga

Public assistent a l'acte

Presidència taula rodona dels fets

- Diari de Girona. 11 de març. Blanes acollirà un cicle de conferències sobre la Guerra Civil i el franquisme.
- Recull 25 de març. La Guerra Civil i el Franquisme. Seixanta anys després.
- La Vanguardia. 28 de març. Historia y cine sobre la guerra civil española.
- Diari de Girona. 28 de març. Blanes comença dijous les jornades sobre la Guerra Civil i el franquisme.
- El Punt. 28 de març 2000. Exposicions i cine complementen les jornades sobre el franquisme a Blanes.
- El Punt. 30 de març La Guerra Civil i el franquisme, analitzats a partir d'avui en unes jornades a Blanes.
- Diari de Girona. 31 de març. Comencen a Blanes les jornades sobre Guerra Civil i franquisme.
- Recull. 8 d'abril. La Guerra Civil i el franquisme.
- El Punt. 11 d'abril. Jornades a Blanes.
- Diari de Girona. Blanes acull la mostra d'imatges de la Guerra Civil de l'Arxiu Nacional de Catalunya.
- El Punt. TV Blanes emet especials sobre les Jornades de la Guerra Civil.
- El Punt. L'èxit de públic fa plantejar repetir el simposi sobre el franquisme a Blanes.
- Recull. 28 d'octubre. Presentació del volum "Guerra civil i franquisme. Seixanta anys després"

2001

- Recull. 13 gener. Presentació de la 3ª revista Blanda.
- L'Avenç. Febrer. Guerra Civil i franquisme a Girona.
- Revista de Girona. Març – abril. Una mica més de Guerra Civil
- L'Avenç. Març. Guerra Civil i franquisme. Seixanta anys després.
- El Punt. 19 d'abril. Exposicions.
- La Vanguardia. 20 d'abril. Jaume Reixach. De Junceda a l'obra de Folch i Torres.
- Recvll. 28 d'abril. Exposició Folch i Junceda.
- Revista Actual. 8 de maig Folch i Torres, Junceda i Blanes.
- Diari de Girona. 16 maig. Rosa Giralt. L'Arxiu de Blanes mostra paisatges de Junceda d'inicis del segle XX.
- El Punt. 18 maig. Narcís Jordi Aragó. Els paisatges viscuts de Blanes.
- Recull. 9 de juny. Els lligams entre Blanes, Folch i Torres i Junceda.
- El Punt. 19 de juny. Blanes Homenatge Folch i Torres.
- Diari de Girona. 16 de desembre. L'Arxiu de Blanes presenta la quarta edició de la revista Blanda.

2002

- El Punt. 9 de gener. Albert Vilar. El rector de Santa Maria alerta que Blanes es converteix en ciutat dormitori i que els joves no utilitzen el català.
- El Punt. 9 de gener. R. Estéban. L'ambient artístic de Blanes, criticat en la revista de l'Arxiu municipal.
- La Vanguardia. 25 de gener. Jaume Reixach. Tres Publicacions blanenques.
- Diari de Girona. 26 de febrer. Xerrada informativa sobre les malalties reumàtiques a l'Arxiu de Blanes.

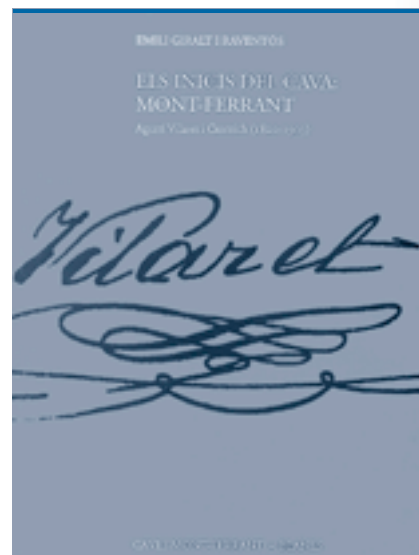
5.5 Accions de difusió patrimonial i dinamització cultural

A partir d'un determinat temps la documentació que es custodia als arxius va passant d'uns valors administratius, fiscals o probatoris a adquirir-ne un altres d'històrics i culturals. Això ha fet que els arxius esdevinguin dipositaris de la memòria, la identitat o el coneixement d'una zona determinada amb la qual cosa presenten multitud de possibilitats per intervenir en les polítiques culturals de la seva comunitat. És en aquest sentit que des de l'arxiu s'han impulsat un seguit d'accions encaminades a l'aprofitament cultural a partir dels recursos propis. D'aquesta manera s'aconsegueix donar vida al documents alhora que i es difonen entre els membres de la comunitat que els ha creat.

- Informe per a l'Alcaldia amb propostes de noms de carrers. Agost de 1995.
- Textos històrics per a les plaques de metacrilat que s'han de situar al davant del col·legi dels "Padres", a l'Ajuntament, a la plaça de l'església de Santa Maria i a l'entorn de Sa Palomera.
- Notes històriques per a la presentació del llibre Blanes. Història Local 1 de Jesús Crous i Collell. Desembre de 1996.
- Inauguració del carrilet turístic. Guió comentat sobre l'entorn del primer recorregut. Juny de 1996.
- Elaboració d'un text i un guió per al Patronat de turisme sobre el Castell de Sant Joan per al carrilet turístic que havia de pujar fins al castell de Sant Joan. Juliol de 1996.
- Propostes de text històric per al monòlit de la parròquia de Santa Teresa a Ca la Guidó. Març de 1997
- Conferència titulada "apunts històrics sobre el beat Manyanet i l'arribada de la seva congregació a Blanes". Pronunciada a la Sala de Plens de l'Ajuntament de Blanes per l'arxiver municipal en motiu del nomenament del beat Josep Manyanet i Vives com a fill adoptiu de la Vila. Juny de 1997.
- Coordinació de la intervenció arqueològica entre els carrers Sant Genís i l'Antiga. Novembre de 1997.
- Coordinació de la intervenció arqueològica entre els carrers Pere Roure i Passeig de Dintre. Març de 1998.
- Organització de la conferència "el separatisme cubè a la segona meitat del s. XIX". El conferenciant va ser el professor de la URV Joan Casanovas. Maig de 1998.
- Elaboració per al Patronat de Turisme dels textos i els recorreguts de "Rutes per Blanes". Recorreguts turístics per la Vila amb punts de màxim interès.
- Intercanvi de publicacions i d'informació sobre Blanes amb L'Institut Valencià d'Art Modern. Centre Juli González. Gener de 1999.
- Assessorament i jurat en el premi de recerca històrica Bru Centrich i Nualart organitzat per la secció local d'ERC. Edicions de 1999 a 2001.

- Col·laboració en l'organització i participació com a ponents en el col·loqui internacional Filosofia i Arxiu celebrat a l'AMBL del 18 al 20 de febrer de 1999.
 - Presentació del llibre: El patrimoni de la Selva. De Joan Llinàs i Jordi Merino. Publicat pel Consell Comarcal de la Selva. Abril de 1999.
 - Presentació del llibre: Els inicis del cava: Mont-Ferrant. D'Emili Giralt. Juny de 1999.
 - Textos per al Patronat de turisme sobre les havaneres a Blanes per als fulletons informatius. 2000.
 - Coordinació de la intervenció arqueològica entre els carrers Nou, Ample i dels Valls. Març de 2000.
 - Coorganització amb el Centre d'Estudis Selvatans de les Jornades Guerra Civil i Franquisme. Seixanta anys després. Celebrades a la Sala de Plens de l'Ajuntament de Blanes del 30 de març a l'1 d'abril de 2000. Hi van haver gairebé 150 inscrits.
- Activitats paral·leles:
- Conferència del professor Miquel Berga (UPF) sobre els escriptors anglesos i l'impacte de la Guerra Civil.
 - Passi comentat de la pel·lícula "Tierra y Libertad" de Ken Loach.
 - Exposició cedida per l'Arxiu Nacional de Catalunya La Cambra Fosca 1936-1946 dels fotògrafs Brangulí.
 - Presentació del llibre *La Batalla de l'Ebre. Història, paisatge i patrimoni*, de Lluís Falcó i Edmon Castell. (Ed. Pòrtic, 1999)
 - Projectió de diversos reportatges sobre el paper de les dones durant la guerra a la sala d'audiovisuals de Benestar Social:
 - De tota la vida... all our life.
 - Dones del 36.
 - Jurnal de Ribesaltes 1941-1942.
- Presentació del llibre que recull les actes de les jornades sobre Guerra Civil i Franquisme, seixanta anys després. Octubre de 2000.
 - Coordinació de la intervenció arqueològica a l'Església de Santa Maria de Blanes, Octubre de 2000.
 - Elaboració d'un quadríptic informatiu sobre l'Arxiu Municipal. Amb informació sobre els serveis i objectius de l'AMBL, l'accés a la documentació, el quadre de fons, l'origen i evolució del servei, bibliografia, comunicació i horaris. Gener de 2001.
 - Coordinació de la intervenció arqueològica entre els Ample i Passeig Cortils i Vieta. Febrer de 2001.
 - Organització de l'exposició Paisatges viscuts. Blanes, Folch i Torres i Junceda. L'exposició es va fer a la sala polivalent de l'arxiu i va durar del 12 d'abril al 15 de juny de 2001. L'exposició va comptar amb

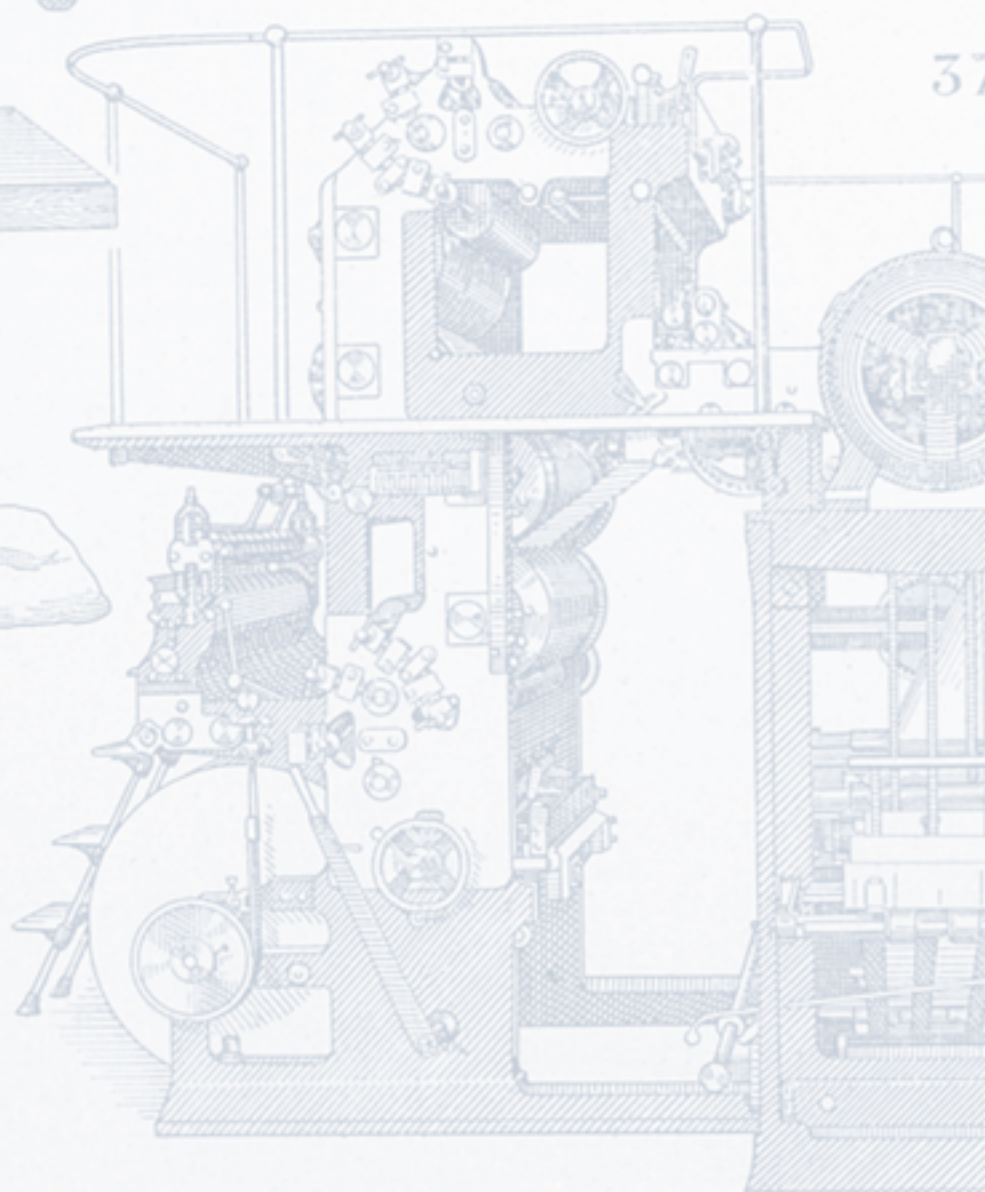
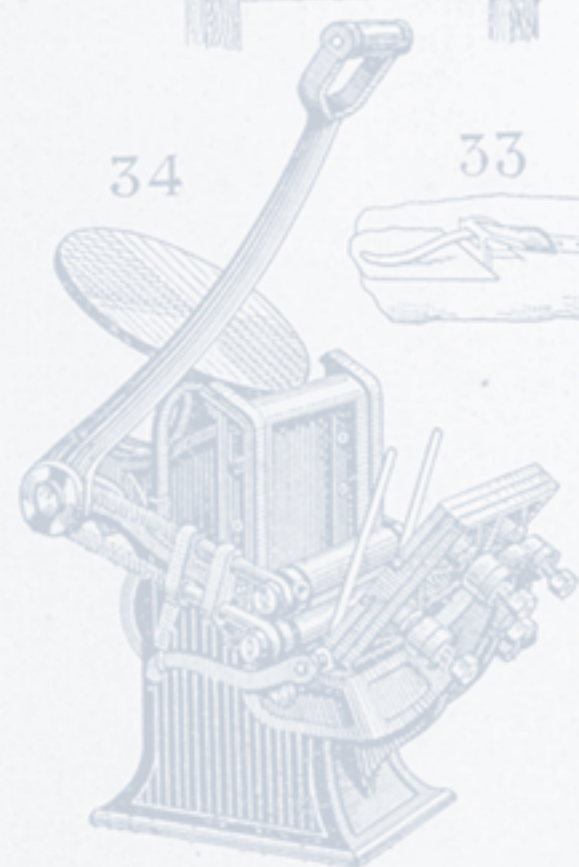
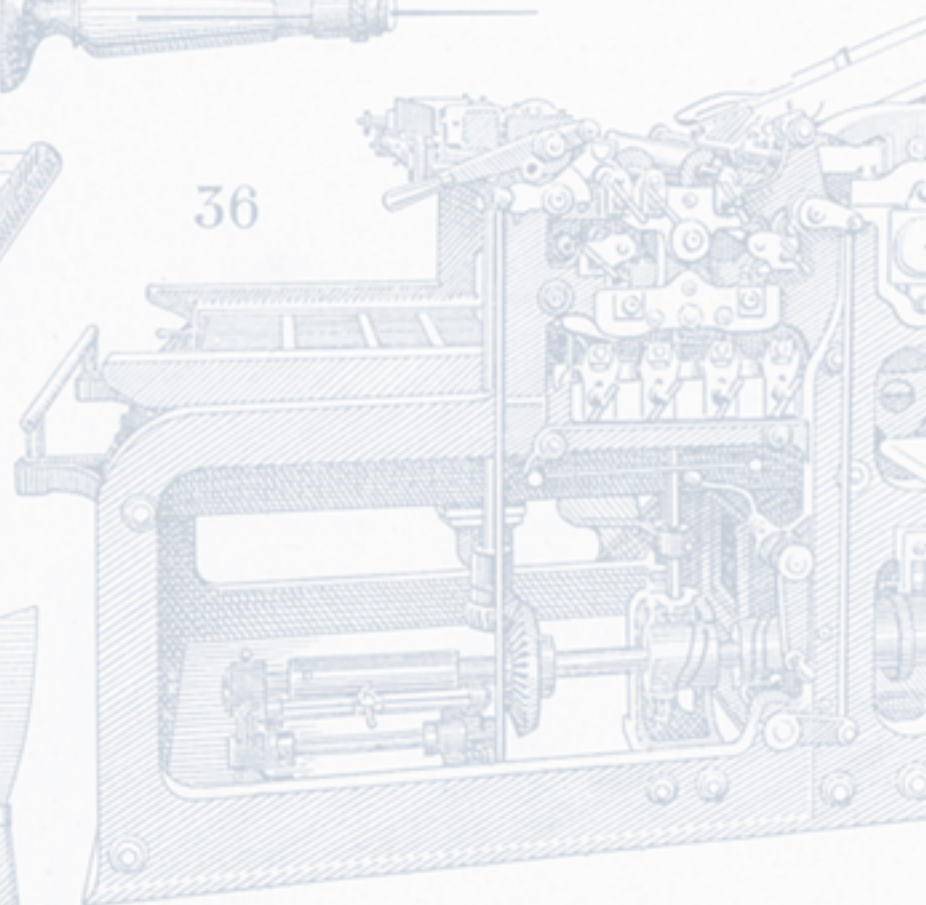
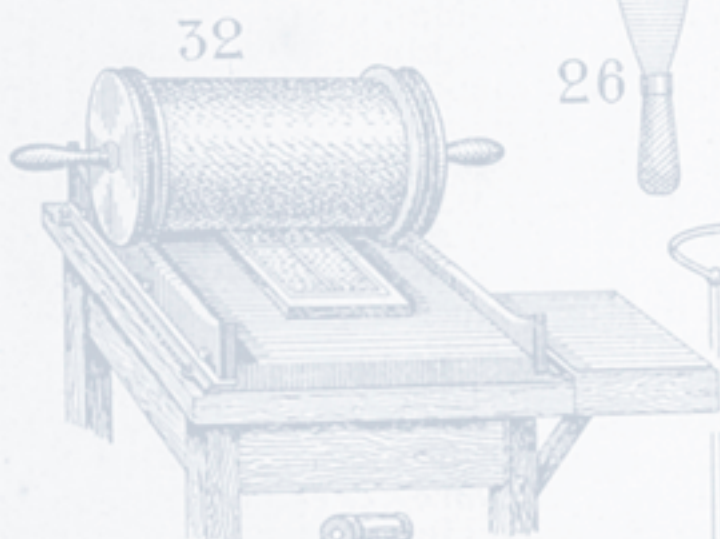
un tríptic informatiu i un catàleg. L'exposició es va estructurar en plafons, vitrines i un audiovisual. Durant 67 dies l'exposició va ser vista per 1646 persones en sala. Després va esdevenir itinerant. Va poder ser vista en tots els col·legis i instituts de secundària de Blanes.

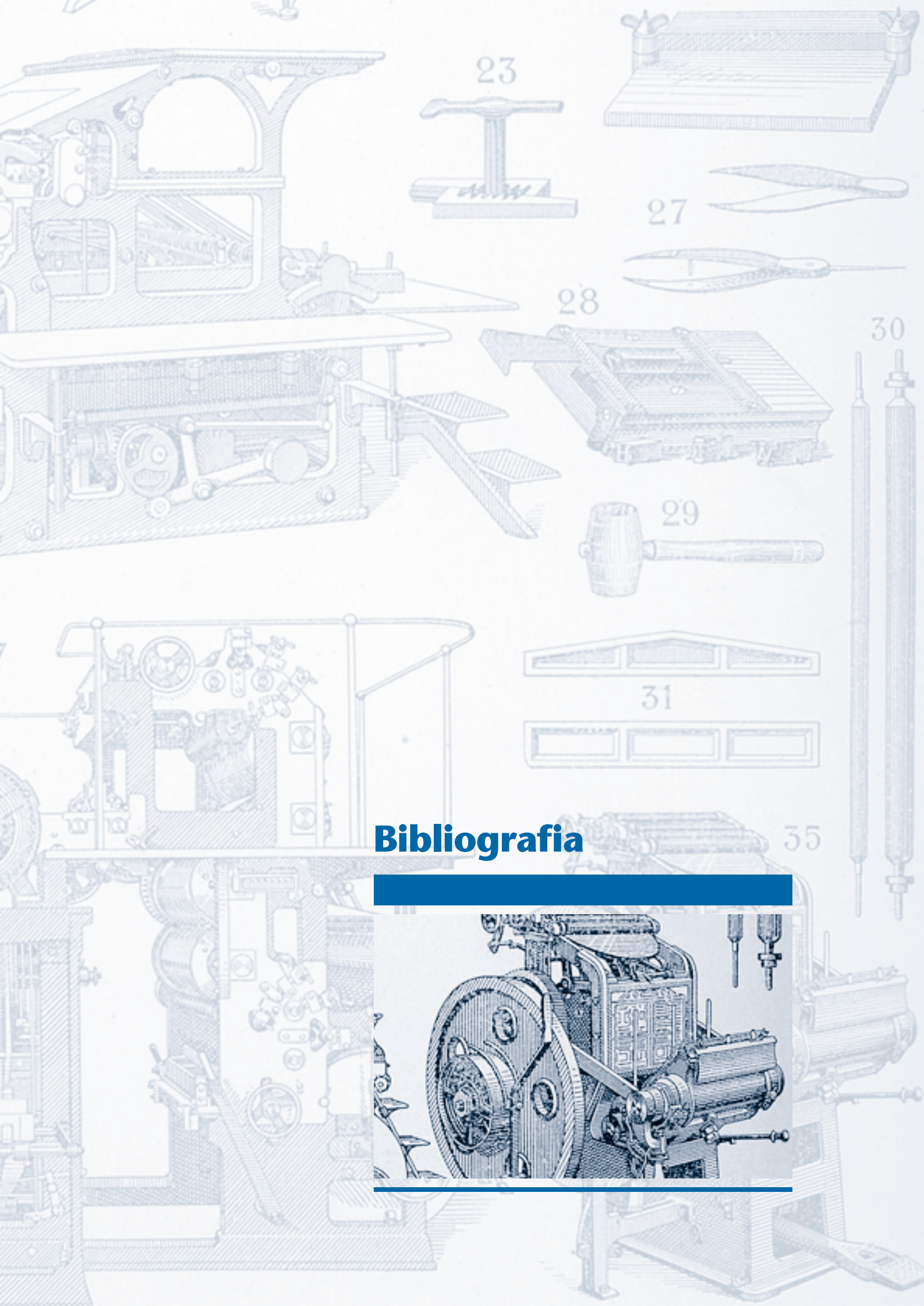
- Gestió i coordinació en l'adquisició del llibre d'Honor de la Vila de Blanes. Juliol de 2001.
- Síntesi històrica per al Gabinet d'alcaldia sobre la història de convent de caputxins de Blanes. Juliol de 2001.
- Elaboració del text per a la placa de la sala d'exposicions Lluïsa Garcia-Tornel i de Oms. Juliol de 2001.
- Col·laboració en la confecció del tríptic sobre la Parròquia de Santa Maria de Blanes. Agost de 2001.
- Col·laboració i coordinació amb l'equip del programa Thalassa del Canal 33 del reportatge titulat "Emerencià Roig". Sobre la figura de l'estudiós de temes marítims que va viure i va descriure la vida marítima dels anys vint i trenta del s. XX a Blanes. Tardor de 2001.
- Participació juntament amb el Consorci de normalització lingüística de Blanes en les esmenes i correccions de la toponímia del terme de Blanes del mapa 1:50000 per al nomenclàtor oficial de Catalunya que s'està elaborant per part de la Comissió de Toponímia del Departament de Cultura de la Generalitat. 2000.
- Participació en la creació de la comissió interdepartamental de nomenclatura i toponímia de l'Ajuntament de Blanes. Juny de 2000.
- Col·laboració i coordinació amb l'equip del programa Thalassa del Canal 33 del reportatge titulat "Velers cap a l'Havana" Sobre la història marítima de Blanes i la construcció de vaixells al s. XIX. Abril de 2002.
- Col·laboració amb el realitzador Albert Sanfeliu de Pandora Box en l'elaboració del documental sobre el fotògraf blanenc Josep Pons i Girbau. 2002.
- Assessorament històric de la publicació "Les aventures d'en Blanes. La història de Blanes per a nens" de Francesc i Sergi Ros.
- Correcció i ampliació per al Patronat de Turisme de les "Rutes per Blanes". Sis itineraris comentats per la ciutat i el terme municipal. Editat a l'interior del llibret turístic anomenat Blanes.

5.6 Centres amb els que es mantenen intercanvis de publicacions i informació

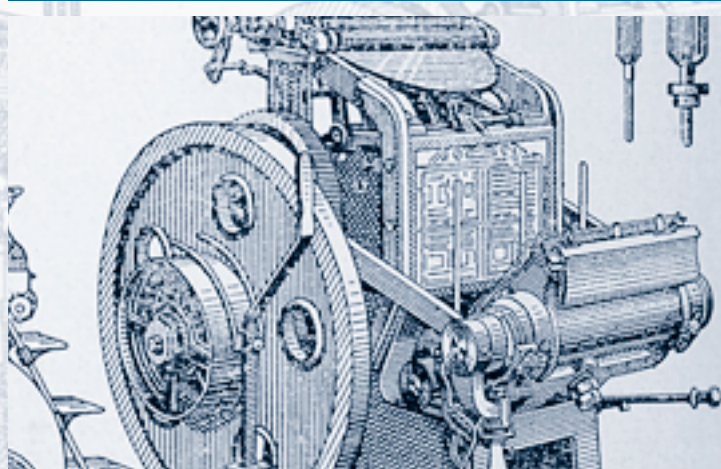
- Arxiu Capitular de Girona
- Arxiu d'imatges Emili Massana-Diputació de Girona
- Arxiu de la Diputació de Barcelona
- Arxiu de la Diputació de Girona
- Arxiu de la Universitat de Girona
- Arxiu del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Girona
- Arxiu Històric Comarcal d'Olot
- Arxiu Històric Comarcal de Banyoles
- Arxiu Històric Comarcal de Figueres
- Arxiu Històric Comarcal de la Bisbal d'Empordà
- Arxiu Històric Comarcal de Mataró
- Arxiu Històric Comarcal Santa Coloma de Farners
- Arxiu Històric de Girona
- Arxiu Històric de la Ciutat-Casa de l'Ardiaca Barcelona
- Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa
- Arxiu Històric de Palafrugell
- Arxiu Històric de Sabadell
- Arxiu Històric de Tarragona
- Arxiu Històric de Viladecans
- Arxiu Històric Fidel Fita d'Arenys de Mar
- Arxiu Històric Municipal de Figueres
- Arxiu Històric Municipal de Sant Feliu de Guíxols
- Arxiu Municipal Administratiu de Barcelona
- Arxiu Municipal d'Olot
- Arxiu Municipal de Barcelona
- Arxiu Municipal de Cassà de la Selva
- Arxiu Municipal de Castellar del Vallès
- Arxiu Municipal de Castelló d'Empúries
- Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Terrassa
- Arxiu Municipal de l'Escala
- Arxiu Municipal de la Ciutat de Girona
- Arxiu Municipal de la Seu d'Urgell
- Arxiu Municipal de Llagosta
- Arxiu Municipal de Llagostera
- Arxiu Municipal de Lleida
- Arxiu Municipal de Lloret de Mar
- Arxiu Municipal de Malgrat
- Arxiu Municipal de Mataró
- Arxiu Municipal de Palamós
- Arxiu Municipal de Pineda de Mar
- Arxiu Municipal de Roses
- Arxiu Municipal de Rubí
- Arxiu Municipal de Salt
- Arxiu Municipal de Santa Coloma de Gramenet
- Arxiu Municipal de Sils
- Arxiu Municipal de Torroella de Montgrí
- Arxiu Municipal de Tossa
- Arxiu Municipal de Valls
- Arxiu Nacional de Catalunya. Sant Cugat del Vallès
- Associació d'Arxivers de Catalunya
- Associacions culturals blanques (38)
- Associacions de pares d'alumnes (11). Blanes
- Associacions de veïns de Blanes (22)
- Ass. diverses i professionals blanques (17)
- Biblioteca Comarcal de Blanes
- Biblioteca de Catalunya
- Biblioteca de Catalunya - Hemeroteca
- Biblioteca de Lletres de la UdG
- Biblioteca Sant Pau i Santa Creu de Barcelona
- Biblioteca-Arxiu del Palau de Perelada
- Catalunya Ràdio
- CEIP Carles Faust. Blanes
- CEIP Joaquim Ruyra. Blanes
- CEIP Mn. Joan Batlle. Blanes
- CEIP Napoleó Soliva. Blanes
- CEIP Quatre Vents. Blanes
- Centre d'Estudis Avançats de Blanes (CSIC)
- Centre d'Estudis Selvatans
- Diputació de Girona-Unitat de Publicacions
- El Punt
- Entitats esportives blanques (5)
- Entitats públiques blanques (24)
- Entitats socials blanques (20)
- Exalcaldes blanques i fills adoptius (5)
- Facultat Ciències Educació - UdG
- Fundació Àngel Planells
- Fundació Aspronis. Malgrat de Mar
- Grup d'estudis socials de la pesca marítima. Girona
- Hospital-Asil Sant Jaume
- IES S'Agulla. Blanes
- IES Sa Palomera. Blanes
- IES Serrallarga. Blanes
- Institut d'Estudis Gironins
- Institut del Patrimoni Cultural. Girona
- Jardí Botànic Mar i Murtra
- L'Avenç – Plecs d'Història Local
- Museu d'Arenys de Mar
- Museu D'Art. Girona
- Museu d'Història de Catalunya
- Museu de la Pesca. Palamós
- Museu del Suro de Palafrugell
- Museu Etnològic del Montseny. La Gubella
- Museu Marés de la Punta. Arenys de Mar
- Museu Marítim de Barcelona-Consorci de les Drassanes
- Museu - Arxiu de Calella
- Oficina de Patrimoni Cultural, Diputació de Barcelona
- Parlament de Catalunya. Biblioteca i Arxiu
- Partits polítics blanques (10)
- Premsa blanca i delegacions a Blanes (11)
- Regidors Ajuntament de Blanes (21)
- Revista de Girona
- Servei d'Arxius de la Generalitat de Catalunya
- Servei d'Arxius del Principat d'Andorra
- Universitat Autònoma de Barcelona
- Universitat de Girona-Facultat de lletres. Girona
- Universitat de Girona-Institut Llengua Cultura Catalanes

Bibliografia

[Redacted text]

Passegem per aprendre

Vine a descobrir el Jardí Botànic Marimurtra

Autora: Núria Torrelles

Edita: Jardí Botànic Marimurtra

Lloc: Blanes

Any: 2003

Pàgines: 16

Des dels seus inicis, a la dècada dels anys 20, el Jardí Botànic Marimurtra ha estat un referent tant en l'àmbit turístic, com en el científic i l'educatiu. La seva difusió com a reclam turístic és palesa en els in comptables fullets distribuïts arreu.

Pel que fa a la seva projecció científica, el jardí compta amb un laboratori punter en biologia evolutiva, en genètica de poblacions i en tècniques de biologia molecular. Aquest any, el Jardí Botànic Marimurtra ha fet un pas endavant i ha ampliat la seva oferta educativa amb l'edició d'una guia didàctica que permet conèixer millor el jardí. Núria Torrelles, pedagoga i responsable del Departament d'Educació del jardí, de recent creació, és l'autora del text, i Pere Vilaldama, del disseny gràfic i de les il·lustracions.

La publicació que duu el títol *Passegem per aprendre. Vine a descobrir el Jardí Botànic Marimurtra* neix de la necessitat d'oferir una eina de treball als gairebé 10.000 escolars d'arreu de Catalunya que visiten anualment el jardí. Inicialment, està pensada perquè els alumnes de cicle mitjà i superior d'educació primària i primer cicle d'ESO treguin el màxim profit de la seva visita al jardí, però pot utilitzar-la tothom qui ho desitgi com a complement de la visita. De fet, aquest opuscle de setze pàgines és alhora una guia i un quadern. És una guia perquè orienta l'usuari en el recorregut pels diferents racons del jardí, i és un quadern perquè conté un seguit d'activitats basades en el coneixement i l'observació dels indrets i de les plantes més significatives.

Els continguts de la publicació estan estructurats en tres parts que corresponen a les tres grans zones bioclimàtiques en què es divideix el jardí: la subtropical, la representativa dels jardins temperats i la que acull les varietats mediterrànies. L'acurat disseny permet distingir les tres zones amb un color diferent.

Hi ha dos aspectes que cal destacar i que donen coherència al conjunt. D'una banda, el fet que les activitats -gràficament destacades amb una banda de color- siguin de ràpida execució (assenyalar amb una creu, escriure un mot...) i vagin sempre encapçalades d'una explicació. De l'altra, l'encert en la inclusió d'il·lustracions que reproduïen el model amb un realisme indiscutible. L'harmonia entre els fragments explicatius, sempre necessaris i molt aclaridors, els enunciats, breus i entenedors, i els dibuixos fa de *Passegem per aprendre* un material pedagògic molt útil per descobrir el Jardí Botànic Marimurtra.

Caterina de Quers
Professora de Secundària

En nom de la Terra

Miralls i empentes

Vergílio Ferreira —
En nom de la Terra —
 Traducció d'Isabel Soler i Neus Baltrons
 QUADERNS CREMA

Autor: Vergílio Ferreira

Traducció: Neus Baltrons i Isabel Soler

Edita: Quaderns Crema

Lloc: Barcelona

Any: 2003

Pàgines: 271

M'ho he passat tan bé llegint Vergílio Ferreira que us vull mig explicar per què cal comprar *En nom de la terra*, una de les darreres novel·les d'aquest autor portuguès tan discontinuament traduït a l'estat espanyol. Ara, les editorials que dirigeix Jaume Vallcorba, continuant la idea de recuperar autors oblidats, desconeguts de primera línia o mal difosos, acaben de presentar aquesta novel·la girada al català i al castellà per Neus Baltrons conveïna nostra i Sílvia Soler. D'aquesta manera Ferreira s'afegeix als noms de Stefan Zweig, Arthur Schnitzler, Mrozek i Kertész, Machado de Assis i Eça de Queiroz, dos portuguesos amb més fortuna editorial, que també han estat traduïts per Quaderna Crema i El Acanilado, les editorials vallcorbianes premiades recentment pel Ministeri de Cultura.

Que sapiguem, a l'estat espanyol Ferreira només havia estat traduït dues vegades. El 1984, l'editorial Càtedra, a la seva col·lecció *Letras Universales*, havia publicat *Aparición* en traducció de José Luis Gavilanes. Dotze anys abans, en la seva lloada *Biblioteca Formentor* Carlos Barral va publicar *Nítido nulo*, el monòleg d'un condemnat a mort, en traducció de Basilio Losada.

Expliquem una mica el context en què van ser traduïdes. En el primer cas, la sola intenció de Càtedra era posar a l'abast del públic espanyol una de les primeres novel·les de maduresa de Ferreira, *Aparição* (1959), segurament massa allunyada en el temps i potser mal triada; en tot cas semblava que aquesta primera traducció tindria continuïtat i no va ser així. La traducció que va promoure Barral s'ha de situar en un context diferent. En aquells dies de 1972, la feina de l'editor també formava part de la lluita antifranquista que sostenien molts intel·lectuals, de forma que el tema de la novel·la -el monòleg d'un condemnat a mort-, també pesava alhora de decidir-ne la traducció. Aquestes raons i la vàlua indiscutible de Ferreira varen fer possible l'edició. Una altra cosa va ser la resposta minoritària del públic, motivada en part pel poc ressò a la premsa i per l'escàs interès i estudi que suscitava la literatura en llengua portuguesa. Afortunadament les coses semblen haver canviat una mica.

Aquesta llarga introducció amb unes gotes de sociologia literària ha estat necessària per contextualitzar la iniciativa de Vallcorba. Com dèiem, en la traducció hi ha intervingut la blanenca Neus Baltrons, llicenciada tant en llengua catalana com portuguesa.

D'entrada, sobta que la primera editorial qualitativa del país, quan hi ha més d'un traductor, tendeixi a presentar-los jeràrquicament, seguint una valoració subjectiva, fet que només podríem acceptar si el deixeble cedeix o exigeix que el seu mestre figuri en primer lloc. Com que no crec que sigui aquest el cas, m'atreveixo a suggerir que en el futur, quan no hi hagi cap raó o acord que ho justifiqui, els traductors i/o l'editorial optin per l'ordre alfabètic.

Abans d'entrar en tema, encara voldria dir quatre paraules sobre la contraportada. Tot i que el resum que se'n ofereix del llibre és bo, em sembla que no arriba a abastar la totalitat de l'obra, m'hi falten

coses, i tinc la impressió que no incita a llegir. L'he rellegit i no hi sé veure cap criteri, cap mètode, cap repte que inciti l'hipotètic lector a comprar el llibre. Condensar tota una novel·la a la contraportada em sembla que és una feina titànica, més quan es tracta d'una obra ambiciosa. En aquests casos, el redactor hauria de tenir ordres clares de l'editorial, reduir la informació a l'essencial, partint de la base que cal procurar que qui miri el llibre no el torni a deixar al prestatge. Cal provocar, incitar, interrogar el lector, apel·lar a la confiança en l'editorial....calen, em sembla, unes normes de redacció i persones especialitzades que les escriguin. En cap cas no convé endossar aquesta feina al primer que passa ni decretar que és feina del traductor. Cal un llenguatge de contraportada fresc, que fugi de la densitat, que motivi el lector hipotètic.

Perdoneu lectors, Neus, Sílvia i Jaume aquesta llarga perorata que no convida a llegir, segurament. Precisament, perquè admiro la vostra tasca vull que milloreu.

Quan vaig veure la novel·la de Ferreira no m'ho vaig pensar, vaig comprar-la de seguida. M'hi va empenyar el fet de conèixer una de les traductores, d'haver-la tingut a classe i de saber que només que s'autoexigís una mica faria aportacions significatives. Em sembla que les ha fetes, per això avui li dic públicament no ho deixis, Neus, insisteix, continua, val la pena, el que fas interessa a més gent que no et penses. Però, ara, després d'aquest primer contacte, t'has de plantejar traduir sola; pensa en un autor, portuguès o brasiler, presenta un projecte, ofereix-lo al Vallcorba o a qualsevol altra editorial. Aquesta també és una manera d'aprendre molta llengua.

La segona empenta que em va fer adquirir aquesta traducció tenia a veure amb la meua història, em feia recular fins l'any mil nou-cents setanta-dos, quan essent encara estudiant vaig comprar *Nítido nulo* pel sol fet que el traductor, Basilio Losada, era un professor a qui venerava com anteriorment havia venerat Joaquim Molas, Modest Prats i Ignasi Bonnin Valls. A aquest darrer vaig sentir-li -encara sembla que el sento- la primera expressió en portuguès, el nom d'un autor que sempre ha figurat en els manuals de literatura universal: Luís Vaz de Camões. Ja veus, estimat lector, quines coses retenim alguns humans, de quina llana som fets.

La tercera empenta va ser un mirall que em va regalar el mateix Ferreira: una novel·la viva, existencial, ben escrita, amb una sintaxi treballada, original que encara havia de trigar a relacionar amb altres autors. El quart mirall, que és la història que explica Ferreira, el tinc, el tenim a casa...

Heu de llegir aquesta novel·la de finals dels vuitanta, segur que us interessarà, fàcil i profunda alhora, anuncia temes de la literatura i del debat socials dels noranta, la vellesa, l'asil, les demències, al costat d'altres temes de sempre, l'amor, la fidelitat, el sexe, la joventut, la comprensió, l'amor dels fills, la por... Passareu unes estones molt agradables perquè *En nom de la terra* es pot llegir de mil mane-

res, des de la simple història de Joao Vieira fins el rerafons filosòfic més afinat. Si sou dels primers, us omplirà la vida d'aquest jutge, com tracta i és tractat, sigui a l'asil sigui pels fills, sigui per la dona. Si sou dels segons, dels que van més enllà sigui o no necessari, si en sou perquè la filologia us ha convertit en segons, comprovareu com Vergílio Ferreira dóna resposta a totes aquelles preguntes clàssiques, *qui som, què som, de què estem fets* i, especialment, *cap on anem*. D'aquesta manera *En nom de la terra* acaba essent una immensa metàfora quasi inabastable, difícil d'explicar. Com si fos un mite, representa i resumeix la idea fractal d'absolut que hi ha en cada cosa, en cada situació. L'absolut, viure com si en cada glop t'hi vagi la vida, com si cada record fos l'últim, escriure com si cada frase fos la darrera, en tensió perpètua, eterna. *La Terra* acaba essent una explosió metafòrica que ens diu jo sóc l'absolut, l'eternitat, l'univers, el sexe, el mar, la dona, la mare, totes les *Terres*.

Vergílio Ferreira, un mestre que sap dosificar la informació, mantenir l'interès, el ritme, fer aparèixer els personatges en el moment oportú, dilatar o concentrar el temps, saltar del passat al futur per retornar al present de la manera més senzilla, sense que us n'adoneu, amb una manera d'escriure molt personal, suggeridora, inconfusible.

En nom de la Terra s'ha escrit com si fos un carta, un soliloqui, un monòleg, una reflexió. El protagonista narra amb contenció el que passa al seu entorn, elimina qualsevol dramatisme recurrent a la ironia i a l'humor, procediments clàssics. Observeu aquesta frase: *Perquè aquí, estimada Mònica, sempre hi ha moviment. Hi ha un trànsit infernal cap a l'eternitat, no para mai*, frase dita en un asil, frase carregada d'intenció, suggeridora... I ara, tot i que tenia algunes notes preses sobre aquest humor tan fi i equilibrat que m'ha fet somriure, no escriuré cap exemple confiant que el lector d'aquest comentari també comprarà el llibre.

En nom de la Terra és finalment el resum d'una frase mestra més llarga que sintetitza tota la novel·la: *Jo et batejo en nom de la terra, dels astres i de la perfecció*, una biga rodona que només podia escriure un autor format amb els déus pagans de la filologia clàssica. Aquesta frase que obre i tanca la novel·la és una frase de joia, va reapareixent del principi a la fi, la repeteix sovint el protagonista, de manera que la perfecció es converteix en imperfecció, en terra, en joia circumstancial, en traïció, en perdó, en humanitat...

Què més pot dir el comentarista perquè llegiu Ferreira? Pot deixar-vos el seu exemplar sempre que us comprometeu a tornar-lo, pot suggerir-vos que la demaneu en préstec a la Biblioteca Comarcal, un servei excel·lent que no usem prou, jo el primer; però si compreu llibres habitualment voldreu tenir-lo; posseïu-lo, no us en penedireu. Au va, feu un cop de cap, compreu aquest Ferreira.

Josep Bota-Gibert
Professor de llengua i literatura catalanes

Els pobles de la Selva: Blanes

Autor: Antoni Reyes i Valent

Edita: Ajuntament de Blanes

Coordina: Centre d'Estudis Selvatans

Any: 2003

Pàgines: 28

Auspiciat i coordinat pel Centre d'Estudis Selvatans, encara que editat per cada un dels ajuntaments de la comarca, s'ha publicat una col·lecció de llibrets, un per a cada poble, que, amb un esquema comú, volen ser a mig camí entre el fullet turístic convencional i la guia local més completa. Impresos en paper couxé brillant, amb una tipografia clara i amable i unes imatges gràficament impecables, tenen, però, un discret disseny de maquetació en què la inserció de les fotos en el text és pràcticament nul·la.

En el cas del llibret de Blanes, se n'ha confiat el contingut al nostre arxiver municipal Antoni Reyes i Valent que, a més de tenir cura del text, aporta part de les fotografies. D'entrada, sorprèn agradablement que s'hagi escollit per a la portada, fugint de les típiques i tòpiques fotos des de dalt de Sant Joan, una vista dels penya-segats del Jardí "Mar i Murtra" amb les escales i el temple; una preciosa imatge d'un dels més bells paratges de la nostra costa.

En el seu interior, trobem en primer lloc unes descripcions generals com ara comunicacions, serveis, cultura i lleure, i també s'explica l'origen del topònim Blanes. A continuació, l'autor compon una documentada ressenya de la nostra llarga història, des dels ibers preromans fins als nostres dies, en un lloable exercici de síntesi; d'aquí ve la breu exposició que fa de la part d'història més recent. Sobre aquesta, tan sols anotar un dubte: es diu que la construcció del port va ser l'any 1914, quan, per contra, en alguna altra font es comenta que les obres varen començar el 1916 i, amb diverses interrupcions, no s'acabaren fins a mitjan dels anys 40 (en la guerra civil l'escullera no arribava ni a la meitat). Això, juntament amb altres informacions recents, corrobora la manca d'un treball de recerca històrica de les diferents etapes de construcció del port actual.

A les pàgines centrals hi ha un mosaic de fotos molt *sui generis* que ve a ser un catàleg dels monuments blanencs; i aquí sí que he de ser crític ja que se'm demana l'opinió com a observador que se'm suposa. Les imatges d'aquests monuments estan preses com si de peces de museu es tractés; vull dir: mostren les escultures independentment de l'entorn on estan ubicades; són plans molt curts, es diria que retallats, on no hi ha cap perspectiva. A més, hi sobra la barca de la plaça Catalunya i es troba a faltar el monument a Junceda de l'escultor blanenc Jaume Coll. Cal destacar, però, el magnífic contrallum del monument a la sardana que dibuixa perfectament les figures siluetejades dels balladors.

Pel que fa a la resta d'imatges, s'ha obviat la presència humana: dinàmica comercial (Dintre Vila o bé algun dels mercats), activitat pesquera (arribada de les barques o subhasta de peix), ambient turístic (platja concorreguda i passeig animat), manifestació festiva (gegants, esbart, cobla). Està clar, doncs, que s'ha volgut retratar un Blanes plàcid i idíl·lic.

En el següent capítol, el més extens, Antoni Reyes ens proposa una sèrie de visites o itineraris turístics amb una descripció detallada: Dintre Vila, església Santa Maria i Palau dels Cabrera, les diferents capelles i ermites del municipi, els dos jardins botànics i el que anomena el Blanes Marítim: una visita al moll i a continuació una passejada fins a la desembocadura de la Tordera. Tot i que, en l'apartat titulat *Visitant capelles*, no s'oblida ni del Cementiri, bé hi podria haver inclòs, crec jo, l'església de la Sagrada Família, una moderna i elegant construcció que contrasta amb la d'aquell grup d'habitatges.

A les últimes pàgines hi ha una llista de totes les festes blanques amb una petita explicació, i les receptes culinàries de dos plats de peix, molt senzilles però ben bé autòctones. Tan sols dir-li a l'autor, el reconegut cuiner blanenc Antoni Múrcia, que hi hem trobat a faltar el secret d'algun "ranxo de bordo" que ell tan bé coneix. Finalment, a la contraportada, una desafortunada transcripció del cartògraf fa que en el mapa general del terme municipal converteixi els turons d'en Gai i d'en Montells en "Grai" i "Mantells". Val a dir, però, que sí respecta el nom en la variant blanenca de S'Agua.

En definitiva, una publicació que agraeix qui la rep (és gratuïta, a més) però que, penso jo, hauria estat molt més atractiva amb unes imatges que transmetessin "vida". I, ja per acabar, deixeu-me dir que, tractant-se d'una edició coincidint en plena celebració de l'Any Ruyra, hauria estat d'allò més adient incloure alguna de les delicioses descripcions que el Mestre féu del nostre litoral blanenc.

Josep Freixa i Campassol
Impressor

Hermano negro

El periplo africano de dos jubilados i un jeep

Autor: Carme Santacatalina
i Ramon Freixenet

Edita: Flor del Viento Ediciones

Lloc: Barcelona

Any: 2003

Pàgines: 303

Si la literatura és moltes vegades un viatge imaginari, també és veritat que els viatges són una font d'inspiració de la literatura. *Hermano Negro* n'és un exemple molt clar. Aquesta obra, escrita a dues mans, és una modesta contribució a la literatura de viatges. Les seves pàgines recullen les experiències de cinc viatges al continent africà realitzats en un període de cinc anys (1996-2000) per dos blancs aventurers, la Carme Santacatalina i en Ramon Freixenet, ambdós casats, amb fills i néts. Aventurers per als qui l'edat i els perills que assetgen qualsevol viatge quan s'endinsa en l'enteranyinat d'un continent tan variat i diferent com és l'Àfrica, no han estat en cap moment un fre, sinó un estímul. Amb empena i ganes salven les dificultats dels diferents viatges en un continent precari. La descripció fugaç de mil pobles i les condicions extremes de la climatologia i la geografia donen la mesura de l'aventura empresa.

Caldria preguntar-se què mou una parella de jubilats a iniciar un periple per terres africanes dalt d'un Land Rover. La resposta és dins el llibre. Però no n'hi ha només una, sinó dues. En la introducció, la Carme Santacatalina explica que de jove va conèixer Matthew, un senyor de Tanzània, que li parlava del seu país, assegut en un banc de la Rambla de Figueres. La Carme, que encara no havia arribat a la majoria d'edat, es va sentir atreta per les paraules de l'africà i va mantenir viu el seu desig de visitar algun dia l'Àfrica. Quaranta anys més tard, en un moment en què els protagonistes es troben en una missió prop del llac Victòria (Kenya), un seminarista kenyà els pregunta per què fan aquest viatge. Responen d'una manera senzilla i breu "per conèixer". Darrere dels 60.000 km recorreguts hi ha el mateix afany de coneixement que mou i ha mogut els viatgers, aventurers i descobridors des de sempre.

També, caldria preguntar-se què hi pot trobar el lector en aquest llibre. Lògicament, la descripció dels itineraris recorreguts en els cinc viatges (1r, El Marroc 2n, Tunísia, 3r, Mauritània-Senegal-Gàmbia, 4t, Mali, 5è, Sud-Àfrica). En l'explicació de tots ells, hi ha unes constants que fan una mica feixuga la lectura. Reiterades vegades s'expliquen els tràmits duaners que cal seguir per entrar sense problemes als diferents països i posen en evidència la corrupció dels funcionaris i dels militars dels controls. Les visites a les ambaixades, des d'on fan les connexions telefòniques amb Ràdio 4 de RNE, es converteixen en una rutina, sense al·licient. També pot resultar excessiva l'al·lusió reiterada de qüestions de logística com ara fer gasolina, anar al mecànic, dutxar-se, preparar l'avituallament... etc.

Pel que fa a la relació dels cinc viatges, en moltes ocasions, els autors es limiten a l'enumeració dels indrets pels quals passen. Només fan una ràpida menció de noms de pobles i ciutats, com qui ressegueix un mapa amb el dit de la mà. Tan sols en aquells indrets que els commou el paisatge, s'aturen a fer-ne les descripcions i a afegir-ne comentaris sobre les seves impressions.

Allò que puntualment fa interessant el llibre és veure l'esforç que fan els protagonistes per adaptar-se a un entorn hostil, i com en determinats moments aconsegueixen transportar el lector a paratges dignes

dels documentals de la National Geographic, ja sigui una posta de sol o a una travessia pel riu. El continent africà els ha ofert la possibilitat de contemplar platges desertes de sorra blanca, rius enfangats, embassaments, dunes, planures, la sabana, terres ermes, la vegetació exuberant del Nil, la grandiositat del llac Victòria, el desert del Sàhara... Els ha permès escoltar el crit del lleó, els sons de la jungla i veure en llibertat flamencs, estruços, zebres, gaseles, girafes, elefants... I passejar pels carrers i olorar les essències dels mercats de ciutats emblemàtiques com Djené (Mali), Jartum (Sudan), Addis Abeba (Etiòpia), El Caire (Egipte). Imatges i sensacions escrites per no ser oblidades.

A més, el viatge els ha brindat la possibilitat de parlar i conviure amb tot tipus de gent. Tant la Carme com el Ramon insisteixen a deixar clar que els interessa conèixer el *modus vivendi* dels africans. En les curtes estades en els poblats -defugen les grans ciutats a les quals només hi van per arreglar els visats i per fer les retransmissions- observen i s'interessen pels costums de les diferents ètnies: els massai, els sumburu, els turkana, els bosquimans..., per la llengua, per la indumentària, per les danses i pels cants tribals, i pels productes autòctons i la gastronomia. S'introdueixen en el dia a dia dels pobles pels quals passen i s'aturen a descansar, a bescanviar aliments o a oferir una cassola de macarrons a la quitxalla encuriosida que els barra el pas.

En les diferents escales del viatge, a més dels nadius, troben altres viatgers europeus que, com ells, han emprès l'aventura de descobrir l'Àfrica, com ara uns alemanys que van en un 4x4, un ciclista holandès i un barceloní que va a peu. També tenen ocasió d'intercanviar opinions amb europeus que han escollit el continent per treballar-hi. Contacten amb missioneres i religiosos de diferents ordres, amb cooperants d'ONGs, amb els funcionaris de les ambaixades, i amb personatges pintorescos com un holandès criat a Jaca que organitza safaris a Nairobi o una fotògrafa d'una revista de moda internacional que s'inspira en l'estètica dels turkana per incorporar-la a les noves tendències. Tots plegats formen una galeria de personatges prou curiosos.

En conjunt, el llibre esdevé un anecdotari de les proeses viscudes per una parella que va desprendre's de tot per tal de poder fer realitat el seu somni. En molts moments, no els va ser fàcil seguir endavant amb el repte. Molts trams els van haver de fer amb escorta militar; van circular per carreteres minades, refugi de bandits; i van patir els canvis climàtics de les diferents estacions (tempestes de sorra i pluges torrencials) sempre sota temperatures no inferiors a 40 graus.

El llibre conclou amb un epíleg que conté una declaració de principis, una denúncia sobre el poder que exerceixen les grans potències sobre els països pobres i mancats de recursos. És un breu manifest escrit des de la distància, i fruit de la reflexió després d'haver viscut l'experiència de recórrer el continent africà i d'haver vist l'estat precari en què viuen la gran part dels seus habitants.

Néstor Palau
Lletraferit

Molrà el gra

Molins de la Baixa Tordera

Autor: Joan Bou Illa i
Jaume Vellvehí Altimira

Edita: La Comarcal Edicions

Lloc: Argentona

Any: 2003

Pàgines: 96

Feia temps que esperàvem una obra com aquesta que ara ens presenten en Joan Bou Illa i en Jaume Vellvehí Altimira, un llibre sobre els molins fariners de la contrada. Dit així podria semblar que aquest llibre no és res més que el resultat de l'afecció d'un grup d'amics per unes construccions poc més que "anecdòtiques" dins la historiografia. El cert, però, és que els molins fariners han estat des de l'edat mitjana i fins fa només cinquanta anys un dels eixos fonamentals de l'activitat humana.

Durant molts anys el domini i la possessió dels molins restaven sota el monopoli dels senyors feudals, però amb l'afegit d'esdevenir un element de control summament efectiu sobre la població. La font d'alimentació bàsica de totes aquelles societats eren els cereals i aquests només es podrien moldre en els molins fariners dels senyors. D'altra banda, per al funcionament dels molins calia de l'existència d'un curs d'aigua i, per a això, es construïren basses, canals i mines. L'aigua sobrant, mitjançant el pagament d'un cànon per part dels pagesos, s'utilitzava per al regadiu dels camps circumdants, dels quals sorgiren nous productes que també es portaven als molins fariners.

Aquesta manera de fer i de viure va perdurar molts segles, cosa que va configurar una història i un paisatge propis. Però al llarg de la segona meitat del segle XX els nous sistemes de producció deixaren de banda els antics molins fariners. Molts s'abandonaren i d'altres s'enderrocaren per donar pas a un creixent procés d'urbanització. El procés de degradació de tot aquest patrimoni és extremadament intens i accelerat, tant que en alguns casos s'ha arribat a la pitjor de les situacions possibles: l'oblit.

Precisament aquest és el gran valor de *Molrà el gra. Els molins de la baixa Tordera*. Al llarg de les 95 pàgines del llibre tindrem l'ocasió de recuperar de l'oblit ni més ni menys que 36 molins repartits entre els municipis de Pineda, Santa Susanna, Malgrat, Palafolls, Tordera, Fogars de la Selva, Riudarenes i Blanes (vegeu mapa annex). De tots ells s'ha fet una mena de fitxa en la qual, a més del nom, hi apareix la datació, l'estat de conservació, el lloc on agafava l'aigua, la localització, la història de l'edifici i la seva descripció. En el cas de Blanes els molins estudiats són el d'en Roig, el de la Roca i el d'Avall, tots ells desapareguts al llarg de la segona meitat del segle passat.

El llibre es complementa amb un capítol dedicat a les diferents tipologies existents de molins fariners (amb una explicació acurada de les seves parts i el seu funcionament) i amb un altre de caire més històric sobre els molins de la baixa Tordera (es fan algunes reflexions sobre la propietat i el nom dels molins).

Esperem que aquest llibre sigui un bon fil conductor per a tots aquells que estiguin interessats en el passat moliner (i, en conseqüència, també agrícola i artesanal) del nostre municipi. Tant de bo que d'aquí a un temps puguem estar parlant d'una obra més extensa i detallada sobre qualsevol dels molins inventariats.

Isidre Serra i Cervantes
Geògraf

Àngel Planells realista

Autors: Francesc Fontbona
Josep Bota-Gibert

Edita: FAP (Fundació Àngel Planells)

Lloc: Blanes

Any: 2003

Pàgines: 148

Catàleg de l'exposició duta a terme a la Biblioteca Comarcal de Blanes del 12 d'abril fins a l'11 de maig del 2003. Indispensable testimoni documental d'aquella exposició, el catàleg inclou un il·lustrat i complet record iconogràfic del seu contingut. Amb excel·lents fotografies en color del blanenc Carles Romaní i amb l'acurada presentació a càrrec del també blanenc Quim Serrano, responsable del disseny, i a través de 148 pàgines marcadament estructurades en tres blocs units i bellament separats per quatre descriptives fotografies -retrats del pintor Àngel Planells en el seu temps-, el catàleg constitueix una visita obligada per a tots aquells que vulguin introduir-se i acostar-se al pintor i a la seva obra, així com conèixer les intencions, el reconeixement i l'homenatge que els blanencs li van retre, animats per la tasca que permanentment efectua la Fundació Àngel Planells.

Francesc Fontbona, responsable de la primera part del catàleg, ens endinsa en *l'Àngel Planells realista*, motiu de l'exposició. Partint de la doble tendència (realista/surrealista) d'Àngels Planells, traça en alguns exemples les duplicitats estilístiques en la pintura catalana del seu temps. En una típica menció d'antecedents i precedents, d'opinions i citant altres autors, Fontbona eludeix la comparació i destaca la relació iconogràfica, compositiva i formal de les obres d'altres artistes catalans contemporanis a Planells, de manera especial la relació amb Feliu Elias (APA), d'una generació anterior, de qui es reproduïen tres obres (en B/N) contrastant-les amb quatre obres d'Àngel Planells.

Obligat esment el de Salvador Dalí *palesament present en la delimitació de l'estil del Planells realista* (noies d'esquena, el pa, etc.). Contrastant la doble vessant, segons criteri de F. Fontbona, *el surrealisme de Planells era més espontani que intel·lectual, i les imatges que creava sortien més de la seva imaginació natural que de la destil·lació de lectures i afanys avantguardistes organitzats*.

En el segon bloc es reproduïen en color les trenta-nou obres exposades, anotant en cadascuna el sistema de títol, any, tècnica, mides, signatura, propietat i les exposicions en què s'han pogut documentar. Cal fer notar que vint-i-set d'aquestes obres pertanyen a col·leccions particulars ubicades a Blanes.

De la mà del filòleg Josep Bota-Gibert és la tercera part que, subdividida en tres apartats (Cronologia, Exposicions, Bibliografia), constitueix una exhaustiva, documentada i ordenada base de dades sobre Àngel Planells. Bota, en només quatre pàgines ens ofereix en una sintetitzada redacció, un útil treball, resultat d'un laboriosa i pragmàtica investigació preferentment documental, sobre la vida de l'artista. La informació aportada ofereix moltes possibilitats per conèixer i interpretar millor, des del punt de vista erudit l'obra d'Àngel Planells.

Les traduccions a l'anglès i al castellà a càrrec d'Anna Otero i Anna Romero finalitzen el catàleg de l'exposició, que, segons el meu parer es podria haver enriquit i completat amb un quart apartat dedicat a la contextualització humana i blanenca del pintor Àngel Planells i la seva obra.

Quim Roura i Roger
Llicenciat en Història de l'Art

Les coses benignes

Autor: Joaquim Ruyra

Edita: AMPA Cor de Maria

Lloc: Blanes

Any: 2003

Pàgines: 62

Enguany, durant tot l'any 2003, hem celebrat multitud d'activitats lúdiques i culturals per commemorar el centenari de l'aparició de *Marines i boscatges*, recull de 15 esplèndides narracions de Ruyra que justifiquen la denominació de l'escriptor com a Mestre de la prosa catalana.

En els seus treballs posteriors també hi podem apreciar relats de gran bellesa i qualitat. És el cas de *Les coses benignes*, que fou publicat per primera vegada l'any 1925 a la revista *La Veu de Catalunya* i que posteriorment va formar part del volum *Entre Flames*, punyent recordatori del paorós incendi que l'any 1928 afectà les seves propietats rurals de les Gavarres.

Tot coincidint amb la celebració del 25è aniversari de l'Associació de Mares i Pares d'Alumnes del Col·legi Cor de Maria de Blanes i de la renovació de la seva biblioteca escolar, aquesta associació ha volgut sumar-se als actes de l'Any Ruyra Blanes - 2003 amb la publicació d'un atractiu llibret que inclou la seva narració franciscana per excel·lència: *Les coses benignes*.

En la coberta de tons groguencs trobem una fotografia de l'escultura en bronze que Joan Rebull realitzà el 1958 i que representa el frare Sadurní (el protagonista de la narració) amb un ocellet a cada mà. Aquesta imatge serveix de coronament al monument que Blanes dedicà a Joaquim Ruyra en l'any del centenari del seu naixement.

Uns aclariments a la primera pàgina del llibret fan de breu introducció. Comenten que la seva reproducció ha estat possible gràcies a la voluntat desinteressada de la Sra. Maria del Vilar Vilà, descendent de Ruyra. Però el què fa encara més especial aquesta edició és la presència d'unes il·lustracions realitzades pel gran dibuixant i íntim amic de Ruyra, Joan G. Junceda, que aparegueren en una edició castellana d'aquest relat que va fer l'Editorial Atlántida l'any 1945 i de les quals ara podem tornar a gaudir gràcies al permís de la filla del dibuixant Esperança Junceda.

A l'última pàgina, trobem una petita biografia del literat blanenc, força incompleta i molt resumida, tot i que com indica el seu encapçalament només són uns apunts biogràfics per situar mínimament el lector que desconeixi la seva vida i obra.

Llegir les seves pàgines, amb una lletra grossa que fa que la lectura sigui més amena per l'alumnat, és endinsar-se en un Blanes de temps passats, benigne, tradicional i paradisiac, gairebé impossible de copsar a l'actualitat. Les il·lustracions de Junceda són, però, molt útils per imaginar-ne l'ambient i els seus personatges: el pare visitador Armengol de Juneda, el lleguet fra Benètic, el frare Sadurní dels ocells...

Les descripcions del paisatge, de les aigües pures i clares, de les extenses pinedes i sorralles, de les penyes i del "lliri blanc de la Costa Brava" (com és batejat l'indret del convent) fan de la seva

lectura un veritable plaer i una bona eina per entendre l'autèntic esperit franciscà i fomentar el respecte al medi ambient.

El seu ric vocabulari, amb paraules que malauradament ens poden ser desconegudes, sobretot dins del context d'una llengua cada vegada més empobrida, potser fa més complicada la seva lectura. Aquesta, però, no ha de ser una excusa ni cap inconvenient.

Per acabar, només dir que hem trobat en aquesta edició la presència d'algunes faltes d'ortografia i de puntuació que no fan, però, desmerèixer el lloable objectiu d'aquest llibret: donar a conèixer entre els alumnes l'obra del mestre Ruyra, en una edició moderna, atractiva i útil per als mestres. L'esforç realitzat pels membres de l'AMPA del Cor de Maria hauria de servir perquè altres organismes i institucions seguissin el seu exemple per difondre l'obra d'un escriptor, lingüista i traductor que ha romàs durant massa temps en l'oblit del passat.

Aitor Roger i Delgado
Secretari tècnic de l'any Ruyra

Roser Amatlla

La clau de tots els secrets

Autora: Roser Amatlla

Edita: Quaderns Crema

Lloc: Barcelona

Any: 2003

Pàgines: 280

La clau de tots els secrets és la segona novel·la de la filòsofa blavenca Roser Amatlla. L'argument gira al voltant de la venda d'un bé immoble. L'Helena Dilot és propietària d'un hotel amb pocs clients. Té problemes econòmics i per a reflotar el negoci s'ha de vendre la casa d'estiu de l'illa, que va heretar quan el seu pare va morir. Però abans ha de fer net de tot sentimentalisme amb què les persones solem carregar els objectes.

És durant aquest procés de neteja que el lector va construint l'entorn que envolta els personatges de la novel·la: en Marcel vol ajudar l'Helena a vendre la casa. L'Enric Despany és un suposat comprador. La Isabel Dilot, que és germana de l'Helena, s'oposa a la venda perquè és incapaç de neutralitzar els arcàdics records d'infància que suporten els pilars de la casa. L'Emma Dilot és la germana petita. L'Antoni Clarmet és aquell amic-rival de joventut de l'Enric, amb el qual es compara aquest, per a mesurar el grau d'èxit social que ha assolit d'adult...

Esbossat justa mesura l'argument, per a no desvelar res d'important, prefereixo glossar els trets característics de la novel·la que més m'han cridat l'atenció. El primer que s'observa és un llenguatge planer i perfectament comprensible per a qualsevol lector. És, a més, un llenguatge neutre i asèptic, sense incorreccions de cap tipus. La gramàtica és pulcra. Hi ha diferents narradors i s'alternen tercera i primera persona. L'estructura formal està molt ben engranada. Els retrocessos històrics, les diferents perspectives d'un mateix fet, l'entrecruament de les vides dels personatges reclamen un interessant esforç de recomposició al lector, que converteixen el llibre en un objecte viu. La novel·la és interactiva en la mesura que reclama un lector mínimament atent en el procés d'encaix de les peces del trencaclosques per tal de reconstruir la imatge completa de l'univers literari dels Dilot.

La lectura de *La clau de tots els secrets* és profitosa perquè aporta coneixements que fan comprensibles les relacions humanes. Mostra com la rivalitat, les enveges, la competència i les lluites de poder entre germans s'escenifiquen en els jocs de nens, quan som infants i, quan som adults, en les lluites pel patrimoni familiar o la pugna per un mateix home. La novel·la ens recorda que la covardia d'un problema mal resolt en origen pot tenir conseqüències a llarg termini. I com una societat avorrida per la quotidianitat creu trobar en la hipocresia un joc emocionant que la distraurà dels llaços insuportables adquirits durant la vida. La descripció dels sentiments dels personatges és tan exhaustiva que s'aconsegueix experimentar nàusea en la lectura i la temptació d'abandonar-la. Però aquest fet l'entenc com una virtut de l'obra, perquè és capaç de submergir-nos en l'ambient tens de la mentida sostinguda a qualsevol preu. La novel·la desvela les eines del llenguatge que serveixen per no entendre'ns volgudament. Mostra les estratègies de la paraula que consisteixen en el càlcul de moviments per a l'èxit egoista de les intencions individuals. Denunciades les tècniques del sense-sentit del llenguatge, i així com qui no vol la cosa, podem recuperar el camí de la sinceritat dirigint-nos directament als noms de les coses per penetrar-ne cadascun dels secrets.

Antoni Mañach i Moreno
Filòsof

El rem de trenta-quatre: De la ficció a la realitat

Autors: Antoni Reyes, Aitor Roger
i Domènec Valls

Edita: Ajuntament de Blanes

Lloc: Blanes

Any: 2003

Pàgines: 52

El darrer cap de setmana de setembre, l'Ajuntament de Blanes va organitzar una sèrie d'actes populars entorn a la figura i l'obra de Joaquim Ruyra amb la voluntat que els blanencs se sentissin més participants de la commemoració de l'any ruyrià, en el centenari de la publicació de *Marines i Boscatges*, el seu primer recull de narracions. Les lectures d'alguns dels seus relats a la recentment reformada escola que porta el nom de l'escriptor, la representació, per part de l'Esbart, d'una versió coreogràfica de la novel·la *En Garet a l'enramada* al Teatre Municipal, la caminada al Vilar d'anada i tornada per portar el rem de trenta-quatre a la població i la presentació, també al Teatre, de la pel·lícula inèdita on el mestre Ruyra encapçala l'expedició al Vilar per portar el primer rem l'any 1934, van ser-ne els moments centrals.

Amb motiu d'aquest darrer acte, l'Ajuntament de Blanes, en col·laboració amb l'Arxiu Municipal, va editar una petita publicació que va ser lliurada a tots els assistents.

Tot el seu contingut, estructurat en tres parts principals, gira entorn del rem de trenta-quatre, i els seus autors, els Srs. Domènec Valls, estudiós de la història local, Antoni Reyes, director de l'Arxiu Municipal i Aitor Roger, secretari de l'Any Ruyra, ens aporten una informació de gran interès per entendre la llarga història d'aquest mític exvot. I ho fan a través d'un fil conductor que resulta molt aclaridor: es parteix de la ficció, és a dir, del rem de la novel·la de Ruyra, i s'arriba a l'objecte real que hi ha al Santuari del Vilar.

En la primera part, una acurada síntesi del relat ens fa reviure la història èpica de la barca de mitjana *Santa Rita*. Per boca d'alguns dels seus protagonistes en recordem moments crucials, com la descripció que el mariner Vadó Set Trossos fa d'un rem de trenta-quatre (pams), la prometença de la Marianna, filla del patró Saura, enmig del temporal o la consumació de l'exvot. Fins aquí la ficció.

La realitat es comença a fer present en la segona part de la publicació on se'ns aclareixen definitivament alguns possibles dubtes. L'any 1934 Ruyra fa 75 anys i rep, entre molts homenatges arreu de Catalunya, també el dels seus amics de Blanes el 21 de maig. En el decurs de la vetllada literària d'aquell Dilluns de Pasqua granada celebrada al Centre Catòlic, sorgeix la idea de construir un rem de trenta-quatre pams, com el que descriu el mariner de la novel·la, per ser portat al Vilar. El 27 de setembre, dia de l'aniversari de Ruyra, es materialitza la iniciativa i un rem de fusta és traslladat al Santuari. Durant la Guerra Civil un incendi el destrueix. El 1948, nou anys després de la mort de Ruyra i amb el Vilar ja reconstruït, la família Robert Balvey n'ofereix una reproducció que és portada a peu a Blanes el 1955 amb motiu dels actes de la Coronació de la Mare de Déu. Després de quaranta-vuit anys, amb motiu de l'Any Ruyra, la història es repeteix.

La darrera part fa referència a la pel·lícula que es presentava al Teatre Municipal. Es tracta d'un document inèdit recentment

recuperat sobre la portada del rem al Vilar el dia 27 de setembre del 1934 on es poden observar emotives instantànies del mestre participant activament en els actes i reconèixer personatges del seu entorn, com el dibuixant Junceda o el mestre d'aixa Josep Vieta, i racons del carrer Ample i del Vilar. El text ens explica que el Sr. Pere Borràs i Estruch, tot un referent del món cultural i intel·lectual igualadí, va filmar la cerimònia i ens apropa a d'altres integrants del cercle de relacions de l'escriptor, també presents aquell dia tan especial. Igualment es detalla el resultat d'una feina inacabada d'identificació de persones que apareixen al llarg de la filmació.

La publicació es completa amb un recull d'imatges de gran interès: fotogrames de la pel·lícula de 1934, fotografies de l'antic Santuari amb el rem originari abans de ser destruïts per l'incendi, de la portada al Vilar de la reproducció l'any 1948 o del trasllat el 1955 amb motiu de la Coronació i algun altre document relacionat amb els textos, com el programa de l'homenatge que es va fer a Ruyra al Centre Catòlic el 1934 i alguna carta personal adreçada al mestre.

A tots els qui no van poder gaudir de l'emotiva vetllada al Teatre Municipal els queda aquesta publicació, síntesi fidel del seu contingut.

La recerca portada a terme des de l'Arxiu Municipal ens dona a conèixer de forma exhaustiva una petita part de la nostra història: els estrets lligams entre el rem, Blanes, Ruyra. A partir d'ara, llegir o rellegir la que va ser una de les novel·les més exitoses de l'escriptor, *El rem de trenta-quatre*, resultarà per a molts una mica més entranyable.

M. Àngela Sagrera Perpiñà
Professora d'Història de l'IES Sa Palomera

Aquesta edició fou acabada el dia 30
de desembre de 2003 als tallers
d'Indústria Gràfica
Montserrat

